

PATERIC CARPATIN

file de isihasm

Coperta: Luisa Palade
&
Neofit

ediție îngrijită de Florin Caragiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Pateric carpatin : file de isihasm. - București : Platytera, 2017
ISBN 978-973-1873-72-5

28

www.chipuliconic.ro

PATERIC CARPATIN

file de isihasm

2017
editura Platytera,
București

motto:

Noi avem nevoie de ICOANE VII care să ne încredințeze tot mai mult. Mulți vor să vadă într-un Sfânt „Perfecțiunea, fără nici o abatere și slăbiciune”, dar aceasta este un „ROD” ultim, după multe nevoițe și căderi... Duhovnicii Sfinți, cei mai Iubiți și cei mai căutați, sunt cei „mai de jos” care pot sta în „tumulul lumii” și pot să fie o „LUMINĂ în întunericul lumii”. De asemenea, sunt cei mai de „inimă”, PĂRINȚII care s-au „luptat cel mai aprig cu toate ispitele și patimile”. Într-un PATERIC, orice „căutare Duhovnicească” este un „DAR de Sfințenie”.

ierom. Ghelasie Gheorghe

Părintele Ghelasie de la Frăsinei

– cuviosul contemporan desprins din filele *Patericului* –

În literatura patericală românească au apărut o serie de scrieri, pe lângă *Patericul românesc*, alcătuit de Părintele Ioanichie Bălan, care descriu nevoințele ascetice ale unora dintre părinții duhovnicești, viețuitori în mănăstirile din țara noastră, dintre care se distinge chipul duhovnicesc al Părintelui Ghelasie Gheorghe, fost viețuitor al Mănăstirii Frăsinei, din binecuvântatul ținut al *Olteniei de sub Munte*.

Cuviosul Ghelasie de la Frăsinei, nu doar prin scrierile sale, ci mai ales prin viața sa deosebită este pentru noi cei de astăzi pildă de adevărat monah – ostaș al lui Hristos, ucenicind pe lângă pustnici cu viață deosebită, contemporani nouă, și născând, la rândul lui, pe foarte mulți ucenici, spre trăirea autentică în monahismul românesc, pe care cuviosul deseori îl numea carpatin.

Tradiția spiritualității ortodoxe românești, sublinia vrednicul de pomenire, Mitropolitul Antonie Plămădeală, se dovedește a fi fost de-a lungul veacurilor vie și neîntreruptă. Cercetările din ultima vreme au descoperit la români o adevărată vocație a desăvârșirii, a realizării prin mijloacele oferite de spiritualitatea locală a unui tip uman integru, trupește și sufletește, liber de patimi, frumos și bun.

În perioada contemporană, apariția și prezența abundentă a scrierilor despre monahismul ortodox încearcă să descopere tot mai mult că monahismul constituie cea mai profundă și autentică formă a gândirii și viețuirii ortodoxe. Sigur că la o observare atentă, așa cum atrăgea atenția renumitul patrolog Stylianos Papadopoulos, în teologia academică putem observa că nu există multe referințe despre monahism. În aproape toate manualele de dogmatică din perioada actuală, în capitolul referitor la eclesiologie nu există nicio mențiune despre importanța monahismului în cadrul trupului eclezial. Lipsa aceasta este mai puțin simțită în Biserica noastră, având scrierile Avei Ghelasie care fundamentează și dogmatic rolul călugărilor în Biserică, ca Trup al lui Hristos.

Se încearcă, de un anumit număr de ani încoace, să se delimiteze niște trăsături caracteristice spiritualității ortodoxe românești. Efortul

a fost răsplătit prin descoperirea acestor caracteristici în chipul echilibrat al sihastrului român, în absența extremelor din trăsăturile vieții lui, a exceselor, care pot falsifica și dezumaniza sufletul omenesc. Chipul Părintelui Ghelasie, isihast exemplar al Bisericii noastre românești, întruchipează toate aceste trăsături. În lucrarea lui, Părintele Ghelasie a dovedit un discernământ viu și un echilibru demn de urmat.

Scrierile Cuviosului Ghelasie, editate prin grija directorului Editurii Platytera, Florin Caragiu, ucenic care a primit ca ascultare de la Părintele Ghelasie această lucrare editorială, cuprind, pe de o parte, cuvintele pline de înțelepciune ale acestuia, iar pe de altă parte, chipul duhovnicesc și aspra nevoiță a Avei Ghelasie, care trezesc și în noi dorul de a-l urma în drumul către Împărăția cea cerească și a nu lăsa să se piardă în negura timpului această comoară vie și fără de preț, pe care Cuviosul Ghelasie ne-a lăsat-o ca moștenire.

Binecuvântăm cu părintească dragoste tipărirea acestui volum, *Pateric carpatin. File de Isihasm*, nădăjduind că astfel se va întregi chipul duhovnicesc al Cuviosului Ghelasie în sufletele cititorilor și se va înțelege mai bine învățătura acestuia, ce are rădăcinile adânc înfipite în tradiția isihastă a Bisericii Ortodoxe.

† VARSANUFIE

Arhiepiscopul Râmnicului

8 noiembrie 2017,

Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil
și al tuturor cereștilor puteri

Despre Avva Ghelasie

– prefața editorului –

Cuviosul Ghelasie este o figură luminoasă a isihasmului carpatin, desprinsă parcă din Pateric. Sunt file de Pateric carpatin zugrăvite în locul binecuvântat de sfântul Calinic de la Cernica, la sfânta Mănăstire Frăsinei. Cu trecerea timpului, statura duhovnicească a Părintelui Ghelasie se reliefează tot mai mult prin dezvelirea sfințeniei ce odihnea în viața sa, pe chipul său, în gesturile sale. Crâmpielele de trăire și gândire evocate de ierarhi, preoți, monahi și simpli creștini care l-au cunoscut dezvăluie toate trăsăturile ce marchează un autentic trăitor și nevoitor, ce ne întâmpină aievea de dincolo de pragul acestei lumi, din lumina dumnezeiască pe care a experiat-o în starea de rugăciune și închinare fără oprire.

Cu această experiență a vederii dumnezeiești, sfinților le este descoperită inima omului, încât iubirea Sfintei Treimi însăși lucrează în ei spre alinarea durerilor lumii, spre trezirea conștiințelor într-o bucurie mai presus de toată apăsarea vieții curgătoare spre moarte. Urmând Mântuitorului Iisus Hristos, Părintele Ghelasie a purtat crucea acestei lumi cu o neînchipuită răbdare, blândețe și dragoste, topind contrastele vieții în culorile unei icoane de suflet, mângâiate de razele harului.

Avva Ghelasie părea desprins dintr-o lume ce va să vină, ca un părinte ce întâmpină pe fiii risipitori. Pentru el taina unirii omului cu Dumnezeu e chemarea definitorie și provocarea esențială a vieții create. Cu toată ființa sa s-a dedicat dezvăluirii acestei taine și deopotrivă adâncirii ei în conștiințe. A aprofundat în scrierile sale o perspectivă iconică asupra tainei întrupării dumnezeiești până la o vedere asupra lumii scufundată în icoana iubirii divine. De parcă ar fi vrut să salveze lumea toată în adâncul ei de nepătruns.

Pentru părintele Ghelasie viața duhovnicească în ansamblul ei este un rod al darului lui Dumnezeu înscris în ființa umană prin pece-tea chipului divin, un rod adus la împlinire prin tainele Bisericii, culminând cu dumnezeiasca Împărtășire. Isihasmul apare aici în adevărata

sa dimensiune și cuprindere ca o expresie a prefacerii liturgice a vieții omului în perspectiva realității eshatologice deschise de Învierea lui Hristos.

Numai într-o perspectivă iconică și în direcția lucrării liturgice a Bisericii vedem până la ultimele consecințe cum din Hristos *tot trupul bine alcătuit și bine încheiat, prin toate legăturile care îi dau tărie, își săvârșește creșterea, potrivit lucrării măsurate fiecăruia din mădulare, și se zidește întru dragoste* (Efes. 4, 16).

Părintele Ghelasie se apropia de oamenii ce-l căutau cu dor de mântuirea lor, ascultându-le păsurile, discernând nevoia lor intimă de schimbare și împlinire, și găsind soluții surprinzătoare pentru a-i scoate din criză, sensibilizându-i față de taina Vieții ce ne stă înaintea.

Natura însăși capătă în perspectiva iconică îmbrățișată de isihastul de la Frăsinei irizările așteptării *descoperirii fiilor lui Dumnezeu* (Rom. 8, 19), atingându-ne suspinul ei după izbăvirea *din robia stricăciunii* (Rom. 8, 21), în orizontul părtășiei la *libertatea mării fiilor lui Dumnezeu* (idem).

Purtarea de grijă a părintelui îmbrățișa toate, urmând cu dedicare de sine economiei dumnezeiești. Logica adversității și resentimentului, aerul de superioritate, sau dimpotrivă, de frustrare, postura agresivă sau replierea blindată pe poziții defensive, infatuarea, ignoranța sau indiferența ce blochează atât de ades comunicarea îi erau străine. La el totul se descâlcea printr-o privire curată și pătrunzătoare, în care domnea o înțelegere adâncă asupra neputințelor omenești, dar și un discernământ ce reușea să scoată din iad, tocmai pentru că prin cuvintele sale sădea în fiecare inimă un *colțișor de rai*.

În fața unui astfel de om, nici măcar trist după adormirea lui nu poți fi, pentru că, așa cum a spus arhimandritul Neonil, starețul mănăstirii Frăsinei, după mutarea la cele veșnice a Părintelui Ghelasie, *el este viu!*

Textele de față sunt culese în principal din patru volume de mărturie apărute la editura Platytera: ****, Părintele Ghelasie de la Frăsinei, Iconarul Iubirii Dumnezeiești*, Editura Platytera, București, 2004; ****, Ghelasie Isihastul, Iubitorul de Dumnezeu*, Editura Platytera, București, 2004; *Florin Caragiu, Cuviosul Ghelasie Isihastul*, Editura Platytera, București, 2004; ****, Avva Ghelasie, Cuvântătorul de Dumnezeu*, Editura Platytera, București, 2005. Am socotit de cuviință,

în spiritul unei lucrări de tip pateric, ca în majoritatea cazurilor să nu menționăm numele autorilor respectivelor fragmente, ce pot fi regăsite de către cei doritori în volumele amintite.

Mulțumim călduros tuturor celor ce au dat buna lor mărturie și ne rugăm ca Dumnezeu să-i pomenească întru împărăția Sa, cu rugăciunile părintelui Ghelasie, dând mai departe rod însutit.

Din „norul de mărturii” pe care le-am avut la dispoziție am efectuat o selecție care, desigur, poate fi îmbogățită la o viitoare ediție.

Florin Caragiu

Pateric Carpatin – File de Isihasm

Părintele Ghelasie era un părinte de o mare asceză. Eu, când îl vedeam așa slab, îi spuneam: „Mai mănâncă și tu ceva, ca să te mai îngrași”. Dar el zicea: „Lasă, bă, sufletul e mai important!” Părintele Ghelasie a venit la mănăstirea Frăsinei în 1973. El a fost mai înainte în Apuseni, ucenic la un Părinte Arsenie, pustnic. Și de acolo a deprins el asceza asta deosebită. La masă venea, dar mai mult de formă, lua așa, puțină ciorbă, dar ouă sau pește nu mânca. Avea mare bucurie să slujească, slujea și atunci când nu era de rând, împreună cu ceilalți preoți slujitori. Fusesse asistent medical și făcea injecții la cei din mănăstire, îi îngrijea pe bolnavi.

Părintele Ghelasie avea darul acesta deosebit al convingerii. Veneau la el mulți oameni. Veneau și securiști și-i puneau întrebări și Ghelasie le răspundea și ei nu aveau ce să mai zică nimic. Cum făcea, cum nu făcea, tot în picioare cădea. Nu aveau ce să-i facă, îi dezarma. Ei încercau să-l prindă în cuvânt, dar le răspundea așa de bine și frumos, că-i făcea praf. Le impunea respect, și îi cucerea. Pe unii dintre ei i-a și convertit. Unul dintre securiști a zis odată că „dacă îl aveam pe ăsta cu propaganda la noi, eram de neînvins”. Avea o mare putere de convingere. Știa mai mult decât pregătirea teologică. Și multe altele, în multe domenii. Veneau profesori mari, din toate colțurile țării. Vorbea cu toți și-i aducea la credință. Au fost și mulți yoghini pe care i-a adus la credință. Da, avea un dar nemaipomenit al convingerii (Părintele Arhim. Ioanichie, actualul stareț al mănăstirii Frăsinei).

*

Când am ajuns la Frăsinei, părintele Inochentie, care stătea de vorbă cu mine, mi-a spus de părintele Ghelasie. Mi-a spus să-l aștept: *Uite, stai aicea c-o să vină părintele Ghelasie*, și am tot așteptat până când a apărut și m-a întrebat: *Măi tăticule, ce-i cu tine?* Eu i-am zis *așa...* și am văzut un om care din prima clipă mi-a plăcut foarte mult cum arăta, și ne-am retras la cocioabele lui, că încă nu era butoiul, și acolo a avut răbdarea să asculte un prost ca mine vreo două-trei ore. I-am vorbit neîncetat, spunând ce mare sunt eu și ce curat sunt eu și ce sfânt sunt eu și dom'le toată omenirea asta e de o ticăloșie fără de seamăn. Și a avut răbdare să asculte, să-și dea seama în ce vrie sunt și în ce nenorocire mă scald. Acuma îmi vine să râd, dar atuncea nu-mi venea deloc. Și așa l-am cunoscut... Așa a început și după aceea i-am dus dorul în lume, îi simțeam teribil lipsa, și simțeam teribil nevoia de a vorbi cu părintele Ghelasie. Și am mai venit încă o dată și încă o dată. Asta se întâmpla în '93. Și cu mila lui Dumnezeu, în '95, mai mult ca sigur tot datorită rugăciunilor Cuviosului Ghelasie Isihastul, chip al iubirii dumnezeiești, am reușit să fac saltul, cum spunea el, peste firească. Și am ajuns în mănăstire, la Frăsinei (părintele Valerian, ucenicul de chilie al Avvei Ghelasie).

*

Cu frica lui Dumnezeu o spun, eu nu cred că sunt ucenicul părintelui, nu cred că mă pot numi ucenicul părintelui. Să fii ucenicul părintelui înseamnă a-i urma întru totul felul de a trăi, or eu sunt departe încă de a fi așa cum a trăit părintele Ghelasie. Nu este vorba de nevoințele peste fire la care s-a supus, de o singură oră de somn, de mâncat cât o păsărică, de dormit în frig fără să-i fie frig și fără să se acopere, de umblat desculț, de lipsa aceea a

igienei care îți asigură sănătatea și abandonul total al trupului, este vorba de acea trăire duhovnicească la care eu nu știu dacă a ajuns cineva. Părintele într-un fel ne ferea pe noi, pentru că spunea: „Eu n-am ucenici”. Se smerea și el foarte tare și ne ferea și pe noi de trufia asta de a spune: „Eu sunt ucenicul Avvei Ghelasie”. Eu pot să spun că mie mi s-a făcut acest uriaș dar de a fi cămărașul lui... dintre cămărașii lui, cel mai prost cămăraș al părintelui Ghelasie.

Am stat foarte aproape de Cuviosul trei ani de zile. Din clipa în care s-a zăvorât și chilia vecină cu chilia Cuviosului a rămas liberă, pentru că fratele Gheorghe a fost chemat la Domnul și atunci l-a rugat pe părintele stareț să mă bage acolo, tocmai ca să-l ajut. La acea vreme eu nu știam că Avva este bolnav. Mi se păruse că s-a zăvorât, pentru că avusese un mic diferend apropo de cocioabele și de butoiul lui, fuseseră dărâmate și noi înțelesesem acest lucru ca pe un mic conflict, la care el, bineînțeles, se smerise: „dacă asta este porunca, să se facă”.

Dar el se retrăsese pentru că știa că este bolnav și că de-acuma trebuie să se îngrijească altfel. Și așa am ajuns cămărașul lui. Îi făceam focul, pentru că el stătea cu geamul deschis non-stop, și iarna, și în clipa în care cobora frigul atuncea cerea să i se facă focul, ca să aibă totuși puțină căldură, și stătea destul de departe de sobă cu patul, deși chilia era foarte mică, dar oricum, nu era lipit de sobă. Nu se învelea, doar în ultimele două săptămâni l-am învelit noi, pentru că se simțea foarte, foarte rău și atuncea l-am învelit cu ceva, pentru că se vedea că poate îndura mai greu frigul.

Și procesul acesta de curățire a fost îndelung la mine, pentru că sunt un mare păcătos, și a avut de furcă bietul Cuvios Ghelasie cu mine. A avut mult de furcă și a făcut-o cu o dragoste și cu o răbdare extraordinară, așa că pot să spun că el m-a îngrijit pe mine și nu eu l-am îngrijit pe el, deși atât de bolnav. Și bineînțeles că oricât de orb ai fi nu

poți să nu simți măcar lumina și s-o urmezi. Așa a fost și la mine, și atunci târâș-grăpiș, cu rugăciuni, cu puterea lui Dumnezeu și cu iubirea Lui și pentru rugăciunile Cuviosului Avvă Ghelasie încet-încet am reușit să stabilesc o legătură mai puternică cu sfinția sa (Părintele Valerian).

*

Eugen Serea: Știm că Avva Ghelasie a trăit, asemenea Domnului nostru Iisus Hristos, chipul jertfei față de aproapele, cât era în putere, cât era sănătos, zdravăn. Se dăruia cu totul, uitând de sine însuși, prin rugăciune, rapid ascultată și minunată, prin scriere, prin sfătuire duhovnicească, spovedanie. Mai putea face toate aceste lucruri și în ultimii ani de suferință?

Părintele Valerian: A făcut până în ultima secundă a vieții. Ușa lui era deschisă ziua și noaptea, cum nu am văzut la nici un duhovnic și n-am auzit... Zi și noapte, la orice oră te duceai să te spovedești, te primea imediat. Te asculta cu răbdare, te descărca de tot ce aveai energie negativă în tine, te făcea să înțelegi că din pricina ta suferi, și nu din pricina altora... Era foarte tulburat când auzea că dai vina pe cineva. Nu permitea niciodată acest lucru, chiar dacă observa că dreptatea este de partea ta. Nu îngăduia acest lucru și îți arăta că întotdeauna de vină ești numai tu, păcatele tale, slăbiciunile tale, neatenția ta, ne iubirea ta de frate, și așa mai departe. Totdeauna a făcut lucrul acesta. Foarte bolnav fiind, i-a primit în continuare pe toți, le-a dat binecuvântarea la toți, a avut grijă de toți. De asta spunem că el a avut grijă de noi. Nu știu cine poate spune: *eu l-am îngrijit pe părintele Ghelasie*. Toți cei care l-am îngrijit, cei patru cămărași, părintele Agatanghel, părintele David, părintele Metodie și cu mine, recunoaștem că de fapt am fost îngrijiți de părintele, deși în ultima vreme era aproape paralizat în pat. În ziua în care a plecat la Domnul, zi anunțată, o știa, s-a pregătit, și-a pus

pe piept icoana Sfântului Gheorghe, crucea, Acatistul Sfântului Duh și a așteptat în deplină liniște chemarea la Domnul. Pe jumătate nu mai era printre noi, când au venit un preot cu cei doi copii ai lui și cu un ieromonah, care au insistat să intre și să ia binecuvântare. Eram acolo, nu le-am îngăduit o perioadă, a fost un frecuș între noi, până când m-am mâhnit peste măsură că acești oameni nu înțelegeau că părintele trebuie lăsat în pace, că se duce la Domnul. Era deja de două-trei zile într-o stare extrem de gravă. Și i-am lăsat să intre, am spus: *Faceți ce vreți, răspunderea să fie a sfinților voastre*. Au intrat. Părintele a ieșit din acea stare, a dat binecuvântarea preotului, a dat binecuvântare copiilor, părintelui ieromonah n-a mai avut puterea decât să-i fluture mâna ca o binecuvântare, și atâta tot. Nu știu câți oameni sunt în stare să facă acest lucru. La o jumătate de oră după aceea părintele pleca.

*

Tuturor celor care îl aveau drept Călăuză pe avva Ghelasie acesta li se adresa adeseori cu expresia „băi tăticule”: atât tinerilor cât și vârstnicilor, atât studenților cât și profesorilor universitari, atât bogaților cât și săracilor. Autoritatea Părintelui Ghelasie, ca și a oricărui preot exemplar, are o sorginte divino-umană: divină prin hirotonie, prin harul preoției sacramentale și umană prin viața ascetic-contemplativă, prin harul dobândit prin punerea în lucrare a preoției universale. Nenumărate oi rătăcite „care n-au păstor” (Mt. 9, 36) și-au aflat în avva Ghelasie Păstorul cel Bun. De trei ori fericiți, de trei ori binecuvântați berbecii încurcați cu coarnele în tufișurile acestei lumi (Fc. 22, 13) pe care acest veritabil păstor i-a readus în turmă! (...) Curăția, detașarea față de această lume și un ceva tainic, imposibil de descris îl recomandau. (...) Preot și călugăr, monah ascet și sacerdot mistic, Părintele Ghelasie Gheorghe a încurcat socotelile demonilor și nu doar că a

oprit mulți oameni să meargă spre iad, ci i-a îndreptat spre Rai, deprinzându-i arta viețuirii creștinești. Nu era zi în care să nu bată cineva la ușa chiliei sale pentru a se pleca sub epitrahil și a fi dezlegat de grele poveri ori pentru a fi luminat în atâtea taine ale trăirii duhovnicești.

Preoția sa era mereu lucrătoare. Părintelui Ghelasie i se potrivesc de minune cuvintele Părintelui Gheorghe Calciu după care preoția înseamnă „să fii martorul îndurerat al suferinței umane și să o iei pe umerii tăi. (...) Să fii consolatorul tare al oricărui nefericit, chiar atunci când tu însuși te simți doborât de neputință. (...) Să porți pe umerii tăi muntele suferinței umane, chiar atunci când ființa ta strigă zdrobită de propria-i suferință”¹. Ultimii ani din viața lui avva Ghelasie au fost o instanțiere a ultimului deziderat. *Sacerdotium non est otium*. Preoția nu este un răstimp de răgaz, ci o permanentă slujire.

De la fes sau căciulă și hainele cu nasturi lipsă la „pantofii atât de scâlciați încât mai rezistă doar din ascultare”² ori la bocancii prea mari și grei pe care îi trăgea după el menținându-l cu picioarele pe pământ, veșmintele călugărești extrem de simple ale lui avva Ghelasie nu contribuiau deloc la crearea unei imagini exterioare a demnității preoțești. Ba, din contră. Cei care nu-l cunoșteau erau de-a dreptul debusolați. În fond gheron Ghelasie nu era în vreun fel interesat de așa ceva. Însă când te apropiai de el, adevărata demnitate preoțească, lăuntrică, se vădea în măreția ei. Când realizai arta, ușurința cu care te ajuta să te vindec, să te despățimești, când răspunsuri la cele mai încălcite întrebări veneau cu o mirabilă claritate, când vedeai un om care atunci când slujea parcă nu atingea pământul, atunci nu-ți rămânea decât să ceri: „Binecu-vântează, Avva!” (...)

¹ Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa, *Războiul întru cuvânt. Cuvintele către tineri și alte mărturii*, Editura Nemira, București, 2001, p. 47.

² Ieromonah Ghelasie Gheorghe, *Răspuns de apărare*, Editura Platytera, București, 2016, p. 289.

Părintele Ghelasie a fost simultan un producător (sculptor, pictor, teolog), un monah-războinic împotriva duhurilor rele și patimilor, dar și preot. Fericit, de trei ori fericit ești, avva Ghelasie, care te-ai priceput a le împleti pe toate trei!" (Pr. Dan Popovici).

*

Acești oameni ai vieții duhovnicești, cum este și părintele Ghelasie, dar cum este și părintele Ioanichie, care a fost acum un exemplu și un model pentru noi, sunt oameni care pătrund dincolo de sensul cuvintelor, dincolo de orice exprimare. Părintele Ghelasie m-a surprins pentru că a fost un om al simplității, el a știut să îmbine în mod extraordinar virtutea postului cu virtutea îngăduinței și virtutea bunătății, pe care o considera singura cale, singura cale, singurul indiciu – *dragostea* – pentru aproapele al unei vieți adevărate. Și lucrul acesta m-a convins, m-a făcut să-l urmez, pentru că de fiecare dată părintele avea un argument special prin care te făcea să îți dai seama că merită să o iei de la început în viața duhovnicească. Orice dezamăgire, orice moment mai puțin prielnic și favorabil părintele duhovnic Ghelasie în felul acesta îl rezolva, dându-ți sau redându-ți de fiecare dată speranța că prin adunarea de sine și cu harul lui Dumnezeu vei birui și vei trece peste multe încercări (Protosinghel Varsanufie Gherghel, starețul mănăstirii Pătrunsa).

*

Din inginer lucrător într-o uzină constructoare de mașini am ajuns preot călugăr. A fost un drum lung, pe care părintele a avut iscusința să mă însoțească.

Vizitam la început mănăstirile ca pe niște monumente istorice, dar am ajuns în final să locuiesc într-una din ele, fiindcă am întâlnit acolo oameni pe care îi simțeam că sunt buni. Pe cei mai mulți i-am văzut o singură dată, dar cel la

care am mers de nenumărate ori spre a cere sfat a fost părintele Ghelasie. De fapt, la început nici măcar sfat nu-i ceream, că nu știam ce caut; îmi plăcea doar să-l ascult cum ne vorbea nouă, care-l cercetam. Iar erudiția dânsului era uimitoare: teologie, medicină, religie, filozofie, istorie. Dar mai uimitor mi se pare acum tactul părintelui: pe niște tineri neduși la biserică, preocupați de ocultism, ne-a îmbisericit. Și aceasta fiindcă ne vorbea pe înțelesul nostru, nu amenințându-ne cu oarecare citate scripturistice sau patristice, nici făcând apel la unele canoane strivitoare pentru niște începători (Arhim. Hristofor Bucur, starețul mănăstirii Sfântul Ioan Botezătorul, Poiana Brașov³).

*

Am învățat de la Avva Ghelasie că fără cuvânt, fără rugăciune, fără slujire și fără trăire chipul nu poate să se facă asemănare. Am fost creați de Dumnezeu după chipul Său și ca să dobândim asemănarea cu El. Aceasta înseamnă că noi trebuie să lucrăm darurile lui Dumnezeu după chipul pe care l-am primit și să dobândim asemănarea cu Dumnezeu. Întotdeauna când vorbea părintele Ghelasie spunea despre lipirea omului de Dumnezeu prin înțelegerea propriei identități de creație zidită după chipul Lui și despre unitatea pe care oamenii trebuie s-o aibă între ei prin Dumnezeu și cu Dumnezeu. Și așa face analogia cu îndelungul cuvânt al Mântuitorului consemnat de sfântul Ioan Evanghelistul în capitolele 15-17, unde vorbește Domnul în esență despre... *Eu în ei*, adică, ca Fiu al lui Dumnezeu, și *ei în Mine*, precum suntem și Noi, adică *Eu cu Tatăl*. Așadar cel care vrea să dobândească asemănarea cu Dumnezeu, și părintele Ghelasie a reușit-o pe deplin, trebuie să fie în comuniune de slujire cu ceilalți, în comu-

³ Pasaj extras din: Arhim. Hristofor Bucur, Scrisoare către părinții din Frăsinei, Lumea Credinței, 14 August 2017.

niune de rugăciune cu ceilalți, în comuniune liturgică cu ceilalți, astfel încât prin acestea să se apropie de Dumnezeu, așa cum Dumnezeu ne-a dat nouă modelul.

Unul dintre cei care nu l-au cunoscut fizic pe părintele Ghelasie, pentru că s-au întâlnit doar o singură dată, dar s-au cunoscut foarte bine duhovnicește, este Preasfințitul Vasile Someșanul, care e de la Cluj, e un om de rugăciune, e un om de trăire, exact cum a fost și părintele Ghelasie, care a fost un om și de trăire. Și Preasfințitul Vasile, într-o foarte scurtă convorbire despre părintele Ghelasie, spunea că un om ca părintele Ghelasie se naște o dată la trei sute, și apoi s-a contrazis, ba nu, o dată la patru sute de ani. Odată, venind de la Sfântul Sinod, de la București, a intrat pe la Frăsinei și părintele Ghelasie care pe atunci era încă activ, deci se întâmpla înainte de 2001, era la o înmormântare plecat, în satul natal cred, sau în împrejurimi, iar altădată când a venit Preasfințitul și a intrat pe acolo n-au știut cei din Frăsinei că era vorba de un episcop, pentru că și-a ascuns crucea, au crezut că l-a căutat un preot, un preot de mir. A doua oară când a venit l-a vizitat la chilie pe părintele Ghelasie și s-au heretisit reciproc, pentru că știm din viața adevăraților părinți ai pustiei că episcopii, mitropoliții, ierarhii, așadar, cei mai mari în rang clerical veneau să ia binecuvântare de la ei, binecuvântare stărețească sau binecuvântare duhovnicească de la ei.

Așadar, multă smerenie, și de o parte și de alta, și la părintele Ghelasie, pentru că de el este vorba, multă râvnă și multă slujire (Protosinghel Teofan Jurcă, starețul mănăstirii Poșaga).

*

Părintele Ghelasie insista mult să intrăm în slujire, aceasta însemnând să nu stăm cu o pasivitate, oarecum în afara slujirii. Nu e vorba de slujirea preoțească sau de slujirea călugărească, e vorba de slujirea lui Dumnezeu și a omului în general (Protosinghel Teofan Jurcă).

Părintele Ghelasie nu a fost călugărit la Frăsinei. Dar oare cât contează acest lucru? Sfântul Calinic a fost foarte îndurerat când a trebuit să părăsească mănăstirea de metanie pentru a merge ca episcop la Râmnicu-Vâlcea. Dar cât de greu trebuie să fie să nu mori în mănăstirea în care te-ai călugărit? Sfântul Calinic s-a rugat patruzeci de zile și patruzeci de nopți, postind în acest timp, pentru a-l cere lui Dumnezeu ca toți cei care mor în mănăstirea Frăsinei să se mântuiască și rugăciunea i-a fost ascultată. Vin din alte mănăstiri și se învrednicesc de această cinste chiar și mireni ca tatăl părintelui Inochentie, care a murit stând pe banca din fața trapezei. Când trăia părintele Ghelasie a fost odată întrebat de părintele stareț Neonil câți ani are de când este la Frăsinei și el a răspuns că treizeci de ani. Părintele stareț Neonil îi spuse atunci: „Bine, măi părinte, atunci meriți un locușor în cimitirul mănăstirii Frăsinei”. Părintele Ghelasie s-a învrednicit să moară în mănăstirea Frăsinei, împlinindu-se și cu el proorocia sfântului ierarh Calinic. De fiecare dată când se duce câte un părinte la Domnul, în urma lui rămâne chilia goală, cu geamurile deschise pentru o perioadă de timp, până îi va lua locul un alt părinte sau frate. Cât timp ne mai aducem aminte de părintele care și-a luat zborul către lumea de dincolo? Slujbele care se săvârșesc pentru cei adormiți ne mijlocesc aceste clipe binecuvântate când îi pomenim pe cei plecați din viața aceasta.

Parastasul anual care se face pentru părintele Ghelasie este un moment când ne adunăm toți aceia care l-am iubit pe părintele și uităm pentru câteva ore preocupările, grijile de fiecare zi, pentru a ne aduce aminte de ceea ce a însemnat părintele pentru noi. Binecuvântată este această zi și binecuvântată este ziua când ne facem timp să mergem la cimitir să ne rugăm la mormântul părintelui Ghelasie, iubitul nostru părinte.

Părintele ne-a iubit pe toți fără să facă deosebiri, chiar dacă suntem atât de diferiți unul de altul, ne-a purtat de grijă până în ultima clipă, ne-a împăcat pe unii cu alții, ne-a învățat să ne răbdăm unii pe alții, să trăim în pace. Ușor se găsește câte o pricină ca să apară dihonnia între noi, chiar și pentru cei bătrâni, care ar trebui să fie mai îngăduitori, mai iertători. Părintele Ghelasie a fost călugăr și a iubit foarte mult chipul călugăresc așa după cum auzim la slujba de călugărie când cel care se călugărește spune că dorește viață pustnicească: „Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte”.

Chiar dacă viețuim într-o mănăstire de obște nu trebuie o clipă să uităm că am făgăduit înaintea lui Dumnezeu să ducem viață pustnicească, după cum scrie în Moliftelnic la slujba de călugărie. Părintele Ghelasie s-a străduit tot timpul cât a trăit să ne mențină trează mintea și inima ca să nu uităm aceste făgăduințe sfinte. L-am auzit într-o zi pe părintele Ghelasie că pentru el mâncatul nu mai este o problemă, adică după multe căutări, tatonări găsise drumul, știa ce trebuie să mănânce și cât să mănânce.

Problema alimentației este foarte importantă pentru cel care s-a călugărit, mai ales la început, în primii ani. La editura Doxologia a apărut nu demult o carte, intitulată *Hrana vieții fericite a monahilor*, despre nemâncatul de carne la călugări, scrisă de arhimandritul Luca, exarh al mănăstirilor din județul Neamț. Și sfântul, Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului are o cârtică despre interdicția de a mânca carne la călugări. La mănăstirea Frăsinei nemâncatul de carne este pus de sfântul ierarh Calinic ca legătură de blestem odată cu oprirea femeilor de a intra în sfânta mănăstire, de a respecta hotarul pe care l-a fixat odată pentru totdeauna. Puțini iau aminte la aceste lucruri care sunt foarte actuale și care au fost dăltuite în piatră de sfântul Calinic.

Părintele Ghelasie este un mărturisitor în această privință, a ținut foarte mult la această rânduială sfântă

pusă de sfântul Calinic. Atunci când a fost nevoie, când această rânduială a fost încălcată, s-a luptat fără ca să-i fie frică pentru menținerea trează a conștiinței că trebuie să ascultăm de sfântul Calinic, fiindcă altfel va fi vai și amar de sufletul nostru. Arhimandritul Luca, în cartea lui, pornind de la nemâncatul de carne, care este o problemă în sine, o rânduială canonică, care a fost de la începuturile vieții călugărești, pune în discuție ce anume se cuvine să mănânce un călugăr, cum trebuie el să se hrănească. L-am auzit pe părintele Ghelasie spunând adeseori: „Bă și burdihanul ăsta!”, adică, vrei nu vrei, stomacul ghiorțăie și trebuie și el să fie băgat în seamă, trebuie să mănânci ceva. Pentru părintele Ghelasie era foarte important acest aspect al hrănirii, cum te raportezi la el.

Foarte puțini sunt aceia care l-au înțeles pe părintele Ghelasie când a scris cartea *Hrana harică* despre pâinea pustnicească. Mulți l-au considerat că a căzut în erezie fiindcă amestecă problema harului cu această turtă de grâu coaptă la soare. Avem de-a face cu aceste răstălmăciri ale cuvântului spus de un părinte, așa cum s-a întâmplat deseori cu o mulțime de părinți care au simțit nevoia să spună un cuvânt. Postul creștin ortodox este în primul rând o problemă de cantitate, nu de calitate, adică, contează cel mai mult să mănânci puțin, să te înfrânezi și nu atât ce anume mănânci. Gheron Iosif Isihastul mânca de toate atunci când era dezlegare, dar măsurat cu cântarul de la farmacie. Trebuie să accentuăm faptul că s-ar cere măcar cât de cât pentru cei ce l-au iubit pe părintele Ghelasie să trăiască așa cum a trăit el. Nu este de ajuns să citești cărțile părintelui Ghelasie sau să scrii despre aceste cărți. Trebuie să treci și la practică. Mă gândeam de multe ori și chiar m-au întrebat mulți din cei interesați de cărțile scrise de părintele dacă există practicanți ai isihasmului de tip carpatin, adică dacă sunt ucenici de-ai părintelui care se roagă după Practica iconică și se hrănesc așa după cum a învățat și a mâncat părintele Ghelasie.

Este foarte important că mai există persoane pentru care cuvintele lăsate de părintele n-au fost date uitării, sunt hrana lor zilnică, se mențin pe cât se poate în cugătarea acestor cuvinte. Spuneam că părintele Ghelasie a iubit foarte mult pe cei care au avut curajul să se lepede de lume și să vină la călugărie, dar nu ca să piardă vremea, sau ca să se încurce cu fel de fel de lucruri, ci să trăiască cu adevărat călugărește.

Părintele Ghelasie este mai actual ca niciodată dacă conștientizăm vremurile grele pe care le trăim. Prezența lui de dincolo va fi o întărire atât pentru călugări din mănăstirea Frăsinei, cât și din alte mănăstiri în lupta cu ispitele și încercările ce vor veni. Mulți și-au pus întrebarea ce ar fi făcut părintele Ghelasie dacă ar mai fi printre noi, confruntându-se cu aceste alunecări pe valurile acestei vieți, împinși de patimi și duhurile potrivnice dintr-o parte în alta, de multe ori opuse, trecând prin fel de fel de extremisme. L-am auzit pe părintele spunând că a fi călugăr înseamnă la urma urmei 90 la sută alimentația, adică lupta fiecăruia cu patima lăcomiei pânteceului. Această afirmație va părea pentru mulți ca fiind o exagerare, ceva de tip reduționist și străin de ce ne învață sfinții părinți. Pentru a înțelege cât de cât profunzimea acestui adevăr care se ascunde în spatele unei formulări plate trebuie să luăm aminte la anumite cuvinte similare scrise de sfinții părinți, să nu-l vedem pe părintele Ghelasie ca și cum ar fi undeva izolat, o singularitate sau o straniețate. Părintele Ghelasie s-a adăpat ca un cerb la izvoarele apelor din învățătura sfinților părinți, nu a ieșit așa din nimic, nu a scos cărțile pe care le-a scris din burtă, doar ca să șocheze pe unii.

În cartea *Viața, învățăturile și profețiile Sfântului Serafim de Sarov* scrisă de Irina Gorainova, care și-a dat licența în teologie cu o lucrare despre chenoză tradusă în românește de ieromonahul basarabean Nicodim Ioniță, autorul

best-seller-ului călugăresc *Voluntarii Domnului* (un ABC monahal), scrie la pagina 29: „Părintele Serafim dădea o mare importanță postului. ‘Domnul nostru Iisus Hristos, înainte de a-și începe lucrarea de mântuire a neamului omenesc’, zicea el, ‘s-a întărit printr-un post îndelungat. Și toți nevoitorii, punându-se în slujba Domnului, nu păseau pe calea crucii decât după ce, înainte de toate, posteau. Ei își măsurau propășirea pe această cale potrivit progresului pe care îl făceau în nevoința postului’. El însuși, devenit pustnic, mânca un pic de pâine adusă de la mănăstire, din care cea mai mare parte era destinată hrănirii fiarelor sălbatice (la fel făcea și Sfântul Ioan Iacov, care hrănea păsările cerului cu pâinea și strugurii aduși de ucenicul Ioanichie Pârâială de la trapeza mănăstirii Hozeva), câțiva cartofi, ceapă, sfeclă pe care o recolta din grădina sa. Cu timpul el a hotărât că se poate lipsi de pâine. Apoi a încetat de a-și cultiva legumele (ca exemplu avem viața Sfântului Ilarion din Gaza, din secolul al IV-lea). Cu ce se hrănea el? Cu un fel de iarbă numită ‘iarba caprei’. ‘O culeg și o pun într-o oală mică, adaug puțină apăși o așez pe plită. Dintr-însa se face o ciorbiță bună. O usuc și iarna mă hrănesc cu ea, iar frații se întreabă ce bunătăți mănânc eu. Și eu, zicea Părintele cu șiretenie, mănânc *iarba caprei*. Dar nu spun nimănui de măncarea mea!’”.

Din acest cuvânt rămas de la Sfântul Serafim putem vedea că postul este esențial pentru viața unui călugăr, deși nu ne mântuiește postul, după cum se spune adeseori, el fiind doar un mijloc, un instrument care te ajută să trăiești după poruncile evanghelice, este un element principal al ascezei ortodoxe. Postul este motorul nevoinței călugărești și, mai mult decât atât, este barometrul sporirii pe calea virtuților, care ne arată în ce stare ne aflăm în urcușul duhovnicesc, la ce nivel ne situăm, ca un fel de conștientizare smerită, ca să nu lunecăm în închipuirea de sine că am fi ajuns la despățimire, conștientizarea faptului că suntem

departe de mortificare. Acest adevăr rostit de Sfântul Serafim poate fi întâlnit și la alți sfinți părinți. În *Jurnalul unui zăvorât al Starețului Gheorghe din Zadonsk* (ed. Sophia, 2013), putem citi: „Mâncare zăvorâtul nu întrebuința în fiecare zi, iar în zilele în care își îngăduia să mănânce, o făcea abia spre seară. Cei care-i erau slujitori în chilie mereu pregăteau pentru el o pătrime dintr-un funt (un funt este echivalent cu o jumătate de kilogram, iar o pătrime de funt reprezintă 125 de grame) de pâine albă și o baniță sau o cană cu apă amestecată cu puțin oțet. Și, întrucât el nu se întâlnea cu ei în fiecare zi, aceștia aveau obiceiul să-i dea pentru două zile înainte o chiflă de cinci copeici și două cani de apă cu oțet... și nimic mai mult” (p. 36).

La fel putem citi și în *Filocalia*, vol. X, la Sfântul Isaac Sirul, în Cuvântul XXVI, *Despre postul neîncetat și despre stăruirea într-un loc. Și despre cele ce urmează din aceasta. Și că folosirea lor întocmai se învață prin cunoștința cu dreaptă socoteală* (pp. 141-150). „Că temelia tuturor bunătăților și eliberarea sufletului din robia vrăjmașului și calea ce duce spre lumină și spre viață e alcătuită din aceste două lucruri: să te aduni pe tine într-un loc (1) și să postești pururea (2), adică să te supui pe tine cu înțelepciune și cuminenie înfrânării pântecelui (1), într-o ședere nemișcată și într-o meditație și cugetare neîncetată la Dumnezeu (2)” (p. 142).

Când se vorbește despre problema alimentației la sfinții părinți și la părintele Ghelasie nu înseamnă atât o preocupare și o grijă de hrana noastră cea de toate zilele, ci de meșteșugul (arta) postului. Îmi aduc aminte cum ne învăța părintele Ghelasie să facem ascultare de părintele stareț și să ne ținem de prezența la masă care este o rânduială pusă de sfântul Calinic, ctitorul sfintei mănăstiri Frăsinei. Ne plângeam la părintele Ghelasie că nu putem să ne înfrânăm la masă ca să respectăm canonul pe care ni l-a dat după ce ne-a spovedit, să mâncăm numai acele alimente care aveam voie de la sfinția sa.

Părintele Ghelasie ne spunea că dacă nu putem să trecem această probă înseamnă că nu avem stofă de călugări. El personal venea la masă cu castronul lui cu terci în care tot învârtea cu lingura și lua când și când din el, fapt care pe mulți îi irita, ca și cum părintele i-ar fi sfidat cu terciul lui de grâu râșnit, cu verdețuri din grădină. Eu nu am simțit vreodată că ar fi fost ceva ostentativ în prezența părintelui, fiindcă și el s-ar fi putut plânge că se simte agresat de mirosul apetisant de pește prăjit și de alte preparate de la bucătărie care se dădeau la masă. Părintele stareț încadrase pe cei care se spovedeau la părintele Ghelasie sau care se țineau de anumite povești date de el într-o „sectă a postitorilor”, dar părintele privea totul cu pace și liniște, zicându-ne să ne smerim și să nu ne speriem că suntem considerați „sectanți”, să răbdăm totul cu bucurie pentru dragostea de „o preafrumoasă pustie” – nu neapărat ca spațiu fizic, ci ca trăire interioară de asumare a nevoițelor ascetice în condițiile care sunt, fără a face atâta caz de faptul că nu ar fi condiții. Trebuia să faci călugărie ca părintele Arsenie Praja în condițiile obișnuite, cotidiene oferite de o mănăstire de obște, ne spunea părintele. Au fost și momente de încordare, când duhurile se puneau în mișcare și agitau spiritele, apărând stări de tensiune între părintele stareț și părintele Ghelasie ca duhovnic. Celor care se spovedeau la părintele Ghelasie și doreau să facă călugărie, care nu se mulțumeau cu o spovedanie canonică, le-a dat câte o listă cu alimentele pe care pot să le consume și o altă listă cu acele alimente pe care trebuie să le evite. Aceste liste par și acum la unii călugări că ar fi ceva suspect, dar dacă ar citi *Scara (Filocalia*, vol. 9) sfântului Ioan Scărarul ar vedea că întâlnim același lucru.

Cerându-i părintelui Ghelasie ca duhovnic să-i dezlege pe ucenicii lui ca să mănânce ce se servește la trapeză, părintele stareț Neonil a fost pus în postura de a fi duhovnicul lor.

„Eu îi dezleg, dar nu-i mai spovedesc”, spunea părintele Ghelasie. „Spovediți-i Preacuvioșia voastră, fiindcă eu ca duhovnic sunt silit să-i ajut să lupte cu patimile lor, iar unii nu pot să facă acest lucru cu mâncarea de la trapeză care este foarte ispititoare și nu se pot înfrâna”.

La început foarte mulți călugări și frați se spovedeau la părintele Ghelasie, dar cu timpul mulți s-au retras, mergând la alți duhovnici mai îngăduitori. Unii dintre ucenici s-au răzvrătit pur și simplu, nemaisuportând să respecte aceste liste cu alimente (să nu mănânci pește, omletă, ochiuri, iahnie de fasole, cartofi pai – mâncăruri explozive, cum zicea părintele – să nu bei sucuri, vin, bere, țuică, must, să nu mănânci dulciuri – ciocolată, napolitane, eugenii etc.).

Din punctul meu de vedere nu era nimic ieșit din comun, sau care să nu aibă legătură cu scrierile filocalice. Putem oricare dintre noi să citim *Scara* sfântului Ioan Scărarul și vom putea să ne convingem că acest sfânt părinte a procedat la fel ca părintele Ghelasie. Îmi aduc aminte că după 1989 părintele Caliopie Georgescu, călugărit în mănăstirea Frăsinei, stareț la mănăstirii Lainici după părintele Calinic Cărașan (un mare isihast al patericului românesc), exarh al mănăstirilor din eparhia Mitropoliei Craiovei, s-a luptat să-i adune pe toți stareții de mănăstiri din Moldova, Oltenia, și să scoată din mănăstiri mâncatul de carne. Cei care s-au opus cel mai tare au fost stareții de la mănăstirile din Moldova.

Îmi aduc aminte că odată i-am zis părintelui Ghelasie că nu este așa cum zicea sfinția lui despre călugări că se scapă la băutură. Părintele Ghelasie m-a privit ca pe un găgăuță care în naivitatea lui crede că tot ce zboară se mănâncă și mi-a spus dojenitor: „Ce știi tu, bă; sug ca șerpii când prind un pahar sau o sticlă cu băutură”. O să transcriu un cuvânt din *Scara* Sfântului Ioan care pentru mine este normativ și ar trebui să fie lege pentru orice călugăr și frate: „Urgisitul de Dumnezeu Evagrie a socotit

că este mai înțelept decât cei înțelepți și în rostire și în înțelegere. Dar a fost dat de gol, nenorocitul aflându-se mai fără de minte decât cei fără de minte, nu numai în multe altele, ci și în aceasta. Căci zice: când sufletul pofteste mâncare felurită, să se strâmtoreze cu pâine și apă. El a poruncit ceva asemănător celui ce ar spune copilului să urce toată scara dintr-un singur pas. Noi, respingând porunca lui, zicem: sufletul pofteste mâncări felurite, cere ceva propriu firii. De aceea ne vom folosi de un meșteșug împotriva acestei mult meșteșugite patimi. Și dacă nu ne aflăm sub un război foarte greu, sau nu ne amenință primejdia unor căderi, să tăiem întâi mâncările care îngrașă, pe urmă pe cele care ne aprind, apoi pe cele care ne fac plăcere. De e cu putință, dă pântecului hrana care-l umple și e ușor de mistuit, ca prin săturare să săturăm pofta lui, iar prin mistuire grabnică să ne izbăvim de aprindere ca de un bici. Să cercetăm și mâncările care fac vânturi și vom afla că ele mișcă și poftele” (par. 8-9, pp. 214-215).

Citind ceea ce scrie sfântul Ioan Scărarul putem vedea că părintele Ghelasie ne învață același lucru. Ne spunea că putem mânca pâine pustnicească, verdețuri din grădină (insista să mâncăm verdețuri, zicând că dacă nu vom face așa ne vom îmbolnăvi de ciroză), legume crude, fructe (să nu fie prea dulci), să bem apă (câte doi litri pe zi), dar să ne abținem de la mâncărurile explozive de la trapeză (putem să mâncăm din când în când și câte o mâncare gătită cum este o ciorbă de cartofi, dar să nu ne lăcomim; după ani de zile de mâncat fiertură nu te poți rupe total, fiindcă au rămas memoriile acestor alimente care se activează când nu te aștepți) și de acelea care figurau pe lista cu mâncăruri și băuturi la care nu avem dezlegare. Fiind apropiat cu părintele, fiind mereu în preajma lui, îl puteam observa zi de zi, nu avea cum să se ascundă. Părintele Ghelasie era un mare postitor în toate, nu numai la mâncare (câți călugări și mireni mai pot folosi calcula-

torul doar ca pe un instrument de scris; părintele nu a folosit niciodată calculatorul pentru imagini – numai texte, care și ele apar pe ecran ca imagini, dar nimic altceva). Mâncarea lui preferată când era în lume ne spunea că era varza călită, din care dacă ar fi luat un vârf de cuțit spunea că ar muri (ficatul lui nu mai putea să primească). În primul rând alimentația la părintele Ghelasie îi avea în vedere pe cei bolnavi de diferite boli organice. Călugării ca și mulți dintre mireni suferă de anumite boli și acest lucru trebuie avut în vedere (nu mai pot mânca ce se gătește la bucătărie, fiindcă le face rău ca sănătate). Am văzut în chilie la părintele cum luase de la trapeză vreo gogoasă sau un colăcel din care ciupise ca o păsărică și nu se mai atinsese de ele, se uscaseră ca niște scovergi.

Mulți doresc să mănânce ca Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Gheorghe Zăvorățul, Gheron Iosif Isihastul, Sfântul Ioan Iacob, Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul – asta atunci când îi apucă râvna și vor să se pună pe călugărie, dar ei nu vor să priceapă că este foarte greu pentru firile noastre slăbănogite (cum zicea părintele Ghelasie, cu creier de chimicale), nu mai sunt oamenii viguroși de altădată.

Mulți călugări și mireni se vor convinge cu timpul că aceste cărți ale părintelui Ghelasie sunt foarte folositoare, la fel ca și *Scara* Sfântului Ioan Scărarul și alte scrieri ale sfinților părinți. Apropierea de personalitatea părintelui Ghelasie, de scrierile pe care ni le-a lăsat ca moștenire se poate face cel mai bine pe cale empirică, dacă pot folosi acest mod de exprimare, adică pornind cu alimentația, încercând să-ți schimbi modul de viață. Despre părintele Ghelasie nu se poate scrie oricum, doar așa, ca să te afli în treabă (iresponsabil), de dragul de a scrie, trebuie să te dedici, să zăbovești mult timp, citind în mod riguros cărțile lui. Eu apreciez în mod deosebit pe toți cei care au scris despre părintele Ghelasie având și dar de la Dumnezeu (în special pe Florin Caragiu, Gabriel Memelis, Părintele

Neofit, Carmen Caragiu – Dumnezeu s-o odihnească cu dreptii etc.). Îmi pare rău că am neglijat aproape total scrisul, consemnarea minuțioasă a lucrurilor pe care le-a reținut memoria în zborul acesta fugitiv de-a lungul timpului este o pierdere irecuperabilă. În afară de părintele Ghelasie descoperit prin scrierile lui mai exista un chip al lui viu așa cum l-am cunoscut toți cei care au avut bucuria de a sta cât de cât pe lângă el.

Am scris aceste pagini la repezeală, fără să mai am timp să revin asupra lor, să mai fac corecturi, încercând măcar în acest chip să nu refuz să scriu măcar câteva rânduri, după cum mi-ați cerut când ați fost pe la mănăstire. Aș putea scrie multe, dar pentru aceasta ar trebui să fac unele nuanțări, să mă adun de pe drumurile ocolite ale unor – multe – preocupări (Ierodiacon Vlasie Simioncă, Sfânta Mănăstire Frăsinei).

*

Părintele Ghelasie – *nebunul întru iconare* – cultivă excepția care face regula. Cu butoiul lui atrage atenția întregii mănăstiri că sensul credinței e să stai în iconare. Patriarhul Germanos dă definiția care este impecabilă și n-a fost răsturnată din mileniul I și până astăzi: „Pământesc este ce se vede, iar înțelesul e mai presus de ceruri”. Atenție, nu e din cer, e mai presus de ceruri! Deci mai presus de ceruri e locul unde adăstează și unde este, oricât ar fi de ubicuă, Treimea. Acela e sălașul lui, mai presus de ceruri. În ceruri sunt îngerii. Faptul că sunt văzuți nu înseamnă că nu sunt creați și ei. Deci o imagine pământească al cărei înțeles transcende cerurile, e mai presus de ceruri.

A sta în iconare înseamnă a sta permanent, fără schimbare, cum zicea [părintele]: „Închinare în închinare, / Să stai ca în icoană / Fără schimbare, / Într-o iconare de necuprins”. La care necuprins se referă? Se referă la necuprinsul înțelesului mai presus de ceruri. Și ai ocazia

să faci chestia asta. Acesta-i creștinismul, spune. Eu simplific foarte mult, pentru că el a teologhisit enorm, cu un talent debordant, și despre asta să teologhisească teologii.

Eu îl consider un descoperitor și comentator de taine, un mistagog, cred că este singurul. În civilizația noastră ortodoxă, din țara noastră, cred că este singurul. Dar el bate mult mai departe decât spațiul acestei țări, cu delicatețe. Cine-l citește cu atenție, vede că enumeră alte locuri, credința athonită, sinaită, pravoslavnică ș.a.m.d., ca să nu iasă scandal, dar în mod evident el susține că iconicul carpatin este forma originală și cea mai puternică și mai accesibilă omului (Acad. Sorin Dumitrescu).

*

Accesul nostru la propria ființă, la unicitatea ei, e o taină. Și, ca în cazul oricărei taine, nu participăm la taina unicității noastre de făptură, nu o putem contempla și descoperi altora decât în genunchi, adică în ritual de rugăciune, în dialog cu Dumnezeu. În ritualul iconic și hristic, la care a răspuns prin gest de nevoință, rugă și închinare, Cuviosul Ghelasie și-a descoperit propriul chip. Și desoperindu-și în Icoana Fiului chipul de fiu, ni l-a făcut cunoscut și nouă, fiii aceluiasi Părinte iubitor.

În dialogurile sale „față către față” sau în cele epistolare, dialoguri înmiresmate adesea de colocvialitatea sa cu Cerul, Părintele ne-a descoperit destul de limpede cine este, ne-a înfățișat chipul său din afară și din lăuntru. (...) Autoportretul lăuntric al Părintelui Ghelasie, oglindit fie și numai în dialogurile sale, are tușe numeroase, de mare finețe, ce trimit către iconicul tainic al ființei lui. Reținem aici însă doar acele contururi și culori ce ne relevă un minicrez al său și ne descoperă, pe fundalul universalului ortodox, acele trăsături specific carpatine ale chipului său. Părintele Ghelasie a fost monah ortodox, fidel tradiției răsăritene și tradiției mistice iconice carpatine convergente

celel dintâi. „Să știți că – în condițiile unei spiritualități foarte contradictorii precum cea de astăzi – noi, creștinii, trebuie să evidențiem în primul rând modul nostru teologic ortodox [...] Și eu încerc, prin vorbirea mea, tocmai această încadrare în reperele de bază ale teologicului Sfinților Părinți”⁴.

Părinții săi călăuzitori au fost deopotrivă Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Grigorie Palama și Sfinții Părinți ai Bisericii de Răsărit în general, dar deopotrivă și pustnicii români Neofit și Arsenie Praja. Preocupările de mistică erau rezultatul opțiunii sale pentru viața monahală, căci stihia misticii e „aerul” (pneuma) tare – de pe piscurile cel mai înalte și din vecinătatea abisurilor – inspirat de monahul ortodox.

Statornic și fidel păstrător al învățăturii Sfinților Părinți, Cuviosul Ghelasie a fost și un dinamic interpret al Tradiției răsăritene, realizând astfel o minunată întrepătrundere între fidelitatea față de Adevăr și actualizarea hermeneutică a Lui în context (post)modern: „De aceea nu pot spune că am un mesaj special de transmis, ci [încerc] numai o actualizare a mesajului creștin, așa cum zice Părintele Stăniloae, în contextul general de spiritualitate contemporană” (Ibid.). Același adevăr este exprimat mai limpede și mai plastic de Cuviosul de la Frăsinei într-un alt dialog: „Cred că ceea ce au spus Sfinții Părinți trebuie spus din nou, adică actualizat, redat înțelegerii noastre, făcut să fie auzit și de urechile prezentului. [...] În ce mă privește, eu nu spun absolut nimic nou, dar absolut nimic, nu am nici pe departe vreo pretenție din asta, nu sunt inventatorul prafului de pușcă și nici al mașinii cu aburi, ci lucrul pe care mi-l doresc din toată inima este să pun două-trei accente acolo unde lucrurile au rămas atâta

⁴ „Dialoguri Diogenice cu Părintele Ghelasie”, interviuri realizate, diortosite și comentate de drd. teol. Gabriel MEMELIS, în vol. Iconarul iubirii dumnezeiești, Ed. Platytera, București, 2004, p. 70.

vreme nemișcate și au sfârșit prin a fi uitate. Și fac acest lucru în felul meu, așa cum mă pricep eu mai bine, ca un Ghelasie prostănacul ce sunt”⁵.

Fondul comun al spiritualității filocalice răsăritene, crede Părintele Ghelasie, se transpune în caractere sau veșminte specifice. Astfel, pe lângă caracterul sinaitic, athonit, slav al spiritualității ortodoxe, Părintele vorbește și de un specific carpatin al acestei spiritualități ortodoxe comune, lăsând altora însă bucuria aprofundării acestui specific: „Eu însă am găsit în partea Ardealului această tradiție a pustnicilor din Apuseni care urmează practica eremiților din mănăstirile Râmețului. Am surprins aici un specific pe undeva deosebit, care denotă tocmai partea caracterială autohtonă care nu este în contradicție cu fondul comun filocalic. Accentuez că fondul Filocaliei rămâne comun, fiind acea duhovnicie a Duhului Sfânt transpusă, îmbrăcată însă în forme proprii, individuale. În acest sens se poate spune că eu încerc să evidențiez un specific al monahismului nostru românesc, dându-i un fel de formă și, în același timp, o distincție. Să considerăm deci că este o încercare a mea, un fel de atenționare menită să îndemne la o eventuală continuare a cercetării”⁶.

Intuind, cu finețea ce-l caracteriza, că pe această temă a specificului național a spiritualității pot surveni alunecări și rătăcirii grave, Părintele atenționa: „Trebuie însă evitată extrema de a crede că isihasmul carpatin este superior celorlalte sau că ar aduce ceva în plus, în sensul unei invenții față de fondul comun filocalic; acesta, repet, rămâne același, numai că este transpus, îmbrăcat în caractere specifice”.

Dar în ce ar consta mai concret acest specific autohton, carpatin al spiritualității ortodoxe universale?

⁵ Cătălin CIOABĂ, „Literă moartă, literă vie”, în vol. Ghelasie Isihastul, Iubitorul de Dumnezeu, Ed. Platytera, București, 2004, p. 205.

⁶ „Dialoguri Diogenice cu Părintele Ghelasie”, p. 72.

Urmând tradiției pustnicilor din zona Râmeților, Părintele Ghelasie numește iconic caracterul specific Ortodoxiei românești. Cum se justifică însă această numire istoric și doctrinar?: „De ce îi spun iconic? Pentru că se zice că eremiții din munții Apuseni se numeau ei înșiși iconari; nu în sensul că ar fi fost pictori de icoane, ci pentru că aveau o evlavie extraordinară față de icoană, practicând un fel propriu de mistică a icoanei. Erau adevărați purtători de icoană, de chip iconic, ceea ce înseamnă că modalitatea lor de mistică teologică creștină era concretizată în acest sens”. Iconicul acesta ar fi dat chiar de mediul natural bogat din munții Apuseni și de echilibrul deosebit în care a fost văzută relația dintre suflet și trup la români. Caracterul carpatin, centrat pe o mistică a icoanei, acordă o valoare deosebită și trupului și ritualului liturgic, ca limbaj al trupului. Mistica icoanei e mistica Întrupării și ne descoperă cum se poate întrupa spiritualul, nu doar cum se poate transfigura trupeșul, materialul. „În sens iconic carpatin, repet încă o dată, toată taina nu este de a trece de la material la spiritual, de la trupeș la duh; ci, trebuie bine subliniat, taina este aceea a trecerii de la spiritual, de la duh, într-o întrupare care să participe la duhovnicescul propriu-zis. Dacă în sensul obișnuit, tradițional, al teologului athonit și al Sfinților Părinți, ceea ce este trupeș trebuie să se ridice la duhovnicesc, să se înduhovnicească, caracterul carpatin susține că spiritualul înduhovnicit nu trece la un nivel superior, nu se izolează și nu caută să antreneze partea corporală, trupească, materială pentru a o ridica la spiritual, ci spiritualul se face un fel de întrupare și mai evidentă a duhovnicescului, în așa măsură încât, la un moment dat, partea materială, corporală devine un locaș, un altar, chiar un fel de preînchipuire euharistică”⁷. Acest specific iconic al monahismului românesc este modul în care poporul român a păstrat, prin memoria ancestrală de

⁷ „Dialoguri Diogenice...”, p. 74.

rai, care e un soi de nostalgie a paradisului, imaginea unitară a omului, ca trup și suflet. Caracterul spiritual traco-getic „s-a concretizat într-un grad foarte mare cu ideea centrală a creștinismului: Întruparea lui Dumnezeu”⁸. Prin Întrupare Dumnezeu ia chip de om pentru a restaura icoana din adâncul său, adică împlinește un act iconic. Dar fiind deopotrivă dăruire a Fiului lui Dumnezeu lumii (*Pentru că atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe unicul Său fiu L-a dat...*), Întruparea este și împărtășire. Fiul, icoana Tatălui, devine trup care se frânge spre iertarea păcatelor, adică trup euharistic. Vedem astfel cum se împletește în gândirea noastră românească exprimată de Părintele Ghelasie iconicul cu întruparea și cu euharistia. Iconicul subînțelege și subînțelege, așadar, întruparea și euharistia: „Icoana devine un fel de preînchipuire euharistică în care se arată tocmai această taină a prefacerii nevăzutului în trup de împărtășire. Pentru specificul carpatin așadar, icoana nu este o simplă reprezentare, nici doar o modalitate de a trece de la văzut la nevăzut, de la trupesc la duh; ci este altceva, este tocmai această taină în care Divinul se face trup și se face împărtășire, putându-se astfel comunica. Iar valoarea împărtășirii nu este atât aceea că ne face pe noi să ne înduhovnicim, ci stă în faptul de a coborî acest duhovnicesc într-un concret de văzut al nostru pe care putem pur și simplu să-l consumăm și care devine parte integrantă din însăși constituția ființialității noastre întregi deopotrivă ca suflet, ca trup și ca duh”⁹.

Un monah deopotrivă al înălțimilor și al adâncimilor, Părintele Ghelasie nu a căutat asemenea unui Mircea Eliade, o peșteră în Himalaia pentru o trufașă autocunoaștere, ci L-a cunoscut pe Bunul și Milostivul Dumnezeu cotidian și mai presus de cosmos, în taina butoiului acoperit cu tablă de la Frăsinei.

⁸ Ibidem, p. 76.

⁹ Ibidem, p. 77.

Reamintindu-mi de cei sceptici cu privire la autenticitatea ortodoxă a personalității Părintelui Ghelasie, închei prin înseși cuvintele sale:

«Cer iertare pentru toate și primesc acea „certare și îndreptare”.

Nădăjduiesc astfel să nu fiu un „lepădat”, ci un „sărac” care cere „Milostivenia cea Iubitoare”» (Părintele Jean Nedelea¹⁰, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București).

*

Părintele Ghelasie nu a fost un om obișnuit. Deși simplu, vedea lucrurile într-un mod special. Mișcări legănate, gesturi alese, cu privirea senină îndreptată spre cer, glasul clar și blând, înfățișare iconică cu trăsături grav ascetice, cu râvnă neobosită spre frumos și spre albastrul pufos al cerului, lipsit de barbă (uneori o mândrie ascunsă a călugărului), aduce la iveală un al doilea Pavel Xiropotamul.

Firesc, la asemenea viață, asemenea limbaj. Se exprima liber, spontan, fără reținere sau prejudecăți, așa cum și trăia. Deși iubea tăcerea, nu putea să treacă pe lângă un om și să nu-i zică un cuvânt de bucurie. Totdeauna sprinten, zglobiu, medita și scria cu același randament. Era foarte iubit și apreciat de tineret și lumea intelectuală, spre surprinderea multor călugări împreună viețuitori. Acestea nu erau decât un dar al duhului lui Dumnezeu, lucru pe care nu-l vedea oricine.

Slujea la altar ca un copil lipsit de patimi, legănându-se de parcă ar fi vrut să ne odihnească pe noi. Cearta dintre oameni era singurul lucru care îl intimidă. Nu știa cum să reacționeze și nu reacționa, doar suferea.

¹⁰ Fragment extras din: Pr. Lect. dr. Jean Nedelea, *(Auto)Portretul Părintelui Ghelasie în dialogurile sale* (Conferința inaugurală la Cel de-al Treilea Colocviu Național dedicat părintelui Ghelasie de la Frăsinei, Univ. „Transilvania” Brașov, 24 noiembrie 2011)

Se mânia uneori, dar nu era trist. Era foarte interesat de medicina curată a lui Dumnezeu. Gândea ca un biolog, se orienta ca un geograf, se exprima ca un om de știință, și se ruga ca un înger uitând de trup.

Nu purta haine alese sau călcate, nici încălțăminte moale sau modernă.

A murit precum a trăit... ca un sfânt (părintele Ilie Dantes Bobăianu de la Mănăstirea Slănic-Argeș, în volumul „Ghelasie Isihastul, Iubitorul de Dumnezeu”, ed. Platytera, București, 2004, p. 90).

*

L-am văzut de trei ori clar și distinct pe Părintele Ghelasie, la mănăstirea Frăsinei. Prima oară vorbea unui grup, când un coleg mi-a spus despre el. Altă dată l-am urmărit la Sfânta Liturghie, prin ușile deschise ale altarului. Mi s-a părut fascinant felul cum slujea. A treia oară l-am abordat, întrebându-l o problemă care mă frământa demult, care implica și sufletul și trupul. Mi-a vorbit încet, foarte sigur, dar la un moment dat s-a oprit brusc și a plecat. Am avut sentimentul că aceasta ținea de o anumită nevoie a lui. Mi se părea o apariție nelumească, străvezie, un om fără de vârstă, care impresiona prin seriozitatea și deosebita atenție cu care făcea fiecare pas, cu care săvârșea fiecare gest. În seara când am vorbit, mi-a dat trei cărți să le citesc... Am simțit impulsul ca această expoziție dedicată Părintelui Ghelasie să fie o redare în culori a chipului său atipic, a ceea ce oferea prezența sa: spirit și materie, carne și har și gând, toate cuprinse într-un gest iconic care știa să se bucure de copilăria sa și de noutatea întâlnirii cu celălalt într-o maximă dăruire de sine și purtare de grijă (George Alexandrescu, artist plastic, cuvânt la vernisajul unei expoziții de pictură dedicate părintelui Ghelasie).

*

Cuvântul Iconic al Părintelui Ghelasie are forța cuvântului Evanghelic, transportă substanța Sfântă asupra cuvântului obișnuit și astfel se deschid porțile de Taină ale auzului Divin din noi. Iar prin acest har primit Părintele Ghelasie este suspinul cel mai profund al omului Răsăritean după Dumnezeu (Dan Puric).

*

Atât de des îmi spuneai:

„Fiule, acestea trei mereu să le conștientizezi:

- ținta unde trebuie să ajungi,
- starea de fapt în care ești,
- calea de urmat de a ajunge de la ce ești la ce ar trebui să fii, la ce Treimea din veci și-a dorit pentru tine să fii”.

Mi-ai dat reperele, m-ai îndreptat pe cale zicându-mi: „una e să știi calea, alta e să mergi pe ea și alta e să o fi și parcurs până-n finalul ei, în veșnicie”.

Răspunsul meu de fiu spre tine, Moș Avva, e tocmai să nu trădez calea ce mi-ai deschis-o, să n-o reneg și-ncrâncenat chiar de „rănit” să mă mențin pe drum. Cândva-mi spuneai că e un fel de legământ, un jurământ al Practicii, o asumare conștientă definitivă a Căii de urmat, cum și Părintele Sofronie zicea: „Să te hotărăști cu toată ființa, iremediabil, pentru veșnicie”.

*

Spunea Avva Ghelasie:

- Este foarte delicat și riscant să amesteci obișnuitul cu neobișnuitul, profanul cu sfințenia, cele spirituale cu cele materiale. Majoritatea cred că cele duhovnicești sunt o ieșire totală cele ale lumii, ale trupului. Dar tu ești trup și suflet și cu acestea faci cele duhovnicești. Dacă trupul tău este contrar și distrugător, cum poți face duhovnicia? La

fel, sufletul. Se reduce duhovnicia la zisa rugăciune. Mulți fac oleacă de rugăciune fugitivă și grăbită și gata, cred că sunt și ei duhovnicești. Duhovnicia creștină este: legătura cu cele sfinte, asumarea și în trupul și în sufletul tău a celor sfinte, prefacerea întregii tale ființe în cele sfinte. Mulți fac doar o aparentă legătură cu o rugăciune fugitivă, cu puțin post, cu unele zise virtuți, de evitarea unor păcate mai grele. Puțini sunt cei ce asumă și în trupul și în sufletul lor o lucrare duhovnicească. Este greșit să se creadă că lucrarea duhovnicească trebuie să fie doar pe suflet. Fă o lucrare de om întreg, trup și suflet. Începe cu A.B.C.-darul.

*

Despre sminteală, zicea că este numai în capul nostru. Apoi înseamnă că nu suntem oameni serioși, și dacă nu suntem serioși, nu facem nimic oriunde am fi. Era un cuvânt de mare putere când zicea părintele să fim oameni serioși și să nu umblăm cu fofârlica, pentru că era de o așa claritate și limpezime, că într-adevăr nu mai vedeai rostul la aceste mici minciunile față de tine însuși.

*

De curând m-au atras scrierile celei mai proeminente scriitoare de proză scurtă de la englezi din perioada modernă – Katherine Mansfield – am citit tot ce a scris în câteva zile (alături de Virginia Woolf este cea mai bună prozatoare). Părintele Ghelasie niciodată nu m-a oprit. De ce mai este nevoie de această abatere în spațiul culturii când avem totul de la sfinții părinți? Aceasta este o nebulie, o ciudățenie, o rătăcire de o clipă. Poate că mă aleg cu ceva și din asta. Părintele Ghelasie nu m-a oprit poate și din cauză că a văzut că nu aș fi putut altfel și dacă aș fi încercat, ar fi dus la ceva psihotic – mereu ne spunea să nu facem psihopatia cutărui lucru – *vezi că ai făcut psihopatia*, sau *vezi că faci psihopatia* (Ierod. Vlasie).

*

L-am întrebat odată despre ascultare. Zicea că aceasta nu trebuie să meargă până la păcat. Dacă mă face să păcătuiesc, nu mai e ascultare. Ca exemplu de bună ascultare dădea modelul cu pietroiul, să-l muți de ici colo și de o mie de ori fără să mai întrebi de ce și pentru ce. Așa cel puțin se mai curăță și trupul prin mișcare și se mai curăță, așază și smerește mintea în cap, la locul ei. Însă dacă e vorba de ascultări cu insinuare și împingere spre păcat, să fie cu iertare, mai bine nu.

*

Înainte de a-l cunoaște pe părinte eram o fire tare morocănoasă și supărăcioasă. Odată m-am dus la mănăstire și la spovedanie mi-a dat canon să fiu vesel. Zicea așa: „Nu îmi umbli mie prin mănăstire cu mutrișoara de sfințisor ca să te vadă părinții pe aici cu mutra asta”. Așa m-am lecutit pe deplin de starea aceea. Altă dată, fiind foarte supărat de diverse necazuri pe care le aveam, am venit la mănăstire și după slujbă, de rând fiind părintele, a venit direct la mine și când m-a văzut în biserică, mi-a zis: „Ce faci bă, fiule? Ai înviat?”. Parcă mi-ar fi luat cu mâna toată supărarea, nu mai înțelegeam de ce vedeam înainte în negru acele lucruri. Acestea sunt doar niște frânturi din cum se raporta părintele la cei din jur, cu mare bucurie.

*

Împăcarea cu lumea era iarăși o temă pe care mi-o punea în față. La spovedanie, de multe ori mă întreba dacă sunt în pace cu lumea. E important să ai acest duh de pace cu lumea, pentru că numai așa poți aduce închinare lui Dumnezeu. Dacă ești rupt de contradicții și răcă față de cel de lângă tine, cum mai poți să te închini Celui de Sus? Nu dădea sfaturi prea multe aici, dar modul în care zicea

aceste lucruri îți dădea exemplu de simplitate și curăție, așa cum ar trebui să fie, raportare fără vicleșug.

*

O altă mare grijă pe care o avea, mai ales cu intelectualii, era mișcarea. Îmi zicea să mă mișc, să merg pe jos, să fac plimbări mai lungi, chiar sport dacă se poate. E importantă mișcarea, pentru că așa se mai curăță toxinele din organism și nu se mai înfundă energiile în cap. În special la cei care stau pe scaun și muncesc cu capul e acest risc foarte mare. De aceea, pe lângă mâncare era marea grijă pentru mișcare. Aici intrau și metaniile, care au un rol de așezare în ritualul de închinare și de pregătire pentru rugăciune.

*

Un ucenic i-a mărturisit odată Cuviosului: „Părinte, sufăr de o mare apăsare sufletească din cauză că simt adesea că nu am timp și lucrul pe care îl fac îl săvârșesc în consecință crispat, iar această obișnuință de a face lucrurile încordat mă obosește foarte tare și îmi slăbește atenția către Domnul”. Avva Ghelasie i-a răspuns: „Măi tăticule, cum să n-ai timp? Păi omul este deasupra timpului! Nu trebuie să lași în minte ideea asta că omul n-ar avea timp, faci și tu ce poți, dar așa, fără să te grăbești, măi, tăticule și să intri în panică, că mai rău faci, ascultă-mă pe mine! Iar ce nu poți să faci, lasă în grija lui Dumnezeu. Măsura timpului la om e veșnicia, nu graba asta de a face care strică mintea”.

*

Un tânăr iubitor de studiu a venit odată la Avva Ghelasie pentru sfat. Căutările duhovnicești ale tânărului vizau calea monahală, iar el se întreba îngrijorat cum o

să-și ia cu el toate cărțile prețioase și cum s-ar putea dedica în continuare, în mănăstire fiind, cercetării lor.

Cuviosul i-a spus atunci: „Măi, taticule, ce atâta studiu, o să mai citești frăția ta și atunci, dar în primul rând te vei nevoi să pui cele ce-ai citit în viața ta. Vine vremea să mai și practici. În primul rând nu-s cunoștințele, ci deschiderea de taină spre a primi de la Domnul chipul viețuirii duhovnicești”.

*

Cuviosul deplângea formulismul gândirii și trăirii, amprentă a unei abordări mecanizate, tehnicist-utilitare, chiar magic-oculte a realității. „Tinerii din ziua de azi au creier de chimicale”, mai zicea câteodată. „Nu mai vor să gândească cu capul lor, vor să le dai formula și să o aplice, să apese pe buton și să meargă”. Chiar și în cele ce țin de duhovnicie, omul caută „ușurarea”, depersonalizantă însă, a aplicării mecanice.

*

Spunea părintele Ghelasie:

- Mergi înainte cu tăria și nădejdea credinței și iubirii de Dumnezeu! Încercările și ispitele sunt foarte folositoare, singurele ce ne „înțelepțesc” și ne dau luminarea Preasfântului Duh.

*

Despre copiii mici zicea că e important să stea acasă mama cu ei să aibă grijă, până la un an cel puțin, pentru a avea un psihic solid. Până într-un an e perioada când se formează psihicul copilului, care în mare parte este reflectarea grijii și protecției mamei.

*

Prin anul 1992 am făcut un pelerinaj la mănăstire, ocazie cu care m-am întâlnit și cu Părintele, pe care până atunci îl cunoscusem doar din cărți. Din cuvintele sale mi-a rămas în minte ceva la care nu m-aș fi gândit nicio dată. Vorbind despre o persoană cu handicap, spunea că e ca un sfânt al familiei, și trebuie îngrijit ca un sfânt. El mântuiește familia, și dacă e să extrapolăm, acești suferinzi sunt ai întregului neam, nu doar ai familiei, și de aceea necesită o atenție specială din partea Bisericii și a statului.

*

Avva Ghelasie zicea cu un umor plin de duhovnicească întărire, atunci când cineva i se mai plângea de greutatea și patimile vieții din lume: „Măi, tăticle, se zice că pe pământ acum este raiul!”. „Cum așa, Părinte?” „Păi nu se zice că în rai lupul și mielul stau laolaltă? Ei, așa este și acum, nu vezi? Cei răi și cei buni trebuie să stea împreună, să se înțeleagă cumva, acasă, la serviciu, peste tot. Cei cu râvnă duhovnicească stau în mijlocul celorlalți, neștiuți de nimeni, și se roagă în taină și Dumnezeu lucrează prin ei. Și așa, fără să se bage de seamă, Domnul schimbă răul în bine”.

*

Pe cineva care era puțin mai aprins în judecarea unor fapte, l-a liniștit: „Măi, tăticle, tu ești mai bun? Ia să ne vedem toți de cele importante ale noastre cu adevărat, și lucrurile se vor mai așeza oleacă. Să faci tu întâi ce nu poate să facă altul”.

*

- Cum vedeți moartea, despărțirea sufletului de trup? Ce se întâmplă cu omul?

Părintele Ghelasie: Moartea e ca o amputare a trupului, ca și cum ai tăia un picior: Persoana, Chipul, identitatea de sine rămân.

*

Un ucenic venise odată la Avva foarte bolnav, sleit de puteri după o perioadă de suprasolicitare.

- Privește la albine, îi spuse Avva, care avea pe atunci ascultare la stupi. Au o vitalitate extraordinară, dar tocmai pentru că au și momente de acumulare, în care stau nemișcate. Așa trebuie să stai și tu, să te oprești de câteva ori, în cursul zilei, înaintea icoanei, sau dacă ești la serviciu, acolo unde ești, în gest de închinare către Dumnezeu. Chiar dacă ești foarte ocupat, să faci aceste mici și tainice opriri, fie și doar de câteva clipe, ca să te liniștești și să te „încarci”. Stând în închinare, se oprește scurgerea de energie și te deschizi lucrării lui Dumnezeu, care îți dă putere în slăbiciune.

Părinții aveau cele șapte laude, și rugăciunea închinării neîncetate, dar noi, așa de aglomerați și strâmtorați, înjuțați cum suntem cu cele zilnice, nu mai găsim de multe ori timp să liturghisim lui Dumnezeu. Și asta ne slăbănește, ne sleiește de vлага duhovnicească. Totuși, chiar și scurte cum sunt, opririle în închinare și rugăciune sunt mici laude, care trezesc și păzesc conștiința și voința liturghisitoare, odihnesc harul care ne reface vлага, potolind aprinderile și scurgerile de energie trupești și sufletești”.

*

La Avva veneau mulți oameni cu probleme mari din pricina vrăjmașului ce căuta să le facă rău, fie prin boli

sufletești, fie prin alți oameni ce urmăreau răzbunare. Avva îi liniștea, le risipea tulburarea și panica prin cuvinte simple: „Stai liniștit, că o să fie bine. Nu te mai îngriji și nu te mai frământa, măi tăticle, ne rugăm și noi, și cu mila lui Dumnezeu și a Maicii Domnului o să treacă. Lasă, mă tăticle, nu te speria, că astea sunt de la Dumnezeu, să ne mai încerce oleacă”. Se întâmpla apoi că cei pentru care se ruga Părintele se întorceau să-i mulțumească pentru rezolvarea neașteptată a problemelor. „Ce să-mi mulțumești, mă tăticle, lui Dumnezeu să-i mulțumim, ne rugăm și noi așa mai cum putem, dar El ne izbăvește”.

*

Părintele Ghelasie i-a zis odată unui ucenic ce mărturisise o cădere repetată într-un păcat: „Băi, tăticle, ce canon să-ți mai dau? Cel mai important canon e să nu mai faci!” După cum remarcă cineva, Părintele Ghelasie avea de la Domnul darul să trezească o pocăință bucuroasă, orientată cu fața spre viitor, sensibilizând inimile ce își așterneau mărturisirea.

*

Unui ucenic care se consuma mult în acțiunile și grijile dinafară, Cuviosul Ghelasie i-a zis: „Măi, tăticle, și vitele, când plouă și e furtună, trebuie duse la adăpost. Cu atât mai mult omul, care nu e ca animalul, trebuie să stea înlăuntru”. Ucenicul, la început surprins, a înțeles că este vorba de starea de adunare lăuntrică necesară unei lucrări duhovnicești în mijlocul împrejurărilor vieții.

*

– Avva, cum să scap de grijile acestea care mă consumă și mă macină?

- Măi, tăticle, în lume nu se poate să n-ai griji. În mănăstire scapi de griji. Crucea celui din lume e grija, iar a monahului ascultarea. Dar nu băga în seamă grijile, gândește cu bărbăție.

- Deci să nu mă neliniștesc din pricina lor.

- Parcă ai creier de chimicale, bă tăticle, întrebi prostii. Ce n-ai înțeles? Nu încerca să pari mai smerit decât ești, în mod natural.

*

Părintele Ghelasie aprecia nespus infinita discreție și tăcere de taină a lui Dumnezeu care respectă orientarea voii omului și face loc dăruirii ei libere și iubitoare. De aceea, sfătuia ca ritualul împreună-stării cu Dumnezeu să fie săvârșit în taina inimii, fără să ieși voit în evidență înaintea celorlalți, ci mai degrabă cât mai acoperit, neștiut de nimeni. „Măi tăticle, zicea Avva, să nu faci paradă”. Această ascundere feritoare de viermele slavei deșarte păzește râvna și tăria liturghisirii neîncetate.

*

Unui profesor universitar care se plângea de nivelul studenților și de lipsa lor de interes și putere spre a pătrunde în profunzime cele ce le sunt predate, Cuviosul i-a zis: „Măi tăticle, ce să-i faci, sunt probleme mari în zilele noastre. Dar să cauți să fii tu luminat. Ei, măi tăticle, ce profesori erau înainte, pătrundeau toată cultura și o făceau vie când vorbeau. Cursul avea o bogăție de legături și o frumusețe de taină, care îi atrăgea și îi lumina pe studenți. Nu se limita să arunci pe tablă formule și apoi să pleci. Tu să cauți să primești de la Dumnezeu și să dai mai departe acea luminare, asta e menirea profesorului”.

*

Zicea odată că a venit cineva la el și îl acuza de „isihasm de balcon”. Părintele a fost foarte încântat de expresie, care sintetizează mult din această stare de închinare. Zicea parafrazându-l pe acela: „Așa, tăticule, trebuie să facem și noi, în balcon, la serviciu și oriunde ne-am afla, să ne aducem lui Dumnezeu în închinare”.

*

Între ultimele sfaturi pentru mine a fost acesta, pe care îl dădea și mama părintelui: „Să nu mă faci de rușine”. Această raportare filială are ceva tainic și se revarsă din rugăciunile Părintelui, iar mila Domnului ne întărește și pe noi cei mai slabi în această lucrare de arătare a slavei lui Dumnezeu și unsului Său în persoana părintelui Ghelasie.

*

Cuvântul „cheie” care m-a trezit pe mine din dormitare a fost „prezență”. Într-un context pe care nu mi-l mai amintesc, părintele Ghelasie a spus ceva de genul: „Băi tăticule, noi prin rugăciune trebuie să ajungem la o PREZENȚĂ”. În acest mod de a trăi rugăciunea m-am regăsit în totalitate. Am găsit ceea ce nu căutam, neștiind ce să caut, dar am găsit „hrana”, reperul de care aveam nevoie. Înainte de a avea și cea mai mică experiență a rugăciunii personale, Hristos mi-a descoperit ce înseamnă a gusta din Prezența Lui. După aceea nu am făcut decât să caut prin rugăciune să regăsesc această prezență. Printr-o singură „atingere” Hristos mi-a orientat rugăciunea, mi-a oferit o direcție pe care s-o urmez toată viața.

*

Părintele de multe ori mă sfătuia să învăț pe de rost câte ceva în fiecare zi, în special din cele sfinte. Memoria, zicea, este legată direct de rememorarea arhetipurilor și de aceasta este legat direct duhul omului. Bolile de memorie sunt legate de bolile de duh, așa că e bine să învățăm pe de rost și uneori să zicem chiar mecanic anumite rugăciuni, doar așa am putea să trezim în noi acel duh adevărat de rugăciune.

*

„Bă, nu mai judeca, îți dau canon, măi tăticule”, spunea când cugetul începea să ia chipul patimii. Avva ne sensibiliza asupra faptului că noi nu vedem decât o mică parte din tainele iconomiei dumnezeiești, și de multe ori a judeca doar după cât cuprindem, neluminați de har, ne conduce la judecăți greșite. Pe de altă parte, spunea că de multe ori „revolta e inspirată de la diavol”.

*

Despre mândrie: întrebat odată cum de nu se mândrește după atâtea cărți scrise, a zis: „Păi nu mai am timp și de asta”.

*

Unui frate care voia să se ducă la călugărie i-a zis că măsura este să stai în mănăstire până „iese fum”.

*

Fiind plecat în străinătate și trecând, când eram în țară, pe la părintele, de multe ori am discutat despre dezrădăcinare. Părintele era destul de clar la acest capitol. Dacă te-ai născut aici, ai energiile și toate amprente pămân-

tului în care te-ai născut. Orice ai face, aceste amprente nu le poți părași, ești în armonie cu locul și lumea de aici, așa că mai bine e să te întorci. Și tot în legătură cu această problemă, fiind plecat la studii, de multe ori se isca discuția despre știința occidentală, însă părintele era de părere că această știință e mai degrabă fără lumină în ea, e cam cum e lumina de la stele față de lumina soarelui. Iar despre noi, românii, zicea că avem un specific anume al nostru, care e în legătura noastră cu pământul, iarba, soarele și de aici ne vine nouă seva și puterea vieții, nu din zisele adevăruri științifice. Îl întrebam ce să fac cu matematica și cu toată știința pe care am învățat-o, iar părintele zicea că e bună și că trebuie să trăiesc și eu din ceva, așa că să o fac bine. Mai mult e un exercițiu bun al minții și e folositor, însă trebuie să fiu atent să nu fac mistică din ea, că e de rău.

*

Odată când m-am dus la părinte, mi-a vorbit despre nemulțumire. Zicea că avem cumva din familie această nemulțumire față de ce se întâmplă în jur și față de cât facem. Nemulțumirea e ceva nedemn de un bărbat și în general nu face decât să te întoarcă de unde ai plecat și așa nu faci nimic. Eu ziceam că uneori e bună că nu te ține pe loc și poți face multe lucruri dacă nu ești mulțumit cu cât faci. Însă părintele zicea că e o formă de cârteală și asta împiedică așezarea în gest iconic. Puncta de multe ori că trebuie să acceptăm cele ce sunt în jurul nostru așa cum sunt și să le aducem lui Dumnezeu în închinare.

*

Spunea Părintele Ghelasie că „precum mama nu se scârbește și nu se intimidează nici de scursurile pruncului, nici de rănilor lui urât mirositoare sau bolile lui contagioase, nici de țipetele lui, ci cu o atenție iubitoare și cu o

acțiune energetică cercetează, curăță, schimbă, veghează și îngrijește pruncul, urmărind doar tămăduirea lui și neluând seama nici la greutatea întreprinderii, nici la scârbă, ori la mila falsă, drăcească, tot așa se poartă cel ce află smerenia lui Hristos cu aproapele său”.

*

Un monah care venea la Avva pentru povățuire avea mari probleme cu atmosfera mai puțin duhovnicească din mănăstire. „Mă smintesc, Avva, și judec și cad, nu mai pot sta”, i-a spus călugărul, dar Avva i-a zis: „Ba să rămâi, cum vrei să se schimbe ceva dacă nu îți poartă fiecare cu bărbăție crucea pe care i-a dat-o Dumnezeu. Călugărul nu își schimbă ușor locul. Tu nu te interesa prea mult de ce fac ceilalți și mai ales nu răspunde la provocări, ține-ți canonul de ascultare și ritualul de rugăciune și închinare cu strictețe, ca pe legământul stării împreună cu Dumnezeu. Când te mai batjocorește sau își râde de tine cineva, taci și fă-i în taină metanie, privește numai la chipul lui bun, fără adausul păcatului. Ce treabă ai tu cu prostiile din jur, caută să fii tu om serios și la locul tău. Lasă să zică altul ce vrea, nu pune la inimă. Când alege viața de monah, călugărul se duce la răstignire, nu caută ușurări.

Nu răspunde la provocări, lasă în grija Domnului ce te depășește, nu fii curios, caută să fii cât mai mult (singur în inima ta) cu Dumnezeu. Într-o mănăstire puțini sunt adevărații călugări, care iau pe umerii lor Crucea lui Hristos. Aceștia ades sunt prizoniți chiar de unii dintre ceilalți frați care nu-i înțeleg, aceasta ca să se sfințească și mai mult, dar mai ales se răstignesc ei înșiși pe sine, se fac nebuni față de înțelepciunea lumii, se nevoiesc neîncetat să intre în hotarul întâlnirii cu Dumnezeu. Acolo unde ești frăția ta sunt memorii „grele”, păcătoase, care trebuie *arse* prin jertfă, prin răstignire, prin mucenicie, cum să se sfințească iar locul dacă nimeni nu-și ia asupra-și jugul? Se zice că

diavolul vrea să murdărească tot, dar toată necurăția pe care o aruncă în sfinți se arde și se sfințește, încât iese și mai multă bună mireasmă. Cu cât se aruncă spre ei mai multă murdărie, cu atât chipul lor strălucește mai tare. Vrajmașul moare de ciudă, că nu poate să acopere Chipul lui Dumnezeu, care strălucește peste toate în sfinți, că ei sunt deja mutați în Hotarul trecerii la Viață, și acolo nu mai are putere păcatul”.

*

- Avva, eu și tovarășul meu de nevoiețăm vrem să ne mutăm la liniște, la un loc mai retras, mai izolat. Cât de aproape să ne așezăm chiliile? Sau mai bine să stăm împreună?

- Măi tăticle, să nu vă faceți chiliile chiar una lângă alta, ci într-atât de departe, că dacă strigați la vreo nevoie după ajutor, celălalt să vă audă și să poată să vină să dea o mână de ajutor, că la pustie sunt atacuri și frate pe frate se ține, prin mila Domnului. Să nu vorbiți între voi decât la nevoie și să aveți grijă cu rânduiala la hrană, să vă îngrijiți ca să puteți duce nevoiețăm. Sfinții aveau o nevoiețăm peste fire că erau gata de moarte, dar nouă, celor nepregătiți ne trebuie timp să creștem, de aceea să aveți grijă de sănătate, pe noi cei debili sufletește și trupește nu atât nevoiețele peste fire ne folosesc, cât grija de a păzi ritualul închinării. Se zice că ispitele vremurilor de pe urmă sunt așa mari și oamenii așa slăbănogiți, că ei nu mai pot lupta direct cu ele, ci, ca bolnavii, doar prin închinare, prin lăsare în grija medicului Hristos, să ne vindece așa cum numai El știe. De aceea, taina închinării, la care unii asceți ajungeau după grele și peste fire strădanii, e paradoxal, taina celor slabi și biruiți de boli și neputințe, că ei nu mai pot decât să se închine și așa intră în rugul aprins al Vooi dumnezeiești. E o mare și dumnezeiască lucrare în slăbiciune și suferință, că intri de la început în taina sfârșitului, taina

crucii fără de care nu e învierea cea duhovnicească. Se zice că mulți sfinți și nevoitori ar fi dorit să trăiască în vremile de pe urmă, că tocmai acum, când se înmulțesc bolile, necazurile și suferințele, harul lui Dumnezeu lucrează mai puternic în slăbiciune, se desăvârșește în slăbiciune, cum spune Scriptura.

*

Într-o iarnă vine un ucenic în chilia Părintelui, în care era cald deja, și îi spune că se duce să mai aducă niște lemne. Avva îi zice că nu e nevoie, dar ucenicul insistă. Părintele îi spune atunci să nu se ducă, e suficient de cald și chiar nu e nevoie. Ucenicul zelos pleacă totuși și se întoarce după scurt timp răsând, ușor rănit de o lovitură în frunte. Ce se întâmplase? Odată ajuns în fața magaziei cu lemne, prin ispita vrăjmașului pur și simplu n-a mai văzut ușa și înaintând s-a izbit cu capul de tocul ușii, fapt care l-a „trezit” și l-a făcut să-și amintească de importanța ascultării, atât în cele mari, cât și în cele aparent mici.

*

Cineva a povestit odată o întâmplare hazlie: un ucenic al Părintelui tăia lemne și i-a venit deodată un gând despre sine că e mai deștept ca Avva. Cum a întârziat un moment să-l alunge, odată vede, ca într-un film cu încetinitor, cum toporul, scăpat din mâini, îi vine drept în frunte și îl lovește cu coada. Uimit de această atenționare, apare răsând în fața Avvei, și îi mărturisește ispita înălțării cu gândul și pedagogica îndreptare a milostivirii de Sus.

*

Părintele Ghelasie insista foarte mult pe acest ritual de închinare. Zicea că noi, cei de azi, trecem printr-o perioadă foarte tulbure și confuză, cu mult activ de tot felul, în

special multe frământări de minte care zăpăcesc oamenii, și de aceea acest gest de închinare, oriunde ai fi și orice ai face, e mai direct și mai folositor pentru noi, cei de azi. Așa sărim direct în focul dumnezeiesc mistuitor de păcate. Noi, cei slabi, prin acest ritual de închinare, ne recunoaștem neputința și o punem în fața lui Dumnezeu, să facă El ce știe cu slăbiciunea noastră.

*

Mult s-a luptat părintele ca până în ultima clipă să aibă conștiința neștirbită. A fost cât se poate de lucid până în ultima clipă. Dată fiind paralizia pe care a avut-o, iese și mai mult la lumină dimensiunea mucenicească a luptei pe care a purtat-o. Însă părintele, așa cum spuneam, și-a asumat această moștenire și a crucificat-o, așa cum Hristos, nefiind atins de păcatul omenesc, Și-a asumat pe Cruce toate păcatele omenirii, ca și când ar fi fost ale Sale. Aceasta taină a crucificării de viu e un exemplu pentru cei care am fost pe lângă părinte. Acesta este cel mai viu exemplu, de care trebuie să ne slujim în a urma și noi exemplul viu și nu numai teoretic al crucificării noastre. De multe ori zicea că această crucificare este în gestul iconic, fără de care nu se poate rezista. Noi aducem cu noi foarte multe tare, de familie, de lume, și în ultima instanță avem în spatele nostru și cele ale aproapelui. Însă în iconizare sunt toate întâmpinate cu putere, pentru că așa stăm în fața lui Dumnezeu și El e cel ce arde și curăță toată zgura păcatelor lumii, prin crucea fiecăruia dintre noi.

*

Părintele Ghelasie sublinia în diverse moduri că femeia e adesea mai supărăcioasă și mai greu de împăcat. Zicea că tatăl său avea vorba că femeia e ca vremea, „tună și fulgeră”, însă bărbatul trebuie să fie paratrăsnet. Acesta a

fost unul din ultimele cuvinte pe care mi le-a lăsat: „Să fim înțeleși, tăticule, bărbatul e paratrăsnetul”. De se supără femeia, nu intra în complicațiile ei, oricum nu faci decât o și mai mare furtună, așa că taci. Tăcerea și asumarea au darul de a aduce în gest de închinare aceste tulburări și ele potolesc furtuna.

*

Sunt cazuri de oameni care au înnebunit de la rugăciunea fără purtare de grijă, așa că părintele era tare atent la acest aspect. Cei care folosesc mult capul au deja în el o grămadă de activ mental și dacă rugăciunea nu e făcută cu băgare de seamă, poate declanșa un adevărat uragan mental, pe care nu îl mai poți controla. Așa că aici insista foarte mult pe specificul rugăciunii. Se poate face rugăciunea, însă mai întâi încet, undeva în gât, nu în cap, și nici direct în inimă, că trezește felurite patimi ascunse. Trebuie mai întâi făcută pregătirea undeva în gât și după aceea se poate coborî în inimă, unde se poate face întâlnirea cu focul mistuitor. Dar cel mai mult recomanda așezarea în gest de închinare, care zicea că ține mai mult de felul nostru carpatin.

Aici e și marea Taină Mistică pe care părintele a pus-o în evidență. Anume specificul nostru carpatin de rugăciune. Zicea că adevărata noastră modalitate e de primire, nu de urcare. La țară, oamenii au în casă o odaie specială pentru oaspeți, odaie de care au mare grijă să fie tot timpul curată. Așa și noi mai întâi trebuie să începem cu o odaie de care să avem mare grijă.

Adică să începem mai întâi cu ritual exterior de metanii, închinăciuni, și în general cu un ritual de curățire și smerire a minții și așezare a ei în propriul lăcaș, adică trupul. Zicea iarăși că aici e piatra de poticnire a multora, că fac din minte parte de suflet sau chiar suflet, când ea de fapt e doar de corp, și așa trebuie să își recunoască locul,

adică în corp. Așa mintea și corpul în general trebuie să se facă odaie de oaspeți pentru cel de sus, asta este prima treaptă peste care nu se poate sări.

*

Uneori îi mai puneam întrebări care mă frământau și care erau legate de așa zisa împăcare între știință și teologie. Eram cu totul surprins de răspunsurile pe care mi le dădea. L-am întrebat odată cum e cu Pământul care se învâрте în jurul Soarelui, că din scrierile biblice și patristice nu reiese așa, însă e un adevăr științific demonstrat. Răspunsul Părintelui a venit prompt: „Așa o fi, dar din punct de vedere mistic soarele se învâрте în jurul pământului”.

*

Altădată l-am întrebat care e părerea dânsului despre evoluție, care pare să fie o teorie științifică solidă, la care mi-a răspuns că „nu evoluția stă la baza lucrurilor, ci ritualul. Evoluția e o jignire adusă lui Dumnezeu, care e considerat imperfect și de aceea nu e în stare să facă o creație perfectă. În sens creștin nu e așa, ci Dumnezeu creează ceva perfect, care e pus față în față cu El în ritual, nu ca să evolueze la nu știu ce perfecțiune închipuită. Lucrurile s-au complicat odată cu omul care a căzut în păcatul luciferic și așa toată creația are de suferit. Așa cum noi aici ne învârtim și gravităm ritualic în jurul bisericii, tot așa și atomul are electronul care se învâрте în jurul nucleului, totul în sens ritualic. Așa că esența nu e evoluția, ci ritualul”.

*

Părintele avea o statură înaltă (~ 1,75 m), era foarte slab și prin constituție dar și prin asceza sa. O doctoriță ce

i-a văzut poza, spunea: „Vai, săracul, nu-i bolnav? E cașectic”. Avea ochi căprui și privire îmbietoare. Un glas blând, cu accent și umor specific oltenesc. În ultimul timp mersul îi era ușor legănat, probabil și din cauza bolii.

*

Auzisem că sculptează foarte frumos și i-am scris în urmă cu câțiva ani, rugându-l să-mi sculpteze o cruce de mână, să o port cu mine la spital, iar altă dată l-am rugat să-mi trimită o metanie lungă, așa cum au călugării. Nu a uitat, și după câțiva ani mi-a trimis o cruce de mână frumos sculptată și alta mică de pus la gât. De asemenea, când mă așteptam mai puțin mi-a trimis și o metanie care îmi place tot mai mult, pe zi ce trece. Crucea a fost sfințită de lacrimile și buzele bolnavilor.

*

Era realist și moderat. Doream o nevoință asemănătoare Părinților din cărți, a celor ce vedeam la mănăstire, desigur la măsura mea, dar mă tempera: „Tu nu mai ești al tău! Tu ești al familiei și al bolnavilor! Nu te nevoi peste măsură, tu ai altă menire!” Am plecat nemulțumit... Orice creștin, cu atât mai mult un preot, iubește și nevoința trupească, dar Dânsul îmi spunea să dorm suficient, și să mănânc bine, luând în seamă sfaturile privind alimentația isihastă.

*

În ceea ce privește rugăciunea particulară, spunea: „Să nu fie doi când se roagă, și în peșteră și în chilie doar singur. Chiar dacă ai copii, când ești la rugăciune să fii cu ei doar la început, pentru exemplu”. Spunea aceasta și pentru că fiecare poate avea anumite trăiri în rugăciune ce nu trebuie văzute de alții.

Părintele Ghelasie m-a invitat într-un fel de antreu al unui soi de birou-apartament și nu-mi puteam desprinde privirile de la picioarele desculțe, tocmai de aceea, probabil, m-a dus să îmi arate câteva locuri de nevoie – niște butoaie-căsuțe – explicându-mi cu răbdare și afecțiune rostul lor. Aici picioarele desculțe, uscate de nevoie, se mișcau repede, încrezătoare, parcă înviorate.

Orice mi-ar fi spus părintele, nu-mi puteam desprinde privirile de la acele locuri care îmi păreau niște coșnițe răsturnate ale unor albine grăbite să culeagă, până nu vine furtuna, miresmele și mierea duhovnicească revărsate de Dumnezeu în această lume. Descopeream, cu fiecare clipă, un suflet deschis, însetat de dialog, o inteligență flexibilă, iubitoare, convinsă că din taine i s-a dezvăluit numai o parte, ca un dar, pentru care trebuie să mulțumească perpetuu.

Și era inevitabil să ajungem și la cărțile Sfinției Sale pe care trebuie să le privim ca acte de nevoie, fragmente dintr-o largă meditație, care aspiră să remodeleze idei dintr-o zestre îndeobște cunoscută.

Părintele Ghelasie a fost un dulce cântător al Sfintei Treimi, al Maicii Domnului și al tuturor Sfinților în nenumărate pagini de acatist. Un Părinte l-a poreclit „Părintele Acatist”. De când a apărut acest gen de laudă adusă lui Dumnezeu și tuturor Sfinților, nimeni nu a mai alcătuit atâtea acatiste. Părintele socotea acatistul cea mai frumoasă formă de laudă adusă lui Dumnezeu și Sfinților după Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu. Dacă Sfântul Prooroc David a lăudat pe Dumnezeu în psalmi, după venirea Mântuitorului pe pământ, forma poetică cea mai adecvată a cuprinde o laudă adusă lui Dumnezeu este acatistul. Astfel, într-un fel, acatistul, alături de paraclis, vin într-o încununare psalmului, ca formă poetică de cult liturgic.

*

Într-o fracțiune de secundă, am avut revelația sfințeniei Părintelui Ghelasie, l-am văzut ca pe un mucenic. Nu credeam ca o să mă pot spovedi. A fost foarte lucid și m-a spovedit cu tot tipicul. Mi-a venit în minte că suferința Părintelui este de la păcatele celor pe care i-a spovedit. El a luat păcatele noastre, ale ucenicilor, asupra lui. Niciodată nu ne-a refuzat. Astăzi l-am văzut răstignit pe patul lui. Suferință pură. „Mă dor toate”, zicea. Spunea că nu mai poate. Aceasta este mucenicia. Era perfect lucid. Mi-a pomenit de Vasile Voiculescu și de Maica Macaria. Nu credeam să mă mai poată spovedi, fiindcă eram influențat de cei care au stat lângă el în ultimele zile. N-am putut să zic decât „Bogdaproste, Părinte” de mai multe ori. Am simțit cum a luat negura mea asupra lui. S-ar putea să fie ultima mea spovedanie la Părintele, mi-am zis. Când am intrat, era exact ca întotdeauna, știa pentru ce am venit și n-a ezitat nici un pic asupra a ceea ce avea de făcut.

*

Părintele spunea că cea mai mare virtute a călugărului este statornicia, legarea de pământ. Nu-i plăceau plimbările, pe care-i numea „traistă-n băț”. Considera că problema călugărească este legată în mare măsură de alimentație. Un călugăr bun știe să se hrănească, știe ce să mănânce pentru a se ajuta în urcușul duhovnicesc și a nu hrăni patimile.

*

Ultima întâlnire am avut-o cu doar câteva zile înainte de despărțirea noastră de Părinte, în acel sfârșit de iunie. Nu bănuiam sub nici o formă că totul avea să se petreacă atât de repede. În ciuda încercării prin care trecea, Părintele Ghelasie era același, cel pe care îl știam de atâta

vreme, cu grija permanentă a celui de lângă el, cu aceeași seninătate și putere de concentrare asupra subiectelor importante. Ar fi trebuit să-mi dea de gândit acel „am scris totul în cărțile mele”, răspuns pe care l-am pus pe seama oboselii și suferinței din acele momente. Ca de obicei, Părintele Ghelasie era foarte precis și concret. Nu ne rămâne decât să folosim comoara pe care ne-a lăsat-o, de a cărei valoare, unii dintre noi, nici nu suntem conștienți, și pentru care nu găsim cuvinte să-i putem mulțumi.

*

Părintele avea o relație inimaginabil de „prietenoasă” cu tot ce era în jur. Că un șoarece sau muștele nu-l puteau nici supăra și nici agasa este pentru noi, cei lumești, de neimaginat; o astfel de poveste ce părea de neînțeles aveam să o aflăm ceva mai târziu: părintele, când fusese „zăvorât” de boală în chilie, prindea câte un șoricel, pe care însă nu-l omora, ci ruga ucenicul să-i dea drumul afară din chilie. Ai fi spus că părintele avea un gust special pentru farsă, pentru că șoarecele, odată slobozit în curte, găsea din nou galeriile prin care reintra în chilie și „jocul” se relua de la capăt. Într-o mecanică neabătută. Așa că șoricelul era, rând pe rând, prins și eliberat. Și totuși, nimeni nu ar fi îndrăznit să pună capăt acestui „joc”. Fiecare, la locul și rândul său, părea să facă o „ascultare” desăvârșită.

Dacă cineva ți-ar fi vorbit despre relația extrem de „tandră” și „prietenoasă” pe care părintele o angaja cu ambientul de o „sălbăticie” neînțeleasă „a insulei” sale din curtea mănăstirii (nu mai mult de 30-40 mp), ai fi zis de bună seamă că această poveste reprezintă un pasaj dintr-o carte căreia i-au fost furate copertile – atât de neverosimilă putea să pară iubirea părintelui pentru fiecare „gânganie” și, în fond, respectul mistic arătat Creatorului celor mai

nesemnificative făpturi. Din moment ce eu nu pot să creez nici măcar o musculiță, chiar și o neatenție de-a mea care ar ucide o gână ar putea să echivaleze cu o disconsiderare a însăși operei Creatorului – părea să spună, de fapt, această atitudine a părintelui care făcea din *iubire*, *prietenie* și *tandrețe* o filozofie ce guverna în chip nevăzut peste „insula” lui. Și totuși, iubirea părintelui guverna nevădită nu doar acolo.

*

Părintele Ghelasie avea, desigur, și umor. Sau poate mai curând am putea spune că, de fapt, prețuia umorul, pentru că nu cred că l-a auzit vreodată cineva hohotind sau pur și simplu râzând. Felul lui de a participa la umor era surâsul. Odată, când i-am adus un tablou făcut de un pictor ce-mi era prieten, un tablou cu chipul Sfântului Calinic, s-a bucurat foarte mult de acest dar. Atunci mi-a spus că îl prețuia foarte mult pe Sfântul Calinic, mai cu seamă și pentru că avea „umor”. Din felul în care spusese acest lucru puteai sesiza că prețuia mult acel umor; prețuia, de fapt, acel „detaliu” care făcea ca un sfânt să fie puțin atipic în raport cu așteptările noastre lumești.

*

Nu puteai, oricât ai fi vrut, să nu sesizezi că părintele Ghelasie era un părinte puțin neasemenea: „locuia” într-un „butoi”, își inventase „insula” din jurul butoiului, prețuia calitățile mai rare ale monahilor („umorul”), nu-și îngăduia să ia viața nici măcar unui șoarece (cineva povestește chiar că și „muștele” se bucurau de aceeași „inviolabilitate” în chilia sa), iar unui frate ce va fi fost trist din nu știu ce pricini îi dădea canon „să fie vesel”, pentru că nimeni dintre cei ce-L poartă pe Dumnezeu cu sine nu are de ce să fie cumva trist.

*

Dincolo de opțiunile personale, care își verificau coerența în cadrul unui proiect existențial, părintele a fost neverosimil și prin „opțiunile” de destin ce i-au fost hărăzite: boala, se pare una neîndurător de dureroasă, a făcut din el un „zăvorât”. Și, totuși, cu excepția faptului că nu-l mai găseai în curtea mănăstirii sau „la butoi”, ci *la pat*, în chilioara sa, totul decurgea ca și când nici n-ar fi fost vreo boală prin preajmă: la ușa lui, ziua și noaptea, „fără de timp”, oamenii așteptau pentru a-i cere un cuvânt de folos. Nu a refuzat pe nimeni. Taina sfintei spovedanii a dăruit-o, într-o generozitate incredibilă, în ciuda neputințelor (nimănui știute, cu excepția ucenicilor de chilie) aduse de boală, până și în ziua mutării către Dumnezeu. Cine ar putea spune dacă nu cumva de atâtea ori, atunci când se putea crede că Dumnezeu era pe cale să îl cheme, el se întorcea de fapt „din drum”, de dincolo de „hotar”, pentru a-și face aici, în continuare, „datoria” de duhovnic. Nu vom ști, cu siguranță, niciodată, de câte ori nu va fi făcut părintele cale întoarsă de la „hotar”, întorcându-se pentru noi.

*

Părintele Ghelasie stă mărturie că modul de viață creștin poate fi asumat firesc, cu o discreție dumnezeiască, necântitor și chiar cu un dram de... voioșie. Pe cât de serios era scrisul părintelui, căci el vorbea despre lucruri de neglumi, pe atât de „caldă”, de „verde”, sau chiar învăluită, pentru o clipă, în umor, putea fi spusă părintelui.

*

Chipul Părintelui nu aducea cu figura clasică de călugăr cu barbă albă, pieptănată cu grijă, care e îndeobște semnul unei bătrâneți bine așezate, al unei sobrietăți ce le

pare stranie mirenilor, emanând un aer intangibil. Avea capul mic, cu bărbia ascuțită, împodobită doar de câteva tuleie ce nu îndrăzniseră să crească prea mult de-a lungul zecilor de ani și care aduceau pesemne aminte celor din mănăstire de veselul și totodată foarte ascultătorul „frate Gheorghiță”, cum fusese numit Părintele în timpul primilor douăzeci de ani petrecuți în Mănăstire. Din această cauză, fața lui nu purta marca unei vârste anume și nici nu părea că a fost vreodată mai tânără sau că va fi vreodată mai bătrână. Bineînțeles, nici nu știai ce vîrstă să-i dai și, revăzându-l peste ani, nu puteai spune ca de obicei despre oameni: „Ce a mai îmbătrânit!”; însă acestui chip ce părea inclasabil pe scara vîrstelor și care, de aceea, căpăta un aer adolescentin, acestui chip încadrat de două urechi ieșite mult în afară ce îți aminteau de chipul din fotografii al lui Kafka nu îi lipsea maturitatea: linia adâncă dintre sprâncene îți dădea, dacă o priveai atent, măsura vârstei, ascunsă de celelalte trăsături.

*

Spunea Avva Ghelasie unui ucenic:

- Fiule, Chipul Călugărului e Taină a Tăcerii, nimeni nu știe adâncul lui. Nici patimile, nici virtuțile nu pot fi „descusute”. Doar în întâlnirea în veșnicie cu Dumnezeu, Treimea, se va vădi cine este în Adevăr. Așa că nu-mi cere să-ți vorbesc despre mine, despre trecutul meu, despre zbaterile mele. Tu singur din zbor încearcă să prinzi frânturi de „zale”, ce tot singur *apoi* să le-nlănțui ca chipul de Taină al Moșului tău, să-l poți recunoaște și astfel, Rememorându-i chipul în tine, să primești înfierea și să-i poți fi urmaș.

- Am stat atâția ani lângă tine, Părinte, și încă nu te-am cunoscut și încă nu te recunosc pe tine-n mine. Cum să-ți port Chipul? Cum să-ți fiu vrednic fiu?

- Descoperă-ți propriul specific, propria-ți personalitate, ca astfel renăscut să poți da unicul tău Răspuns de iubire Treimei Sfinte și tuturor. Nu încerca să copiezi pe nimeni. Fiecare în parte e irepetabil. Taina moștenirii duhovnicești, înfierea Paternității, nașterea chipului de fiu duhovnicesc, nu înseamnă imitare, nu înseamnă anihilare de propria-ți personalitate. Ca și în iconografie: Prototipul e Unic, dar și Copia după Prototip e tot un Unic, ce desăvârșește, împlinește, îmbogățește Prototipul și totodată se evidențiază ca unic chip, ca având și „un altceva” irepetabil, încât fiecare copie bună devine la rândul ei un „prototip” și ceea ce se moștenește este tocmai „duhul icoanei” transpus însă aparte, unic, în fiecare icoană în parte. Așa e și în relația Fiu-Părinte. Fiul e unic. Tatăl e unic. Dar Fiul descoperă pe Tatăl în propriul chip de Fiu. Și tocmai de-aia-i Fiu, că-n el se oglindește Tatăl. Zice Hristos: „Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl”, „Lucrarea Mea este să împlinesc voia Tatălui desăvârșit”. Asemenea este și în plan omenesc, în relația avva-ucenic. Acela este fiu care din iubire se pune pe sine în umbră, revelându-și Părintele. Și cu cât mai mult poartă în sine Chipul Părintelui său și îl descoperă în afară, ca o mărturie a înfierii, cu atât mai mult se împlinește pe sine ca unic chip de fiu.

Nici eu în scrierile mele nu am vorbit nimic despre mine însumi, ci tot ce încerc e să scot în lumină ca mărturie pe Avva al meu, Arsenie, cât și practica duhovnicească a Neofiților Carpatini, ce pentru mine a însemnat o adevărată revelație. Prin aceasta și înțeleg să-mi dau răspunsul propriu de fiu, nu prin a mă propovădui pe mine, ci prin a mărturisi învățătura sfântă a lucrării lăuntrice duhovnicești în specificul acesta Carpatin al Pustnicilor Apuseni, pe care bunul Dumnezeu, prin persoana părintelui meu Arsenie Praja, pustnicul de la Râmeț, a binevoit a mi-o împărtăși.

*

Adesea părintele-mi spunea:

- Toată taina e Chipul de Fiu. Să ai inimă de fiu în dăruire de Tatăl, să fii asemenea lui Hristos în ascultare din iubire de Tatăl. Dar nu poți primi înfierea Paternității divine fără a răspunde ca fiu și unei paternități duhovnicești „de sus” prin chipul sfântului ocrotitor și a uneia „de jos” prin chipul duhovnicului. Dar fiul se probează-n foc. Degeaba vii la mine și-mi ceri să te înfiez. Libertatea duhovnicească e taină mare, încât să nu ne înrobim unii pe alții în legături forțate. Timpul va proba de-ți sunt părinte, de îmi ești fiu. Deocamdată nu accept ucenici direcți. Cine vrea să se lege sufletește, treaba lui, să o facă. Eu nu pretind că aș avea cheile împărăției. Eu dau doar niște Repere ce dacă-ți sunt de folos țin cont de ele, dacă nu, nu. Nu fi fixist, ci cât mai larg în deschidere. Descoperă propriul specific, ca astfel să poți da răspuns demn iubirii Treimii și lumii întregi.

*

„La ce bun totul?” – iată, părinte, întrebarea ce-mi otrăvește sufletul schimonosindu-l. Și mi-ai răspuns: „Pur și simplu de dragul Treimii trebuie să fii frumos și să înveți noblețea vieții. De dragul Persoanelor Sfinte, de dragul îngerului păzitor, al Maicii Sfinte, al Sfântului din Cer ocrotitor și de ce nu, pentru a-mi face și mie ca părinte o cât de mică bucurie”.

*

L-am (cunoscut) pe părintele Popescu Gheorghe între anii 1967-1970, fiind angajați amândoi la același spital – Spitalul Unificat Abrud, unde lucrasem ca asistent medical la Secția de boli contagioase, iar tânărul Popescu Gheorghe lucra ca asistent medical la laboratorul spitalului. Tânărul

Gheorghiță era cu totul aparte, era un bun profesionist, foarte amabil cu toată lumea, foarte inteligent și totodată foarte isteț. Locuia pe o vale numită Bâdea, cam 600 m distanță de spital sau poate chiar mai mult, într-o cămăruță sărăcăcioasă, dar foarte curată, avea o candelă aprinsă tot timpul și icoane cu Maica Domnului și cu Domnul Iisus, care-i împodobeau locuința. Avea multe cărți cu rugăciuni. În vizitele pe care i le făceam (mergeam de multe ori de la serviciu împreună) acasă, mă servea cu ardei copti, ciorbă de urzici, sau ceva fructe. Postea tot timpul. Tânărul Popescu era iubit și stimat de toți medicii și aproape de întreg personalul spitalului. M-am atașat foarte mult de el, orice probleme aveam chiar și intime i le spuneam lui, la care știa să mă îndrume sau să-mi dea un sfat înțelept, și am început să-l iubesc ca pe un frate. În zilele libere mă lua cu el, pe ascuns, să nu ne știe nimeni și plecam 2-3 zile la Sfânta Mănăstire de la Râmeț. Acolo l-am cunoscut și pe părintele Arsenie. Menționez că tot timpul cât stăteam la Sfânta Mănăstire nu îl mai vedeam pe tânărul Popescu, ci doar în ziua când trebuia să ne întoarcem la spital. Acolo mi-a mărturisit că de mic copil visul lui este să ajungă călugăr.

*

Ca sfaturi pentru începutul bun al zilei, părintele Ghelasie zicea:

- Dimineața, hotărâți să începeți încă o zi de viață. La sculare, faceți trei închinăciuni, sau trei „plecăciuni” față de Dumnezeu, zâmbiți să vă bucurați că Dumnezeu v-a mai dăruit încă o zi de viață.

Zâmbește și umple-te de „credință și nădejde” în milostivirea lui Dumnezeu. Alungă orice teamă, frică, gând rău. Oprește pentru un moment orice „grijă” cu încredințarea în puterea binelui ce biruiește tot răul. Nu te gândi la ce ai de făcut, fă o „pauză totală”, fii „liber total” de toate grijile.

Majoritatea au dimineața o stare de nervozitate și o mânie exagerată. Este cea mai mare nenorocire a unei autodistrugerii, autootrăviri și a unei scurgeri de energie ce pur și simplu se aruncă.

Dimineața la mulți se face o „explozie” a toxinelor sufletești și trupești, ce distruge capacitatea de vitalitate, de aceea mulți apelează imediat la semi-drogări, ca fumatul, cafeaua sau chiar băutura alcoolică.

Silește-te să fii vesel, bine-dispus și nu admite nici o „enervare sau supărare”... „Mângâie” orice atingi, nu fă mișcări brutale, nu răspunde răstit, cântă o rugăciune și „iartă” totul... fii îngăduitor cu toți, nu judeca pe nimeni... fii „liber” de toate...

*

Emoționanta Cuvântare de despărțire a Părintelui Stareț Neonil sintetizează ca un portret duhovnicesc trăsăturile Părintelui Ghelasie, așa cum a fost cunoscut în Sfânta Mănăstire Frăsinei, vreme de treizeci de ani: o impresionantă statornicie, nu a părăsit mănăstirea în tot acest răstimp decât foarte rar și atunci pentru rânduite ascultări; foarte ascultător și devotat slujirii fraților; mare iubitor al vieții monahicești; iubitor și nelipsit săvârșitor al slujbelor bisericești; neagonisitor, harnic și smerit sunt câteva dintre calitățile menționate de vrednicul Stareț, care cu lacrimi în ochi a afirmat: „Părintele Ghelasie este viu!” De asemeni, a impresionat cuvântarea ierarhului Irineu, plină de sensibilitate duhovnicească la adresa Părintelui Ghelasie, descoperind în cuvinte vii cu rezonanță liturgică chipul acestei înfricoșătoare treceri care este moartea.

*

Niciodată nu a fost auzit tânguindu-se sau gemând, deși durerile bolii sale erau deosebit de acute. În ultima săptămână a fost găsit uneori plângând, într-o desăvârșită

tăcere; în perioada în care a fost duhovnic, nu a fost aflat dormind și nici stând ca după somn. Excepție face ultima săptămână, sau poate ultimele două, când puterile îl părăsiseră cu totul; timp de 3 ani, deși grav bolnav și cu mari dureri, ușa chiliei sale a fost deschisă zi și noapte, pentru a primi pe cei care doreau să se spovedească (clerici, călugări, mireni). Cu doar o jumătate de oră înaintea mutării sale la Cele Veșnice, ieromonahul Ghelasie a ieșit din apele morții pentru a da binecuvântări, deși în dimineața zilei respective i-a fost imposibil să mai comunice cu cei care îl îngrijeau, din cauza inflamării și uscării gâtului (ultimele două zile nu a mai mâncat și nu a mai băut nimic). Cei care l-au îngrijit în această perioadă recunosc că, în fapt, ei au fost cei îngrijiți. Putem afirma fără să greșim împotriva evlaviei creștine că Ieromonahul Ghelasie Gheorghe de la Frăsinei și-a parcurs Golgota ca marii isihasți pe care i-a iubit și i-a cinstit după întreaga rânduială monahicească Ortodoxă.

*

Puțin înainte de trecerea Avvei Ghelasie la Domnul, am avut o puternică și prelungită criză de rinichi urma căreia mi s-au umflat picioarele și la ambii ochi au debutat concomitent ulcere corneene. Fiind eu singur și neajutorat și iarăși ispitit de duhul deznădejdii și descurajării, iată că sună telefonul și îl aud pe Părintele Ghelasie, care îmi ceruse telefonul cu ceva timp înainte. „Aici Părintele Ghelasie”, zice Dânsul. „Ce mai faceți, Părinte?”, izbucnesc eu! „Ține-te tare, cu nădejde la Dumnezeu”, îmi zice, și în puține cuvinte am aflat atât întărire în a lupta cu ispita, cât și o evoluție neașteptat de rapidă spre vindecare a bolii.

*

Și acum, când mi-e greu și foarte greu, îmi răsună în inimă cuvintele Părintelui: „Ține-te tare, fii răbdător,

suferința și boala sunt în Taina Crucii, stai cu nădejde neclintită în Dumnezeu în această răstignire vie. Sunt și multe păcate și tare ale neamului care își caută arderea în focul bolii și suferinței la urmași, dar în închinarea și răstignirea vie a voinii lucrează puterea lui Dumnezeu spre mântuire”.

*

Când ajungeam la mănăstire, de obicei pe jos, Părintele mă întreba întâi dacă am primit unde să stau și mă trimitea să mănânc ceva, că poate sunt ostenit și flămând după drum. Mă întreba dacă să-mi dea ceva să mă schimb, să nu răcesc în caz că sunt transpirat. Apoi, dacă era vremea, mă trimitea la slujbă. Dânsul fiind bolnav în ultima perioadă, și-a tras un fir în chilie și asculta slujba la microfon. „Mergi și frăția ta acum la slujbă și mai vii mai încolo. Lasă, că vorbim noi toate”. După drumul străbătut până la mănăstire în care am simțit cât se poate de viu, de fiecare dată, vegherea Maicii Domnului și a Sfântului Calinic, urma deci „baia” slujbelor sfinte. După aceea, odihna și perioada de reflecție din chilie, premergătoare mărturisirii. Apoi, înainte de zăvorâre, venea Avva („Lasă, că te caut eu, n-ai grijă”), sau mergeam eu la butoi sau chilie, după caz și când îmi spunea să-l caut mai târziu. Puțin după 1990, m-a mărturisit de câteva ori după slujba de noapte, pe la 3-4 dimineața. Această așteptare avea rolul de pregătire și curățire, așezare și deschidere a cugetului inimii pentru taina mărturisirii. La mărturisire, Avva avea grijă să mă întrebe dacă sunt supărat cu cineva, vedea aceasta ca pe o cauză extrem de importantă a nerodirii duhovnicești.

*

La plecare, îmi dădea mereu, pe lângă hrana duhovnicească – cuvântul vorbit și scris – și ceva de mâncare,

pâine pustnicească, nuci, semințe de dovleac, fructe, pe care le socoteam o mare binecuvântare.

*

Părintele ne dădea astfel ca sfaturi de mare preț în fața situațiilor cu încărcătură conflictuală necontrazicerea, nepanicarea, tăcerea, oprirea judecării și reacțiilor de respingere și forțarea chiar a unei comunicabilități de duh cu cei ce te vrăjmășesc. Nu admitea să fii plângăreț, să te vaiți continuu și să te panichezi. Cel ce insistă în răbdare și blândețe, trece neudat și prin furtună, și va ajunge în cele din urmă la liman. Hristos ne-a lăsat poruncă și să ne bucurăm, de aceea pocăința creștină trebuie să fie dospită de căldura veseliei duhovnicești, nu înnegurată și rece.

*

„Măi, tăticle, să știi de la mine, lucrurile cu adevărat mari nu se vând și nu se cumpără”, îmi spunea Avva, când mă frământam și mă consumam în prea multe griji legate de situațiile vieții de zi cu zi.

*

„Cum să mă rog, Părinte?”. „Măi tăticuțule, roagă-te cât mai mult, și roagă-te nu numai cu gura, ci și cu ochii și cu urechile, cu mâinile și cu picioarele, din toată ființa și puterea, ca toate ale tale să le aduci înaintea lui Dumnezeu. De aceea, eu nu zic rugăciunea minții sau rugăciunea inimii, sau rugăciunea minții în inimă, ci rugăciunea închinăciunii minții în inimă, că în rugăciune mintea trebuie închinată, pentru ca toate, bune și rele, să le aduci înaintea lui Dumnezeu și abia apoi, în închinare, în altarul închinării, mintea să se roage în inimă lucrând însuflețită de Duhul Sfânt”.

*

- Cum să mă rog, Avva?, l-a întrebat odată un ucenic pe Cuviosul Ghelasie.

- Măi, taticule, să te rogi *din toată ființa*, din toate ale tale, din toată măsura neputințelor și slăbiciunilor tale. Aruncă-le pe toate spre Hristos, zvârle-le în focul închinării. Închină-le pe toate lui Hristos, să le prefacă după cum știe El. Întoarce-I cu închinare deplină darul lui Dumnezeu, ca să primească pecetea harului.

*

Odată am mers la Avva Ghelasie frământat și tulburat de neputința mea în a face o nevoință mai aspră. Trebuie să amintesc că în fragedă tinerețe eram destul de plin de vitalitate și încrezător că îmi pot forța puterile să îmi întind la limită sau chiar să nu prea țin cont de limitele fizice, dar odată cu boala a crescut în mine conștiința neputințelor. Și intrând în conflict cu îndrăzneala, mă arunca într-un fel de descurajare. Avva mi-a zis: „Tăicuțule, tu ești slăbuț, tu trebuie să te oprești mai mult în închinare, să te odihnești în Gestul de Închinare în fiecare împrejurare a vieții”.

Nici nu pot să exprim în cuvinte cât de adânc au pătruns în mine aceste simple cuvinte: „tu ești slăbuț, tăicuțule”, în cât de multe rânduri m-au ajutat să-mi rânduiesc puterile și cugetul spre lucruri care nu depășeau puterile mele și astfel să pot lucra cele ce trebuie într-o stare mai de liniște, să pot lăsa la o parte ispita revărsării puterilor și cugetului în extremismul ducător la agitație, risipire, vlăguire și chiar înălțare de sine și amăgire.

*

Un ucenic se nevoia mult cu atenția pe cuvintele rugăciunii în timp ce-și făcea pravila, ca să nu piardă

rodul duhovnicesc al împărtășirii de înțelesul cuvintelor. Spunând acatistul rânduiește, mintea îi fugea mereu și se trezea iar și iar că a parcurs rânduri întregi în chip mai mult sau mai puțin mecanic. Așa se făcea că el revenea de multe ori asupra unui condac sau icos și se împotmolea neputând trece mai departe, iar din cauza oboselii fizice și mentale rugăciunea mai mult se răcea, neizbutind culege rodul atenției și ajungând chiar la o stare de respingere, refuz și chiar neplăcere în fața citirii acatistului.

Mergând la Avva Ghelasie și mărturisindu-se, Cuviosul i-a zis imediat: „Tăticule, uite, îți dau canon să nu te mai întorci, să spui acatistul și să mergi înainte adunându-ți atenția în închinare către Domnul imediat ce-ți dai seama de rătăcirea minții, dar fără să te mai întorci nicidecum”.

Străduindu-se să asculte de Cuvântul Părintelui, ucenicul a aflat liniștire, descoperind cu bucurie că și mintea îi rătăcea mult mai puțin, iar bucuria și căldura inimii îi rămăneau nerisipite, iar atenția către Dumnezeu nu mai era blocată de frustrare, conflictul moral lăuntric găsindu-și o rezolvare prin cuvântul Părintelui.

Un duh vrăjmaș îl îngreunase, oprise astfel în chip nevăzut pe ucenic să culeagă rodul rugăciunii, urmărind chiar să-l aducă în pragul unei răcirii duhovnicești, iar Cuvântul Părintelui, ușurând povara, a izgonit odată cu aceasta și pe vrăjmaș și această cursă a lui, prin care râvna ucenicului era întoarsă chiar împotriva sa. Avva avea o vorbă: „Măi, tăticule, nu fi fixist”.

*

Când un viitor ucenic a venit pentru prima oară să se spovedească la dânsul, după mulți ani petrecuți departe de Biserică, târât în multe și grele păcate trupești, Cuviosul Ghelasie i-a zis: „Fiule, ce mai e pe la București? A înnebunit lumea asta. Nu mai e omul om”. Cel ce venise frământat de greutatea de a spune ce avea pe suflet s-a simțit

deodată ușurat, ca și cum Părintele, văzând în sufletul lui, i-ar fi luat o povară. „Așa e, Părinte. E greu, multe păcate... Cum să mă lupt cu păcatul, Părinte?”.

„Ce să-i faci, fiule, noiăștia de azi suntem slăbănogiți, nu ne mai putem lupta cu păcatul. Dar să nu stăm în păcat, să fugim și noi la milostivirea lui Dumnezeu și a Maicii Domnului”. „Totuși, cum să mă lupt?” „Să nu te lupți tu, aleargă la milostivirea lui Dumnezeu. Să te ții strâns de Biserică. Apoi fă și tu Paraclisul Maicii Domnului, Acatistul Maicii Domnului, aprinde candela la icoană, și barim oleacă de tămâie și, fiule, evită și tu să mănânci mâncăruri excitante și explozive, dulciuri concentrate, să amesteci tot felul de mâncăruri, că se produc niște arderi nocive și hrănesc patimile, încearcă să mănânci cât mai simplu și dacă se poate mai nefiert, și să fie mâncare curată. Evită carnea, că are cele mai multe toxine. Ele se degajă mai ales când animalul moare. Și mănâncă și pâine pustnicească, pâine din făină de grâu umezită ușor cu apă și întinsă pe un blat la uscat. Ea curăță nocivitățile și ajută arderile. Să cauți curăția inimii și să respecti în om Chipul lui Dumnezeu, că multă murdărie „aruncă” vrăjmașul în lume și în viața noastră ca să ne piardă, dar noi să ardem și să sfințim totul în focul iubirii Dumnezeiești”. După spovedanie, a primit și un număr de închinăciuni și metanii.

*

Neglijând chipul împărtășirii, omul de azi este stăpânit de poftă, „are capul în stomac”, zicea Avva.

*

Unul dintre primele sfaturi date fiilor duhovnicești era acela de a nu se angrena în discuțiile în contradictoriu, prin care comunicabilitatea duhovnicească este întreruptă și complexe patimilor proliferază. De asemeni, Părintele

nu admitea să fii supărăcios, plângăcios ori să te lași purtat de frică până la panică. Aceste stări sunt o ieșire din cursul firii: „Măi, tăticule, nu fi muiere cu barbă!”, le zicea ucenicilor, când îi vedea stăpâniți de ele.

*

Unui ucenic care se temea să treacă printr-un loc unde era un câine mare, care mușcase oameni, i-a zis să treacă fără să se teamă. Cum ucenicul încă ezita, l-a sfătuit să aibă cu sine o bucată de pâine, din care să-i arunce câinelui când o să se apropie. Ucenicul a ascultat și nu numai că s-a întâmpilat întocmai și nu a pățit nimic, dar s-a izbăvit și de teama cea pătimasă. „Să-ți întâmpini vrăjmașul cu pâinea blândeții și răbdarea stării în închinare înaintea lui Dumnezeu, și atunci vei împlânzi patima fricii neevlavioase, iar bărbăția firii va lucra cele pentru care a fost sădită de Domnul”, ne învață Cuviosul.

*

Venind la Dânsul și mărturisindu-se, un ucenic stăpânit de iuțime, care avea mereu izbucniri de mânie și nu putea să sufere ocara, și care nutrea o mare părere de rău pentru aceasta, iar una dintre cauzele problemelor era chiar lipsa de atenție și neglijența, uitarea care îl făcea să greșească în multe împrejurări de viață (fapt pentru care era de multe ori ocărat), Părintele mai întâi i-a tăiat scrupulozitatea exagerată a părerii de rău, care îl împiedica de la simplitatea smereniei: „Măi, tăticule, ce să-i faci, suntem slabi, nu băga în seamă și mergi și tu mai departe cu nădejde la Dumnezeu”.

Dar după ce au mai vorbit puțin, Părintele îl pune să caute niște lucruri prin chilie și totodată îl învață cum să pregătească o mâncare. În timp ce el nu găsea acele lucruri, Părintele începe să-l dojenească insistent și în același timp cu blândețe: „Hai, măi, tăticule, de ce ești așa împiedicat!

Nu acolo, măi, tăticule, caută mai bine, ce faci, măi tăticule, cum o să te descurci tu în viață așa, uită-te mai bine, nu vezi că e acolo? Măi, tăticule, iartă-mă că îți spun, dar tare ești împiedicat, fii și tu mai treaz, cască ochii, nu se poate să fii așa! Ce-o să te faci la mănăstire așa nepriceput, iartă-mă, mai tăticule, ia caută mai bine acolo... Nu acolo, tăticule, ce ești turc, acolo! Hai, mai tăticule, tot nu găsești? (ucenicul zâmbeste, simțind dragostea Părintelui, dar încep să-i tremure mâinile, ca un reflex al iuțimii stârnite de dojana Părintelui). Vezi să nu dă râmi ceva pe acolo, ai grijă, măi tăticule... (ucenicul răstoarnă un vas). Ce faci, măi tăticule, ce ești așa împiedicat, hai, pune vasul la loc și uită-te mai bine (ucenicul găsește în sfârșit ceea ce trebuia). Vezi să nu-l scapi din mână, măi tăticule, iartă-mă că te ocărăsc, dar nu se poate să fii așa”.

Apoi după ce ucenicul a găsit în sfârșit cele ce trebuiau, Părintele l-a pus să repete ce a reținut din cele ce îl învățase puțin mai înainte, dojenindu-l iarăși pentru cele ce uitase. „Măi, tăticule, nu se poate să uiți așa, fii mai treaz, măi tăticule... nu așa ți-am spus eu, măi tăticule, ai uitat deja, nu înțelegi, ce ești turc, fii mai cu băgare de seamă, iartă-mă că te ocărăsc...”

Prin aceste „ocări” duhovnicești, făcute insistent și cu multă dragoste, ucenicul a simțit o ușurare duhovnicească în lupta cu care cugetul pățimaș îl războia. În primul rând, Părintele a cunoscut că, în acest moment critic pentru ucenic, sfaturile numai cu cuvântul nu sunt suficiente, ci trebuie o pildă cu însăși viața, o operație „pe viu” asupra celui bolnav duhovnicește. Nu este întâmplător faptul că ucenicul a simțit această întâmplare și ca pe o adevărată înfiere duhovnicească, o intrare sub acoperământul iubirii Părintești care iubește și mustră.

Venind de la Părintele duhovnic și desfășurându-se în spațiul iubirii Părintești, ocara își dezvăluie rațiunile duhovnicești, este iconizată, cuprinsă și ea ca sursă de luminare în icoana iubirii dumnezeiești celei pururi purtătoare de

grijă. Punându-se pe sine în locul celor ce ocărăsc poate cu mai puțină iubire și acrivie duhovnicească, Părintele a alungat duhul întristării și chiar al judecății născute din sensibilitatea rănită și tulburarea neputinței. Și întorcând atenția duhovnicească de la pricinile din afară, a pus în lumină sursa lăuntrică a războirii patimii.

În același timp, a dat o pildă cu viața despre bărbăția și necruțarea de sine în drumul duhovnicesc de despățimire. Scăderile de atenție și memorie trebuie întâmpinate cu tăria neîncetatei și insistentei urmări a conștiinței duhovnicești, cu tăria rememorării și reintrării prin închinarea către Dumnezeu a cugetului în locul treziei și al vegherii duhovnicești neadormite.

*

Un ucenic devenise mare iubitor de muzică psaltică, ajungând să parlaghisească și să cânte multe ore pe zi. Venind la Părintele, i-a spus cu emoție despre bucuria lui de a cânta. Cuviosul i-a zis:

„Măi, tăticle, e bine să înveți muzica psaltică, frumoasă, bizantină și să cânți, dar așa, mai cu măsură, că multa cântare, zic Părinții, duce și la o stare de agitație și tulburare, și așa văd eu pentru frăția ta, că pentru matale e mai bine acum să stai cât mai mult, în tot ce faci, în starea de închinare înaintea lui Dumnezeu, să te ocupi mai mult cu odihna, cu rugăciunea, cu liniștirea din care apoi se naște vederea, de care vorbesc Părinții, iconizarea lumii.

De aceea, iartă-mă, tăticle, dar așa văd eu că e mai potrivită pentru frăția ta pictura, de care tocmai te-ai apucat, și așa să stai cât mai mult în conștiința stării înaintea Chipului lui Dumnezeu”.

Ucenicul, după o perioadă în care a continuat să-și forțeze puterile spre a cânta, a trebuit din cauza unor probleme de sănătate să-și mai domolească zelul spre cântarea cea din afară, înțelegând totodată și fiind atras de

nevoia liniștirii de taină, despre care vorbea Cuviosul. Așa erau întotdeauna sfaturile Părintelui, se vedeau cumva legate de viitor, încât de multe ori ucenicul nu le înțelegea și abia după o perioadă, prin îndreptările Domnului, le întâlnea adevărul și înțelegea nevoia lăuntrică de a le urma.

*

Un ucenic, pictor iconograf, căuta cu multă râvnă, ajunsă aproape la disperare, să își îmbunătățească arta prin neîncetatul studiu de cărți și umblarea asiduă cu întrebarea pe la cei ce i-ar fi putut da lămuriri. De multe ori, simțea însă cumva, nu tocmai lămurit, că alergarea spre acele importante de altfel ajutoare și informații exterioare privind arta picturii, îi răpea odihna. Cuviosul i-a atras atenția asupra acestui fapt și a continuat:

„Măi, tăticule, ce atâta alergare? Nu e rău că te-ai zbatut să înveți, și ai învățat destul de bine, dar de acum, deși nu-i rău să mai alergi să înveți, dar să știi de la mine, că ce te învață Dumnezeu în chilioara ta nu te învață nimeni. Toată lumea aleargă după informații, dar nu informațiile, nici copierea după alții așa zis mai buni nu îți dau starea aceea de așezare lăuntrică înaintea Chipului lui Dumnezeu, duhul rugăciunii pe care frăția ta trebuie să-l pui acolo, în icoană. Mai și înveți, te mai și duci și întrebi, dar așa, un picuț mai rar. Dacă stai în chilia ta și lucrezi mult, te va învăța Dumnezeu ce să faci și cum să faci, de te vei minuna. Dar să încerci cât mai mult să stai înaintea icoanei pe care o lucrezi cu conștiința stării înaintea Chipului lui Dumnezeu.

Îți dau canon să mai rărești vizitele și să mai domolești frământările de a acumula cât mai mult din afară și să te nevoiești mai mult să primești de la Hristos duhul pe care să-l așezi în icoană. Să pictezi ca o ascultare a unui monah la mănăstire. Pictura de icoane să fie ascultarea ta. Să știi

de la mine, tăticule, că până și tehnica picturii te învață Dumnezeu dacă te liniștești mai mult ca să primești de la El cele de trebuință”.

Ucenicul, deși s-a străduit în continuare pentru mărirea bagajului de cunoștințe, a simțit o reală liniștire înțelegând că în relația directă, personală cu Dumnezeu cel viu stă taina zugrăvirii Chipului lui Dumnezeu, a chipurilor sfinte din icoane. Cu atenția lăuntrică pe Chipul lui Dumnezeu peste grija pentru detalii, așa cum a zis Avva Ghelasie, iconograful naște icoana din inima acestei întâlniri vii, iar sprijinul divin în toate cele este resimțit cu mai mare claritate și cu minunare.

*

Părintele Ghelasie prețuia mult munca. Sfinția sa sfătuia chiar pe ucenici să nu-și facă prieteni dintre cei care nu vor să muncească. Căci munca împreună cu rugăciunea se completează într-un întreg duhovnicesc al așezării omului pe crucea iubirii dumnezeiești, la răscrucea dintre lume și veșnicie.

Nu încuraja nici măcar desele colindări pe la mănăstiri, dacă acestea arătau a rodi o stare de risipire, de nestărnicie, dacă pierdeau deci din vedere căutarea sinceră a unei așezări duhovnicești și punerea în practică prin propriile nevoințe și strădanii a cuvintelor culese în preumblările respective.

De aceea, uneori, Părintele nu încuraja nici măcar să vii prea des la Dânsul pentru sfat, înainte de a te fi străduit să-l pui cu adevărat în practică. „Să vii, fiule, dar nici prea des, ci să te strădui și tu în chilia ta să pui în practică, și abia după ce te-ai străduit oleacă, să mai treci pe aici. Că așa te întărești în cele duhovnicești, prin râvna practicii, a rodirii în viața ta a cuvântului semănat de duhovnic. Căci dacă te obișnuiești să te tot duci pe la duhovnic fără să fi pus, măcar ca străduință, nimic în practică, ci uneori doar

din curiozitate și nu din nevoie sinceră și fierbinte, te strici și te slăbănogști, te sprijini pe om și nu pe harul lui Dumnezeu care îl sprijină pe duhovnic”.

*

Un ucenic a venit odată la Cuviosul și i-a spus: „Părinte, eu în meseria mea, trebuie de foarte multe ori să număr bani. Dar nu știu cum se întâmplă, fie când greșesc, fie pur și simplu, îmi vine să înjur. Ce să fac?” „Măi, fiule”, i-a răspuns Părintele, „ia numără tu banii ăștia”, întinzându-i niște bancnote pe care acesta tocmai i le adusese cu niște pomelnice. Ucenicul le luă și începu să numere banii și cu uimire realizează că nu mai simțea nici o urmă din ispita ce îl muncise. Ispita și-a pierdut puterea de a-l tulbura și chiar după ce a plecat de la Părintele nu a mai putut să-l clatine, duhul vrăjmaș fiind alungat și cugetul tămăduit prin rugăciunile Cuviosului Ghelasie către Domnul.

*

Altădată, un ucenic îi zise Părintelui: „Părinte, îmi vine să vă înjur” „Și ce dacă? E de la diavol, nu înjura!”, i-a răspuns Avva și ucenicul a simțit că puterea vrăjmașă de care era luptat se risipește ca o umbră în lumina simplității, a razei harului.

*

Avva Ghelasie amintea de nevoia împrietenirii memorialurilor personale ce pot fi contrare, în vrăjmășie, din pricina patimilor, printr-un continuu gest de închinare și prin mici gesturi de atenție-împrietenire, ritual săvârșit în taina inimii, prin care faci metanie celuilalt, oprind contrarietatea și deschizând spre comunicabilitate. „Când ești mândros și pătimas, în loc să te descarci, cere iertare, fie și formal, ca să îmblânzești fiarele patimii ce caută să te sfâșie”.

*

Spunea Avva Ghelasie: „Femeia prin firea ei este mai sensibilă, mai iute la mânie și mai aprigă la vorbă, dar bărbatul are mai proprie tăcerea. Mare este taina tăcerii ce oprește dezbinarea. Să-ți asumi tu însuși vina ta și a celuilalt, dar să nu le diseci în toiul ispitei, să nu te fixezi la ele, ci să le arunci în focul închinării tăcute și răbdătoare, ca să ardă și să crape dracul mâniei din tine. Bărbatul trebuie să fie ca un paratrăsnet pentru femeie în clipele de ispită, iar femeia să treacă peste supărarea sa, ca să îmbrace chipul de maică, prin care să-l nască duhovnicește pe celălalt”.

*

Părintele Ghelasie spunea ucenicilor următoarea parabolă: „Copilul, când este mic, face pe el, se murdărește, simte toată neplăcerea, dar nu poate să se schimbe singur. Trebuie să aștepte până ce vine mama sa să-i schimbe scutecele. Și strigă neîncetat după ea să vină. Nu contenește cu plânsetul până nu vine. Iar când mama lui vine și îl schimbă, plânsetul se schimbă în bucurie”.

„Așa se întâmplă”, spunea Moș-Avva, „și cu pruncul cel duhovnicesc, care este omul doritor de a se curăți. Nu poate să se schimbe singur. Strădaniile sale de îmbunătățire prin propriile puteri nu-l pot curăți. Scursura păcatului îi întunecă fondul existenței. Și numai Domnul poate să săvârșească curățirea. Prin tainele Sale. Prin iconomia Sa. Prin însăși cercetarea Sa, prin harul care descoperă prezența Sa lucrătoare, curățitoare în noi. Pentru aceasta să strigăm ca niște prunci mici după ajutorul dumnezeiesc. Să-L chemăm cu lacrimi pe Cel ce ne-a dat ființă, să ne schimbe așa cum numai El știe. Să nu contenim strigarea până nu aflăm mângâierea harului, care prefăce întristarea în bucurie”.

*

„La închinarea Sfintei Fecioare Maria înaintea Elisabetei, pruncul Ioan Botezătorul a săltat de bucurie în pânțele ei, iar atunci Elisabeta s-a umplut de Duh Sfânt, mărinind pe Domnul și pe Maica lui Dumnezeu. Închinarea duhovnicească tainică față de pecetea chipului lui Dumnezeu din ființa umană, raportarea față de aproapele ca față de o icoană vie a lui Hristos ne deschide”, arăta Părintele Ghelasie, „nu numai inima noastră, ci prin lucrarea harului poate să deschidă și inima aproapelui spre preaslăvirea lui Dumnezeu și tresăltarea bucuriei duhovnicești”.

*

Spunea părintele Ghelasie că „duhul din unele mănăstiri s-a stricat, ba chiar, cum zic unii Părinți, ‘au rămas doar cuiere de haine negre’, lipsind acea inimă duhovnicească de monah, în care să bată și care să închine lui Dumnezeu durerea și bucuria lumii. Pe unii îi ispitește chiar satana spre mănăstire, pentru care nu sunt pregătiți, ca apoi să-i scoată de acolo rușinați. Mai mult, ca să-i supună la încercări și ispite și pe ceilalți monahi, care poartă de bunăvoie, pentru dragostea lui Hristos, Crucea fraților. De aceea, cel care se duce la mănăstire trebuie să fie pregătit”, spunea Avva, „cu tăria neclintită a răbdării mucenicești”.

*

Când un ucenic mai studios, care râvnea să se facă monah, și-a exprimat temerea că la mănăstire s-ar putea să nu mai aibă timp să-și împlinească dorința de a-i studia intens și aprofundat pe Sfinții Părinți, Avva i-a spus: „Măi, tăticle, ce atâta studiu, de acum a îl pui în practică. La mănăstire o să pui în practică și frăția ta ce ai învățat”. Părintele Ghelasie ne însuflă prin cuvântul sfinției sale

dorul de a nu rămâne închistați în dimensiunea „scolastică” a învățaturii rupte de viață, străine de însuși modul de viață al Trupului lui Hristos. La fel, i-a spus unui iconar care se temea că la mănăstire nu va mai putea lucra așa mult: „O să mai pictezi și frăția ta, dar în primul rând acolo ești monah”. Starea de închinare în hotarul veșniciei, înaintea Sfintei Treimi, este mai presus de orice ocupație și lucrare individuală, care sunt subsumate deschiderii spre a primi harul.

*

Cuviosul nu lăsa plângerea și nemulțumirea celui ce venea la dânsul să se lățească în judecată, mângâindu-l chiar cu câte o remarcă umoristică, dar tăind pricina păcatului cu blândețe și fermitate. „Măi, tăticule, ce să-i facem, fiecare are crucea lui de la Dumnezeu”.

*

Povestea Avva odată: „Se zice că un episcop foarte bun se înconjura numai de oameni cu caracter aprig, chiar de oameni răi. Atunci cineva l-a întrebat: ‘Preasfinția Voastră, de ce tot timpul vă înconjurați de oameni răi? De ce nu vă alegeți numai oameni buni, care să vă ajute?’ Atunci episcopul a răspuns: ‘Fac așa pentru că oamenii buni nu luptă cu răul, inima lor fiind cu totul spre Dumnezeu. Ei biruiesc, căci Dumnezeu luptă împreună cu ei, sau mai bine zis Dumnezeu biruiește întru ei. Dar eu mă înconjor de oameni răi, ca cei răi să se lupte cu răul și să-și agonisească și ei biruință, iar răul să se biruiască și prin ei’”. Cuviosul arăta astfel că Domnul economisește în multe rânduri și în multe chipuri mântuirea tuturor, revărsându-și astfel iubirea Sa peste toți, buni și răi.

*

Părintele Ghelasie a fost un om care știa să trezească în ceilalți mecanismul profund al nevoii de Dumnezeu. Vocea sa în timpul privegherilor de noapte calma și odihnea lăuntric ca un medicament de care sufletul se lipea cu o încredere a învierii. Mărturia lui trecea prin har și nu prin filozofie, iar cuvintele lui, deseori părând complicate pentru cel mult prea obișnuit cu conceptele lumii, se deslușeau mai târziu în taina inimii. La părintele Ghelasie forma era într-o continuă căutare de a face fondul mai exprimabil. Iar fondul mărturiei sale era însăși viața sa. Postitor și rugător, părintele era întâi de toate trăire. Se structura ca trăire.

*

Prima spovedanie o rețin ca pe una dintre cele mai profunde spovedanii ale mele: dorința de îndreptare sinceră pe care am resimțit-o, harul care mi-a inundat ființa m-au făcut să privesc către el ca spre un om cu adevărat purtător de Hristos. Autentic și viu. Iar eu m-am simțit iertat de Dumnezeu în toată adâncimea sufletului meu.

E drept că în privința comunicării, a exprimării orale sau în scris, părintele nu umbla pe căi extrem de bătătorite: limbajul său particular o confirmă. Însă de pe meterezele citadelei de limbaj, pe care el o construia în urma nevoii imperioase de sacralizare a limbajului – bietele cărămizi de lut ale cotidianului, cum să poată oglindi ele cereștile învățături? – altitudinea perspectivei îți tăia răsuflarea și sentimentul acut al Întâlnirii unui om dedicat pe deplin experienței te copleșea.

Părintele exprima întâi de toate o experiență personală, și aceasta în contextul unei erudiții teologice uneori zăpăcitoare. Citise enorm și combinația experiență vie-context teologic universal era cuceritoare și îndemna la urmare

smerită. În prezența lui, încă dintru început m-am simțit cu totul îndemnat să valorific formarea mea tehnică nu prin abandon, ci prin transformare și compatibilizare treptată cu căutarea prin ochii credinței.

*

Ocrotirea prin iubire și dăruire în fața tuturor neputințelor inerente începutului de drum spre a oferi șansa unei creșteri gradate, într-o nădejde, mi se pare fundamentală. Duhovnicesc este cel care știe să primească pe *oricine* bate la poartă sa în căutare de reper de mântuire. Pentru părintele, cuvântul se impune fără ezitare, este neîndoielnic convertibil în faptă: părintele Ghelasie a fost un om duhovnicesc. Ceea ce a făcut și a dăruit în carnea și în inima celor care l-au cunoscut n-a fost un efemer „de mântuială”, ci un ferm „întru mântuire”.

*

Părintele Ghelasie a fost ascultat ca un stăpân, mărit ca un împărat, iubit ca un copil pentru că a slujit ca unor stăpâni, i-a îngrijit pe toți ca pe niște împărați și ne-a iubit ca pe niște copii neputincioși. Având ușa chiliei deschisă permanent tuturor celor doritori de Hristos (mireni, clerici, călugări), de fapt nimeni nu a știut vreodată cine este și ce face Avva Ghelasie. Taina, smerenia și iubirea au fost cele trei „coroane de aur” care l-au acoperit de fața noastră, de ochii noștri iscoditori și gata să pângărească orice, și mai ales Chipul Omului – Hotarul de taină.

*

Părintele Ghelasie, apărut într-un spațiu atipic în raport cu protocoalele lumii contemporane, era el însuși purtătorul unor tabieturi insolite, care câștigau instantaneu

empatia tinerilor cu gândire neconvențională. A devenit deja legendar butoiul din curtea mănăstirii în care locuia, funcționând deopotrivă ca locuință și ca un „citat cultural” ce trimitea la modelul lui Diogene. În același timp, evidenția și o opțiune pentru un stil de viață ce nu mai admitea schizoidia dintre „a spune” și a „face”. Totodată, asceza aspră nu făcuse din părinte un om „uscat”, ci tocmai ceea ce surprindea la el era curiozitatea vie pentru tot ce se scria în lume și gustul neobosit pentru umor. Un umor pe care îl atribuia însuși patronului Frăsineiului, Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica. Așezat în cutumele sale de apicultor în curtea Frăsineiului, lângă butoiul său, părintele semăna cu un Robinson Crusoe sau un Noe, care își reinventa lumea după potop. În mica sa curte, vegetația creștea „neatinată” și parcă te așteptai să apară de după un stup camera de filmat a lui Tarkovski, într-un traveling ce simțeai că acompaniază gesturile călăuzei. Odată pus piciorul „în zonă”, intrai pe nesimțite în rol. Nici nu puteai să nu îl iubești. Veneai de fiecare dată cu mâna goală și plecai plin de mere și cărți.

*

„[...] a ne aduce aminte de părintele Ghelasie înseamnă de fapt a ne aduce aminte că între noi a fost un om care a propus alt model decât cel obișnuit, un om care ne-a pus pe gânduri, pe gânduri mântuitoare. Că în ceea ce privește viața noastră în Hristos și întru Biserică a fost cineva care a făcut declicul, aruncătorul în aer, dacă vreți. Că nu s-a mulțumit doar să ne arunce în aer, ci ne-a și cules de pe jos, și când a fost nevoie ne-a cules și de pe sus. Și că în această realitate a întâlnirii cu părintele aveai de câștigat și sufletește și trupește deopotrivă, pentru că taina medicinei isihaste, până la urmă, este vindecarea omului integral, trup și suflet. O integralitate pe care foarte puțini dintre duhovnicii țării o urmăreau în vremea aceea și încă mai

puțini o urmăresc în vremea de acum” (Părintele Constantin Necula).

*

„Mai ales când corabia lui Hristos este în furtună”, zicea Avva, „e nevoie de multă bărbăție duhovnicească, de lepădare de sine pentru a trăi urgența duhovnicească a mântuirii în Trupul lui Hristos. Și astfel a căuta cu stăruință răbdătoare și fermă salvarea proprie și a ce se mai poate din corabie pentru Dumnezeu. Vrajmașul caută dezlănțuit prin valurile ispitelor și dezbinărilor să arunce toate în afara Bisericii, dar noi trebuie să le legăm pe toate de Hristos, să încercăm să le ‘redăruim’ lui Hristos”.

*

- Avva, cum vedeți „rezistența” creștinilor în vremurile de pe urmă?

- Cei din lagăre erau tot timpul supravegheați și aspru pedepsiți pentru orice manifestare exterioară a evlaviei. Aproape că nu se puteau așeza la rugăciune, că imediat erau bruscați și loviți. Dar rămânea starea în gest de închinare, starea în gest iconic, așezarea fiecărui gest normal, de la statul în picioare, până la starea culcat, în (gest tainic de) închinare care odihnește rugăciunea și se face ea însăși rugăciune. Retragerea în tăcerea gestului de închinare, în „pustia” inimii, e o taină a vremurilor de pe urmă, a rezistenței la cele mai aprigi prigoane. Gestul de închinare ține de însuși Chipul omului de „Hotar de întâlnire” între lume și Dumnezeu. În sensul acesta este și Practica isihastă: Numele și Icoana lui Iisus nu sunt însuși Dumnezeu, ci Hotar de întâlnire cu Dumnezeu, iar în acest Hotar, taina se primește doar cu închinare. Taina dumnezeiască e prea mare și nu se poate lua de către om singur, ci se poate

doar primi de Sus cu închinare și așteptare ca Dumnezeu să lucreze în noi. Paradoxal, „retragerea” în gest de închinare nu înseamnă izolare, ci deschidere-întâmpinare, încât ești receptiv și la suferințele altora și gestul de închinare către Dumnezeu se prelungește în gestul de dăruire către aproapele, care de fapt viază și crește înlăuntrul celui dintâi.

*

Avva ne-a zis să nu ne tulburăm, nici să nu ne grăbim cu lucrul, ci să facem, așa cum ne-am propus și noi, icoanele spre slava lui Dumnezeu, dând tot timpul necesar, nu de mântuială și pentru bani, că este Chipul lui Dumnezeu, sfințenie mare. Să nu băgăm în seamă ispitele, că Hristos Însuși o să ne ajute, dacă-i slujim Lui. Părintele Ghelasie ne-a sfătuit ca să lucrăm la fețe cu post negru, sau doar cu anafură și aghiasmă, iar când nu mai putem, să lucrăm la veșminte sau la altceva.

*

- Ce părere aveți despre modele acestea, cu îmbrăcăminte?

- Măi, tăticule, trebuie să fie temperată, echilibrată.

*

- Cum să fac, Avva, că am nevoie de somn, iar alții suferă și se roagă?

- Să dormi cât ai nevoie, ca să rezisti la consumul tău intelectual. Și la constituția ta fragilă, să nu forțezi cu nici un chip. Dacă te scoli noaptea, te poți așeza și frăția ta puțin la rugăciune.

*

- Cum voi ști voia Domnului?
- Așteaptă ce vrea El să se întâmple, fără efuziuni și închipuiri.

*

- Să caut lacrimi?
- Măi taticule, fără misticisme, ci în căutare și dăruire sincere, în practicarea ritualului cu tărie, neclintit. Rugăciunea să fie rugăciune, munca, muncă. Te rogi, muncești. Să intrăm în focul ritualului creștin, și Domnul ne va curăți.

*

- Părinte, în general, dar mai ales după ce se încheie postul, simt că mănânc mai mult decât este nevoie, ce să fac?
- Fiule, voi să mâncați lactate și brânzeturi după post, că voi munciți mult, și viața pe care o duceți o cere! Să ai mare grijă de sănătate, ca să-ți împlinești menirea cu darurile pe care ți le-a dat Dumnezeu. E de rău dacă nu ajungi să ți-o împlinești din cauză că n-ai avut grijă de sănătate.

*

Ieșind de la Părintele Ghelasie, Părintele Valerian, ucenicul său de chilie, îmi spune: „E din ce în ce mai străveziu Avva, dar muncește enorm. Eu răul simt că e rău și trebuie să-l anihilez. Avva, însă, îmi spune: ‘trebuie să te înveți să trăiești cu el, că dacă te lupți cu el îl alimentezi, însă tu trebuie să îl scufunzi în iubirea și lumina lui Dumnezeu, numai așa își pierde puterea. E o luptă rafinată în care trebuie să lucrezi cu înțelepciune, nu

trebuie să alimentezi răul în nici un fel, și pentru aceasta nu trebuie să intri în contradicții și dispute”.

*

- Vă rog mult, mult, Părinte, să vă rugați ca să-mi dea Domnul darul de a învăța să desenez pentru icoane, timp de liniște, dispoziție și putere ca să pictez icoane frumoase, spre slava lui Dumnezeu.

- Mergi înainte, nu te speria, mergi cu frică de Dumnezeu și să nu faci fixații în pictură, să nu faci patimă din pictură, ci să pui bază pe viață. Și să nu te gândești că înveți numai dacă lucrezi foarte mult. Dumnezeu dă Darul și acesta este cel mai important, ce pui în icoană, Darul lui Dumnezeu sau doar pasiunea ta. Fiecare pictură e ca o inspirație, ca o poezie. Poți să fi exersat, dar dacă nu e Darul...

*

- Rărește prietenii, taie legăturile de prisos. Vorbește scurt, la esență, apoi cu rugăciune și nădejde în Dumnezeu! Și să fii mai puțin sentimental, prin limpezime și scurtețe.

*

- Nu te fixa în sensul de respingere, fă-ți treburile și să nu te lași copleșit. Fă lucrurile strict necesare, la ce mai poți renunța renunță, dar fără gălăgie, pe neobservate. Și să faci lucrurile voluntar, din dorința de a fi cu Dumnezeu, iar nu din dorința de a gusta simțirea singurătății, izolaționismul devine patologic. E foarte important să faci lucrurile cu voința, nu cu simțirea în prim plan. Nu doar purtat de simțirea de moment că e un fel de structuralism, ci cu voința orientată către Dumnezeu, că acesta este personalismul creștin. Actul personal e întâi de toate voința, care

generează simțirea, și nu invers. Noi trebuie să acționăm cu persoana întreagă, prin acte personale din care apoi să derive și simțirea. Omul trebuie să stea între lume și Dumnezeu. Nu să te pierzi în simțire, ci să stai în starea de închinare, de cruce-hotar între lume și Dumnezeu, ca Dumnezeu să lucreze prin tine și împreună cu tine, iar lumea să-și dea prin tine răspunsul ei Creatorului. Simțirile trebuie să vină și ele din anumite acte personale, ele nu trebuie să fie rupte de actele personale, care angajează întreaga persoană. Persoana astfel să nu fie dominată de simțire, ci simțirea să fie o reflectare a actelor personale, generată de ele. Să faci deci niște acte pe care vrei să le faci, conștient, și din ele derivă un sentiment care nu rupe întregul, ci îl exprimă.

*

- Care este Chipul Omului? Se spune uneori că libera alegere, sau voința, sau conștiința, sau mintea.

- Măi, tăticule, omul e trup și suflet. Acestea sunt structuri ce nu trebuie privite mecanic, ca o juxtapunere sau alăturare, compunere a două realități separate, care ajung chiar într-o opoziție fățișă prin natura lor, ca la gnostici și în general la spiritualiști. Omul e în primul rând o integralitate. Chipul omului e chipul acestei integralități, nu reprezintă deci doar unul din elementele alcătuirii omului, trup sau suflet. Acestea din urmă sunt structuri ale persoanei-om. Chipul omului reprezintă omul, e chipul lui Dumnezeu transpus iconic în lumea creată. Pe de altă parte, nu relaționalul între persoane sau structurile în sine dau chipul personal, ci se întâmplă tocmai invers: chipul dă relaționalul și generează structurile.

*

- Multe confuzii vin din înțelegeri și preluări diferite ale terminologiei din filosofia greacă.

- Filosofia greacă pune accentul mai mult pe structuri, relații, ființă. Noi, în duhul Creștinismului biblic și patristic, pornim de la Chip, Persoană. Ființa nu e niciodată separată de Chip, e o Anume Ființă, nu o ființă abstractă, cugetată printr-o reducere intelectuală, ca la filosofi.

*

- Teologia creștină are ca temelie taina întrupării lui Hristos, prin care și în are loc împreunarea lumii cu Dumnezeu, spun Părinții.

- Eu nu spun decât același lucru, numai că în transpunerea unei teologii a chipului. Întruparea lui Dumnezeu nu se reduce doar la faptul istoric, de la plinirea vremii. Ea se deschide prin însăși Liturghia Creației, prin care Fiul își asumă Chipul de Fiu al Omului ca dar de iubire către Tatăl, concepere ce primește ființă prin binecuvântarea Tatălui și e consfințită de dragostea Duhului Sfânt. Fiul dă Trup creației prin Cuvântul Său. Sfatul Dumnezeiesc e înțeles ca Liturghia Precosmică prin care Dumnezeu a adus la ființă Creația.

- Asta nu înseamnă că Creația este preexistentă în Dumnezeu sau are natură dumnezeiască.

- Creația nu e preexistentă, nici nu are o natură divină, ci are o Origine divină în Chipul Fiului Omului, asumat în Ipostasul unic al Fiului lui Dumnezeu, adus, după cum am spus, ca dar de iubire Tatălui spre binecuvântare și consfințit de iubirea Duhului Sfânt. Prin acest Chip poate să existe o realitate nouă, cu ființialitatea ei, cu răspunsul ei propriu, cu Chipul ei de filiație privit ca și condiție de participare la taina Întrupării. Creația nu se poate nimici în veșnicie tocmai pentru că are pecetea acestui Suprachip Iconic al Fiului. Creația este întemeiată liturgic și Liturghia este taina Creației.

- Dar numai despre om se spune că este creat după Chipul lui Dumnezeu.

- Este adevărat, Chipul Omului este Icoana Deplină, propriu-zisă a Chipului Dumnezeu, dar și celelalte forme de creație au loghii-cuvintele divine-pecețile lor iconice, care le dau ființialitatea, au logosul-condiția de filiație prin care se pot împărtăși de slava fiilor lui Dumnezeu. Zisa contemplare naturală, ca și prefacerea firii prin harul dumnezeiesc presupun capacitatea formelor de creație de a întrupa logosul dumnezeiesc, și de a da un răspuns propriu, capacitate pe care eu o numesc iconicitate a creației, originea ei în Arhechipul Fiului și întemeierea ei în taina Întrupării.

- Cum vedeți evoluționismul?

- Eu caut să arăt că, dincolo de fragmentele de adevăruri, de rezultatele locale, teoriile evoluționiste nu prezintă totuși adevărul, rezultatele sunt viciate de presupunerile de plecare, de perspectiva structuralistă a abordării. Structura ruptă de Chip este luciferism. Dumnezeu a creat întreguri cu capacitate de răspuns, nu structuri în evoluție. Unii văd zilele Creației ca erele geologice, ca pe răspunsul creației până astăzi. Or nu este așa. Se spune clar în Scriptură, că în zilele creației, Dumnezeu a creat lumea. Cum poți să participi la propria creație din nimic? Creația nu poate colabora la propria ei creație. Facerea e creația în șase zile, nu ere geologice, ci zile în care numai Dumnezeu lucrează, și creează efectiv, nu creează din ceva preexistent, în sensul că ar modela ceva din ziua a doua în ziua a treia, că atunci nu mai e în sens direct creație. Și atunci, abia după zilele creației se desfășoară răspunsul creației, începe taina Dialogului între Dumnezeu și Creația Sa. Când zici deci creație, Dumnezeu creează, nu înțelege evoluția creației. Nu o întreb pe mama de ce m-a făcut cu două picioare, problema e cum răspund eu la acest lucru. E treaba lui Dumnezeu cum m-a făcut, pe mine mă interesează cum răspund, răspunsul, desfășurarea creației.

Dar lumea este creată deplină și bună, nu însă și desăvârșită, căci ea crește prin propriul ei răspuns în lumina

lui Dumnezeu. Iconicitatea, condiția de filiație a creației exclude o evoluție-trecere a formelor de creație de la una la alta, lucru care rămâne doar o presupunere, condiționată de o abordare structuralistă, justificată prin așa-zise argumente în mod abuziv și forțat. Știința are totuși, în ciuda multor adevăruri, și multe falsuri. Evoluția speciilor unele din altele și dovezile paleontologice în acest sens sunt în această falsificare „dictată” ideologic. Căci structuralismul nu poate concepe o creație Dumnezeiască, o creație de întreguri depline, că nu poate fi explicată în analogie cu cele ce sunt astăzi, care sunt însă răspunsul de creștere al creației. Creșterea se face în chipul-logosul fiecărei forme, nu se poate vorbi în specificul creștin de o evoluție de la o formă la alta.

- Sunt totuși unele păreri care susțin că stricăciunea a existat de la început în creație, iar moartea ar fi de la început în ființa firii.

- Stricăciunea n-a existat de la început în creație. După cum am spus, Dumnezeu a creat lumea bună, nu însă și desăvârșită. Desăvârșirea presupune răspunsul creației de întâmpinare a iubirii creatoare și susținătoare dumnezeiești. Moartea pe care o vedem e datorată păcatului, ca rupere prin păcat a structurilor de chipul integralității și bunătății firii. Dacă nu ar fi fost păcatul, moartea ar fi fost tocmai trecerea în hotarul Veșniciei. Aici este „cântărit” răspunsul omului, cât a crescut el darul dumnezeiesc prin răspunsul său liturghisitor. Mai mult, dezbrăcat de dar, omul trăiește cu cutremur judecata de a sta față în față cu Creatorul și Dăruitorul și Cunoscătorul inimilor. Și poate intra în Icoana Iubirii Părintești doar prin smerenie.

*

- În cazul copiilor ce se nasc cu un handicap, e avortul motivat în acest caz? Ce părere aveți despre aceste anomalii? Au vreo legătură cu păcatele părinților și neamului?

- Copiii handicapați au destin de mucenicie, suportă chinuri mucenicești. Copiii născuți cu orice handicap asumă păcatele moștenite. Dumnezeu îngăduie ca prin această mucenicie să se mântuiască copiii și să se lucreze spre iertarea părinților. Cine se atinge de un copil bolnav, se atinge de Însuși Hristos.

- De ce copiii până la șapte ani nu e nevoie să se spovedească?

- Până la șapte ani ei nu au responsabilitatea dezvoltată, păcatul e în atenuare, tendința de actualizare a păcatului e și ea mai mică.

- Sunt glasuri astăzi care contestă multe din viziunile și minunile sfinților, mai ales contemporani. Am întâlnit părerea că viziunile reprezintă o stare, iar lumea de dincolo este doar o stare, nu și un loc.

- Viziunile sfinților lui Dumnezeu sunt reale, nu reprezintă numai o stare, ci și un loc-hotar tainic, însă de Întâlnire reală cu cele dumnezeiești.

- Cuvântul lui Dumnezeu e numai în raport cu creația, sau este înțeles a ține de Treimea în Sine?

- Cuvântul e și în Treimea în Sine, dar nu în înțelesul obișnuit de cuvânt, ci în sensul Dăruirii Ființiale, în Limbajul Dumnezeiesc mai presus de cuvânt. Reprezentările analogice pe care ni le facem „nu acoperă-nu epuizează” taina dumnezeiască.

- Unii consideră anormal să te rogi întâi la Maica Domnului sau la un sfânt ocrotitor, și după aceea lui Dumnezeu.

- Rugăciunea la Maica Domnului este ca o intrare în rugăciune prin iconicul de creație, care-L poartă pe Dumnezeu în brațe. Așa și Sfinții sunt Purtători de Dumnezeu, și orice rugăciune către Sfinți este și spre slava lui Dumnezeu. Hristos e Unicul Mijlocitor prin Sine, sfinții mijlocesc prin Hristos pe care-L poartă în inima lor. De aceea, nu e nevoie de fixisme în ordonări ierarhice stricte, dar trebuie înțeleasă raportarea la Hristos ca Lucrător în

toate cele sfinte. Legătura directă și personală a fiecărui mădular cu Hristos dă organicitatea liturgică a Bisericii.

- Am auzit opinia că formularea de energii necreate dumnezeiești ar trebui înlocuită după Întrupare cu cea de energii divino-umane.

- Energiile prin care lucrează Dumnezeu sunt bine numite de Sfântul Grigorie Palama necreate, și nu divino-create, că altfel ajungem ca în catolicism cu grația creată. Bineînțeles că energiile necreate trec apoi către noi prin Hristos întrupat, Dumnezeu și Om, dar asta nu înseamnă că energiile dumnezeiești sunt create. Se zice că lumea nu are chipul ei, de aceea împlinirea, înveșnicirea ei e prin Chipul lui Hristos. În sensul acesta, Hristos e Cap, Chip, iar Biserica, lumea e Trup, deci noi nu putem avea chip decât prin Hristos. Se spune că diavolii, despărțindu-se de Hristos, își pierd chipul, altfel spus acesta li se întunecă. De aceea nu se pot vedea nici oamenii din iad între ei.

- În ce sens vorbiți de o mistică ființială a relaționării cu Dumnezeu, dacă cele ale Ființei dumnezeiești nu sunt accesibile?

- Când vorbesc de o mistică ființială mă refer la actul personal de comunicare care implică o participare personal-ființială, nu fragmentată pe funcții sau doar la nivel de energii de manifestare, ci în sensul pur biblic al primei porunci dumnezeiești, de a-l iubi pe Dumnezeu din toată ființa și, mai mult, cu iubirea cu care El ne iubește, fără acele absorbiri-amestecuri ale filosofiei panteiste. Tocmai această participare la taina dumnezeiască ca act al integralității ființei, iar nu doar ca energie de manifestare, o evidențiez eu ca specific creștină, și un răspuns la sincretismul și ocultismul pretins harismatic de azi.

*

- Avva, dați-mi cuvânt despre răbdarea bolii și credință.

- Măi, tăticule, e foarte importantă răbdarea, și eu am trecut prin crucea bolii, trebuie primită cu mulțumire și cu răbdare. Dumnezeu deja ți-a făcut partea în viață, familia pe care o ai e un dar foarte mare. Și să mergi înainte cu credință că ne mântuim și noi,ăștia mai slăbuți, la umbra Sfinților.

*

- Înainte aveam o voință foarte puternică și acum, încercând să devin răbdător, mi-a slăbit voința. Nu înțeleg cum să ai o voință puternică și totuși să fii blând și răbdător. Dacă tu vrei să faci un lucru și cineva pe care trebuie să-l asculți își impune voința asupra ta în altă direcție, trebuie să accepți și atunci scade voința ta. Apoi, când trebuie să-mi pun eu voința în acțiune pentru alte lucruri pentru care nu am obstrucție, de exemplu pentru a-mi face canonul, sau a urmări un țel acceptat de toată lumea, nu mai am o voință atât de puternică în a-l îndeplini.

- Măi, tăticule, eu îți spun doar atât, să nu mai faci atâta filosofie asupra ispitei.

- Care e, Avva, diferența dintre judecata aproapelui și discernământ? Dacă cineva îmi face rău și dacă nu-l judec, înseamnă oare că trebuie să mă port cu el ca înainte, expunându-mă astfel posibilității de a-mi face iar rău, la fel de rău sau chiar un rău mai mare?

- Fiule, tu să nu te schimbi, să nu-ți schimbi dispoziția față de celălalt, să nu te lași afectat înlăuntru și să nu judeci. Măsuri însă să iei ca să oprești răul, dar fără repulsie, ci cu discernământ.

*

- Părinte, mă rog și mă împrăștii, revin și iar revin la rugăciune, apoi mă tulbur...

- Măi tăticule, încearcă să fii cât mai atent, dar nu te mai întoarce.

- Ar fi bine, spunea Părintele Ghelasie, ca teologii să fi citit și literatură universală, Dostoievski ș.a., să nu fie formulști, să le fie frică să schimbe și o virgulă. I-am scris Părintelui Stăniloae dacă s-ar putea ca teologia să se elibereze de haina filozofiei grecești, că e structuralistă. Logica ei se fundamentează pe dialectica materie-spirit. De fapt, logica creștină se fundamentează pe distincția și raportul dintre creat și necreat, lucru evidențiat clar de Sfântul Maxim Mărturisitorul și consfințit de Sfântul Grigorie Palama.

- Dați-mi un exemplu.

- Nu pare prea adecvat nici termenul de ipostas, dacă e luat după rădăcina semantică, însemnând „stare sub”, căci ar urma că Persoana este sub Relație, Principiu și Chipul ar fi mai mult ca simbol, pe când Chipul exprimă o realitate de Sine, iar Persoana e cea care determină relația. Chipul nu e materie (și oricum, problema dacă e spirit sau materie este prost pusă, este pusă cu logica filosofiei grecești). Chipul de creație poate fi asumat în ipostasul dumnezeiesc al Fiului ca Chip de Fiu al Omului, poate fi deci asumat fără amestecare, schimbare sau compunere, împărțire sau despărțire de Fiul, în Unicul său Ipostas, după sfatul veșnic al Sfintei Treimi, și așa devine posibilă existența unei ființialități de creație. Creația nu este o simplă energie structurată în forme de creație, că aceasta duce la panteism, ci are o anume ființialitate proprie, într-un anume Chip propriu de filiație, care poate sta în fața Divinului, fără să se absoarbă sau să se distrugă, să se contopească sau amestece. Întruparea nu înseamnă neapărat asumare materială, ci în primul rând asumare de Chip, și abia apoi materială. Nu structura este cea mai importantă, nu structura determină forma, ci forma, care are legătură cu chipul, generează structurile.

*

- Ce părere aveți, Avva, despre modul cum se raportează românii la istorie?

- Peste români au trecut valurile istoriei, dar ei au rezistat neștiuți, fiecare la locul lui, și au rămas în picioare, nu s-au avântat în tot felul de curente și și-au făcut lucrul lor.

- Cum să facem față, Părinte, războiului acesta nevăzut? Trăim parcă sub o apăsare din ce în ce mai mare, la limita deznădejzii, cum a văzut și Sfântul Siluan ispita acestui veac.

- Băi, tăticule, e foarte important să rezisti în credință până la sfârșit, să nu te lași nici mort, cum spunea tata. Să nu răspunzi [cu rău] la rău.

*

- Ce să fac dacă am un vis care mă tulbură, sau simt o apăsare ori o prezență necurată?

- Nu băga de seamă înșelările astea. Nu poți să le elimini, trăiești cu un rău pe care nu-l poți elimina, dar ai nădejde la Dumnezeu. Lucrurile lui Dumnezeu se fac cu multă așteptare, se cresc în taină.

- Ce părere aveți, Avva, despre O.Z.N.-uri și reîncarnare?

- Măi, tăticule, sunt lucruri drăcești. Cum are loc pretinsa reîncarnare? În anumiți oameni căzuți locuiește câte un duh necurat. După ce omul moare, acela rămâne pe pământ și caută alt locaș. Și după o generație sau mai multe apare cineva în care se încuibează cu toate memoriile acelea grele ale omului dinainte, iar cel de-al doilea are sentimentul că le-a mai trăit. Și omul care nu e apărat de credință și de tainele dumnezeiești e pradă înșelării, se identifică cu memoriile celui dinainte. A fost un frate la Frăsinei care era bolnav și psihic, dar și stăpânit de un duh

necurat și acesta vorbea prin el. Și se întâmpla că vorbea cu câte un monah și-l caracteriza în câteva cuvinte, de rămânea acesta uluit. Și zicea: „Eee, eu am fost dintre cei care l-au ispitit pe Cain, eu sunt un duh bătrân, ce știți voi!” Îi zicea unuia, de exemplu, ieri te-am aruncat în cutare păcat, de ajungeau unii monahi să fugă de el, să-l ocolească. Asta e cu știința lor și memoriile lor le pot întipări în mintea oamenilor în care nu este imprimată dragostea de Dumnezeu.

*

- Părinte, foarte mulți fug din țară descurajați de sărăcie, dar și acolo domnește o lipsă de credință apăsătoare, greu de îndurat.

- România este o țară săracă, dar aici e și o mare taină – Sărăcia. Aceasta poate fi un dar al lui Dumnezeu, dacă îl conștientizăm și îl lucrăm. Taina că într-o societate în care se înmulțesc nevoile artificiale, false, care acoperă însuși Chipul Omului, acesta își poate micșora nevoile, bucurându-se în Domnul și mulțumindu-se cu puțin, dar acel puțin primindu-l ca dar-împărtășire.

*

- Ce mai mănânci, fiule?, întreba de fiecare dată Avva. Insista pe importanța cerealelor, care întăresc sistemul nervos, omul în general și nu produc îngroșările umorilor. Un profesor care a venit la el i-a spus că a fost dat de exemplu la spital în fața amfiteatrului de studenți de către un profesor medic de la Fundeni, că nu mânca de zece ani carne, și de aceea rinichiul cu hidronefroză congenitală avansată nu s-a degradat cum ar fi făcut-o altfel, iar sângele lui era curat, deși rinichiul nu filtra așa bine.

*

- Se descoperă din ce în ce mai multe metode de a conserva alimentele cu conservanți chimici, chiar și în zer am auzit că se introduc uneori. De aceea, e bine să cumperi lucruri proaspete, nu prelucrate și cu aditivi. Iar dintre cele proaspete, alege pe cele românești, de la țărani, chiar dintre cele mai puțin arătoase, mai mici, a căror creștere nu a fost forțată, și care au și gust. Salata e mai bine să fie pregătită cu puțină lămâie decât cu oțet. Nu se recomandă oțetul. E mai bine ca uleiul să fie luat din sâmburi, nucă, alune de pădure, semințe de dovleac și floarea soarelui. Să mănânci și soia, dar nu din aceea prelucrată. Pentru cei ce suferă de aciditate digestivă, să mănânce mai mult orez și mai puțină pâine. Să nu amesteci fructele cu masa, le poți mânca cu puțină miere, dar separat de masă, pe stomacul gol. Fără dulce la masă. Și nu amestecați multe feluri la o masă. Mâncați variat și bine, ca să puteți rezista la consumul intelectual și fizic, dar, și în asta stă cheia, mâncați simplu și natural și cât mai curat.

- Avva, cum să-mi fac rânduiala meselor?

- Fiule, aici e o mare taină, un lucru foarte important. Călugării mănâncă prima masă la 12. Ce important este pentru corp! Se zice că stomacul, corpul nu transformă complet hrana din ziua precedentă până la 12 și se amestecă reziduurile vechi cu mâncarea nouă, prelungindu-se ciclul rezidual. De aceea, e bine să mănânci numai fructe dimineața până la 12: struguri, mere, fructe autohtone.

*

- Părinte, cum să fac să fie o atmosferă sănătoasă în viața de familie?

- Măi, tăticule, aici e o mare taină. Bărbatul ține stabilitatea în casă. Femeia e de multe ori mai dificilă, asta e ca o cruce, care face ca partea de stabilitate în familie s-o aibă

bărbatul. Femeia are altă mare taină, a nașterii. Această slăbiciune a ei trebuie primită, iar bărbatul să rămână neclintit ca centru de stabilitate. Nu i se cere neapărat să acționeze cu cuvântul ca să oprească tulburarea, și oricum nu prin duritate, impunere forțată, care generează reacții distructive, ci prin blândețea și bărbăția sa chiar tăcută, și mai presus de toate prin legătura sa vie cu Hristos și prin purtarea întru cunoștință a Chipului Fiului, el o echilibrează pe femeie.

*

- Părinte, cum e bine să ne raportăm la vise în general?

- Măi, tăticle, știi frăția ta parabola aceea cum unui pustnic i-a apărut Hristos în vedenie și i-a spus: „Nu te teme!”, iar el a închis ochii și a zis: „Doamne, nu voiesc să Te văd în viața aceasta”, iar Hristos a răspuns: „Bine, dacă te temi de înșelare”. Hristos nu se supără dacă din rațiuni bune nu băgăm în seamă visele.

- Cum să se comporte creștinul astăzi în lume?

- Așa cum bărbatul e în casă stabilitatea, așa e creștinul pentru lume. E aici o taină: cei răi îi iubesc pe undeva, chiar inconștient, nebunește pe cei buni, sunt atrași de ei, căci se pot odihni sufletește de răutatea lor. Cel bun îl îngăduie, îl suportă, îl lasă chiar în preajma lui, cu credință și răbdare, fără să cedeze răului, fără să răspundă cu rău.

- Creștinul nu se împotrivește răului? Nu luptă cu răul?

- E și aici o parabolă, care zice că diavolului îi e frică de Dumnezeu, că îl poate arunca în fundul iadului, dar sfântul nu-l bagă în seamă, nu-i răspunde la răul lui, punându-și nădejdea în Domnul. Și diavolul neputând practic face răul, căci sfântul e apărat de Dumnezeu, se odihnește, dacă se poate spune așa de răutatea lui un timp. „Ia să trag un pui de somn la Avva Cutare”. Sfântul practic nici măcar nu-l izgonește, ci nu-l bagă în seamă, ca pe niște

muște care te supără, dar te înveți să trăiești cu ele. În sfinții care au toată voia aruncată spre Domnul nu încap lupta, ci iubirea dumnezeiască alungă odată cu frica și toată războirea din inima lor.

*

- Unii consideră că teologia este încheiată, nu se mai poate spune nimic în plus.

- Sunt taine multe în creștinism, mă refer la înțelesul mai cuprinzător al tainei. Toate participă la taină, au taina lor, pentru că rațiunile dumnezeiești nu pot fi „raționalizate” de mintea omului. Unii se supără când eu le zic că taina creștinismului încă se descoperă. Multe din tainele creștinismului abia acum încep să se descopere. Revelația se adâncește mereu, fără nici o contrazicere. Nu s-a consumat creștinismul, el e o taină foarte adâncă, care are nevoie de o trăire foarte adâncă.

*

- Ce părere aveți de vremurile de pe urmă?

- Spun Părinții că or să vină vremuri grele. Se zice că va veni vremea că vor fi atât de multe cărți, că se vor găsi până și în șanțuri, iar apoi va veni o vreme când se vor lua cărțile. De aceea ar fi bine să învățați un acatist, și pasaje din Sfânta Scriptură, să aveți o bibliotecă în lume, pentru hrană duhovnicească, până vin, dacă le veți apuca, vremurile mai grele, de mare lipsă.

*

- Cum să răbdăm starea de deznădejde din lumea în care trăim fără să cădem și noi în ea?

- Să vă țineți strâns de Biserică, tăticuțele, că lumea se ține prin Biserică, prin Liturghie, prin Sfinți.

- În lume e o tensiune din ce în ce mai mare, care parcă se acumulează spre un punct critic. Din toate căile au rămas parcă două, credința și nihilismul.

- Se zice că în anul 2000 Dumnezeu ar fi urmat să distrugă lumea, dar apoi l-a fost milă. „Ce să-i mai distrug? Voi aștepta până se vor distruge singuri”.

- Ce părere aveți despre psihoza aceasta declanșată periodic de zvonurile despre cutremure?

- Există această psihoză a cutremurului. E bună și ea la ceva, îl mai scoate pe om din amorțire, îl ajută să iasă din împietrirea în rutina moartă, stimulează o efortare de conștiință.

- De ce are loc această împietrire?

- Din cauza răcirii iubirii oamenilor.

*

- Părinte, ce să fac, că vin după o zi de lucru acasă și am o foame nervoasă, încât nu-mi priește ce mănânc?

- Când te întorci acasă obosit și stresat și ți-e foame, dacă poți, odihnește-te puțin întâi, sau oricum să nu mănânci imediat mâncare, ci fructe. Mâncarea cere pentru digestie multă energie. S-a observat că fructele chiar înprospătează atunci când ești obosit.

- Avva, tinerii sunt într-o mare dezorientare, bulversați de tot felul de experiențe care le consumă toată vitalitatea, dar nu le aduc nici o creștere duhovnicească.

- Marea problemă la tineri e autodrogarea, fie prin perversiuni, trupești și ale conștiinței, sufletești. De la pervertirea firescului trupesc și a propriilor secreții, până la autodrogarea mentală, care și ea e o drogare. Te hrănești cu propriul gând, repetat. Ele au două efecte foarte nocive: au memorii toxice și creează dependență.

- Părinte, ce părere aveți de influența duhovnicească a acestui spirit al consumismului?

- Marea ispită și provocare a vremii noastre este confortul, acumularea. Omul nu mai vrea să știe de taina sărăciei, care-l duce spre Hristos.

- Ce să fac când am o suferință trupească, o boală?

- Măi, tăticule, și pe mine mă doare piciorul. Și zic așa: „Rabd și eu, căci ce e mai important, eu sau el?”

- Avva, cum să slujesc și eu lui Dumnezeu, că nu sunt vrednic, mă simt cu totul necurat!

- Facem și noi ce putem, tăticule, că nu facem noi singuri, dacă e ceva bun, Dumnezeu face. Acestea pe care le facem sunt pietricele la temelia unei zidiri pe care Dumnezeu o construiește. El îngăduie să se facă toate lucrurile bune și chiar El le face de fapt.

*

- Avva, cum să fac, că nici nu mă mai rog uneori și cad ușor într-o blazare vecină cu deznădejdea. Cum să fac să simt și eu, cât de puțin, că pot să fiu un fiu al lui Dumnezeu, că Dumnezeu mă primește și pe mine ca fiu, că nu-și întoarce fața Sa de la mine, chiar în noroiul și deșertăciunea în care mă zbat?

- Mă tăticuțule, chiar dacă noi suntem uneori departe de Dumnezeu, El e mereu aproape de noi, prezent, gata să ne ridice din noroi și să ne spele cu mila Lui și să ne îmbrace în haină nouă la cea mai mică zbatere duhovnicească. De fapt nu-și întoarce niciodată fața de la noi, asta e un fel de a spune că noi ne întoarcem fața de la El. Nici nu se îndepărtează de la noi, că El este și în iad ca Dumnezeu, ci noi ne *rupem* de la El. Ca să nu fie ros de deznădejde, gândul la micimea noastră trebuie botezat mereu în gândul la marea milostivire dumnezeiască.

Cum să fim și noi fii? Păi să ne facem și noi *făcători de pace*, că zice Scriptura că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema. Oprește războirile dinlăuntru și treci cu duhul peste toate cele dinafară, închină-le pe toate lui Dumnezeu

și silește-te să te păstrezi în comunicabilitatea duhovnicească cu toți și cu toate. Caută să te păstrezi în cuvântul lui Hristos către apostoli, *către noi*: „Bucurați-vă!”, „Pacea Mea o las vouă”. Puțini se mai bucură azi cu adevărat că a înviat Hristos, de parcă nu ne-ar privi direct și pe noi, cei de azi. De aceea zice apostolul: „Bucurați-vă pururea, rugați-vă neîncetat!”, adică rugăciunea trebuie să aibă înaintea tainic fața Domnului, să fie însuflețită de bucuria care o așază în lumina feței Mântuitorului, a Învierii lui Hristos. Rugăciunea fără orientarea dată de însăși Învierea Domnului e la întâmplare, e ca o orbecăire, cum se zbate peștele pe uscat.

*

– Părinte, e tare greu în lume, că s-au înmulțit ispitele și smintelile.

– Așa e, măi taticule, se zice că la sfârșit cei mai mulți vor fi nebuni și dacă unul va fi înțelept, îl vor arăta cu degetul ca nebun. Păi nu zice Hristos că dacă pe El L-au prigunit, și cei ce-l urmează vor fi, la rândul lor, batjocoriți și vânați? Dar taina e că deși în lume e multă murdărie, te poți păstra în curăție, dacă ești cu Hristos, ca raza ce atinge toate și nu se murdărește de nimic.

Lasă să zică alții că ești nebun, dar silește-te să fii cât mai discret și să nu afișezi, să nu faci paradă că faci ceva, ci să fie așa, fără contraziceri cu ceilalți și fără să te aperi sau să răspunzi la rău, să fii ca un nebun, dar *un nebun pașnic*, în Hristos. Gata să sari în ajutor, prezent cu duhul la bucuriile și suferințele celor din jur. În timp, Dumnezeu lucrează, ochii se mai deschid. Noi vrem să facem revoluții peste noapte și suntem mereu dezamăgiți. Dar primul lucru e să fim cu Hristos, că numai așa nu ne clătinăm la fiecare adiere a ispitei.

– Avva, mulți zic că se smintesc de preoții și de călugării nevrednici și nici nu mai vin la biserică. Cum să spun eu tainele inimii unui batjocoritor de cele sfinte?, zic aceștia.

- Acum sunt vremurile când se zice că cei ce se sfințesc se vor sfinți și mai mult, iar cei ce își necinstesc chipul, se întăresc și mai mult în răul lor. *Apele se separă, lumea se cerne*, dar aici e marea taină, că Dumnezeu *așteaptă* până la sfârșit, și cei răi se pot întoarce în ultimul ceas, și astfel Dumnezeu nu e nedrept cum îl bănuiau lucrătorii din Evanghelie, că El măsoară râvna și dorul inimii, iar cei ce se întorc în ultimul ceas le au de obicei foarte fierbinți, că îi întrec pe cei ce au suportat „arșița și căldura zilei”, care au întreținut acest dor și această râvnă dar așa, mai calduș. Se zice chiar că Hristos l-a așteptat pe Cruce pe Iuda să se întoarcă, până în ultimul moment. Chiar când îl sărută Iuda ca să-l vândă evreilor, Hristos îi zice: *Prietene*, de ce ai venit? Îi arată că dispoziția Lui nu s-a schimbat. Oare credința se zidește pe om sau pe Hristos? Temelia Bisericii e Hristos sau slujitorii Săi?

E adevărat, spun unii Părinți, că unii slujitori ai Domnului sunt „cuiere de haine negre”, că pare că nu mai au duhovnicie, dar credința noastră e în Hristos și tainele din biserică sunt lucrarea Duhului Sfânt, nu așa, o simplă reprezentare, un show, cum vor să sugereze unii. De aceea astăzi numai cei ce zidesc pe Hristos nu se clatină și nu se smintesc, că ei caută *împărtășirea* cu Dumnezeu care lucrează peste și *prin* toate neputințele omenești.

Aici e mare taină, îți trebuie mai multă credință și smerenie să primești iertare și să te împărtășești din mâna unuia nevrednic, decât din mâna unuia recunoscut de toți ca sfânt. Iar unii slujitori chiar se prihănesc pe sine în ochii lumii ca să se ascundă de slava ei deșartă. Așa știu un preot care cerea în gura mare și chiar cu nerușinare bani de la cei pe care-i știa foarte bogați, știind că va fi clevetit și batjocorit ca iubitor de arginți, iar „în spate” se ruga și noaptea pentru mântuirea lor, și dacă primea ceva dădea totul la săraci sau la biserici și mănăstiri. Lumea îl disprețuia și îl vorbea de rău, dar el în taină se sfințea. De aceea, nu e bine să primești nici un gând de judecată, mai ales că

preoții sunt judecați la măsura darului lor. Aici nu e de joacă, tăticule, sunt taine mari, dumnezeiești!

*

- Dar dacă ți se cere prin ascultare să faci ceva împotriva conștiinței tale față de Dumnezeu, practic să păcătuiești, uneori chiar împotriva credinței Sfinților Părinți?

- Dacă e așa, să avem iertare, nu. Nu ne războim, nu urâm sau disprețuim pe nimeni și nu cădem în fanatisme, dar ne păzim cu sfințenie chipul neprețuitei moșteniri, până la jertfă. Că ascultare înseamnă să te smerești oricât de mult, să iei asupra ta tot păcatul, toată robia, dar nu și erezia, necredința, hula, că ascultarea *nu poate* cere ceea ce ne desparte de Dumnezeu. Chipul lui Dumnezeu este cea mai mare comoară a omului și cine-L falsifică sau îl deformează, pierde totul. Ce va da omul în schimb pentru Chipul său? Nimic din lumea aceasta, de aceea sfinții mergeau până la moarte pentru păzirea acestui chip, a dreptei credințe.

- Părinte, o ispită a slujitorilor sau a celor mai „dăruii” dintre creștini este să se poarte uneori ca și cum ar pretinde să fie ei slujiți, iar nu ca și cum ar avea ei să slujească, cum le zice Hristos. De ce zic asta? Pentru că în urmărirea unui țel, fie și înalt, nu se apleacă să cunoască nevoile reale ale oamenilor, ci par a-și urmări neabătut planurile lor fără să fie receptivi la ce se întâmplă în jur, la bucuriile și suferințele ce-i înconjoară.

- Măi tăticule, aici e o problemă delicată, nu trebuie judecat superficial. Pe de o parte trebuie să-ți porți crucea, să ai grijă să slujești *tu* întâi. Dar uneori această aplecare spre bucuriile și suferințele lumii e înțeleasă de unii greșit, prea sentimental, că ajungi să trăiești în duhul lumii. Cum să fii receptiv și comunicativ și totuși să nu primești duhul lumii, iată marea problemă. De aceea, ca să discerne e importantă tăcerea și neamestecarea față de duhul lumii.

Trebuie respectat specificul și moștenirea fiecăruia, să-l iei pe fiecare, și pe tine însuși mai întâi de toate, așa cum este el, fără să-l privești prin părerile și pornirile tale de moment sau de temperament. Mulți caută și se grăbesc să ajute, dar fără luminarea de Sus mai mult îi împotmolesc pe ceilalți, ca niște orbi ce ajută pe orbi. Sau sunt trași și ei cu totul în afund de cei cărora le întind mâna. De aceea, să nu ne luăm după aparențe. Unii care par mai distanți și mai retrași se dovedesc mai apropiați și mai prompti în lucrurile și clipele cu adevărat importante, iar alții ce par mai afectuoși te lasă pe drum când ți-e mai greu. Cu o rugăciune curată înălțată către Hristos, sfinții au scos pe aproapele din iad. Important e să pui între tine și celălalt pe Hristos, că El e Calea de la inimă la inimă.

- Avva, unde să ne mai retragem? Colțișoare de taină în care înflorea isihia sunt acum afectate de tăvălugul lumii.

- Măi, tăticule, așa sunt vremurile. Când ești încercuit din toate părțile, ce să faci? Ca și la război, nu poți decât să te predai. Dar aici e taina. Cui te predai, vrăjmașului sau lui Hristos? Că dacă te predai lui Hristos, câștigi biruința chiar când păreai fără scăpare, și o câștigi chiar fără luptă. Acuma se vede puterea duhovniciei, care pe care asimilează, când lumea năvălește cu duhul ei. E o presiune neîncetată ce încearcă să te asimileze, dar dacă tu îl ai neîncetat pe Hristos, nu poți fi asimilat. Dacă vrăjmașul îți „fură” până și natura, rămâne icoana pe care nu poate să ți-o smulgă. Un sfânt zăvorât pusese la fereastra chiliei o icoană, ca să nu mai vadă nici măcar frumusețile naturii, ci numai frumusețea Icoanei, Chipul transfigurat de slava dumnezeiască. Putem pierde totul, numai pe Hristos să nu-L pierdem și în lumina Chipului Lui vom fi *vii*. Frumusețea Lui mântuitoare ce se află cu nevoie și jertfă să n-o înlocuim cu estetica confortului. Cine nu privește lumea „prin ochii icoanei”, să nu îndrăznească să intre în biserica de taină a isihiei, spunea un Moș-Pustnic Iconar.

*

14 noiembrie 2001, filă de jurnal, Frăsinei. Părintele era mai bolnav decât ultima oară. „Măduva coace”, mi-a spus, când i-am mărturisit că și eu am fost foarte bolnav în ultimul timp. „Tu ești ca și mine. Alimentația aceasta întârzie cât se poate de mult boala. Și tu și eu am avut multe daruri, dar vine un timp când numai smerenia și dragostea contează, pe ele trebuie să le lucrezi. Rostul suferinței este dumnezeiesc, ne pregătește de trecere, ne apropie de Hristos, ne descoperă prin aparenta lipsire de daruri cine suntem noi, cât de puțină iubire am întrupat. Și sfântul Grigorie Decapolitul a suferit mult! A fost bolnav de idropică și se zice că s-a umflat tot, nici fața nu i se mai cunoștea și a murit, apoi apa s-a eliminat și au rămas sfinte moaște. Ce mult au suferit sfinții!... Ce greu e să fii sfânt!... și Sfântul Vasile cel Mare a fost bolnav, cu stomacul. Eu am ajuns la 58 de ani, am trăit mai mult ca Sfântul Vasile cel Mare”.

*

- Părinte, cum să mă lupt cu mânia?
- Cu mânia nu se stă de vorbă prea serios, ci nu se bagă în seamă. Uneori din seriozitatea exagerată apare mânia.
- Se iau uneori câte unii pe stradă de barba mea și își bat joc, cum să reacționez?
- Măi, tăticle, zâmbi Avva, și io, într-o zi, mergeam prin oraș și un om mi-a smuls fesul de pe cap, de era să mă ia la bătaie, și îmi spunea: „Unul ca tine (călugăr) mi-a înșelat nevasta”. Astea nu trebuie băgate în seamă, trec.
- Mă lasă voința, încât ajung uneori să nu-mi fac canonul, ce să fac?
- Fiule, nu te îngrijora, toate acestea sunt omenești. Dar să știi de la mine, canonul e ceva, chiar mic, sau atât

cât poți duce, pe care-l faci în fiecare zi, mort-copt. Nu-i bine să-ți iei canoane mari, pe care să nu poți să le faci.

*

- Avva, să vă rugați pentru noi!
- Mă rog, mă rog, voi sunteți copiii mei!

*

- Avva, ați consultat un doctor?

- Da, măi tăticle, dar nu au ce face, e o problemă genetică, de moștenire. Mai mulți din familie au avut boala asta, e ereditară. Am visat de mai multe ori că îmi spunea cineva să dau mortul jos din pod. Ei, măi tăticle, e uneori o moștenire care cere să fie arsă prin suferință... Eu m-am rugat lui Dumnezeu să-mi păstreze mintea întreagă până la sfârșit.

- Părinte, sunt deznădăjduit uneori de boală, că nu pot să mai fac nimic. Parcă am lanțuri la picioare.

- Măi tăticle, am avut amândoi multe daruri de la Dumnezeu. Acum să păzim smerenia, dragostea de Dumnezeu și aproapele. În fața bolii și morții rămân smerenia și iubirea, celelalte daruri se întorc la Dumnezeu.

- Dar, Avva, mă chinuie gândul că aș fi putut face mai mult!

- Să nu zici că ai fi putut face mai mult, Dumnezeu nu are nevoie de cine știe ce lucru extraordinar de la tine, darurile sunt ca să le lucrăm și să ne mântuim. Trebuie străduință și răbdare.

*

Canonul sfinției sale era un dar neprețuit, pentru că aveai cu adevărat sentimentul că îți pune sufletul pentru tine, ca și cum ar face canonul împreună cu tine. Îți doreai canonul, chiar dacă ți se părea că nu puteai să-l faci,

pentru că simțeau participarea, rugăciunea Avvei ce te umbrea, trăiai la măsura ta umilă o frântură din iubirea de fiu care face voia Tatălui: „Să facem și noi, tăticuțule, răspunsul nostru de fii!”.

*

- Cine pășește în taina cuvântului cu închinare față de Cuvântul Îtrupat, are acces la taina limbajului, spunea Avva.

*

- Pomeniți-ne, Părinte!
- Cum să nu, fiule. Pomeniți-mă și voi în rugăciunile voastre.

*

În ultima săptămână dinaintea adormirii Cuviosului, am fost la Avva de două ori, cu patru și respectiv două zile înaintea trecerii sale la Domnul. Pe 28 iunie am ajuns la Sfânta Mănăstire, cu dorul de a-l vedea pe Avva, care mă sunase, în chip excepțional (nu a făcut-o decât o singură dată), și îmi spusese să trec pe la dânsul. Am auzit că și altor ucenici le-a zis, își simțea sfârșitul și voia să ne dea ultimele sfaturi, să ne lase în rânduială. Ușa chiliei era deschisă, Cuviosul avea nevoie de aer. Respira greu. S-a bucurat mult că m-a văzut. Deși era vizibil că se simte foarte rău, mai întâi de toate a vrut să știe ce mai fac. Într-adevăr, aveam o problemă de viață, iar Sfinția sa mi-a dat un sfat crucial pentru viața mea, sfatul ce m-a liniștit ca de fiecare dată. Mai mult, mi-a rânduit ce să fac după trecerea Sa, mi-a dat sfaturi pentru rânduiala duhovnicească de o viață, m-a așezat, cum s-ar spune, într-o rânduială în care să cresc Chipul de fiu.

Vorbea greu, cu întreruperi, din pricina respirației. Abia după ce s-a ocupat de viața mea, am putut să-l întreb cu îngrijorare ce simte. Avva simțea înțepături, împunsături în inimă. Mi-a spus că s-ar putea să aibă o fibrilație. Eu i-am spus că fibrilația e ceva foarte grav, și că poate că nu este fibrilație. Avva mi-a răspuns cu smerenie că dacă ajută Domnul, o să fie bine, să nu mă îngrijorez. I-am spus ca un neghiob, fiind evident că Avva nu se mai putea mișca, să facă și niște mișcare, să nu se anchilozeze. Mi-a spus cu multă gingășie că face, cum să nu, să stau liniștit. M-a rugat să-i aduc de la București un medicament. Când m-a binecuvântat, am simțit o mare iubire părintească ce se revărsa asupra mea și îmi umplea inima.

Am simțit cu sfășiere că este într-un Prag de Trecere din viața aceasta. Bineînțeles că în nici un chip nu mă împăcam cu ideea. Avva nu voia cu nici un chip să ne vadă suferind pentru el, își ascundea cu mare tărie de caracter suferința. Voia doar să ne bucure inima și să ne ajute să aflăm și noi drumul închinării neclintite către Dumnezeu. Ieșind, am rugat pe Părintele Valerian să mă anunțe dacă Avva va fi să treacă la Domnul, dar Părintele Valerian mi-a spus că a interzis ucenicilor să anunțe lumea la adormirea sa. „Vor veni aceia pe care-i va aduce Maica Domnului”, a spus Avva.

La întoarcerea în București am contactat un ulcer corneean. Eram disperat că nu mă pot întoarce imediat la Frăsinei. M-am rugat cu lacrimi la Domnul și la Maica Domnului și la Sfântul Calinic, ocrotitorul vieții mele și al tuturor drumurilor mele la Frăsinei, să mă facă bine să pot merge, pentru rugăciunile Părintelui meu. Rana a evoluat spre bine neașteptat de repede și deși nu se închisese am pornit cu disperare după două zile, pe 30 iunie, să-i duc Părintelui medicamentele solicitate. Între timp am consultat și în București niște doctori și mi-au confirmat despre medicamente, că sunt indicate la respectivele simptome.

N-am mai ținut cont că rana mea încă neînchisă se putea infecta, nu vedeam în fața ochilor decât: Frăsinei! Și într-adevăr, mila Domnului, rana s-a închis uluitor de repede față de alte dăți.

Când am ajuns, Părintele era epuizat de boală. S-a bucurat, mi-a spus că e puțin mai bine. Mi-a spus ultimele sfaturi despre ce să fac după trecerea sa. Să merg înainte cu nădejde la Dumnezeu și Maica Domnului, și să las în voia Domnului viața mea, să nu mă mai îngrijorez de ziua de mâine. Să termin ce am început, fără să-mi fac planuri dinainte despre ce voi mai face după aceea. Voi primi de la Domnul încredințare într-un fel. M-a binecuvântat și m-a trimis la slujbă. Iarăși am simțit că din uriașa slăbiciune se revărsa o mare dragoste părintească, care avea în ea ceva negrăit, mai presus de orice înțelegere și peste fire, ca și împreună cu Însăși dragostea Sfintei Treimi. Nu pot reda acele momente, în care mi-aș fi dorit să rămân o veșnicie.

Dimineața am revenit. Părintele părea că doarme, dar era epuizat. Nu a deschis ochii, ci a ridicat doar ușor mânuța dreaptă și a trecut-o ușor peste capul meu, binecuvântând plecarea mea. M-am simțit iarăși plin de pace, deși în inima mea chipul despărțirii celei vremelnice se imprimase ca o cruce de neînlăturat.

Am primit un telefon pe 2 iulie de la un ucenic anunțat de fratele Părintelui. Avva urma să fie îngropat în grabă, la cererea sa, ca să fie o înmormântare călugărească, simplă, discretă, nu cu multă lume, agitație și tam tam. Am anunțat și eu pe care am putut și ziua următoare am plecat spre Mănăstirea dragă. Am ajuns puțin înainte de prânz. Trupul Avvei era depus într-o cămăruță, cu icoana Sfântului Calinic zugrăvită de Dânsul veghind asupra-i. Se citea la Psaltire. Am primit un negrăit dar: am fost invitat de un Părinte și am citit și eu îndelung, în tăcere, din Psaltire, până ce au luat trupul Părintelui. Cuvintele curgeau și mi se lipeau de inimă ca un pâraiaș răcoritor.

A urmat slujba în biserică. Cuvântul de despărțire impresionant al Starețului Avva Neonil, ca o icoană în care erau zugrăvite ascultarea, smerenia, iubirea Avvei, dragostea lui de monahism și de slujbele Bisericii, satornicia lui impresionantă, grija duhovnicească de Părinte, toate ducând la concluzia firească: *El este acum viu!* A urmat zugrăvirea plină de sensibilitate duhovnicească a Preasfințitului Irineu, provenit din aceeași Mănăstire, numită și Athosul românesc prin rânduiala și viața duhovnicească deosebită de aici, vegheate tainic de Maica Domnului și Sfântul Calinic.

Toți cei prezenți trăiau pacea și bucuria că au un ocrotitor în ceruri. Nu se simțea tristețea grea a morții, ci doar dorul viu al regăsirii întru lumina și bucuria Domnului. Prezența Avvei intrase în dimensiunea lăuntrică a ucenicilor. Parcă toți se rugau asemeni lui Elisei: Avva, dă-mi și mie, celui nevrednic, din duhul tău și din moștenirea ta duhovnicească, să pot purta chipul de fiu și să-L slăvesc pe Dumnezeu pururi. Treci asupra noastră, a ucenicilor, o fărâma din dragostea de Părinte, ca să ne învăpăiem și noi, asemeni ție, de dumnezeiescul dor. Nu ne lăsa orfani, ci veghează asupra noastră dintru slava Domnului: „O, Avva al meu, Avva al meu, / chiar și nevrednic cum sunt, / în Veșnicie te voi cinsti / ca pe Părintele ce m-a făcut / *Dăruire* lui Dumnezeu!” (rostire a Părintelui Ghelasie către Arsenie Praja Pustnicul, Duhovnicul Sfinției sale).

*

- Cum să mă comport la Facultatea de Teologie, că am și serviciu?

- Să treci ca gâsca prin apă. Nici cu note prea mari, nici prea mici. Să nu faci prietenie cu nimeni în mod deosebit și să-ți dai examenele.

- Ce să fac când în jur văd multă tulburare și chiar sminteli?

- Măi, tăticule, ce să faci? Te închini și nu faci păcat, nu faci filosofie.

*

Într-o scrisoare a sa în care face apologia modelului patristic al duhovniciei creștine, Părintele Ghelasie aduce în lumină foarte interesanta și mult discutata problemă a pogorământului duhovnicesc. „Prin canoanele lor mai aspre”, arată Cuviosul, Sfinții Părinți „au vrut (printr-o observație cu adevărat psihologică și de inspirație divină) să restabilească năzuința către cele Sfinte, grija de a fi vrednici (de primirea) celor sfinte”. Dar sobrietatea și intransigența păzirii celor sfinte sunt grăbit interpretate de duhul lumii ca fanatism, atitudine „încuiată”. Care este însă adevăratul sens al acestei sobrietăți? Nu înseamnă să nu te pogori la slăbiciunile și neputințele omenești, să nu-l iei pe om de acolo de unde este el, nu înseamnă deci ca „în anumite situații să nu iei pe unii mai cu încetișorul (după Sfântul Apostol Pavel), ca pe niște copii ce trebuiesc mai întâi hrăniți cu laptele duhovniciei, și numai după aceea cu pâinea vârtoasă a desăvârșirii spirituale”.

Problema este foarte delicată, arăta Părintele Ghelasie, fiindcă trebuie bine înțeles, pogorământul nu trebuie să devină un scop în sine, ci trebuie să slujească realmente creșterii duhovnicești, el constituie o adaptare pedagogică, după împrejurări și persoană, a metodei duhovnicești, a drumului către țință, și nicidecum a țintei desăvârșirii însăși. Cei care fac din pogorământ o renunțare la însăși ținta desăvârșirii creștine, și nu doar o căutare a drumului cel mai adecvat fiecărei persoane către împlinirea în lumina lui Hristos, către sfințenia vieții după asemănarea lui Hristos și a Părinților Bisericii, deformează însuși chipul viețuirii creștine. „Deci aici constă înțelegerea: pe cei pe care vrei să-i aduci la Dumnezeu, nu-i speria la început, dar cu încetul trebuie să ajungi la treptele Sfinților Părinți,

altfel nu există desăvârșire creștinească – neacceptat de mulți acest lucru, pentru că le este frică să renunțe la ei înșiși în predarea de sine totală lui Hristos, încât preferă o nouă formă de mântuire, de dualism: și Dumnezeu și lumea... cu păcatele ei... Părintele Arsenie de aceea este uneori pornit împotriva acestei balansări între lumea păcătoasă și Dumnezeu, pentru că umbrește adevărata strălucire a creștinismului. Cel care vrea să fie cu adevărat creștin, nu poate fi niciodată decât după modelul Sfinților Părinți!”.

Metodele pedagogice reprezintă un pogorământ nu numai pentru credincios, ci și pentru neputința preotului de a chema și lucra darul duhovnicesc – care rodește apoi în ucenici, face în cei călăuziți adevărate minuni, covârșind prin har mijloacele pedagogice, omenești... Astfel, arată Părintele Ghelasie, în „explicarea și arătarea minuțioasă a adevăratei vieți creștine și lămurirea spre care poate să incline”, intervine „puterea Sfântului Duh, harul duhovnicului care poate să facă adevărate minuni”. Dincolo de cunoștințele pedagogice, practice, necesare unui duhovnic, „măsura preotului este Dorul de Sfințenie, lumina Sfântă care să aprindă din nou lumina stinsă a sufletelor căzute”.

Are loc o adevărată luptă duhovnicească întru a birui în cei căzuți duhul lumii, semințele păcatului și rădăcinile deprinderilor pătimase. Rezistențele și împotrivirile opuse adesea de către credincioși propriei creșteri duhovnicești cer a fi covârșite de harul duhovnicului, care „își pune sufletul” pentru ucenicii săi. Pentru aceasta e nevoie ca preotul să fie „mai tare spiritualicește cu dorul lui Dumnezeu, cu nevoințe și perseverări continue, cum făceau Sfinții părinți când se rugau nopți de-a rândul pentru cei necredincioși”.

Indulgența fără un temei și un rod duhovnicesc în credincioși exprimă de fapt propria nelucrare duhovnicească a preotului, indulgența de fapt față de sine însuși. Pentru a aplica un pogorământ exact atunci când este nevoie și nu dimpotrivă, se cere discernământul duhovnicesc ce se poate câștiga de către preot numai prin asprimea

și intransigența față de sine însuși. Doar astfel, arată Părintele Ghelasie, indulgența și toleranța preotului față de alții sunt aplicate eficient, în diferitele circumstanțe, prin înțelegerea căpătată din propria experiență duhovnicească, nedăunând cu nimic crezului și misiunii sale. Ucenicii nu sunt atât cei care aud glasul Cuvântului prin duhovnic, cât aceia care trec „proba înfierii”, care-L primesc și urmează cu adevărat pe Hristos, Cel vestit și născut în inimile lor de părintele duhovnicesc.

*

- Tăticule, să nu urăști pe nimeni și să nu omori nimic, că toate sunt ale lui Dumnezeu. Tu să te lași omorât, dacă va fi nevoie, dar tu să nu ucizi nimic.

- Nici puricii, Ava? Nici ploșnițele?

- Dar ce, pe ăstea le-ai făcut tu, deșteptule?

*

A face focul în chilia lui Ava Ghelasie era nevoie, pentru că acea mititică încăpere cuprindea parcă universul întreg. Părintele o înzestrase cu de toate, începând cu niște Sfinte Icoane mari ca pentru o biserică, dar care se găseau aici într-o deplină armonie cu un „fotoliu” (un scaun dezafectat dintr-o mașină), un dulap în care nu se prea putea umbla și rafturi. Cu timpul a mai adăugat și alte rafturi pentru multele „buruieni” ce le usca cu ajutorul nostru, băgându-le apoi în sticle de plastic mari de 1 l sau de 2 l. În „văgăuna” aceea găseai cărți, plante, pâine uscată și pâine pustnicească, soiuri nenumărate de semințe, rădăcini, hârtii, cărți, pungi, strecurători și vase, farfurii și bețe, șoareci, gănganii și oameni toate în căutarea lui Dumnezeu, călăuzite toate de Sufletul fără de hotare în Iubire al lui Ava. Dar ceea ce se afla în chilie era PACEA Dumnezeiască la care alergam toți.

*

Nu știu nici acum ce anume boli au fost la mijloc. Ava a înțepenit treptat, treptat. La sfârșit doar mâinile, piciorul drept și capul își mai putea mișca. Uneori ne spunea că are amețeli cumplite. Dar să se plângă, niciodată. Niciodată nu l-am auzit văitându-se de dureri. Dumnezeu l-a înzestrat cu o Capacitate de a răbda chinurile propriie Mucenicilor.

*

Eram în Săptămâna Luminată, cocoțat pe un taburet puțin mai mare decât cutia de chibrituri și uscam pe sobă buruieni tămăduitoare sau hrănitore. Nu mai țin minte. Eram cu spatele spre Ava când l-am auzit spunând, cu un glas înmuiat, parcă plângăcios:

- Nu e bine așa. Nu e bine. Ce să facă Părinții mai întâi: să prăznuiască Sfânta Treime sau să mă îngroape? Nu e bine.

În timp ce vorbea am crezut că mie mi se adresează sau că a intrat cineva în chilie. M-am întors ușurel, doar cu capul, să văd cu cine vorbește și am înghețat pentru că mi-am dat seama că nu vorbea cu noi. Că vorbea cu „altcineva”, pe care eu nu-l vedeam, nu-l auzeam, nu-l percepeam. M-am întors fulgerător la lucrul meu încercând să mă pierd printre buruienile puse la uscat. Dar de ținut am ținut minte.

La privegherea de la Pogorârea Sfântului Duh, Avei i s-a făcut foarte rău. Atunci mi-am adus aminte de Conversația din Săptămâna Luminată. Am intrat la Proscomidiar și i-am anunțat pe Părinții ce se aflau acolo. Eu credeam că Mutarea se va întâmpla în acea noapte. Dar n-a fost să fie așa. Amânarea pe care a cerut-o, a și obținut-o. Eu cred că a cerut o amânare tot pentru noi. Nu eram noi gata de plecarea lui! Și el știa și ne iubea ca pe niște neputincioși. Îl durea inima văzându-mă prost și neștiutor, pradă tuturor pericolelor prin care îți poți pierde Mântuirea.

- Fiule, ai grijă să nu mă faci de râs!, sunt cuvinte care mă însoțesc permanent.

A-l face de râs, însemna să nu fii vrednic de numele de călugăr, de locul acesta Sfânt și plin de Darurile lui Dumnezeu, de ceilalți Părinți care Slujesc în Sfântul Altar, de numele de creștin-ortodox!

*

Încă un lucru sesizat de toți. La Ava intrați cu o stare nefirească (liniștea și pacea, împăcarea și gândul la Domnul sunt stările firești în care trebuie să se afle Creștin-Ortodoxul) și ieșeați în Pace. Liniștit. Împăcat. Totdeauna! Și toți au trăit aceeași stare. La el intrau mireni simpli sau mari intelectuali, monahi, preoți, înalte fețe bisericești. Toți căutau același lucru: pacea, echilibrul și înțelegerea peste fire a vieții noastre. Căutau cele pierdute.

- Fiule, să nu te contrazici cu nimeni, niciodată! Și să nu te alarmezi!.

Ava Ghelasie avea o Rugăciune deosebit de puternică. Adică repede ascultată de Domnul. Și este iubit de Maica Domnului. Vai de cel care ieșea din ascultarea lui Ava sau încerca să-l doboare. Am fost martor la câteva întâmplări care ar da de gândit chiar și unui ateu. Multă lume alerga la Ava pentru a căuta ocrotirea Domnului. Și o aflau imediat! Cine rămânea însă să plătească zăpădul diavolului? Pe Crucea lui Ava Ghelasie se așezau neconținut, ca stolurile de ciori, noi și noi păcate ale noastre. Aceste păcate l-au doborât. Ava Ghelasie știa că noi nu vrem să suferim pentru greșalele și păcatele noastre. Că refuzăm focul curățirii. Și-l lua asupra lui. Pentru aceasta a fost atât de iubit și luat înainte de vreme, spunem noi, de parcă ar ști cineva, în afara lui Dumnezeu, vârsta omului.

*

- Ava! Nu mai pot! Îmi vine să-i lovesc pe toți! Vin aici și răstoarnă în Gura asta de Rai toate lăturile lor. Și vin tot mai mulți și mai mulți. Nu mai am timp de ale mele!

- Fiule, fii Tătic! Nu mă face de răs. Ești și tu pus acolo spre mâncare. Oferă cu drag. Tatăl Ceresc permanent oferă. Ca pomelnicar trebuie să-i iubești pe toți ca pe copiii tăi. Nu-ți închipui că ești altceva decât un simplu pomelnicar. Dar, fii Tătic!

*

Dumnezeu și rugăciunile părintelui sunt lumini veșnice, pe care sufletul, trupul, întreaga mea ființă vrea să le pună în lucrare, așa cum permanent mi-a cerut și sfinția sa - „Slujește pe Hristos și prin iubire de Dumnezeu și dragoste de aproapele te vei ‘odihni’ întru veșnicia Părintelui Ceresc”.

*

Omul plin de viață, însă cu mișcări măsurate vădind echilibrul profund interior și, căruia i-am fost prezentat era tocmai minunatul Părinte Ghelasie. Lucru esențial care m-a răscolit adânc, a fost însă privirea pe care sfios i-am căutat-o, ochii aceia atît de vii și plini de căldură umană, peste care trona o seriozitate și o principialitate, a cuvîntului rostit, pe care numai oamenii profunzi ai ascezei și rugăciunii permanente o au. De aici încolo totul a devenit o minunată și binecuvîntată adâncire a relației pe care, ca tînăr învățăcel, aveam să o dezvolt pe cît îmi va fi stat în putință. Am aflat atît de multe lucruri, încât uneori simțeam că sunt covîrșit, plecam de lângă dânsul copleșit, dar despoarăat de rătăcirii și bicisnicii lumești, însă profund motivat pentru parcursul meu teologic. Seriozitatea, asprimea chiar pe care o așeza uneori în discursurile

sfinției sale, aveau legătură cu adevărata și totala slujire pe care o cerea de la cei ce voiau să devină slujitori ai Sfintei și Dreptmăritoarei Biserici a lui Hristos. Dărâma orice bariere și obstacole de neînțelegere sau false temeri și pudori ce aveau legătură cu viața creștină și relația cu Dumnezeu cel Viu.

Glumea deseori, spunându-mi mie sau altora:

- Lasă tăticu', fii bărbat adevărat, chip de Hristos, nu muieră... Dumnezeu te-a strigat la lucru și tu ce faci, stai ca văcuța și rumegi, neînțeleghetor de marea demnitate la care ai fost chemat...

Observații atât de fine, teologumene aș îndrăzni să spun, ale unui original Părinte erudit, modern ca timp, însă extraordinar prin continuitate în interiorul Sfintei Tradiții răsăritene ortodoxe, îl arată ca fiind un redutabil gânditor, în stare să abordeze orice tip de subiect religios, teologic, sau ținând de sfera culturii istoriei și a filozofiei religiilor. În prezența lui, totul devenea transparent, fiindcă se lămureau înțelesuri pe care nu le-ai fi bănuit niciodată, sau care oricum iau ani de zile de trudnică căutare oricărui „scormonitor” într-ale duhovniciei creștine.

*

Fiind din Muereasca de Sus, Jud. Vâlcea, de lângă Mănăstirea Frăsinei, am urmărit bucuros toate succesele pe plan spiritual ale Mănăstirii și mă laudam că sunt din satul de lângă această Mănăstire. Aveam o oarecare mâhnire că nu erau în această Mănăstire și scriitori renumiți. Dar iată că într-o zi îmi cade în mână cârticica părintelui Ghelasie de la Frăsinei – *Minidogmatica*. Am mers la Părintele și l-am felicitat. Mi-a zis:

- Vezi, mai corectează, pe unde găsești greșeli!

- Ce să corectez, Părinte? Sunt uimit de aceste scrieri și felul cum o faci. Nu numai că Mănăstirea Frăsinei are și un condeier de seamă, dar vii cu niște noutăți atât de

impresionante și un stil atât de neobișnuit și neîntâlnit încât parcă ai zice către contemporani:

- Vreți filosofie? Vă arăt eu filozofie! Vreți teologie? Vă arăt eu teologie!"

Modest cum era, mi-a răspuns:

- Ei, tăticule, mâzgălesc și eu acolo câte ceva! Întotdeauna m-am gândit că crucea oricărei generații creștine este a prezenta mesajul Mântuitorului Iisus Hristos la nivelul epocii, cu mijloacele și în formele epocii, pentru călăuzirea fiecărei generații.

Părintele Ghelasie nu aduce în esență nimic nou în Teologie. Învățătura creștină Ortodoxă e respectată întocmai. Însă vine cu niște reflectoare noi și în termeni profunzi, studiați, adecvați. O luminează din unghiuri neobișnuite, punând-o mereu în contrast cu filozofia antică, medievală și actuală și cu diferite curente eretice din cadrul creștinismului sau cu spiritualități din alte religii care au supraviețuit până azi în diferite forme.

Părintele Ghelasie a fost un om minunat. N-am nici o îndoială că e acolo în ceruri alături de alți mari viețuitori ai Mănăstirii Frăsinei și, în general, ai Bisericii Strămoșești. Blaise Pascal spunea că omul e ca o trestie gânditoare. Lucrul acesta se potrivea și cu părintele Ghelasie și la propriu, nu numai la figurat. Era subțirel ca o trestie blândă, voioasă și gânditoare. Spun că era un om minunat pentru că nici acum nu înțeleg cum în viața aspră de mănăstire și slujirile de zi și de noapte, cum putea să se informeze și să fie la zi cu toate teoriile și mișcările filozofice și religioase din lumea actuală.

Cred că scrierile Părintelui Ghelasie vor fi puțin studiate în prezent și mai mult în viitor, deoarece comunică prin niște termeni care presupun un exercițiu serios și îndelungat în spiritualitatea creștină și, în general, în spiritualitatea omenirii înglobată în diferite culturi (părintele Nicolae Popescu).

L-am cunoscut pe Părintele Ghelasie într-o perioadă de mari frământări sufletești. Eram în căutarea unui duhovnic și ajungând la Frăsinei am văzut cât de căutat era Părintele Ghelasie. M-am hotărât să mă spovedesc și eu la Sfinția Sa. La spovedanie, i-am spus că mi-aș dori să-mi fie Duhovnic. Mi-a spus că nu se poate, fiindcă nu pot veni cu regularitate să mă mărturisesc și am nevoie să-mi caut un duhovnic permanent. „Dar cum să-l găsec?”, am întrebat eu. „Mergi în București, la frăția ta, la biserica unde sunt moaștele Sfântului Ciprian, și roagă-te Sfântului Ciprian să-ți găsească Duhovnic”. La început, nefiind familiarizat cu tainele credinței, am fost surprins, chiar puțin intrigat, de îndemnul Părintelui. Nici nu-mi puteam imagina cum s-ar putea împlini căutarea mea. Totuși, când m-am întors în București, am simțit îndemnul lăuntric de a asculta sfatul primit și a mă duce la biserica indicată de Părintele Ghelasie.

Când am văzut mâna Sfântului Ciprian, am fost puțin jenat, nici nu știam cum să mă rog. Am îngenuncheat totuși și singurele cuvinte ce mi-au venit în minte au fost: „Sfinte Ciprian, găsește-mi tu un Duhovnic”. M-am ridicat și cum am ieșit din biserică, m-am întâlnit cu un prieten. Era grăbit să ajungă la o altă biserică să se mărturisească. „Vin și eu”, am zis imediat. Acolo l-am întâlnit pe părintele Duhovnic cel dăruit mie de Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului Ciprian și ale Părintelui Ghelasie. Am avut sentimentul clar că toate acestea nu au fost întâmplătoare, că Părintele Ghelasie s-a rugat pentru mine lui Dumnezeu, cu multă credință, ca să se îplinească cele de folos pentru mântuirea sufletului meu, și a străvăzut lucrarea minunată a lui Dumnezeu.

Cineva primise la spovedanie un număr foarte mare de ani de oprire de la Sfânta Împărtășanie. Trăise o viață plină de căutări, însă departe de Biserică, neluminată de har și astfel fără un discernământ duhovnicesc asupra cugetelor și faptelor. La spovedanie, conștientizând multele păcate și mai ales îndepărtarea de Dumnezeu, și-a venit, cum s-ar spune, în fire, a simțit o adâncă căință și a vărsat multe lacrimi pentru viața petrecută în întunericul necunoștinței de Dumnezeu. Însă cum îl căutase tot timpul pe Dumnezeu, acum era rănit de dragostea Lui. Sentimentul nevredniciei, și neputința împlinirii dorului de unirea cu Dumnezeu în perspectiva îndelungatei opriri de la Sfânta Cuminecătură îl trăgeau ușor spre deznădejde.

A mers la Părintele Ghelasie pentru sfat. Fără să apuce să-i spună nimic, ca și cum ar fi știut totul, Părintele i-a zis: „Să nu te temi. Calea spre mărturisire și împărtășire nu se măsoară în ani, ci în căință. Dacă ai căință adevărată, și mâine te poți împărtăși”. Nu l-a dezlegat, însă i-a dat o mare încredere că Dumnezeu este de fapt cel ce lucrează și întoarcerea și tot El dezleagă atunci când știe că omul este pregătit să primească. S-a lăsat în grija lui Dumnezeu. A primit dezlegare de la duhovnicul lui să se împărtășească chiar de Învierea Domnului.

Părintele Ghelasie spunea că la mărturisire preotul ia asupra sa o treime din greutatea păcatelor celor pe care-i spovedește. Fie că vrea, fie că nu, aceasta este crucea preotului, pe care cei iubitori de Dumnezeu o poartă conștient. Menirea preotului este de a se asemana lui Hristos, Care a luat asupra Sa păcatele lumii și i-a purtat neputințele. O treime din povară o ia Dumnezeu, și cealaltă treime o ia omul însuși, spre a se împlini dreptatea și a răstigni, a

desființa păcatul prin lucrarea harului. Preotul are deci o responsabilitate și o sarcină foarte înaltă și grea, pe care numai prin predarea voii și cu ajutorul lui Dumnezeu o poate duce cu bine. Fără harul lui Dumnezeu, fără harul preoției, nici un preot n-ar putea duce greutatea încredințată.

*

Nu aș putea să spun că am fost ucenic al Părintelui Ghelasie. Am vorbit de mai multe ori despre chestiuni de credință, fundamentale. Era un om foarte deschis, cu care puteai vorbi fără menajamente. Dacă la început întâlnirile cu Părintele erau pentru mine un prilej de a dezbate deschis niște teme fierbinți, odată cu trecerea timpului am început să simt puterea duhovnicească din cuvintele Părintelui. Un om al păcii și rugăciunii. Părintele avea de la Dumnezeu darul înaintevererii duhovnicești. S-a întâmplat unor cunoștințe de-ale mele că Părintele le-a spus ce au făcut, spre exemplu pe drumul dintre biserica de jos și mănăstire, lucruri văzute de Părintele cu duhul. Aceste mici descoperiri aveau rostul de a deschide inima celui ce venea la Părintele spre a primi sămânța credinței și nădejzii în purtarea de grijă a Atotvăzătorului Dumnezeu, de a găti astfel cale iubirii duhovnicești la care totul, adică prefacerea cea duhovnicească a întregii ființe este cu putință.

*

Am mers odată la Sfânta Mănăstire Frăsinei în Postul Paștelui. Luasem hotărârea de a nu mânca mâncare gătită cu ulei și cum am ajuns la Mănăstire, m-am întâlnit cu Părintele Ghelasie. Mi-a zis să vin la masă și m-a condus el însuși la trapeză. Eu, când am văzut că mâncarea era gătită cu ulei, n-am vrut să mănânc. Și atunci Părintele îmi

zice: „Bă, ești tu mai deștept ca Biserica?” „ De ce, Părinte?” „Păi noi toți mâncăm cu ulei și tu nu vrei?” Mi-a spus însă în așa fel, nu ca pe o poruncă, nu ca pe ceva moralizator, ci cuvintele lui m-au pătruns de duhul unei prezențe, participări sobornicești. A participa înseamnă dragoste. Poate părea surprinzător, fiindcă și Părintele avea un „regim” special, un mod de alimentație isihastă pe care îl urma totodată și ca pe un canon-ascultare de la Duhovnicul dânsului Arsenie Praja, cu care pustricise în munții Apuseni. Însă Părintele Ghelasie ajunsese la acel nivel duhovnicesc în care slava deșartă nu-l mai clătina, o făcea discret, neafișat, ca pe o jertfă și în același timp ca pe ceva natural, într-un chip care, acoperit de harul lui Dumnezeu, nu crea sentimentul unei izolări sau separări de comunitate, sentiment care trezește de regulă în cei din jur ispita respingerii (ca față de un corp străin).

Cred că Părintele a văzut cu duhul că la nivelul meu, în care puteam fi ușor clătinat și tulburat de slava deșartă, îmi priește mai curând acel răspuns de participare la comun-ul duhovnicesc, prin care să mă împărtășesc și eu de prefacerea cea duhovnicească și darul lui Dumnezeu. Această întâmplare mi-a fost de un real folos, și mi se întâmplă s-o povestesc și altora, nu numai pentru înțelesul ei, ci fiindcă sunt încredințat că cuvintele Părinților ascund în ele puterea lucrătoare a harului lui Dumnezeu, pe care au odihnit-o în viața și prin nevoințele lor. Și tocmai pentru aceea ajung mai ușor să fie primite, să rodească, să deschidă inima omului spre cele ale lui Dumnezeu.

*

Părintele avea un deosebit simț artistic, vorbea în pilde și istorisiri cu un tâlc inaparent la prima vedere, cu un miez care se dezvăluia uneori în timp, prin deschiderea și căutarea personală.

La Braşov funcţiona un grup yoga numeros şi foarte expus datorită amestecului temeinic studiat dintre mistica creştină şi mistica orientală. Acest amestec provoca în timp fisuri grave în echilibrul psihic şi spiritual, până la atacuri frontale ale demonilor. În acest grup se practica şi rostirea zilnică a *Molitvelor Sfântului Vasile cel Mare* – rugăciuni pe care le purtau la gât ca pe nişte iconiţe. În acelaşi timp, practicau şi yoga tantrică. Ciudăţeniile de comportament s-au instalat rapid şi pe mulţi i-au îngrozit... Singura lor şansă era la Sfânta Mănăstire Frăsinei, unde se făceau continuu exorcizări şi unde îi primea cu blândeţe şi bunătate desăvârşită Avva. Astfel s-au vindecat mulţi şi au părăsit yoga precum şi orice altă formă de mistică orientală, rămânând în Biserica Ortodoxă. Pentru cei care erau foarte „atinşi”, Avva spunea că singurul Medicament este Harul Sfintei Liturghii, la care trebuiau să participe continuu, ani în şir, până la vindecare. Pentru unii, tratamentul a durat şi zece ani.

Un caz deosebit şi des întâlnit pe la începutul anilor 90, a fost acela al „auzirii de voci” şi al „vedeniilor” speciale. Patru elevi din clasa a XII-a, băieţi iubitori de distracţii, au fost şocaţi în timpul vacanţei de iarnă de auzirea în timpul nopţii a unei voci destul de puternice, care spunea despre sine că este „dumnezeu-tatăl”. Vocea a început să-i „educe” – au renunţat subit la chefuri şi la stilul lor de viaţă dezordonat. Băieţii au început să frecventeze Biserica, s-au pocăit, s-au spovedit, păreau alţi oameni, nelipsiţi de la slujbe, cuminţi, ascultători... „adevăraţi” creştini. Într-o seară, vocea a început să povestească fiecăruia despre arborele său genealogic... şi astfel au aflat ei că nu ar fi nici mai mult nici mai puţin decât sfinţii evanghelişti reîncarnaţi. Tentaţia

de a crede era mare, însă din Mila Domnului, Avva ne era aproape, așa că am mers cu băieții la dânsul și i-a vindecat și de voci și de reîncarnare. Iar băieții au aflat de atunci limanul ocrotirii și al ascultării de Avva, limanul liniștii la Sfânta Mănăstire Frăsinei. De-a lungul anilor, băieții care veneau la Avva, mulți dintre ei, colegi sau prieteni cu cei patru, s-au împlinit fiecare prin viața creștină, urmând cuvântul lui Avva, unii dintre ei absolvind facultatea de Teologie, primind hirotonia, întemeindu-și familii cu adevărat creștine, bucurându-l pe Avva cu copiii lor, cu toții împlinindu-și rostul de creștini în lume.

*

Îmi amintesc o altă întâmplare... Era prin 1995, toamna. O colegă mi-a vorbit despre durerea ei înfricoșătoare: cancer la ficat. Din cauza durerilor cumplite, deseori leșina. La 1 decembrie, fiind zi liberă, am mers împreună cu ea și cu alte două colegi care aveau probleme, la Avva. La biserica de jos se săvârșea Sfântul Maslu. Printr-un om care mergea la biserică sus, l-am anunțat pe Avva să coboare. Biserica de jos era plină... Erau foarte multe bolnave, aproape o sută. Erau tinere până în treizeci de ani și câțiva copii mici, bolnavi și ei. Țipetele, urletele, râsetele demonice erau atât de puternice și de înfricoșătoare încât te apuca groaza. Totul amuțea când Părintele Ieromonah Inochentie rostea în rugăciune cuvântul *Smerenie*; repetându-l de vreo trei ori, toți demonii amuțeau, apoi începeau iar...

A venit Avva, eliberându-ne din groază. Ne-a spovedit pe fiecare cu o Blândețe de Rai. Colega bolnavă de cancer s-a vindecat; tumoarea de pe ficat retrăgându-se tot mai mult până la dispariție, așa cum arătau pozele de la ecograf, făcute din timp în timp. Durerile i-au încetat chiar după spovedanie. A urmat cu sârguință sfaturile Avvei, mâncarea fără ulei, fără dulciuri, multă pâine pustnicească, orez, legume nefierte, fructe și multă rugăciune. Au primit rezolvare atunci și problemele celorlalte colegi.

*

Mai-iunie 2003. Într-o familie, băiatul cel mic a fost trimis acasă de la spital fără șanse de vindecare: a fost operat pentru extirparea vezicii biliare, dar i-au fost găsite zeci de tumori hepatice. Au mers la Avva. Dânsul făcea curățenie în chilie, ajutat de un călugăr... În marea sa bunătate i-a primit; l-a încurajat pe tată, cerându-i să se spovedească, l-a binecuvântat pe fiu, le-a dat binecuvântare pentru un anumit tratament și le-a întărit credința în Mila Domnului Hristos.

2 august 2003. La Parastasul de trei luni al Avvei – părinții băiatului scriau Părintelui Stareț despre vindecarea fiului lor, mulțumind astfel Părintelui Ghelasie...

*

În vara anului 1992 am mers la Avva împreună cu fetele mele, cu fratele meu Dorin și cu fiica sa Roxana. Avva ne-a spovedit și ne-a făcut dezlegări care au continuat vreo trei ani la rând. Venind toamna, eu așteptam ca de fiecare dată crizele de ulcer, care de vreo treisprezece ani veneau cu o punctualitate „de fier”. Cu mare uimire am realizat că sunt vindecată de ulcer, pentru că acele crize n-au mai revenit niciodată. În tăcere i-am mulțumit Avvei, așa cum, în tăcere dânsul m-a vindecat și de ulcer și de multe alte boli, știute sau neștiute. Ne-a vindecat de boala naivității în cunoașterea și trăirea duhovnicească. Ne-a vindecat și de habotnicie, dar mai ales de un mare handicap sufletesc: „fixismul”.

În ceea ce privește creșterea copiilor, de fiecare dată când vorbeam cu Avva, dânsul, timp de vreo doi ani, mi-a tot repetat să fiu atentă cum îi cresc, pentru că Domnul Hristos la Judecată asta mă va întreba. Atenționarea Avvei a încetat când am aflat răspunsul corect, și anume că nu știu nimic despre adevărata creștere a copiilor mei. Avva, prin rugăciunile sale, putea mijloci la Maica Domnului și

la Sfinți, la Sfinții Îngeri, să mă ajute în neputința mea, crescându-mă pe mine ca mamă, iar pe copiii mei ca pe niște oameni adevărați, buni creștini. Cu nădejdea în mila și iubirea Domnului, Avva ne-a hrănit ani în șir; de la început ne-a spus tare și insistent că mai mare decât Puterea Domnului este Milostivirea Sa față de noi. La fel ne-a îndreptat viața către Cinstirea și Iubirea Sfinților... Zi de zi să le citim Acatistul, pentru ca Sfinții să ne înfieze. Ne-a învățat că cel mai tainic Acatist este cel al Maicii Domnului; să-l citim zilnic, pentru că în fiecare zi ne naștem din nou și la fiecare nouă naștere Maica Domnului să ne înfieze. Dacă grijile zilei sunt prea copleșitoare, să facem măcar Condacul I, dar este lege să-l facem.

Ne-a mai învățat să nu rănim nici o făptură, respectând mereu viața... Să nu judecăm nici un om, pentru că el poate fi un sfânt. Și ne-a spus povestea unui tânăr creștin roman din timpul persecuțiilor, pe care tatăl său îl bătea crunt în fiecare zi pentru că mergea la rugăciunile creștinilor, putând fi prins și pedepsit. Dar copilul nu protesta, nu plângea, doar îi săruta mâinile și picioarele, strigându-i: „Tată, tată, ești un sfânt!”, cuvinte la care tatăl îl lovea și mai tare. Tânărul a fost prins și martirizat împreună cu alți creștini. Tatăl fiind de față la martiriul fiului său, a fost cutremurat atât de mult de credința și dârzenia propriului său copil, încât a cerut să moară împreună cu el pentru Domnul Hristos. A murit ca un sfânt.

În toate îndemnurile sale de a trăi creștinește, Avva ne-a fost și ne este exemplu viu și trăit... În toți acești ani, nu l-am auzit niciodată judecând pe cineva, oricât l-ar fi supărat sau orice rău i-ar fi făcut... Avva ne-a crescut ca pe niște copii, aflați orfani, pe care i-a înfiat și i-a luat în grija sa pentru veșnicie.

*

Am început cu *Memoriile unui isihast*; nici eu nici fratele meu nu „pricepeam” prea multe, în schimb ne umpleam

de o delicată bucurie care ne așeza în „ceva”, pe care îl recunoșteam în mod difuz, dar intens... ceva din adâncul adâncului ființei noastre... Era ca în basmul popular cu zmeul zmeilor, care fura sora și o zăvora într-un palat din împărăția sa... Fratele pornea să o re-găsească, trecând prin multe încercări și dureri, iar ca semn de re-cunoaștere, luase de acasă pâinișoarele cu lapte de mamă frământate de măicuța lor; mâncându-le, sora era dezlegată de vraja uitării, re-amintindu-și de sine, de familie, de părinți, de lumea din care venise, eliberându-se astfel din robia zmeului. Avva ne-a învățat că fiecare basm popular are o semnificație profundă, izvorâtă din memoriile de origine ale creației, ale lumii. Pentru noi cărțile Avvei sunt ca pâinișoarele din poveste pe care, mâncându-le, îți re-amintești originea, îți re-amintești cine ești. Dânsul ne-a spus că limbajul cărților sale nu trebuie să ne „oprească” să le citim, chiar dacă la început nu-l înțelegem... Să avem răbdare și să citim mai departe. Așa am făcut cu fiecare carte și, încet-încet, din adânc țâșnea câte o rază de lumină, câte o scânteie.

*

Putem afirma din proprie experiență, că întâlnirea cu Părintele Ghelasie, fie și numai în cărțile sale (nu *prin*, ci *în!*) produce o mutație duhovnicească spre centrul ființei tale: gândești altfel, te rogi altfel, mănânci altfel, suferi altfel, iubești altfel.

Chipul Părintelui Ghelasie cel de pe cartea intitulată „Iconarul Iubirii Dumnezeiești”, alături de cel purtând Sfântul Potir, îmi pare tot ce poate fi mai ilustrativ pentru răspunsul primit de Sfântul Apostol Pavel când Îi cere Mântuitorului să ia ghimpele care-i chinuia trupul: „Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune” (2 Cor. 12, 9).

Chip al fecioriei, al smereniei, al durerii, al jertfei, al interiorizării, al iubirii. Pavilioanele auriculare par a fi crescut în exercițiul ascultării monahale și al auzirii, al pătrunderii tainelor dumnezeiești.

*

Mulțumesc lui Dumnezeu că am întâlnit un Sfânt care m-a scos din întuneric, m-a vindecat de poftete trupești și care mi-a arătat care este drumul cel bun.

- Tăticule, eu nu-ți interzic... dar, ia aminte ce faci... și să vii să mai îmi spui și mie!, au fost ultimele cuvinte spuse de originalul părinte Ieromonah Ghelasie Gheorghe, la ultima despărțire.

Mă așez în fața Icoanei Maicii Domnului cu Pruncul Iisus Hristos în brațe cu gândul la părintele duhovnic Ieromonah Ghelasie Gheorghe, și după învățăturile sale zic: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”.

*

În această toamnă am avut o mare încercare. Am fost în perioada 2-28 septembrie la un congres în Austria, la Linz. A fost tare interesant și am cunoscut mulți specialiști. Am fost împreună cu doi colegi. După ce s-au terminat lucrările congresului, s-a făcut o aplicație practică în natură. Am mers cu autocarul în sud, spre granița cu Germania. Pe cât este de frumoasă natura în Austria, pe atât de frumoasă era vremea. Am mers la o Rezervație naturală, la o turbărie. După prezentarea de ansamblu, am intrat într-o frumoasă pădure pentru a face observații ecologice și pentru a colecta ceva material științific. După dispariția Părintelui Ghelasie, îl port cu mine în suflet și în inimă. Mă bucuram de natură și de vremea frumoasă, împreună cu colegul meu. Mă simțeam grozav. Libertatea

căpătată în natură mi-a descătușat trupul și mi-am permis o ușurare. Ca un copil curios m-am întors să-mi privesc opera (mă iertați). Opera mea era neagră ca smoala. Nu știam de ce. Nu simțeam nici o durere, nu aveam nici un semnal că ceva nu merge. Realitatea era că aveam o melenă puternică (hemoragie digestivă). Am rămas blocat. A doua zi trebuia să plecăm acasă. Era vineri. Prima mea grijă a fost să-mi programez timpul și salvarea. Cum vă spuneam, îl purtam în inima și sufletul meu pe Părintele Ghelasie. M-am adresat lui și l-am rugat să mă ajute. Și m-a ajutat. A făcut o minune cu mine. Deși eram într-o situație disperată (între viață și moarte), am căpătat un calm inexplicabil (nu greșesc dacă spun inconștient). În primul rând, m-am hotărât să nu apelez la un ajutor medical în Austria. Asta ar fi însemnat spitalizare, hărțuire, izolarea de colegi, etc. Am hotărât să stau liniștit, să văd mersul evenimentelor și apoi să programez plecarea. Vă spun toate acestea deoarece le consider o minune a Părintelui Ghelasie. Ne-am deplasat înapoi la Linz, am luat masa de seară (am mâncat mai puțin și ceva mai ușor, însă am băut și o bere). Liniștea mea era vecină cu prostia. În timpul nopții am forțat pentru a vedea dacă melena continuă. Smoala continua, dar era mult mai consistentă, ceea ce proba că hemoragia s-a oprit. Când mă ridicam pe verticală amețeam. Mi-am făcut bagajul și pe la 10 dimineața am plecat la gară. Mi-am coborât singur bagajul, deși era greu. Când am pus mâna pe valiză, am simțit că șalele îmi cedează (eu am unele probleme cu lombosciatica). M-am făcut că nu înțeleg despre ce este vorba. M-am îndreptat, mi-am revăzut poziția, am luat bagajul și am coborât. A mers.

Am luat un taxi și am ajuns la gară. Acolo am trimis un coleg mai tânăr să-mi cumpere vitamina K. Am luat 4 pastile, pentru a nu avea probleme cu hemoragia. În Austria, trenurile trec aproape la fiecare jumătate de oră. Așa că, deși eram în ușoară întârziere, am prins un tren

foarte bun și am plecat spre Viena. Eram palid ca ceara și amețeam dacă stăteam prea mult fără să pun capul jos. O austriacă tânără, când m-a văzut, s-a scandalizat. Mi-a spus că sunt bolnav și că trebuie să mă duc la un spital. Am încercat s-o liniștesc, spunându-i că e vorba doar de o hemoragie digestivă. Avea dreptate, dar am continuat mersul. La ora 13 am ajuns la Viena, iar de aici aveam tren la ora 20. Am stat în gară. Noroc că am găsit o bancă pe care să stau culcat. M-am sculat doar ca să-mi iau niște vederi. Era curent mare. A trecut greu, dar a trecut. Am reușit să găsim locuri la cușetă. Altfel era mai greu. M-am culcat și am scăpat. Pe orizontală nu aveam probleme. Am ajuns la București duminică, la ora 15. Nu am vrut să merg la spital la București și nici la Arad (când intrasem în țară). Am găsit un accelerat și am plecat spre Iași, unde am ajuns la ora 20. Am fost ajutat la bagaj, am luat un taxi și am ajuns seara acasă. Soția mea aștepta în fața blocului. Când m-a văzut, a crezut că sunt beat. Am intrat în casă, am gustat ceva, am făcut o baie și m-am culcat. N-am vrut să merg duminică noaptea la spital. La 6.30 a venit un amic doctor și m-a dus la spitalul „Sf. Spiridon”. Am fost văzut, mi s-a făcut tubaj și endoscopie. Problema s-a elucidat. Aveam ulcer duodenal. Hemoragia se oprise de vineri, cred. Hemoglobina era doar 5,8 (la limita de supraviețuire). Am stat în spital 4 zile până a trecut pericolul, apoi am revenit acasă. Acum sunt bine. Hemoglobina este acum 12,8 (normală) și ceilalți parametri sunt normali. Mulțumesc Domnului și Părintelui Ghelasie. Fără el nu vă puteam răspunde azi. A fost o minune. Putea interveni orice fel de complicație.

*

Foarte interesantă și profundă mi s-a părut poziția față de științe adoptată de marele duhovnic român, părintele Gheorghe Ghelasie. În primul rând, acesta separă

„Big-Bang”-ul cosmologiei (urmare a păcatului, și în consecință inaugurator al mortalității cosmice extinsă până în adâncurile procesualității subcuantice, dar, prin economia dumnezeiască, și al drumului evolutiv spre reîntregire și îndumnezeire a persoanei) de „Big-Bang”-ul Luminii și al Creației, al celor șapte zile din Geneză. În al doilea rând, părintele Ghelasie asocia o funcție liturgic-smeritoare fiecărei activități umane și, în particular, științei, universul însuși fiind, pentru părintele Ghelasie, o Icoană a Fiului lui Dumnezeu. În această privință e interesant de menționat convergența poziției părintelui Ghelasie cu cea exprimată într-o carte recent apărută (*Light from the East: Theology, Science, and the Eastern Orthodox Tradition*, Fortress Press, 2003), în care autorul (Alexei V. Nesteruk, fizician și cosmolog lucrând în domeniul gravitației cuantice, și aflat în același timp pe drumul hirotonirii ca preot ortodox) insistă asupra poziției părinților greci ai Bisericii, care au susținut o viziune liturgică asupra științei. În prefața cărții sale, Nesteruk scrie: „Conflictul dintre teologie și știință poate fi depășit dacă ambele sunt repuse într-o proprie legătură cu dimensiunea euharistică, înțeleasă în termeni cosmici ca ofrandă de creație către Dumnezeu, prin artă, știință și tehnologie. Activitatea științifică poate fi văzută ca o lucrare liturgică cosmică”.

*

Personalitatea Ieromonahului Ghelasie Gheorghe cred că poate sta alături de mulți alți părinți duhovnicești români. Truditor neobosit în a împlini cuvântul Domnului, s-a dat pe sine ca o jertfă vie acestei lucrări tainice de a schimba omul vechi în cel nou. L-am cunoscut personal pe părintele, la mijlocul anilor '90 în cursul unor pelerinaje la Mănăstirea Frăsinei, de care auzisem că este o lavră de rit atonit, renumită pentru asprimea ascezei dusă de viețuitorii de aici. În acest loc am întâlnit mulți părinți duhov-

nicești. Mi-l aduc aminte cu evlavie așa cum era: simplu, uscățiv, dar plin de energie, mereu în preajma tinerilor pe care îi întâmpina cu mare căldură și grijă părintească.

De părintele Ghelasie auzisem vorbindu-se grație cărților sale care au iscat multe controverse și polemici, multe dintre ele izvorând fie dintr-o neînțelegere a acestora, fie din folosirea unor șabloane rigide în judecarea acestora, după literă, iar nu în duh filocalic. Citirea primelor sale cărți mi-a stârnit interesul de a-l cunoaște personal și pentru descifrarea celor neînțelese. Contactul cu părintele a fost de mare folos duhovnicesc, îndepărtându-mi multe „fixații”, așa cum obișnuia dânsul să numească prejudecățile, de care suferă mulți cei care iau contact pentru prima dată cu scrisul său. Asemeni marilor asceți, părintele în scrierile dânsului își îmbrăca propriile trăiri, nevointe și păreri personale într-o formă lirică deosebită. Mulți îl contestă, spunând că nu scrie în linia Sfinților Părinți, fapt ce demonstrează că îl judecă formal, utilizând șabloane artificiale, trecând prin filiera minții și nu a inimii, experiența personală a unui mare trăitor al zilelor noastre.

Unul din marile merite sau mai bine zis roade ale scrierilor sale este aceea că a polarizat interesul multor tineri sau intelectuali atei sau căutători ai propriilor căi spirituale, întorcându-i cu hotărâre pe mulți spre Biserica lui Hristos de la yoga sau alte mișcări ezoterice. Pe de altă parte, ca duhovnic, simțeam că verbul său te mângâie și te mustră în același timp, simțindu-i mai târziu foloasele. Puterea sfatului său era o ilustrare elocventă a faptului că era un mare trăitor al cuvântului lui Hristos. Ceea ce șochează pe mulți din criticii săi, constituie tocmai ceea ce lipsește acestora, și anume adecvarea mesajului Bisericii la provocările timpului modern.

Interesant este de remarcat, că însăși intrarea în înțelesul scrierilor dânsului implică o anume mistică, ca și taina intrării în biserică a catehumenului, limbajul său fiind unul arhetipal ca și cel biblic, provocând cititorul să

se apropie mai serios de ritul ortodox, și chemându-l în final la o trăire autentică a Liturghiei Euharistice în Biserică. Părintele își aduce o contribuție personală importantă și în isihasmul românesc pe care îl numește „carpatin” sau „iconic”, sesizând elementele noi aduse de practica mistica iconică specific carpatină față de celelalte mistici sinaitice, atonite sau ruse. De asemeni, a atras atenția și s-a delimitat prin cărțile sale de ocultul și magicul care bântuie astăzi prin lume, oferind pentru omul modern bolnav ca terapie sacră, reintegrarea sa în Biserică.

Odată, la plecare, știind că aveam să merg ca să lucrez o perioadă mai lungă în America, Părintele a spus: „În lume este multă murdărie, dar voi să vă păstrați curăția”. Acest îndemn mi s-a întipărit în inimă ca un viu, mereu actual imbold spre lumina Chipului Preacurat al lui Hristos, întru care floarea curăției inimii răsare și odrăștește acel rod al Vederii – propriu iubirii duhovnicești.

*

Șapte ani, cât am venit la dânsul, pot spune că nu știam eu, niciodată, să mă mărturisesc. Mă descoperea dânsul. Eu veneam cu mărturisire pregătită, „deșteaptă”, și dânsul mă lăsa, dar nu prea mult. Apoi mă-ntreba:

– Da cu cutare lucru, cum stai?

Asta era minunea! Un lucru, care pentru mine era cu totul neglijabil, era tocmai Problema! Era Problema care trăgea după ea răni și vătămări sufletești și trupești. Și avea atâta simplitate Părintele, și atâta firesc, că nu-mi dădeam seama că era o minune. Abia mai târziu înțelegem. Era o discreție de taină, a Părintelui: îmi arăta rana, îmi dădea leacul, ba, și mai mult, îmi dădea și vindecarea, pentru că, atunci când urmam întocmai cuvântul dânsului, găseam în mine o putere și o pricepere, care, parcă, nu erau ale mele; dacă nu mă țineam de cuvântul dânsului, eram, parcă, în bătaia vântului. Și așa îmi este și acum. Și toate astea le făcea, ca și când n-ar fi fost nimic de la dânsul,

ascunzându-și taina. Ba chiar mă repezea, mă gonea, ca să nu fie loc de plăceri și satisfaceri duhovnicești.

Niciodată nu m-a lăsat să mă-ntind la mărturisire. Niciodată nu m-a lăsat să fiu năpădit de grijă. Niciodată nu m-a lăsat să fiu cuprins de frică. Niciodată nu m-a lăsat să fiu cuprins de încordare, întotdeauna tăia orice era de prisos, întotdeauna tăia orice era vătămător de suflet. „Gata! Ai auzit, bă? Gata! Să faci asta și asta! Ai înțeles?”.

Nu m-a lăsat niciodată să mă apropii sufletește de dânsul. Nu m-a lăsat să-mi placă de dânsul. Nu m-a lăsat să văd taina dânsului, Sfințenia dânsului. Avea așa o discreție Sfântă, ca să nu se vădească nimic din taina sa, din lucrarea sa de taină. Avea așa o discreție sfântă, că își ascundea însăși discreția. Și arăta o repezeală, o lipsă, parcă, de duhovnicie. Dar era, însă, doar Puterea dânsului de Duh. Așa era Părintele Ghelasie.

Nu suferea să fii femeiesc: nici prin vorbă multă, nici prin vreo labilitate, nici prin fragilități și slăbiciuni, nici prin dulcegării, nici prin autosatisfaceri duhovnicești. Cerea de la tine să fii „Bărbătos”. Cerea de la tine Chipul de Bărbat.

*

- Nu fuga de locurile comune trebuie să ne călăuzească, ci fuga de rătăcire și de răzvrătire. Răzvrătitul este un permanent nemulțumit. Niciodată ceea ce se întâmplă în jurul lui nu va putea să fie așa cum își dorește el....

*

- Tragedia este că ne încurcăm în aparențe, uitând esențialul.

- Și care este esențialul?

- Fiecare să ocupe spațiul propriu.

- Spațiul propriu?

- Cel în care rodești, în care simți iubirea și creația. Restul sunt iluzii și risipire.

- Și spațiul în care suferi?

- Nu există iubire fără suferință.

*

- Cum să fac Ritualul închinăciunii și Acatistul Maicii Domnului?

- În primul rând nu fii atent atât la cuvinte, cât la Persoana căreia-i spui cuvintele. Acatistul e declarația de dragoste și nu contează ce spui în această declarație, ci important e cui spui, ba cel mai important e îmbrățișarea-n tăcerea iubirii care-i adevărata declarație... Nu lua în seamă stările proprii. Atenția nu spre tine însuși, ci în afară, spre dăruire, spre Dialog de întâlnire cu cel iubit. Ieși din tine la întâmpinare. Chiar și gândurile, nu te lupta tu cu ele, ci aruncă-le cu toata ființa ta la picioarele Treimii, care le va curăța cum va ști. Lasă deoparte rugăciunea minții, când ești obosit, că prea duce la încordări exagerate și rupturi psihice. Fă toate acestea și vei găsi bucuria și echilibrul. Asta-i scara ta acum: Ritualul, Gestul sacru, slujbele bisericii, stai în închinare în fața Icoanei... Ține minte: mistica ortodoxă e pur personalistă. Nu stările contează, ci întâlnirea Față către Față, Chip către Chip. Nu zice oare o rugăciune astfel: „Nu de darurile Tale am nevoie, Doamne, ci de Tine”?

*

- Pornește, fiule, odată și odată hotărât la drum. Viața e Ritual în Gest Sacru, și cine nu se-nchină Sacru se mișcă în Antisacru și zace în păcat. Să te ferești de rugăciunea minții. *Tu* n-ai nevoie de asta acum. Cel rău te obosește și abia așteaptă să te încurce în rugăciunea asta. Dacă vrei canon pentru rățăcirile tale, de întărire ți-ar fi Acatistul Icoanei Maicii Domnului. Cât de des poți tu. Fără concen-

trarea minții. Curgere lină, de la sine, cântare-n dăruire. Vei simți că mintea se va liniști. Odihnește-te în Gest de închinare.

- Ce înseamnă, Părinte, aceasta: „Gest Sacru de închinare”?

- E ritual al iubirii în deschidere reciprocă de dăruire fără cuvinte. Noi suntem în urma căderii. Destructurați sufletește și trupește și ne rugăm pe bucățele. Fie cu mintea și prea rașionali, fie cu inima și prea sentimentali, fie cu sufletul direct și prea spirituali, ori cu trupul și prea senzuali. Ori idealul mistic este ca „răspunsul propriu de iubire către Divin să fie din Integralitatea Ființei, Trup și Suflet, minte și inimă deodată, în unire și-n supraveșmântare de Divin.

- Luați-mă mai cu încetișorul, să pot urmări și să pricep de ce tocmai Gestul face această Unire și Integralizare?

- Ritualul să fie pentru tine esențialul. Fă ritualul, căci sfințește.

- Cum o să mă sfințească pe mine? Ori piatră din vârf de munte, ori din fundul mării, ori din drumul căruței, tot piatră sunt.

- Hristos astăzi admite cioburi cu inimă de mucenic. Smerește-te! Atât și nimic mai mult. Aprinde candela, fă închinăciuni, metanii în fața Icoanei Maicii Domnului. Pune-te în Starea de închinare înaintea Persoanelor Dumnezeuiești și stai așa, în Gest Sacru, fără să-ți imaginezi ceva, fără să mentalizezi, fără meditații, fără dedublări, fără atenție pe mișcările energetice ale Ființei. Candela, metaniile, închinăciunile, tămâierea, sărutarea icoanelor, Acatistul să-ți fie tot Ritualul Sacru, ca o prelungire zilnică de Liturghie..

- Și cu canonul cum rămâne?

- Atenția să-ți fie nu pe Canon, ca obligație, ci ca Ritual Sacru, care Sfințește și dă viață zilei. Dacă nu ți-ai făcut

ritualul de metanii și Acatistul, cât și candela aprinsă la Icoana Maicii Domnului, ești mort în acea zi.

- De ce insistăți, Părinte, pe Acatistul Maicii Domnului și pe închinăciunea la Icoana Maicii Domnului? De ce nu Doamne Iisuse, ori Iisus Pantocratorul?

- Maica Domnului e Scara, Ușa, Puntea către Cer prin care noi urcăm la Dumnezeu și Fiul se coboară. Scopul vieții creștine este înfierea către Tatăl, să ajungem Fii ai Tatălui, în împărăție. Nu poți deveni Fiu al Tatălui fără a-L avea pe Hristos frate decât dacă ești împreună cu El în acea îmbrățișare de iubire la sânul Maicii Domnului ce iată, devine și mama ta. Când o vei simți pe Maica Domnului ca mamă cu adevărat, când vei gănguri alături de pruncul Iisus cuvinte de iubire, atuncea, înfiat fiind de Maica Sfântă, poți de asemenea să-i fii Fiu Tatălui.

*

În februarie 2002 m-am hotărât să mă duc la sfânta mănăstire Frăsinei ca să îl cunosc personal, mai ales că aflasem despre părintele că este grav bolnav și stă la pat.

A fost ceva extraordinar, bucuria cu care m-a primit părintele a fost foarte mare, s-a bucurat pentru mine că am ajuns acolo, s-a bucurat pentru frații mei că sunt bine (părintele îmi cunoștea familia) și mai ales s-a bucurat pentru toți că suntem pe calea credinței. Primul lucru pe care părintele îl făcea ori de câte ori am fost acolo era să îmi citească o rugăciune. După care avea loc o discuție. Ce m-a mirat cel mai mult a fost stilul foarte clar cu care îmi vorbea, am avut impresia că nu este aceeași persoană pe care o cunoșteam din scrieri. Prima întrebare a fost „ce mănânci?” și mi-a spus să am grijă cu dulciurile pentru că provoacă niște agitații hormonale, iar în locul dulciurilor să consum fructe; dar în general recomanda semințele în alimentație. De fapt, părintele a fost preocupat de om în totalitatea lui: trup și suflet. Nu a neglijat trupul și de

aceea a scris cărți despre alimentație, medicină, igienă; lucruri necesare pentru sănătatea noastră, pentru buna noastră stare sufletească și trupească.

Ultimele cuvinte ale părintelui au fost: „îți spun ce îmi spunea mama: ai grijă să nu mă faci de rușine”. Pentru mine aceste cuvinte au o încărcătură morală deosebită pentru că mă obligă să fiu mai atent cu viața mea spirituală, cu sufletul meu. Prin aceste cuvinte am o datorie sfântă față de părintele și nu trebuie să dezamăgesc.

Pentru mine, cunoașterea personală a părintelui Ghelasie a fost o experiență extraordinară. Îndrăznesc să spun că a fost mai mult decât o experiență: a fost o trăire în duh; de fapt, trăirea părintelui a fost în duh și adevăr, după cum ne învață Sfânta Scriptură. Pe toți care au venit la chilia părintelui ca să primească un sfat, părintele i-a primit cu multă bucurie, așa cum m-a primit și pe mine. Atât cât am avut ocazia să îl cunosc personal pe părintele Ghelasie, pentru mine a fost o dovadă în plus că a fost un om foarte deschis spre dialog, că a trăit într-o asceză greu de înțeles pentru mulți care nu l-au cunoscut, că a suferit datorită unei neputințe care l-a ținut la pat, că s-a aplecat la suferințele și neputințele celor care au fost acolo pentru a primi un sfat. Nu știu cât de mare a fost suferința părintelui, dar ce am observat a fost faptul că nu o afișa. A fost un om cu multă dragoste pentru Dumnezeu, cu multă dragoste pentru oameni, cu o evlavie deosebită pentru Maica Domnului.

*

Părintele spune:

- Rugați-vă! Rugați-vă neîncetat. Aceasta, pentru a face lumină și în lumină să cercetăm, nu în întuneric. Spre atingerea roadelor prin hotărâre, scăpând de bâjbăiala celor căldicei, nici reci, nici în clocot... (Apocalipsa 3, 16).

- Și calea de mijloc?

- Desigur, dar fără a fi căldicel și nehotărât.

*

- Scena vieții noastre este propria inimă. Atâta conștiință avem câtă memorie de inimă posedăm.

*

Părintele spune și împărtășesc părerea Sa, că: „Fiecare dintre noi avem Destinul memoriilor familiei noastre, din care ne naștem”. Acest destin al memoriei familiei nu este o predestinație, ci este „zestrea ființei noastre proprii”. Moștenirea păcatelor părinților noștri se înțelege în sensul „moștenirii darurilor divine și ale darurilor vieții create depline”, fiecare având „destinul mesianic” de a „răstigni păcatele părinților” și de a „reînvia puritatea paternă și maternă”. Noi nu suntem condamnații păcatelor părinților, ci mântuitorii propriilor familii.

O, fericită familie, care ai părinți sfinți, prin care se dăruiește și o sfințenie urmașilor!

O, fericită familie, care ai copii sfinți, care redăruiesc părinților mântuirea pierdută!

Și părinții și copiii au Destinul Divin de a fi Următori Mântuitorului lumii, ai lui Hristos, modelul destinului vieții noastre. Fără destinul mesianic al fiecăruia dintre noi viața își pierde atât frumusețea, cât și menirea sacră.

Ștefan (pictorul Ștefan Câlția, profesor la Academia de Arte, elev al maestrului Corneliu Baba) îmi spune că darurile sale de pictor sunt o fericire venită din partea strămoșilor săi. De aici, obligația lui de a-i fericii la rândul-i pe înaintași prin strădania sa.

*

Într-o scrisoare mi-a spus: „Ai grijă, că orice păcat este distrugere!” Dar, chiar puțin mai sus, cu un rând mai sus, mi-a scris: „Nu te descumpăni de nimic; prin Credință toate se biruiesc!”

*

Avva Ghelasie scria în „Chipul Omului”: „Duhovnicii mari au această capacitate să oprească în primul rând războirea și-n al doilea rând de a lăsa un timp ca otrava să se potolească, să se neutralizeze, de a ieși din autodrogarea iadului care este în noi ca urmare a păcatului”.

*

Mi-aș fi dorit s-audă și altcineva tonul vocii sale, de o blândețe covârșitoare, atunci când am mărturisit:

- Avva, am căzut!

Nici n-a trebuit să-i spun în ce păcat, că m-a și întrebat:

- În păcatul [acela]?!

- Da, Avva!

- Ei, tătic, lasă... tinerețea! Poate și mâncărurile tari!

Eram sub Epitrahil când am auzit: „Dar, te rog, să nu mai cazi! Da?!”. Cum pot să exprim în cuvinte, ceea ce nu se poate exprima: că mi-am putut da seama, într-adevăr, atunci de durerea pe care Sfinția sa o resimțea din plin, în urma păcatului meu? Părintelui Ghelasie îi părea mai mult rău, decât mie!

*

Cum se face că revărsa atâta liniște și pace celor din jur? Cum se face că atunci când eram la Sfinția Sa îmi uitam suferințele și necazurile sau, dacă nu le uitam, le priveam imediat cu alți ochi: nu ca pe o povară, ci ca pe o binecuvântare?

*

Tot îi spuneam: „Sper ca asta să fie ultima operație!” Dar nu îmi răspundea nimic. Nu vroia să-mi taie curajul și speranța, deși acum știu, că-ntocmai ca Părintele Parfenie

și ca mulți alți Părinți, cunoștea că nu va fi așa. De aceea, înainte de a ieși de la dumnealui din chilie – după ce-i cerusem binecuvântare să mă internez – stând drept în fața mea și arătându-mi astfel cum trebuia să trec prin ceea ce avea să vină, mi-a spus: „Să fii la înălțime!”

Trebuie să spun că până atunci nu-l mai văzusem, decât o dată sau de două ori, în picioare; în rest, de câte ori venisem, nu s-a ridicat din pat. Cât de impunător mi s-a părut atunci!

Avva mi-a dat atunci o lecție uriașă, pe care de abia acum, privind în urmă o conștientizez.

Într-adevăr, după operație – operație ce nu a reușit – au survenit complicații.

Părintele era deja la mai mult de un an de la zăvorâre, era deci cu adevărat bolnav, deși n-o arăta. Dar asta nu l-a oprit să se ridice-n capul oaselor și să stea în fața mea, drept, așa cum ar fi trebuit să dau eu piept cu cele ce-au urmat.

Până în ultima clipă a vieții sale ne-a fost o pildă vie!

Bineînțeles că și-a găsit ca și pretext să coboare din pat, un lucru pe care vroia să cred că-l vrea de pe un raft. Putea să-mi spună să i-l dau! Dar, după cum am spus, Avva nu vroia să știm de Darurile sale!

*

„De ce mi se întâmplă toate astea?” l-am întrebat pe Avva.

Pentru început m-a liniștit, spunând că vor trece, de abia apoi mi-a arătat motivul: „Cineva din neamul tău a făcut o crimă!”. (Într-adevăr, părinții mei mi-au mărturisit că au făcut un avort.)

*

– Avva, cum să mă comport față de persoanele, pe care nu le prea agreez?

- Fiule, să nu pui niciodată răul înainte; să nu consideri că răul predomină în ei. Ei poartă Chipul lui Hristos, fondul lor spiritual este, deci unul bun. Să nu încerci niciodată să te răzbuni!

*

- Avva, de multe ori mă ispitește gândul că voi ajunge Sfânt. Cum să-l înving?

- Roagă-te să ajungi Sfânt. Este de datoria noastră să ajungem Sfinți. Ce spunea Domnul Iisus Hristos?... «Fiți voi Sfinți, precum Tatăl vostru Cel din ceruri este!» (Matei 5, 48)”

*

- Avva, aș vrea să dau la Facultatea de Teologie, dar știți ce păcate urâte am săvârșit.

- Fiule, cine mai este Sfânt astăzi? Roagă-te Maicii Domnului! Tu ai în vedere lucrul acesta. Dacă vei ajunge s-o urmezi, atunci așa a vrut Maica Domnului, dacă nu, asta e! Dacă stai să te uiți în calendar, nimeni nu s-a născut Sfânt. Mulți au fost la început ori hoți, ori curvari, ori criminali. Dar în asta stă minunea lui Hristos că, deși au fost așa, au ajuns (în cele din urmă) Sfinți!

*

De multe ori mă necăjeam că între membrii familiei nu există o bună înțelegere.

Mama vs. Tata vs. Bunica vs. Bunicul vs. Unchiul vs. Mătușa.

Dar Avva mi-a spus că nu trebuie să mă intereseze și să nu încerc sub nici o formă să le mediez.

„Te faci că plouă, nu scoți o vorbă!”

Pentru unii ar părea absurd acest sfat, dar să se știe că de fiecare dată când nu dădeam ascultare celor spuse de

Avva și încercam să mă bag între ei, ieșea prost. Neînțelegerile se adânceau!

Nu m-a sfătuit bineînțeles să fiu indiferent. Există întotdeauna rugăciunea.

*

- Avva, când știu că fac voia lui Dumnezeu?

- Bă, noi nu facem niciodată voia lui Dumnezeu, numai Sfinții o fac! Noi numai încercăm!

*

I-am povestit de bătrânul aproape orb pe care l-am ajutat să urce în troleu fără să-l însoțesc până acasă. Mi-a spus că am făcut treaba pe jumătate, dar că a fost totuși ceva.

*

- Să-ți faci datoria la școală. Când trebuie să-ți cumperi cărți pentru școală, să-ți cumperi (chiar dacă ai vrea să-ți iei cărți bisericești, pe acestea din urmă, le mai poți împrumuta de la alții).

I-am spus lui Avva că, atât la școală și nu numai..., am creat impresia că tratez totul numai din punct de vedere religios. Mi s-a spus să fiu mai deschis, să nu fiu fixist. E bine să am un punct de vedere bine fixat în ceva, să aibă o temelie bună, dar să fiu mai deschis, să nu fiu habotnic. S-o las mai moale cu referatele eminamente religioase. Se pot face corelații, dar referatul în sine să nu se bazeze numai pe o interpretare religioasă. (Să nu mai fiu fixist). Să mă mișc mai repede.

Când nu reușesc să-mi fac pravila, să nu cad în deznădejde. Să-I cer iertare lui Dumnezeu și a doua zi să încerc să mi-o fac.

I-am spus că deși mi se pare că-mi respect părinții, nu prea dau importanță spuselor lor, dacă nu sunt trecute

prin filtrul unei gândiri religioase. Mi-a spus că sunt într-adevăr fixist!

*

În contextul neînțelegerilor de acasă, Avva m-a sfătuit să-mi ascund puțina lucrare duhovnicească. Mă pot ruga în pat, sprijinit de pernă (seara, cu ușa camerei mele deschise și cu lumina stinsă). În locul rugăciunilor pe care ar fi trebuit să le citesc, am voie să rostesc rugăciunea cu numele cel sfânt al Domnului Iisus („Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul”).

Folosind aceeași formulă, mă pot ruga și Maicii Domnului.

Pentru fiecare metanie, voi spune trei „Doamne Iisuse”.
O țin așa până voi fi la casa mea.

*

Avva mi-a interzis să arunc mâncarea (o pun în ceva și caut un sărac sau un cățel...)

*

- Avva pot spune „Doamne Iisuse” tot timpul?
- Dacă poți? Dar să nu te forțezi. Pentru a ține soco-teala rugăciunii te vei folosi de degete, fără metanii.
- Dar dacă intervine mândria?
- Când faci ascultare, nu-și mai găsește loc mândria. Lasă mândria..., n-o băga în seamă.

*

- Dacă-mi vin, într-adevăr gânduri de călugărie?
- Lasă-te-n voia Domnului; tu să nu-ți faci planuri! (Când a spus aceste cuvinte a ridicat vocea.)

*

Mă tot plângeam că nu pot împăca rugăciunea cu învățatul.

- Înveți o oră - te rogi un sfert de oră..., înveți o oră... te rogi un sfert de oră... și tot așa (Pahomie cel Mare). Rugăciunea să fie scurtă și deasă. Multe închinăciuni și metanii. Pe cale, de nu poți respecta acest program, te poți ruga normal (rugăciune, acatist)... Rugăciunea poate fi mai scurtă de un sfert de oră, dar nu mai lungă.

*

- Aveți Credință neclintită, așa cum zice și Sfântul Pavel: „când sunt mai slab, atunci sunt mai tare”... atunci Harul Domnului va fi cu Dumneavoastră!

Maica Domnului să vă ocrotească și să vă ajute să faceți încă mult Bine și altora!

Și noi aici vă vom Pomeni la Sfintele Slujbe ca Domnul să-și reverse în plus Pronia Sa peste Dumneavoastră.

Domnul să vă Binecuvinteze!

*

- Prea Bunul Dumnezeu să vă ajute și să vă Întărească să mai puteți „Lucra spre Slava Sa”. Maica Domnului să vă Ocrotească!

*

- Vă trimit Ulei de la Sfântul Maslu de astăzi Joia Mare, cu șapte preoți. Să vă aducă Alinare și tămăduirea neputințelor Sufletești și trupești. Preasfânta Înviere a Domnului nostru Iisus Hristos să vă aducă Lumina cea Adevărată. Maica Domnului să vă Ocrotească!

A fost o vreme în care îmi judecam foarte aspru părinții și țin minte că în tot acest timp, chiar de-i aduceam sau nu aminte Părintelui de dumnnealor ori de năravul meu, Sfinția Sa mă întreba de dâșii și-mi spunea: „[Măi, tătîc], ai niște părinți faini, să nu-i faci de rușine!” Eu mă miram de cele ce-mi spunea și mă-ntrebam în sine-mi: „de unde atîta siguranță-n afirmații?” – căci niciodată nu i-a întîlnit – și-n plus „de unde atîta indulgență?”, pentru că Sfinția Sa, din scrisorile mele „aflase” de cele mai multe ori doar de greșeli din partea lor, din care unele mie-mi păreau „de neiertat”.

Totuși, în ciuda acestora, mulțumită rugăciunilor Sfinției Sale, Bunul Dumnezeu mi-a păstrat în suflet, nu doar cuvintele, ci și imaginea Părintelui din clipele acelea. Iar acum, cînd mă gîndesc la dumnealui, și-l văd în fața ochilor, îmi pare că Sfinția Sa vorbea de-ai mei părinți cu foarte mare dragoste, de parcă ar fi fost părinții dumnealui. Îmi pare că „Interpreta un Rol”, un „Rol Dumnezeiesc”: voindu-se a fi eu, așa cum mă dorea în purtarea față de părinți.

Sunt conștient că unor cititori, poate, prea subiective și neadevărate li se vor părea cuvintele acestea, dar Avva Ghelasie avea, într-adevăr, ceva dintr-un nebun întru Hristos, la ale cărui fapte, gesturi și cuvinte trebuia a fi cu mare luare-aminte, căci erau – cum s-ar spune – „Iconice”, aflîndu-Se în ele chiar Hristos cu Sfînta și Dumnezeiasca Sa Iconomie; „Semințe” ce, după „sădire”, își așteptau rodirea, cu răbdare.

Eu cred că Avva s-a voit și a reușit să fie „Icoana” cuvintelor Domnului: „cîntește pe tatăl tău și pe mama ta” (Mc. 10, 19), dar și a cuvintelor sale: „să nu faci ‘gălăgie’ cu ‘păcatul’ unei Persoane”, și „să nu ‘personifici păcatul’ cu Persoana(ele) păcătoase...”. Cred, de asemenea, că a făcut tot ce i-a stat în putință ca și noi toți, cei ce „cu fața

descoperită privim ca-n oglindă slava Domnului, întru aceeași icoană [să] ne schimbăm din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului" (2 Cor. 3, 18).

Sunt conștient că Avva, cu Darul Domnului, îmi cunoștea părinții, chiar dacă niciodată, în carne și oase, nu s-au întâlnit; dar și mai minunată și demnă de luat în seamă e calea pe care a ales să mă conducă spre o mai bună cunoaștere a lor. Nu mi-a impus o dragoste „forțată”, dar a reușit să mă aducă, prin mijlocirile Sfințelor sale Rugăciuni, exact unde voia: să-mi văd greșelele și să mă-ndrept.

Iată, deci, că o Sămânță, atât de blând și de smerit sădită, poate rodi pe neașteptate, chiar și după ani de zile.

*

L-am cunoscut pe Avva în iarna lui '92-'93: eram la liceu în clasa a XII-a. Aveam câțiva colegi cu care mă înțelegeam foarte bine și discutam des probleme de spiritualitate. Răspuns la o parte din întrebări ne-a dat doamna profesoară de filozofie, care ne-a lămurit o parte din frământările noastre. Văzând că sunt lucruri ce o depășesc, ne-a îndrumat să mergem la Mănăstirea Frăsinei (Rm. Vâlcea), la părintele Ghelasie. Primii care au fost, au fost prietenii mei, care au venit impresionați și marcați profund.

Mi-au povestit cu lux de amănunte tot ce s-a întâmplat acolo. Totul părea scos dintr-un basm: mănăstirea, călugării, slujba și în primul rând Avva-Părintele.

Un dor și o curiozitate s-a înfiripat în mine să-l cunosc pe părintele Ghelasie.

Astfel că în primăvara lui '93 am plecat la mănăstirea Frăsinei. Drumul a fost extrem de lung, parcă fugea mănăstirea de mine. În cele din urmă, când am ajuns, prima impresie a fost că aici a coborât Raiul pe pământ. Timpul își pierde hotarele, iar frumusețea locurilor depășește orice imaginație.

Cu astfel de impresii am intrat în Sfânta Mănăstire Frăsinei. L-am căutat pe părintele Ghelasie, nu știam cum arată. Prima întâlnire cu Avva n-am s-o uit niciodată, ne-am întâlnit în fața bisericii. Mă așteptam să fie un părinte bătrân, cu barbă albă și impunător, însă spre uimirea și surprinderea mea am întâlnit un părinte tânăr (în aparență), vioi, cu o privire pătrunzătoare ce îți intra până în adâncul sufletului. La prima vedere mi-am zis: oare cum mă poate ajuta un părinte atât de tânăr, iar răspunsul l-am primit în aceeași zi, seara târziu, când am fost chemați la chilie la el.

Am intrat fiecare separat în chilia lui Avva. Am rămas ultimul care a intrat.

Cu cât se apropia momentul să intru, cu atât inima îmi bătea să-mi sară din piept.

A venit și momentul mult așteptat, iar când am intrat în chilia lui Avva, dintr-o dată am uitat tot ce vroiam să-i spun. A început să mă întrebe diverse lucruri și ușor, ușor am început să mă destăinui. De fapt, fusese prima mea spovedanie la părintele Ghelasie. După ce am ieșit de acolo, eram răvășit cu totul. Tot sistemul meu de gândire era dat peste cap. M-am așteptat să mă primească rece, imparțial, ca un judecător, însă m-a primit cu o dragoste și cu o iubire pe care n-am mai întâlnit-o nicăieri.

Mi-am zis nu se poate, nu se poate eu ultimul păcătos să fiu primit cu atâta iubire. Însă ușor, ușor am început să înțeleg multe lucruri.

*

Când vedea că nu reușesc să ies din starea de frică și că mi-e teamă să-i spun anumite păcate, sau intenționat le lăsam, atunci Avva îmi spunea: „zi-le pe alea mari, fiule!...” Au fost momente grele din care părintele Ghelasie m-a ridicat prin dragoste nemăsurată și rugăciune fierbinte.

*

În una din discuții îmi spune: „să faceți un copil, că mare binecuvântare veți avea înaintea Domnului”. Numai că acel copil s-a lăsat așteptat, datorită unor probleme de sănătate destul de grave. Când m-am dus la Avva și i-am zis de cele întâmplate, mi-a spus: „e nădejde la Dumnezeu”. Și așa s-a și întâmplat, Mila Domnului a făcut să avem un copil. Când m-am dus la Avva să-i spun că am un copil, mi-a spus: „Mulțumește-i Maicii Domnului, căci acest copil este al Maicii Domnului”.

La o vreme după nașterea pruncului, Avva îmi spune: „dacă veți face cel de-al doilea copil, veți avea și mai mare binecuvântare înaintea Domnului. La primul, Dumnezeu v-a dat cu vagonul, la al doilea veți avea și mai mult”. De data aceasta, problemele erau mai grave ca înainte, însă rugăciunile lui Avva au făcut să avem și pe cel de-al doilea copil. Vestea a primit-o cu câteva săptămâni înainte să treacă la cele veșnice, iar în ziua în care am făcut primul ecograf, Avva trecea la cele veșnice.

*

Am dat la Facultate la Teologie, n-am reușit. Când m-am dus să-i spun vestea, părintele Ghelasie m-a întâmpinat în felul următor: „Așa-i că a luat persoana respectivă (și îi spunea pe nume), așa-i că a luat cutare, așa-i că n-a luat cutare, nu fii supărat că n-ai luat”. Am rămas foarte uimit, deoarece eram primul care a venit să-i spună lui Avva de ceilalți.

*

Odată m-am dus la Avva să iau binecuvântare ca să plec în străinătate. Avva mi-a dat binecuvântare și mi-a spus că mă așteaptă să vin și să trec pe la el. Am plecat cu o mașină ce nu avea verificarea periodică făcută. Am mers

mii de kilometri fără să fim opriți de poliție, dimpotrivă, ne-a ajutat un echipaj de poliție în Budapesta să ieșim din oraș, deoarece ne rătăcisem, și am ajuns la punctul de întâlnire ca și cum am fi cunoscut locul. Primul lucru după ce m-am întors, primul gând a fost să merg la Avva. Părintele Ghelasie mă aștepta și chiar mi-a zis: „Mila Domnului a făcut să ne revedem”.

*

Un alt lucru care m-a uimit era faptul că de multe ori vorbea la persoana I-a plural: „noi”. „Noi” ne bucurăm și ne rugăm pentru voi și mi-am zis cu siguranță că Avva nu este singur în chilie, că sunt Sfinți ce-l vizitează, Maica Domnului și chiar Dumnezeu Fiul.

*

Din felul cum stăteam de vorbă, din cele ce îmi spunea, am început să înțeleg că de fapt am în fața mea un Sfânt. Veneam la el și îi spuneam tot felul de probleme, îmi dădea rezolvarea atât de ușor, dar totuși atât de înțelept. Nici nu mă gândeam la o asemenea rezolvare și de multe ori îmi spuneam că n-are cum să fie așa, iar timpul îmi demonstra că de fapt aceea era rezolvarea, pe care Avva mi-a spus-o. Era de o smerenie covârșitoare, era simplu și ne învăța să fim simpli și să trăim simplu.

Niciodată nu își arăta nevoința sau suferința, era asemenea pustnicilor din vechime. Abia acum stând de vorbă între noi, cei care mergeam la Avva, ne dăm seama că fiecare i-a surprins o frântură din viața lui, o frântură din nevoința lui, o frântură din sfințenia lui. S-a lăsat descoperit atât cât să nu ne smintim sau să ne vătămăm sufletește. În schimb, a operat în sufletele noastre cu o precizie de chirurg profesionist. Se poate spune că a fost un doctor al sufletelor năpăstuite și încătușate.

Pe părintele Ghelasie l-am cunoscut în anul 1995, într-un mod inedit: o cunoștință mi-a zis: „Du-te și tu la părintele Ghelasie și te spovedește”. N-am luat-o prea în serios, dar odată ajungând la bibliotecă, am răsfoit o carte de-a părintelui. Un capitol în care se trata Gestul Iconic, mi-a trezit interesul. Citindu-l, am simțit o puternică dorință de a-l cunoaște pe părintele Ghelasie. Însă a trecut și asta fără nici o atenție din partea mea, până într-o zi când o altă cunoștință m-a invitat să merg la Mănăstirea Frăsinei. Cum începeau să se lege împrejurările de a-l cunoaște pe părinte, am fost de acord să merg la Mănăstirea Frăsinei.

Ajuns la Mănăstire, am cunoscut un părinte, pe care l-am ajutat la treburile mănăstirești, ocazie în care i-am cerut să mă ducă la părintele Ghelasie, atunci când e disponibil. Nu s-a întâmplat acest lucru nici în prima zi, nici a doua zi, și a venit ziua a treia. Deja se terminase slujba de dimineață, și mi-am zis: „Poate că nu e momentul să-l cunosc”. Nu-l văzusem niciodată, îl știam numai din descrierile celorlalți, ca fiind subțirel.

Așa, cu o oarecare mâhnire în suflet, dar și împăcat cu gândul că nu a sosit ziua ca să-l cunosc, m-am îndreptat spre sala de mese. Când cobor scările, și-mi îndrept privirea peste curte, în fața mea apare un călugăr, înalt și subțirel. Un fior m-a străbătut. „El trebuie să fie”, mi-am zis, și l-am întrebat: „Părintele Ghelasie?”, „Da”, mi-a răspuns. Deși îmi pregătisem cu mult înainte discursul pe care urmam să-l port, am uitat atunci tot, de emoție, și i-am spus decăt: „Părinte, am citit o carte de-a dvs. și am simțit dorința puternică de a vă întâlni”. „Ia, vino cu mine” mi-a zis părintele. La chilie mi-a dat două cărți de-ale sale.

De atunci m-am dus periodic la Mănăstirea Frăsinei, și de fiecare dată treceam pe la sfinția sa, la început o dată la

2-3 luni, apoi din ce în ce mai des. În ultimii trei ani, am fost la fiecare aproape două săptămâni, perioadă în care m-am simțit foarte aproape de părintele. Nu de puține ori apăreau probleme pe care nu le puteam depăși și apelam la sfatul său. După problema pe care o aveam, părintele îmi dădea un răspuns direct, dar de multe ori aveam impresia că nu răspundea la întrebări. Plecam din chilia sfinției sale, și pe drum, cu mintea la cele discutate, îmi dădeam seama că ideea ce rezulta din discuție era chiar răspunsul căutat. Când îmi dădeam seama, sufletul meu se bucura în adâncul său, și astfel parcă îi mulțumea părintelui pentru sprijinul acordat. Era exact „medicamentul” de care aveam nevoie. Acest lucru îmi conferea o putere și o convingere interioară, și astfel puteam rezolva problema. În această stare plecam de cele mai multe ori de la părinte.

*

A fost odată o împrejurare, când cineva a trimis la mine o persoană necunoscută, care dorea redactarea poeziilor sale pe calculator. În 2-3 zile mi-am dat seama că acea persoană era foarte dificilă și că avea „calități” medii. Rămâneam surprins de faptul că știa când cineva negativ stătuse pe un anumit scaun; sau știa că vorbisem un subiect legat de ea cu altă persoană, etc., toate astea în timp ce ea era acasă.

Ideea ce mă lega era că spunea din când în când: „Frații spirituali trebuie să se ajute”.

Atunci m-am hotărât să cer sfatul părintelui. I-am povestit faptele, și fără să mă lase să termin, mi-a zis: „Ai canon de la mine, când o vezi pe stradă să te ferești din calea ei”.

*

Unele dintre sfaturile părintelui erau: „Nu face rău nimănui, fă numai bine”, „Nu e bine să te gândești la rău”.

Erau momente când vorbea cu o deosebită dragoste, cu o căldură, o bucurie și cu un respect duhovnicesc aparte față de Maica Domnului, și față de mamă, în general. „Îmi place Chipul Omului”, mai spunea.

Datorită părintelui, am reușit să înțeleg și să privesc altfel lucrurile, decât o făceam înainte de a-l întâlni. Îmi zicea: „Să nu lași Creștinismul”.

*

Uneori, la început aveam unele îndoieli referitor la cea ce-mi spunea despre hrană, de exemplu. Crescusem cu unele idei și nu vroiam să le accept ușor pe ale părintelui. Apoi, prin proprie experiență, mi-am dat seama că hrana multă, și mai ales cea dulce duce la dorințe păcătoase ale pântecelui, și că hrana cu adevărat vie este cea netrecută prin foc. Toate îndoielile pe care le-am avut față de ceea ce-mi spunea părintele sfârșeau în realitatea prezentată de dânsul.

Uneori îmi mai răspundea la întrebări legate de cărțile sfinției sale: „Practică! Așa putem vorbi toată ziua și tot n-ai să pricepi.”

Când mai scria vreo carte îmi spunea: „Semănăm semințele, și dacă găsim pământ bun o să rodească cândva”.

*

În ultima perioadă a nevoinței sale, îl vedeam din ce în ce mai slăbit. În special de sărbători, îmi spunea: „Sunt puțin obosit, cred că au fost peste treizeci de oameni în noaptea asta”, iar când l-am întrebat de odihnă, mi-a răspuns: „Sărmanii oameni, au nevoie de ajutor”. Într-o zi, în preajma Crăciunului anului 2002, am fost rugat să-l ajut pe un părinte, ucenic de-al părintelui Ghelasie, să cărăm o cruce de beton. Curios, m-am uitat să văd ce scrie pe cruce. Era numele părintelui. După câteva momente, am realizat că aș putea să-l pierd. Apoi m-am dus la spovedanie, și

când părintele m-a întrebat: „Ei, fiule cu ce-ai mai greșit?“, nu am zis nimic. Într-un târziu, am spus numai: „Părinte, nu pot să mai spun nimic“, fiind îndurerat de vederea crucii. Avva și-a dat seama și mi-a zis: „Așa fac părinții, își pregătesc dinainte crucea“.

*

În ziua de Înălțarea Domnului, 2003, părintele m-a întrebat: „Ai ținut oleacă post, ca să te împărtășești?“. Cum nu ținusem post, părintele mi-a zis să-l țin de Sfântul Apostol Petru și Pavel. Acest lucru mi l-a întărit și cu două săptămâni înainte: „Neapărat, să vii de Sfinții Apostoli Petru și Pavel să te împărtășești.“

Astfel am venit în acea zi cu încă doi prieteni. Am intrat în chilie și l-am văzut pe părinte mai slăbit ca nicio dată. Mi s-a făcut milă, și mi-am amintit când zicea, într-o zi: „Nu mă rog pentru sănătate, ci să-mi dea Dumnezeu putere, să mai ușureze din durere, că sărmanii au nevoie de ajutor“. După slujbă am trecut din nou pe la părintele.

Afară, o pornire interioară, parcă mă împingea să spun celor doi prieteni: „Cred că e ultima spovedanie“, însă n-am făcut-o, deoarece nu puteam accepta ușor acest lucru.

În miercură următoare, pe 2 iulie, la ora 22, am primit telefon că părintele ne-a părăsit în aceeași zi, la ora 13.20.

*

L-am cunoscut pe Părintele Ghelasie Gheorghe prin intermediul fiului meu, cu care se întrevedea foarte des. Când mergea la mănăstire, abia așteptam să se întoarcă, să văd ce mai face părintele, ce a mai zis, ce sfaturi i-a mai dat. De aproximativ 8 ani de când l-a cunoscut fiul meu, a devenit pentru mine ca unul din îndrumătorii mei și ai familiei mele, în ceea ce privește viața creștinească. M-am bucurat din tot sufletul că, datorită părintelui, noi am apucat calea creștinismului.

Știam că este foarte bolnav. Când m-am îmbolnăvit și eu, totdeauna îmi trimitea sfaturi, ce să fac, și să fiu cu credință în Dumnezeu.

Fiul meu, de când l-a cunoscut pe dânsul, nu a mai lipsit de la nici o slujbă, duminica. A ținut alături de noi toate posturile, s-a spovedit și s-a împărtășit de fiecare dată. Dânsul l-a îndrumat pe fiul meu, să fie iubitor și respectuos cu semenii și părinții lui, să facă rugăciuni mereu.

Mi-a trimis cărți de rugăciuni cu diferite ocazii: la vreme de restriște, de boală, pentru vrăjmași, să nu urască aproapele, etc, să fiu aproape și cu gândul la Dumnezeu în orice împrejurare, să nu-mi lipsească rugăciunile zilnice la bine și la rău, acesta a fost sfatul său.

Tot părintele m-a îndrumat ce alimentație să urmez pentru a mă însănătoși, și de asemenea, să nu lipsească milostenia.

Tot timpul l-am simțit aproape, și când îmi spunea băiatul meu despre sfaturile date, parcă-i auzeam și vocea.

Este o fericire pe cel ce poate îndura durerile date de Dumnezeu, să le poată suporta, fără să crâcnească. Nu știu cum a putut îndura părintele, durerile, timp de 3 ani de zile, cel puțin atât cât știu eu. Eu m-am speriat în 4 luni de chinurile pe care le aveam, și mă văitam mereu de durere, mă rugam mereu la Dumnezeu să mi le ia, căci nu mai puteam, uneori să le îndur, și apărea și teama de moarte. Cel mai dureros este să-ți fie teamă că mori și nu te-ai spovedit.

Asta m-a făcut să înțeleg că nimic nu este mai de preț, pe lumea asta, decât sănătatea și credința în Dumnezeu. La ce-ți trebuie palate și averi multe, că atunci când ești bolnav, acestea nu-ți folosesc la nimic pentru însănătoșire. Mai bine să fii sărac și sănătos, să te poți bucura de tot ceea ce este bun dat de Dumnezeu.

Prin boala mea, mi-am dat seama că omul nu știe cum să se folosească de viața sa pe acest pământ. Omul trebuie să ducă o viață cumpătată, să nu facă rău aproapelui, să

nu urască, căci tot răul ce-l face el altuia, i se va întoarce înzecit.

Toate acestea le-am înțeles de la părintele Ghelasie.

*

M-am dus odată la Părintele Ghelasie cu o problemă care pentru mine părea gravă și nu suporta amânare. Era vorba de o umflătură sau un nodul pe pielea capului care mă stânjenea și era destul de mare. Toți mă sfătuiau să-l operez, însă Avva mi-a spus următorul lucru: „Nu-l opera, lasă-l acolo unde este, va stagna, iar de vei mânca cât se poate de naturist, chiar se va retrage, deoarece acolo sunt toxine adunate în acel nodul”. M-a binecuvântat peste acel loc și de atunci așa a rămas, ba chiar s-a mai micșorat puțin.

*

Despre educarea copilului, Avva îmi spunea: „Copilul nu trebuie lăsat la voia întâmplării, trebuie să-și cunoască hotarele: până aici este voie, de aici nu; nu trebuie hrănit cu multă carne, dulciuri, prăjeli, deoarece produc mari explozii energetice ce bulversează bieții copii și sunt de nestăpânit. Copilul nu trebuie lăsat prea mult în fața televizorului, trebuie împărtășit cât mai des și mers la Biserică cu el cât mai des”.

*

Părintele Ghelasie iubea foarte mult copiii și tot timpul ne spunea cu o voce foarte gravă să ne ferim de păcatul uciderii, să nu facem avorturi. Avortul este crimă în fața lui Dumnezeu și foarte greu este iertat acest păcat, doar cu pocăință adevărată. L-am întrebat despre copiii avortați și nebotezați, ce se întâmplă cu ei, iar Avva mi-a spus că „ei sunt la mila Domnului și că își vor judeca părinții”.

*

Ne-a învățat să primim totul cu iubire și înțelepciune. Spunea că: „adevărul este relativ, depinde cine îl spune și cum îl spune, dreptatea nu este chiar dreptate, depinde cum privești lucrurile, între judecată și constatare este un hotar foarte fragil și interpretabil. De aceea, peste toate acestea pune dragostea și iertarea și vei fi mai câștigat decât dacă încerci să susții un adevăr sau o cauză dreaptă”.

*

La un moment dat, prin 1997, îmi zice un prieten (Dan Samoilă) care-l vizita mai des pe Avva, că i-ar fi spus acesta că am fost în pericol de moarte, la care nu am știut ce să-i răspund. La un timp după această discuție, mi-am amintit că mergând acasă o dată, am sărit din tren într-o stație unde trebuia să schimb mijlocul de transport, deoarece era noapte și nu am recunoscut halta la timp. Mi-am zis atunci că acesta este momentul despre care era vorba și mă tot întrebam de unde știe Avva Ghelasie aceste lucruri pe care nu le-am vorbit cu nimeni.

*

De când Avva Ghelasie s-a retras din trup către cele sfinte, am perceput cu totul altfel lucrurile, am văzut cu alți ochi lumea care ne înconjoară și am priceput că Sfântul Ioan Botezătorul când zicea: „Pocăiți-vă, căci împărăția cerurilor este aproape” (Matei; 3;2.), o spunea și pentru mine. Și mai mult, că tot ceea ce am „este deșertăciune” dacă nu trăiesc după voia lui Dumnezeu.

*

Odată, pe drum spre Frăsinei, că venisem cu autobuzul, aveam două genți destul de grele, iar pe drumul din sat spre Mănăstire, deși au trecut mai multe mașini pe

lângă mine, nu m-a luat nici una și am urcat pe jos tot drumul. Iar când am ajuns la Avva Ghelasie, dialogul între noi a început cam așa:

- Ai venit pe jos din sat, așa-i, Ovidiule?

- Da, părinte.

- Ia zi ce păcate ai!

- Grele, părinte...

Pe drumul de întoarcere de la Mănăstire la fel, prima dată ne-am întors pe jos în toiul nopții (pe la 3 noaptea) și ne-a dat Avva Ghelasie o lumânare care, deși era vânt destul de puternic, nu s-a stins tot drumul, până la autobuz.

*

L-am cunoscut pe Avva Ghelasie prin intermediul unui coleg de liceu pe când eram în clasa a X-a. Prima mea întâlnire a fost în 11 noiembrie 1997 și de atunci am simțit că am găsit adevărata casă, unde l-am găsit pe Sfântul care m-a făcut să înțeleg ce înseamnă Tainele Bisericești.

Încă de la prima spovedanie, mi-am dat seama că nu stau lângă un părinte obișnuit. Fiind copil, și mai ales la prima spovedanie la o Sfântă Mănăstire, de teamă, de rușine, am încercat să ascund câteva păcate. La sfârșitul spovedaniei, Avva Ghelasie m-a întrebat: „Asta a fost?” „Da!”. „Dar păcatele astea le-ai făcut?” Și a început să-mi spună exact păcatele nemărturisite. Cu o foarte mare rușine, dar în același timp și cu siguranța că Avva Ghelasie știa tot din prima clipă când m-a văzut, am spus da. Dacă aș putea să-l descriu în cuvinte, exact așa cum era, vor zice cei ce nu l-au cunoscut că n-au trăit asemenea îngeri pe pământ.

*

Nu puțini sunt cei pe care i-am dus la Avva Ghelasie și au rămas impresionați încă de la prima întâlnire. La unii le spunea pe nume, la alții cu ce se ocupă. Am ajuns o dată la

ușa chiliei și când să bat, a ieșit și mi-a spus: „Haideți, că știam că ați venit”. M-a vindecat de mari dureri de inimă și de cap. Aveam dureri îngrozitoare. Nu puteam mânca. Erau momente când nu mai vedeam din cauza durerilor. Nimic nu mi-a fost de ajutor până nu am ajuns la Avva Ghelasie. Atunci a fost prima dată când părintele m-a luat de mână și am simțit cum tot răul iese din mine.

*

Tata provine dintr-o familie cu șase frați, el fiind cel mai mic. Din cauza unei boli moștenite din neam, pe rând, toți frații tatălui meu au căzut la pat. În aproximativ doi ani, toți cei cinci unchi ai mei au paralizat și trei dintre ei nu au rezistat bolii și s-au dus la Domnul. Văzând că unul câte unul se îmbolnăvesc de aceeași boală, îmi era foarte teamă să nu pățească și tatăl meu același lucru. Tot timpul Avva Ghelasie îmi spunea: „Lasă că o să fie bine. Tatăl tău nu va păți nimic”. Au trecut mai mult de trei ani și jumătate și într-adevăr, nu i s-a întâmplat nimic. Câte vieți mi-ar trebui să-i pot mulțumi celui ce mi-a curățat neamul de toate bolile trupesti și sufletești. S-a întâmplat să merg de câteva ori și să-l găsesc pe Avva Ghelasie foarte bolnav. Îl rugam pe Bunul Dumnezeu să-i aline suferințele și mă rugam să-mi dea și mie Domnul o foarte mică parte din suferințele dânsului. Fără să-i spun nimic dânsului, mi-a zis: „Îți mulțumesc pentru rugăciunile pe care le faci pentru mine, dar să nu mai ceri niciodată așa ceva”. Mi-am dat imediat seama de ce prostie am făcut cerând așa ceva. La cât de mari erau suferințele părintelui, sunt conștient că dacă mi-ar fi dat Dumnezeu cea mai mică suferință a dânsului, în prima clipă aș fi murit.

*

Domnul a vrut ca ultima întâlnire cu părintele să fie cu două săptămâni înainte de a trece la cele veșnice. Am

intrat la dânsul în chilie, m-a binecuvântat și fără să apuc să zic ceva, părintele a început să-mi spună: „De ce ai făcut...? Dar ți-am zis să te ferești... ți-am zis să faci... și să nu faci... Ți-am zis că problema..... se va rezolva”. Mi-a spus absolut tot ce făcusem și ce nu făcusem. Nu am rămas foarte surprins, mai ales că de fiecare dată ne spunea câte ceva înainte să-i spunem noi. Niciodată nu era nevoie să mergem pregătiți cu foarte multe întrebări, că ne spunea exact ce aveam nevoie fără să-l întrebăm.

Când am plecat o dată de la dânsul, m-a binecuvântat și mi-a zis: „Transmite-i multă sănătate doamnei”. Fiind luat prin surprindere și în același timp fiind foarte mirat (până atunci nu vorbisem cu părintele că cineva ar fi bolnav), am plecat fără să-l întreb cărei doamne să îi transmit. Am ajuns acasă duminică seara, iar luni seara mama mea a făcut preinfarct. În acea clipă mi-am dat seama că acea doamnă era mama mea. Fără să meargă la spital, și-a revenit și sunt sigur că doar sfintele rugăciuni ale părintelui au făcut-o bine.

De multe ori îmi spunea să nu caut slavă, să mă feresc cât pot de laudele lumii. Îmi spunea că acolo unde este slavă, este și zavistie. Unde este zavistie, acolo este și clevetire și acolo ne pândesc cursele. Nu-i plăceau cei ce se plângeau tot timpul, cei care spuneau „nu pot” înainte de a încerca. Am simțit pe pielea mea că toate relele vin din păcate. M-a învățat câteva rețete pe care le-am respectat și doar după câteva zile am simțit diferența dintre a mânca orice și a mânca cu rânduială.

Îmi spunea: „adu-ți aminte tot timpul de veșnicie și nu vei mai pofti nimic din lume”.

*

Ne-a dat binecuvântări ce nu se pot uita. Nimeni nu a rămas neînvățat sau neîndrumat, tot timpul îmi spunea: „Tu știi multe, dar nu prea știi unde să cauți”. Apoi mi-a

spus că singurul loc unde trebuie să căutăm este în inima noastră: „Tot timpul să privești cu INIMA, că ochii, de multe ori, nu văd firescul”.

*

Și după ce s-a dus părintele la Domnul, nu a încetat să mai facă minuni cu cei care nu l-au uitat și care îi cer ajutorul. Nădejdea că Avva Ghelasie este mai aproape de noi ca înainte, mai ales acum, când ne veghează din rândul sfinților, m-a făcut să mă implic în două probleme destul de grave.

În primul caz am intervenit pentru doi prieteni care sunt șoferi de tir și făceau curse internaționale. Ei au fost acuzați că au furat marfa din tirul cu care trebuia să ajungă în Franța. Urma să fie judecați. Patronul lor nu vroia să-și recupereze banii, vroia doar să-i știe în pușcărie. M-am rugat ca prin rugăciunile Părintelui Ghelasie să se descopere cine a furat marfa. Le-am dat fiecăruia câte o icoană cu chipul Părintelui Ghelasie să se roage la dânsul dar și pentru dânsul și le-am spus că prin rugăciunile părintelui, împreună cu ale noastre și prin mila Maicii Domnului, o să fie bine. Nu a durat două săptămâni și s-a descoperit că patronul lor furase marfa. La început, cei doi vorbeau despre părintele spunându-i simplu „părintele Ghelasie”, dar după ce s-a rezolvat, spuneau: „Sfântul Ghelasie de la Frăsinei”.

Pe la jumătatea procesului a avut loc o întorsătură. A venit avocatul de la București și din ce nereguli îi găsisse patronului, cei doi îl puteau da în judecată și îi puteau cere mulți bani. Când au auzit, cei doi au zis: „Noi nu avem nevoie de banii lui, noi vrem să putem dormi liniștiți. Să nu ne mai deranjeze nimeni. Oare nu s-ar supăra părintele Ghelasie dacă am face lucrul ăsta?”. Nici măcar cheltuielile de judecată nu au vrut să și le recupereze.

Al doilea caz al unei fete căreia îi plăcea de mine și avea chiar gânduri de căsătorie. Eu nu mai suportam

presiunile ei, am încercat chiar să o îndepărtez de tot. Ea, într-un moment de disperare și de inconștiență, a apelat la două persoane care făceau vrăji, încercând, cu ajutorul lor, să mă facă pe mine să fiu cu ea, indiferent prin ce metode.

Încă din prima zi, după ce a apelat la cele două persoane care lucrau cu satana, a început să lipsească de acasă zile întregi, să nu mai meargă la școală și nu se mai înțelegea cu nimeni. Îmi era teamă pentru ce i se putea întâmpla. Mai ales că aflasem că cele două persoane frecventau foarte des cluburi sataniste.

Chiar la miezul nopții, primesc un telefon de la această fată: „Dacă nu vii acum la adresa ..., mă sinucid”. Și îmi închide telefonul. Eram foarte tulburat și nu știam ce să fac. M-am așezat în genunchi în fața icoanei Maicii Domnului și a părintelui Ghelasie și am început să mă rog. În câteva minute, am simțit ceva extraordinar.

L-am simțit atât de viu și atât de aproape de mine pe părintele, că mi-au dat lacrimile. Mă uitam în jurul meu și nu vedeam pe nimeni. Dar atât de tare simțeam că este lângă mine, parcă îl simțeam și cum mă atinge. Nu știu ce s-a întâmplat cu mine, că nici nu mi-am dat seama când m-am îmbrăcat, când am sunat un prieten să mă ducă cu mașina și mai ales cât de repede am ajuns la adresa respectivă.

Când am intrat pe ușa apartamentului, fata era suită pe geam și cu o lejeritate de nedescris spunea că se aruncă. Mi-am dat seama că nu se mai poate controla și că este manevrată de duhurile rele. Aveam în mână o iconiță cu chipul părintelui. Și tot timpul îi ceream să mă lumineze. Vorbind cu ea, după câteva minute s-a dat jos de pe geam, dar fără să se îndepărteze de el. Cu cât ea devenea mai conștientă, cu atât mai tare se enervau cei doi bărbați care se aflau în același apartament, aruncând vorbe de amenințare asupra mea și a ei, chiar amenințări cu moartea. Cu rugăciunile părintelui și ale Maicii Domnului, și-a revenit și a plecat de lângă geam.

Când să ieșim pe ușă, unul din cei doi m-a tăiat foarte tare cu cuțitul în partea dreaptă a stomacului (o tăietură de 13-14 cm și adâncime de 2 cm) și mi-a provocat o sângereare destul de puternică. Am reușit să plecăm și să ajungem la doctor. Am fost operat și toți doctorii s-au mirat cât de repede mi s-a vindecat rana. Fără rugăciunile părintelui eu aș fi putut fi chiar mort.

Să fiu iertat dacă am greșit cu ceva. De un lucru sunt sigur: nu regret nimic din ce s-a întâmplat. Ca să mai simt încă o dată cum se face adevărata rugăciune din *inimă*, cu scopul de a ajuta pe cineva, așa cum pentru câteva clipe am simțit și mai ales să mai simt încă o dată prezența vie a părintelui, aș încerca să nu mă dau în lături de la nici o suferință. În scurt timp, fata a ajuns la Sfânta Biserică, s-a spovedit, a început să țină post, toți sunt în jurul ei, o sprijină și o ajută fiecare cum poate. Cel mai mult m-a impresionat la ea setea imensă de a-l cunoaște pe părintele Ghelasie.

*

Eu am început să fiu mai vesel ca oricând din clipa când Avva mi-a zis. „Fiule, fii vesel! Bă, da’ știi cum? Vesel!”. Nu știu ce s-a întâmplat de atunci (asta fiind acum vreo doi ani și jumătate). Dar am învățat cu adevărat ce înseamnă să fii vesel. M-a învățat să fiu vesel la rugăciune, când țin post și sunt în Sfânta Biserică.

*

Avva m-a învățat cât de mult înseamnă să cânt în Sfânta Biserică. Îmi era rușine, pentru că nu aveam voce și mai ales îmi era teamă să nu deranjez pe cei de lângă mine. Când i-am spus părintelui, mi-a zis: „Să cânți! Tu nu cânți pentru lume”. Și la mănăstire am încercat să stau cât mai aproape de strană și să pot cânta. Un minut dacă cânt, simt că plutesc. Și într-adevăr, spunea Avva, „rugăciunea

cântată este de două ori rugăciune”. De trei ani îi spuneam părintelui: „Avva, vreau să dau și eu la teologie”. Iar dânsul îmi spunea: „Dacă vrei să dai, poți să dai. Dar cred că ar trebui să mai aștepți un pic. Anul trecut l-am întrebat cât trebuie să mai aștept, și mi-a zis: „O să simți tu când trebuie să dai”.

*

Pe când trăia Avva, mă implicam în diferite probleme și îi spuneam dânsului, iar dânsul zicea: „Dacă crezi că poți să ajuți, ajută, cu condiția să ții post și să faci mai multă rugăciune. Dacă pierzi o clipă una dintre acestea, să te retragi și să îi ajuți doar rugându-te pentru ei”. Asta am și încercat. Și când era Părintele cu trupul lângă noi, m-am implicat în problemele altora, chiar unele foarte grave, chiar înainte de a vorbi cu Avva despre ele. Tot timpul îmi spunea să nu aștept să vorbesc cu dânsul, să fac ce am de făcut, îndeplinind condițiile de mai sus, și când merg la mănăstire, să îi spun.

*

Mă duceam mereu la dânsul cu „cârca” plină de neîmplinire, dar în același timp mă primea ca și la început, că mi s-a părut peste un firesc al lucrurilor. Parcă o lua întotdeauna de la capăt. Mă întorceam plin de dragoste, de liniște și de nădejde.

Îmi spunea să nu prea rămână prăjeli, dulciuri, ouă și fasole boabe.

Am intrat la părintele Ghelasie care m-a uimit de felul cum arăta (tânăr, o față luminoasă), spre surprinderea mea. Stăpânit de o teamă provocată de tulburările care mă făceau să mă simt vinovat am fost înconjurat de vocea blândă a părintelui care mă îndemna să mă apropii fără teamă. Și așa am început să mă descarc părintelui care m-a ascultat foarte răbdător. Nu cred că am stat zece minute la

dânsul. După ce m-a dezlegat, mi-a spus personal cum îl cheamă, pentru că voia să transmit un mesaj profesoarei mele de filosofie.

Pentru mine a fost mare lucru pentru că deși auzisem de părintele Ghelasie de la un cunoscut, uimirea mea a fost că s-a prezentat chiar dânsul într-un mod cum nu se poate mai original și anume în scaunul de spovedanie. Tulburarea mea a trecut, iar în mine s-a născut ceva, care m-a făcut să mai vin la Frăsinei și mai târziu.

*

Era o perioadă când credeam că mă aflu undeva „sus”, drept care îmi luasem o nevoie în plus, fără binecuvântare, și anume Rugăciunea minții. Am încercat tot felul de metode, dar fără rezultat bineînțeles. Problema era că mă înrăisem, vorba lui Avva, după această rugăciune. Printr-un context favorabil am ajuns la Avva, crezând că era bine ce fac. „Voi aveți creiere slabe și înnebuniți făcând rugăciunea, mi-a zis scurt Avva, dându-mi de înțeles că fusesem înșelat”. Bineînțeles că știa de ce am venit, spunându-mi ce să fac, dar necredința mea a făcut ca după ce mi-a zis ce să fac pentru problema mea, să-i mai pun încă o dată la încercare dumnezeiasca răbdare, povestind necazul. După ce m-a ascultat, mi-a repetat încă o dată ce am de făcut, dându-mi de înțeles că trebuie să mă retrag. A fost pentru prima dată când cu mine și-a arătat darul vederii cu duhul, nemaiașcunzându-l, deși-l intuiam.

*

După o călătorie nu lipsită de oarecare emoții (zi nelucrătoare în care orarul autobuzelor din Râmnicul Vâlcea era diferit de cel cunoscut) am ajuns la Sfânta Mănăstire Frăsinei pe la 12 ore și 20 minute, împreună cu prietenul meu Florin, ucenicul de mai mulți ani al părintelui Ghelasie.

N-am apucat decât să luăm o binecuvântare de la dânsul căci începea Sfânta Liturghie din Joia Mare, la care nu trebuia să lipsim.

În cursul după-amiezei n-am mai ajuns să ne spovedim. Urma să ne trimită părintele vorba prin ucenicul de chilie dacă și când ne poate primi. Numai din cele până aici vedem că ar fi o greșeală să despărțim pe părintele Ghelasie de viața mănăstirească. Cu toate că el fizic era rupt de obște prin boala care-l fixase deja la pat, participa în chilie la rugăciunile rânduite. Între timp la ușa dumnealui se succedau mireni ca și noi, dar și călugări viețuitori de acolo, cu toții dornici să se spovedească la Părintele Ghelasie. Ca să nu se mai formeze coadă, ucenicul dumnealui chema pe rând oamenii la mărturisit. Vecernia s-a contopit cu slujba celor 12 evanghelii și a început mai târziu, la miezul nopții. Între timp luasem masa la trapeza mănăstirii – cea mai bună cină, cu verdețuri fierte și mămăliguță în gură și cuvintele Sfintei Scripturi în urechi – la care am participat toți, de la stareț la ultimul mirean aflat acolo în pelerinaj.

Părintele Ghelasie nu uitase de noi și ne-a trimis vorbă că ne așteaptă spre dimineață, după slujbă. Mai târziu am realizat că această așteptare în rugăciune pe parcursul mai multor ore, care era o experiență nouă pentru mine, ajută la pregătirea pentru spovedanie. Undeva în cer părintele Mihai – duhovnicul meu, plecat dintre noi exact pe 11 aprilie 2002 – ziua Sf. Calinic (nimic nu-i întâmplător!) cred că se bucura pentru mine. În București nu întâlnești ușor preoți cu harul duhovnicului meu – și tocmai îl pierdusem! Părintele Ghelasie era o salvare, căci nu luam hotărârea de a merge la duhovnicul soției mele și tot ocolind vedeam cum trece postul și nu mai merg să mă spovedesc. Părintele Ghelasie avea o privire blândă, iertătoare, care vedea dincolo de tine. La păcatele mai mari sau mai mici, spune sub patrafir „Ei tată, tată!” – amestec de

muștrare blândă și confirmare a neputințelor mele sufletești și trupești.

În acele momente realizez că eu sunt bolnavul, iar Părintele Ghelasie medicul. N-a dorit să-mi dea canon, dar mi-a cerut să-i spun ce anume din vechiul canon, rânduit de Părintele Mihai, nu am respectat. Apoi la plecare am primit câteva cărți nou apărute de la dânsul (erau pe teancuri și categorii, aproape tapițând chilia cea mică în care viețuia și unde nu mai vedeai decât patul, o masuță și un scaunel, încât fără cărți nu cred că ar mai fi fost alte lucruri de remarcat). Un Acatistier-Sinaxar l-a destinat soției mele.

Aceste scrieri au un mesaj de o bună lecție de viață pentru o civilizație prea grăbită. Părintele Ghelasie ne cere să lucrăm cu timp și fără timp, nu pentru un rezultat imediat (ca nu cumva să tragem concluzii pripite). Cine-i răsfoiește cărțile, are surpriza să regăsească idei mai vechi reluate și amplificate, pe măsură ce Părintele a putut pătrunde cu mintea și inima taine ale vieții cerești. Și aici se observă o provocare spre sfințenie, de fapt în bună concordanță cu Sfânta Mănăstire Frăsinei.

Părintele subliniază unele idei astfel: aici se încurcă mulți! La o asemenea provocare se răspunde cu seriozitate prin muncă, rugăciune, cugetare smerită-răspuns călugăresc în esență. Și abia apoi se trag concluziile.

La plecare, am întrebat pe Părintele dacă este adevărat că cel mai greu canon este să nu mai faci păcatul mărturisit. Și mi-a spus că așa este.

*

L-am cunoscut pe părintele Ghelasie imediat după revoluție, când l-am întâlnit la mănăstire. Auzind că eu sunt medic, mi-a spus că Sfinția Sa a fost asistent medical. De atunci am simțit o atracție deosebită față de acest om deosebit. În continuare l-am întâlnit aproape anual, cu

ocazia venirii mele la mănăstire și de fiecare dată am stat de vorbă.

În doi ani la rând m-a invitat în cămăruța extrem de strâmtă și izolată a Sfinției Sale, sub formă de butoi, unde am discutat ore în șir, arătându-mi cu răbdare și insistență adevărata cale spre Dumnezeu. Într-o vară, mi-a oferit „prânzul” dumnealui reprezentat numai de trei prune.

Mi-a dat, cu delicatețe, scrieri publicate de Sfinția Sa. Întrucât majoritatea textelor sale au o terminologie religioasă și filozofică complexă, uneori greu de înțeles și pentru mine, i-am reproșat că scrie și publică numai pentru intelectuali care sunt puțini și nu pentru oameni simpli care reprezintă majoritatea. Mi-a răspuns că pot fi înțelese cu puțin efort. A fost un mare nevoitor pentru Dumnezeu!

*

Când am intrat întâia dată în incinta mănăstirii Frăsinei, așezământul m-a copleșit cu liniștea extraordinară cu care îmi ocrotea sufletul. Rămăsesem mut de admirație. Atunci m-a trimis starețul Neonil la părintele Ghelasie, ca să-mi vorbească.

Ghelasie Gheorghe era un personaj înalt, subțiratic, cu pielea pergamentoasă la culoare și cu barba foarte rară. Își amenajase o curte cu stupi în spațiul interior al mănăstirii, iar acolo cineva îi construise un soi de butoi uriaș din tablă galvanizată. Vara ședea în interiorul butoiului, unde avea un pat, o măsuță, un scăunel și o parte din bibliotecă. Am vorbit de mai multe ori cu părintele în butoi și am rămas cu un soi de nostalgie a locului.

Trebuie să mărturisesc: *Părintele Ghelasie a fost văzător cu duhul*. Prima oară și-a manifestat darul în fața mea când m-am spovedit la dânsul. Îmi treceau prin cap tot soiul de nimicuri, dar îmi rămăsese din vechime un păcat grav pe care-l uitasem complet. Părintele a așteptat cât a așteptat, apoi m-a întrebat direct despre acel păcat. Și mi-a salvat sufletul.

La cea de-a doua întâlnire, părintele s-a dezvăluit și mai tare. M-a întrebat despre Sfântul Conon, iar eu tocmai studiasem și scriam despre el. Apoi mi-a vorbit despre câteva evenimente care urmau să se petreacă și care s-au petrecut întocmai. (...)

În fine, trebuie să adaug și un cuvânt demn de *Pateric* pe care îl am de la părintele Ghelasie. Discutând despre una și despre alta, i-am spus – precum știam de la părinții pustiuului – că suntem nimic. Ghelasie m-a privit și mi-a răspuns: „Da, dar din nimic a făcut Dumnezeu lumea”.

*

Eram împreună cu cineva care avea un necaz și căuta să lupte cu boala: pe cale naturistă cu sfaturile domnului Valeriu Popa și pe cale religioasă prin rugăciune proprie și la mănăstiri. În fața bisericii m-a întâmpinat un călugăr slăbuț, vioi și cu ochii sclipind de bunătate, cu o privire care te cerceta parcă în adâncul sufletului. Era desculț, îmbrăcat într-o rasă parcă de prea multe ori spălată. Din prima clipă m-am atașat de dânsul, parcă ne cunoșteam de mult. Mi-a urat bun venit în această mănăstire, cu un regim special față de altele (regim de Athos!), unde pot sta trei zile, să mă rog ziua și noaptea împreună cu călugării și alți mireni, fiindu-mi asigurată masa și dormitul. Iar dacă doresc să stau mai mult, trebuie să particip la o ascultare pentru nevoile gospodărești ale mănăstirii.

I-am spus din partea cui vin și că persoana suferindă este la biserica din vale împreună cu fetița și cu soția mea, care dorește și ea să-l cunoască. Mi-a spus că „măine vom coborî să stăm de vorbă”. Seara am fost la slujbă, apoi m-a condus la trapeză unde el s-a așezat lângă mine – nu în locul celor din mănăstire – formal, că nu a fost servit cu nimic. A mers în bucătărie unde a luat în mână câteva crudități: morcovi, salată și a mâncat. Am aflat de alți călugări că dânsul nu mănâncă aproape deloc, că nu știu din ce trăiește.

M-a condus prin mănăstire arătându-mi dotarea și explicându-mi ascultarea călugărilor din obște. Și că ascultarea lui, în afară de ghid, este îngrijirea stupilor de albine.

După aceea am venit în locul unde trebuia să dorm și am discutat despre diverse teme. Stăteam seara până la slujba de noapte și apoi continuam discuțiile despre credință, rugăciune, viață și căuta să-mi explice interpretarea unor texte biblice, punând accent pe Trinitate. Păstrez și acum câteva foi pe care scria și desena pentru ca eu să înțeleg mai bine ideea pe care mi-o expunea, idei ce le-a dezbătut și explicat mai târziu în cartea „Isihasm, Dialog în Absolut”.

După 1989, l-am mai vizitat o dată. Era preocupat să scrie, să-și împărtășească cunoștințele și ideile la cât mai mulți. Dumnezeu să-l odihnească și cu puterea dăruită lui de Sus, să ne îndrume de Acolo pașii în continuare spre credință, nădejde și dragoste.

*

În vremea aceea eram aproape de hirotonie, dar evitam acest pas pentru că nu mă consideram cu adevărat demn de o asemenea slujire. Mă apăsă trecutul meu prea-păcătos, aveam tot felul de remușcări, eram asaltat de gânduri și parcă paralizat de o pocăință bolnăvicioasă...

M-am spovedit părintelui, pe la 3 dimineața, într-o cămăruță de lângă sfântul altar, după o noapte de priveghere. Nu m-a întrebat nimic, m-a lăsat să vorbesc neîntrerupt; a ascultat mărturisirile mele, apoi smiorcăielile mele, iar la sfârșit i-am spus că am făcut atâtea rele, încât nu pot să primesc slujirea preoțească pentru care mă pregătisem. (desigur, mai mult pregătire teoretică!) și că toată viața va trebui să-mi plâng păcatele.

Părintele Ghelasie mi-a răspuns cu aceste cuvinte: „Te viaieți ca o muiere... Corabia lui Hristos este în plină furtună, valurile înalte îi iau pe mulți și-i îneacă, lumea

piere, iar tu te vaiți ca o muiere că ai făcut nu știu ce... Dacă ești bărbat adevărat, aruncă-te în apă, înoată în această furtună, salvează-te pe tine și câte lucruri mai poți salva dintre cele căzute în apă de pe corabia lui Hristos. Asta vrea Domnul de la tine: să fii marinăr pe barca Lui” (chiar așa a spus: marinăr!)

Apoi mi-a citit dezlegarea și mi-a dat drumul. Deși mă mărturisisem de nenumărate ori până atunci, abia din clipa aceea n-am mai privit înapoi, nu mi-a mai fost teamă de fantomele trecutului, am primit slujba de matelot și am trăit numai în bucuria prezenței lui Hristos, chiar când păcătuim și păcătuiesc. Am început să înot în furtună uneori mai bine, alteori mă duc la fund, de câteva ori am mers de-a dreptul pe ape...

Dar ce-i Ortodoxia, spunea Părintele meu de suflet, Pavel Florenski, decât a trăi cu Hristos într-o permanentă stihie a credinței.

Voiam doar să spun, ca o modestă recunoștință întru amintirea Părintelui Ghelasie, că întâlnirea mea cu el m-a ajutat să mă eliberez și să-mi găsesc un drum. Părintele Ghelasie m-a învățat pocăința în bucurie, pocăința lucrătoare, pocăința cu fața spre viitor, iar viitorul este mereu și acum Hristos.

Dumnezeu să-l ierte pe Părintele Ghelasie și să-l odihnească! Veșnica lui pomenire!

*

Am ajuns la Frăsinei către ora șase după amiază. Admirabilă priveliște: soarele încă înalt răsfrînt peste colinele proaspete de verde, razele strecurate printre turlele Mănăstirii, înviind zidurile de un imaculat alb ale bisericii, ale casei de oaspeți și ale complexului administrativ. Desăvîrșită ordine, desăvîrșită liniște...

Și, din această liniște, din acest alb s-a desprins deodată conturul Părintelui, eteric parcă, plutind către noi.

O siluetă extrem de delicată, ca aceea a unui copil. Trupul în deplină armonie cu gândul, mi-am spus, fără să vreau. Ne-a adresat tuturor un generic cuvînt de bun venit. După care, m-a privit direct în ochi și m-a întrebat, de parcă m-ar fi cunoscut de cînd lumea:

- *Ați venit?*

- *Am venit*, am răspuns cu același sentiment de firească apropiere.

- *Vorbim mai tîrziu...*, a mai spus, adresîndu-se din nou tuturor, după care a intrat în biserică.

Așa a fost întîia noastră întîlnire: o trăire apercptivă, un dar parcă venit de dincolo de spațiu și de timp, de dincolo de istoria noastră lumească.

Ne-am instalat într-una din camerele de oaspeți ai mînăstirii, strălucind dinăuntru de același var alb, obsedant parcă îmbiindu-te la regăsire de sine. Noii mei prieteni erau considerați - din cîte repede am înțeles - ca fiind „de-ai casei”, tratați cu o anume deferență. Ne-am odihnit puțin, după care am fost invitați la cină, într-o sală care mi s-a părut uriașă, cu cele două rînduri de mese de lemn ale sale, înșiruite sever de-a lungul pereților. Admirabil prilej de a trăi solemnitatea rugăciunii colective, miraculos rostogolită peste simplitatea bucatelor mănăstirești. O stare de bine absolut, în care privilegiile hranei spirituale părea cu adevărat că ținesc din hrana trupească. Atîta tihnă, atîta taină se desprindea din acea mănăstirească cină...

După masa de seară, ne-am îndreptat toți trei către chilia Părintelui Ghelasie, spre a ne spune fiecare - așa cum era convenit - păsurile. Trona o atmosferă aproape ireală: soarele, spre apunere, se strecura încă delicat printre tufele înalte de flori ale grădinei în care intrasem. Albine, multe, încărcau florile pline de caldă lumină. Nu mică mi-a fost mirarea să descopăr că, de fapt, „chilia” despre care noii mei prieteni vorbeau, amplasată chiar în mijlocul pîlcului de stupi de care am înțeles că Părintele

avea grijă, nu era altceva decît un butoi uriaș, cu un diametru de 2-2,5 metri, cu o ușă practică într-unul din capacele laterale și o fereastră la celălalt capăt.

Gîndul m-a îndreptat firesc către Diogene-Înțeleptul și la dialogul său cu Marele Alexandru. Nici măcar acestuia nu i-a fost îngăduit să umbrească „orificiul” prin care lumina pătrundea în interiorul butoiului în care, la rîndu-i, înțeleptul viețuia. Or, nouă acest lucru ne părea a fi simbolic îngăduit acum de Părintele Ghelasie, care, pe rînd ne-a invitat înăuntru.

Am intrat cel din urmă. Interiorul, nebănuat de cuprinzător, era mobilat cu un pat îngust de lemn, cu cîteva rafturi pline cu cărți, cu un scăunel și o măsuță pe care se afla un computer. M-am așezat, m-am prezentat explicit, am respirat adînc și am început să-mi spun – fără nici o rețineră – nevoia sufletească: aceea de găsi un duhovnic care să-mi descarce prin darul spovedaniei povara unei sarcini acumulate timp de peste trei decenii. Privindu-l în timp ce vorbeam, nu aveam nici o îndoială că Părintele Ghelasie era *acela* căruia mărturisirea mea trebuia dăruită. În încheierea monologului, pe care Părintele nu l-a întrerupt deloc, am mai adăugat scurt că m-aș bucura mult să putem discuta și despre cîteva preocupări spirituale pe care le știam comune, întemeiate toate pe puterea creatoare a limbajului.

M-a ascultat în tăcere după care mi-a spus simplu: *„În noaptea aceasta slujesc în biserică. Vă aștept după încheierea slujbei, la ora două și jumătate, pentru a vă spovedi. Despre toate celelalte vom vorbi mîine”*.

Nu știi dacă am visat sau nu în cele cîteva ore în care am dormit adînc, peste măsură de adînc. (...) Obişnuiți cu programul nocturn al slujbelor specifice ritului atonit, aspru, al mănăstirii, prietenii mei – care asistaseră la slujbă – m-au trezit pentru a-mi spune că slujba s-a terminat și că Părintele Ghelasie mă așteaptă în biserică. Plutea peste noapte, către ora două și jumătate, o lumină lunară care

tulburător amintea de aceea a zilei. Soarele încercuit de lună, numele unei cărți pe care nu demult un admirabil prieten mi l-a sugerat, își prefigura de atunci poate scenariul: ieșirea din tragic, prin *dreptul divin al întoarcerii la puritatea începutului*.

Părintele se afla singur în biserică. Aproape fără de cuvinte, m-a condus într-o încăpere din dreapta altarului, mi-a făcut semn să îngenunchez, mi-a așezat patrafirul peste creștet și mi-a spus simplu: „*Vă ascult*”.

Pe fondul unei asumate stări de conștiință – „*Sînt om și nimic din ce este omenesc nu mi-a fost străin*” – am început să deapăn omului-duhovnic înălțat deasupra mea – tot ceea ce se desprinsese cu (ne)vinovăție din inocența copilului care multă vreme am fost sau din orgoliul puternic manifest al maturului de mai apoi.

M-a ascultat, m-a ascultat într-o tăcere pe care nu o simțeam aspră, ci încărcată doar de iubirea celui care știe... Ignor cît timp s-a scurs în această stare de lăuntrică eliberare, cred că mai mult de o oră. Nici unul dintre noi nu părea obosit, deși încărcătura clipei era maximă. Spovedindu-mă, trăiam, cu ochii întorși către trecut, tot zbuciumul sufletesc al celui care timp de decenii acumulasese ignorate frustrări, îngropate în subconștient prin (ne)liniștitoarea sentință: „*Așa trebuie să fie!*”.

Cîte i-am spus atunci, sub taina nopții, a proscomidiei și a spovedaniei duhovnicului pentru eternitate, nu mai știu. Îmi amintesc însă că, între multe altele am insistat asupra „păcatului lepădării”, asupra faptului că, adesea – în cunoștință de cauză – și în viața mea „strigătul cocoșului” mi-a amintit datoria de a fi onest în raport cu credința în Dumnezeu. De fapt, nu mai contează acum ce i-am spus atunci: toate detaliile de viață care m-au împovărat cîndva au intrat deja într-o istorie care nu se uită, dar care a putut fi sublimată. Contează, însă, deosebit de mult, cum i-am spus atunci toate acestea, cum eram și cum aspiram să fiu, de fapt.

Starea de spirit surescitată și senină totodată a acelor trăiri nu am putut să o actualizez și să o înțeleg cu adevărat decât peste o vreme, pentru a o descrie, o dată mai mult, în termenii sugestivi ai limbajului poetic. (...) Totul s-a încheiat în clipa în care, simțind că ceea ce trebuia să fie a fost deja, când cercul poveștii de viață a început să închidă, devenind redundant: povești ale trecutului care se închideau în prezent. Atunci Părintele mi-a spus: „*Cred că este de ajuns, pentru acum. Vom mai vedea...*”. Ce trebuia să mai vedem, nu am înțeles atunci. Îmi erau străine normele bisericești. Știu doar că nici canoane nu am primit atunci, nici dar de împărtășanie. Această taină s-a împlinit abia mai târziu, în altarul bisericii de la Săcărâmb, din locul de unde călătoria mea inițiată într-un fel pornise. Cercul avea să se închidă peste vreme, la fel de tainic cum se deschisese.

Ca și cum totul fusese gândit să se petreacă sub semnul luminii, dimineața era strălucitoare. Părintele Ghelasie era singur. Citea, la lumina naturală care nu părea să lipsească din interiorul boltitei sale „chilii”. Cu o anume tulburare, în picioare încă, i-am pus în palme două dintre cărțile mele, între care, dacă nu mă înșel, „*Miturile creației: lecturi semiotice*” și „*Tratatul de Creatologie*” abia apărut, cărți pe care mai mult sau mai puțin întâmplător le aveam cu mine. Părintele Ghelasie le-a primit cu o înclinare a capului în care se citea bucuria de neconfundat a celui care iubește Cartea. Păstrându-le o vreme în mână, pentru a le surprinde parcă „iconic” conținutul, m-a poftit să mă așez și să îi vorbesc despre preocupările mele intelectuale.

Cu nedisimulată pasiune i-am descris atunci încercarea mea – deja conturată – de a unifica / armoniza diferitele tipuri de discurs pe care istoria spiritului omenesc s-a întemeiat, de a apropia neconflictual Religia de Filosofie și Știință, încercare avînd ca arhetip integrator Lumina, în multitudinea chipurilor sale. Creație, cuvînt-lumină, formă de creație, model sau pattern, „unitate esențială” și

„devenire creatoare” au fost doar cîteva dintre conceptele pe care le-am utilizat atunci, încercînd să-mi argumentez punctul de vedere.

După ce m-a ascultat o vreme fără să mă întrerupă deloc, Părintele Ghelasie m-a întrebat dintr-odată, direct: „Ce înțelegeți prin «formă de creație», de exemplu?” Puțin surprins, i-am descris perspectiva ontologică, fizicalistă mai degrabă, în care „forma” (etimologic corelată cu a „in-forma” = a pune în formă) putea fi asumată ca un pattern energo-informațional prefigurator, ca un „invizibil model” prefigurator al tuturor structurilor substanțial întrupate ale lumii.

S-a ridicat în tăcere, a luat de pe unul din rafturi un teanc de cărți mai groase și mai subțiri și întinzîndu-mi-le, mi-a spus: „Sînt cărți pe care le-am publicat recent. Vă rog să le luați. Trebuie să ne cunoaștem limbajul, mai întîi, pentru a putea sta cu adevărat de vorbă”.

După care, cu o modestie al cărui firesc mi-e greu să îl descriu, a scris pe contrapagina unuia dintre volumele abia dăruite (*Ecce Homo*, 1999) următoarea dedicație, pe care textual o reproduc mai jos:

Domnului Profesor,

*în nădejdea unei Comuniuni
în Cel al Cărui Chip îl purtăm.*

Cel mai umil,

Ierom. Ghelasie Gh.

Sfânta M-re Frăsinei, 1999, VII, 2

Sfântul Ștefan cel Mare și Acoperământul Maicii Domnului

A fost de ajuns să citesc atunci aceste rînduri pentru a înțelege că, în pofida oricărei aparențe, comuniunea noastră spirituală deja se petrecuse, ca o virtualitate cu încă neabătute efecte. Era un credit pe care îl primeam atunci, pentru un „mai tîrziu” care nu știam cînd avea să vină.

*

Spune părintele Ghelasie într-o scrisoare:

- Taina aceasta a dragostei părintești parcă o trăiesc și eu din ce în ce mai mult. Mă gândesc cu adevărat ce Taină, ce Taină mare va fi. Nădăjduiesc, dar mi-e frică să mă gândesc, din cauza nevredniciei mele, la Taina când voi putea și eu sta în fața Iubirii absolute a lui Dumnezeu Tatăl.

O, Iubire Părintească!

O, Iubire Absolută!

O, Iubire a Veșniciei, a Vieții Veșnice!

Creștinismul este Chipul Iubirii Veșnice care înseamnă Viață Veșnică!

Fericiți cei care se vor împărtăși de Iubirea cea Veșnică!

Dacă noi ne împărtășim din Liturghia Fiului, care este o Liturghie Euharistică, prin desăvârșirea Împărtășirii și din Iubirea Părintească se va naște Veșnicia.

Ce Taină înaltă, Doamne! Doamne, Doamne!

Fericiți cei care vor ajunge la această întâlnire a Împărțirii Dumnezeiești în care împărtășirea euharistică este actualizarea veșnică a împărtășirii din Iubirea Părintească absolută, o actualizare a Împărtășirii veșnice din Harul, din Strălucirea și din milostivirea cea veșnică a Preasfântului Duh. Iată împărtășirea prielnică a desăvârșirii veșnice.

*

Într-o scrisoare adresată unui alt părinte încheia cu următoarele cuvinte:

- Preabunul Dumnezeu să vă înmulțească Darurile Sale prin care să fiți „Lucrător” în Via Sa, care este plină de spini. Rugați-vă pentru mine!

- *Părinte Ghelasie, din ce în ce mai multe persoane demonizate își caută izbăvirea la Mănăstirea Frăsinei. Acești oameni au oare conștiința deplină a bolii lor?*

- Unii au conștiința bolii, iar alții sunt aduși de rude sau de prieteni. Cauza demonizării, din punct de vedere creștin, este păcatul. Demonizarea aduce multe suferințe și chiar greutăți celor din familie și din societate.

- *În cele mai multe cazuri, nu vrăjitoria stă la originea acestor îndrăcirii?*

- Popular se vorbește că s-au făcut vrăji, farmece, dar, din punct de vedere creștin, cauza este păcatul. Vrăjile nu ar avea putere dacă omul nu ar fi ros de păcat. Într-adevăr, ocultismul acesta care se extinde în zilele noastre îl influențează negativ pe om. Datorită vieții mult prea laicizate, desacralizate, majoritatea sunt descoperiți și atunci influențele acestea sunt foarte puternice.

- *Faceți o diferențiere între un bolnav psihic și un demonizat?*

- Boala psihică se explică din punct de vedere medical ca fiind niște manifestări atipice față de normal. Manifestările demonice sunt cu totul diferite și ni se înfățișează prin crize în anumite momente ale ritualului liturgic, care nu seamănă cu nici un simptom psiho-patologic.

- *Preotul nu simte și el asupra lui această descărcare malefică?*

- Unii cred că declanșarea acestor crize se datorează harului care lucrează în momentele deosebite ale slujbei și care întărește aceste duhuri.

- *Vi s-a întâmplat să vă simțiți atacat de aceste duhuri?*

- Sigur că unii părinți duhovnicești simt aceste prezențe demonice și chiar o anumită rezistență și anumite atacuri. Dar darul preoției, darul de a lega și dezlega, oprește această influență. Oricum, acești posedați sunt ca niște martiri... Sfântul Apostol Pavel spune că această suferință a posedării este mare, asemănătoare celei din iad.

- *Este suferință fizică sau psihică?*

- Și fizică și psihică. Din punctul nostru de vedere, omul este integral, încât aceste manifestări demonice sunt sub ambele aspecte. Aceste boli sunt pe undeva începerea vieții de iad încă de pe această lume. Sfinții Părinți spun că epilepticii și posedații sunt ca niște martiri...

- *Am văzut aici o femeie care mi-a dat impresia că simulează îndrăcirea. Credeți că se poate așa ceva?*

- O parte dintre oamenii mai puțin credincioși cred că aceste posedări sunt doar niște manifestări psihice datorate unor tare, mai ales că se vehiculează acea teorie freudiană care pune la baza acestor boli tulburările sexuale. Trebuie să înțelegem că aceste manifestări sunt cu totul deosebite. Dacă o persoană, pe lângă aceste tulburări, mai poate manifesta și anumite acte umane, personale, noi trebuie să facem o deosebire între această manifestare, proprie umană, și cea demonică, care este cu totul alta.

- *Credeți că se poate preface cineva că este demonizat pentru a induce lumea în eroare sau pe sfinții părinți?*

- Au fost astfel de cazuri, când o persoană a vrut să demonstreze că îndrăcitele sunt niște farsoare, niște mincinoase care se prefac și, participând la slujbe, ea însăși s-a îmbolnăvit și a rămas cu această povară. Nu trebuie să încerci să te joci cu diavolul, că te arzi. Părinții spun că diavolul este foarte mincinos și, chiar atunci când spune adevărul, să nu-l crezi. Manifestările demonice sunt cu totul diferite de manifestările psihologice, psiho-patologice pe care le descriu medicii. Ceea ce nu vor medicii să înțeleagă este faptul că aceste boli psihice atrag într-un fel și bolile demonice. În general, noi, aici la mănăstire, avem grijă să nu se manifeste întru totul nici partea demonică, nici să se dea impresia unei simulări.

*

Spune Avva Ghelasie într-un loc:

- Cea mai mare strălucire a creștinismului este ca, totodată, să Iubești pe „dușmanul” tău și dușmanul să

înceapă să te lubească. Și Prieten este cel care îți arată „greșeala”, nu cel care ți-o acoperă, dar Înțeleptul când „muștră”, zidește, pe când cel „neînțelept” când muștră, „omoară”. Și „bănuiala” este începutul necredinței și al „urii”.

*

Atenționând asupra riscului învinovățirilor nedrepte, făcute la o privire superficială, fără cercetare, părintele Ghelasie spune:

- Hristos era în mijlocul „vameșilor și păcătoșilor”, care au devenit apoi cei mai iluștri Creștini. Duhul Hristic este Duhul Păcii, fără amestecare cu „păcatele” altora. Păcatul „bănuielii” aduce tot felul de „închipuiri profane”. (...) Cel care nu primește „ocara”, nu va fi capabil nici să „suporte” Cinstea. Pacea Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi cu toți.

*

Într-o *Epistolă către sibieni*, intitulată „Trăirea isihastă” și adresată organizatorilor Universității de Vară Sibiu, care în 1990 se afla la cea de-a V-a ediție, părintele Ghelasie scrie:

Existența în sine este Comuniune-Comunicare-Dialog, este treime – Familie. Și aceasta este așa de adânc întipărită, încât chiar și creația în cele mai decăzute forme are nostalgia și tinderea ei către reîntoarcerea la origini și esență.

Noi am pierdut starea de adevărată creație, așa cum a ieșit din mâna lui Dumnezeu. După căderea din Rai, Creația intră într-un proces de autodistrugere-falsificare. Și așa Creația are două „chipuri” pe care tot încercăm să le raportăm unul la altul. Chipul de Rai s-a uitat, iar chipul decăzut-falsificat a devenit așa de obișnuit încât chiar ne este „simpatice” și refuzul nostru de a-l întoarce la chipul

original este mai mult decât îndărătnicie, este de-a dreptul patimă și păcat, un adevărat desfrâu spiritual ce uneori ajunge până la Extremismul demonic. Chipul Creației căzute a devenit chipul real al nostru și tot încercăm să-l înfrumusețăm cu trăsăturile chipului Ancestral, să-i potolim astfel nostalgiile originii. Dar cu toată idolatrizarea chipului căzut, el singur își demască falsitatea, până la surâsul înghețat și înspăimântător al morții, până la privirea sticloasă, pierdută în gol, până la otrava râsului dement de mimică idioată și posedată a Sinucigașului.

A devenit un adevărat eroism suportarea acestui fals chip, luat drept cel adevărat. A devenit o beție de auto-sadism mergerea semiconștientă la moarte.

Mai curând sau mai târziu, toți refuzăm însă spasmele înfricoșătoarei agonii. Dar neputința ne dă un plus de tragism. Vremurile noastre aspiră mai mult ca oricând la reîntoarcerea la origini. Așa se observă, o nostalgie după chipul cel adevărat, să redevenim ce am fost înainte de căderea din Rai. Chipul primordial în care să ne oglindim, să ne redescoperim.

Filosofia și știința fără religie este seacă, fără viață. Religia la fel, fără cele două este fără mișcare.

Realitatea în sine este viață și mișcare. Ruperea celor două este mutilare și falsificare de realitate. Așa, în vremurile noastre mai mult ca oricând, este o demnitate pentru filosofie și știință, să fie și religioase.

Așa, suntem în adevăratul context al vremii, dacă ne unim în idealul comun al redescoperirii Chipului de Rai, ce este esența și sensul trăirii isihaste, căzând în genunchi în fața Tatălui-Dumnezeu. Iată rugăciunea!

Creația căzută are o astfel de rugăciune!

Așa Rugăciunea este „tot complexul Existenței”.

Isihasmul este această rugăciune integrală.

Isihasmul nu este doar o simplă tehnică de rugăciune. S-a încercat o individualizare a Rugăciunii ca ceva de la Sine, care să producă totul, fără să mai fie nevoie de ceva.

Rugăciunea isihastă, dacă este înțeleasă în specificul ei pur, are acest miracol-taină. Rugăciunea nu este doar o poziție-tehnică- repetare-ridicare a minții spre Cer.

Rugăciunea este o atitudine generală a Existenței, o anumită atitudine, din care apoi decurge totul, de la legătura cu cele sfinte până la Transfigurare (extaz-iluminare).

Aceasta ni se pare nouă greu de înțeles. „Secretul” care se tot caută este tocmai acesta: „taina atitudinii integrale”. Isihasmul este „Rugăciunea integrală creștină”. Esența Creștinismului este realitatea integrală, trup și suflet, Creație-Creator, creația în toată creația, unitate în suflet și unitate în corp, unitate în toate formele de creație. Aceasta este „taina Isihiei” – Unitate între minte, inimă și acțiune; unitate între voință, simțire și gândire, unitate între Conștiință-Ființă-Sine; unitate între Dumnezeu și Creație, împărtășire integrală.

Să fie totul una precum Tatăl și Fiul una sunt. De am defini Isihasmul doar într-un cuvânt, am zice: Împărtășire.

Aceasta spune totul. Rugăciunea era în Rai chip de împărtășanie. Noi, cei căzuți, facem în rugăciune o revedere la împărăție.

*

Într-o scrisoare părintele Ghelasie mărturisește:

– Parabola Semănătorului din Sfânta Evanghelie mi se pare superbă și tainică tocmai prin faptul că semănătorul nu ține cont unde seamănă. Seamănă chiar și pe drum, seamănă și pe pământ neroditor, seamănă și printre spini, seamănă și pe pământ roditor. Dar el știe că se pot întâmpla adevărate minuni când o sămânță, chiar și pe drum, cine știe prin ce Împrejurări, va rodi. Chiar și printre spini, cine știe prin ce împrejurări, va rodi! Așa că trebuie semănată!

În lucrarea sa „*Viața Isihastă*”, urmându-l pe Sfântul Grigorie Palama, care arată că «Dumnezeu este Ființă Treime în Sine și Energii Necreate Harice», Părintele Ghelasie evidențiază, pe de o parte, că «omul este „dihotomie Suflet și Corp”, Ființă Creată și energiile sale, tot create», și pe de alta, pune în lumină «Chipul Trinitar de Suflet» al Omului, creat după Chipul lui Dumnezeu.

«Viața Sufletului», arată Părintele Ghelasie, «este Iubirea-Conștiința pură de Suflet, în Duh Simțire pură de Suflet și în Vorbire de Foc-Spirit directă de Suflet. Corpul are corespondența acestora, ca Minte-conștiință de Corp, ca Inimă-simțire de Corp și ca „organe-Vorbire de Corp”. (...) După căderea din Rai, Sufletul „orbește de Conștiință, muțește de Vorbire”, devine nesimțitor ca Duh, rămânând cu „Auzul pe jumătate”... Sufletul în această „stare” este „purtat” de Corp. Așa Mintea Corpului se face „Conștiința Sufletului”. Simțirea Inimii se face și ia locul Duhului de Suflet și Vorbirea-Limba Corpului se face „Vorbirea Sufletului”.

Corpul nostru este „ecou-umbră-Informație energetică de Suflet”, și Sufletul nu se „vede cu organele Corpului”, ci doar cu Sufletul direct. Sufletul este Ființa-Persoana noastră Adevărată. Iar Corpul este „har” energetic de Suflet Creat.

Sufletul are Vorbire-Limbaj de Foc-Duh, dincolo de limbajul minții energetice. Esența Sufletului este Vorbirea-Limbaj de Foc-Duh și „esența Corpului” este „Gîndirea-Mintea-Legea-Rățiunea”. Aici, filozofii se încurcă. Uitând de Suflet ca Viu de Sine, îl cred „Mintea-Legea-Rățiunea” Corpului. Mistica „descoperă” că Sufletul este „dincolo de Minte”, este Duh-Foc Spiritual pur.

(...) Isihasmul începe cu „Taina Pogorîrii Sfântului Duh de la Rusalii”, cu limbile de foc. Limbile sînt Chipul Fiului-Cuvîntului și Focul e Chipul Sfântului Duh, ca

„Naștere din Apă și Duh”. Minte este „harul Creat” ce înrudește Sufletul-Duh cu energiile Corp.

Mistica Isihastă este Taina „Întoarcerii Minții” în Originea sa, Cuvântul Foc-Duh de Suflet. „Coboară-îngenunchează” Minte în rostirea Numelui lui Iisus, care va face „Miracolul Pogorării limbii de Foc-Duh”. (...) Descalță Minte de toate „gândurile” și intră în „Rugul Aprins al limbii de foc”, unde este „Izvorul Hristic” al Apei Viei Isihaste... Apa cea Vie Isihastă este Apă de Foc-Duh ce „botează mintea” și o face capabilă să „ia parte” la „Ospățul de Nuntă” al Fiului Hristos».

„Deschiderea Tainei Ființei”, arată Părintele Ghelasie, este astfel posibilă prin taina Întropării lui Hristos, prin care „Chipul Hristic devine inconfundabil” și ni se descoperă ca „Unicitate absolută”.

«Calea spre Odihnă-Isihie», arată Părintele Ghelasie, «are „Trei Urcșuri”, al Minții, al Inimii și al Duhului direct de Suflet, ca Trei „Reînvieri”. Păcatul-fuga de Acasă a produs „nebunia Minții”, „desfrânarea Inimii” și „adormirea Duhului” de Suflet. De aici cele „Trei Lucrări Harice” ale Isihiei, asupra Minții, asupra Inimii, și asupra Duhului direct de Suflet.

Isihasmul Filocalic vorbește de „Trei Isihii”, Isihia Minții, Isihia Inimii și Isihia Duhului, ca „Ieșirea Minții” din gândurile profane, ca Virtuți Harice Hristice curățitoare de Inimă și ca „Harizare și Hristizare-Îndumnezeire” a Sufletului Iubitor de Dumnezeu».

«Fiilor, opriți „nebunia Minții”, ieșiți din gândurile profane și laice, începeți Sacralizarea Minții, prin Cuvântul Hristic: Gândurile Minții sînt „ecouri-umbre” de Cuvânt de Suflet, și „gândurile” au natura Cuvântului, sau „Odihna Cuvântului”. Descoperiți Taina Odihnei Gîndului în Cuvânt».

Rugăciunea lui Iisus este astfel, după cum spune Părintele Ghelasie, „numirea dincolo de toate energiile” – o concretizare practică a iconicității teologiei creștine:

„Numirea Numelui lui Iisus, cu Închinăciune și Rugăciune, cu Dorire-Chemare-Întâlnire directă de Persoană”.

«Sfinții Părinți», spune mai departe Părintele Ghelasie, «au înțeles că Minte, de este „mutată” în alt „loc” i se ia „roata morii”. Minte este ca „apa”, ce învârtă „roata nervilor” noștri cu simțurile lor. Creierul este „roata”. Ca Isihasm al Minții, primul lucru este să dăm „apei Minții” alt „curs”. Îi dăm „Cântarea din Gât”. Astfel Creierul se odihnește, nervii se calmează, exploziile mentale încetează, simțurile își potolesc „patimile”. Dați Minții Roata Cuvântului Sacru, Rostirea Numelui Logosului-Cuvântului Dumnezeuiesc».

«În Rugăciunea Isihastă», arată Părintele Ghelasie, «Ritualul Isihast este „Dorul Adânc după Dumnezeu”, este Chemarea Adâncă a lui Dumnezeu și este Așteptarea Întâlnirii cu Învăpăierea de Duh a lui Dumnezeu».

*

Avva Arsenie, cel mai apropiat ucenic al Pustnicului Neofit, a lăsat un „Testament” ucenicului său.

- Fiule, îți las ca „Moștenire” Dumnezeuiescul Dar al Isihiei, ca „Binecuvântare” transmisă de la Avva Neofit Pustnicul, ce s-a învrednicit de „Lucrarea cea de Taină” a Isihiei. Îți las ca „Moștenire” acest Dar ca pe un „Talant”.

Ai grijă să nu-l îngropi. Ține Candela Luminii Isihiei aprinsă. A proorocit Avva Neofit Pustnicul că vor fi „cu miile” cei ce „vor urma calea de Taină a Isihiei”. Grele vor fi schimbările „lumii”, dar tot așa de minunate vor fi „trezirile” Sufletești ale multora.

Va coborî „din munte și din peșteri” Lucrarea cea de Taină a Isihiei până în inima orașelor și mulți „tineri” se vor „trezi” cu tărie la o „Viață de Duh” asemănătoare celei din vechime. Lucrarea cea de Taină a Isihiei va „înflori” în „pustiul” multor Inimi ce vor deveni apoi „Ceruri Întrupate”.

Îți las „Binecuvântarea Isihiei”, pe care să o ții „aprinsă” în Candela proprie. Nu te întreba cum va fi aceasta. Lucrarea cea de Taină a Isihiei va fi Taina Viitorului. Istoria ce vine va fi cea mai teribilă „confruntare” dintre Lumină și întuneric, dintre Viață și moarte. Dar „Puterea Luminii” va fi atât de mare că va depăși toate „ale firii”.

Fă-te „părtaș” la această mare „aprindere Duhovnicească”. Darul Domnului Iisus Hristos să fie cu tine și cu toți doritorii de Isihie.

Preasfântul Duh să te „ocrotească”. Amin.

*

M-am spovedit odată la Avva Ghelasie de mândrie. „Părinte, mă muncește patima mândriei, nu pot să scap de ea, cum să fac?” Părintele se uită atunci la mine și-mi zice: „De ce, măi tătică? Ia du-te tu puțin pe afară câteva minute și gândește-te, și apoi să vii să-mi spui și mie, ce ai tu mai deosebit?” Parcă m-a lovit în moalele capului. Am încercat să mă gândesc, dar n-am găsit nici un motiv pentru care să mă mândresc. Am realizat că n-am cu ce să mă mândresc și m-am liniștit.

*

Părintele Ghelasie îmi povestea că a visat de mai multe ori că era liniște, frumos, și deodată se ridică din pământ o mână cu pumnul încheștat și se aude o voce – un strigăt: „Pe mine nu m-ai mântuit!”. Părintele îmi spunea că cele „nemântuite” ale neamului „urcă” până la noi, care suntem înzestrați de Dumnezeu de la naștere-creație cu un „destin”-menire hristică de „mântuire” a celor pe care-i „purtăm” în firea noastră, ca urmași și continuatori ai lor.

De aceea, Avva Ghelasie mă sfătuia ca preot să îndemn să se săvârșească adesea pomenirea morților – parastas la biserică. Să se strângă astfel câteva familii în

fiecare sâmbătă, cu niște prinoase, cât de puțin, ca să se întărească în conștiința și rugăciunile noastre legătura cu cei adormiți, și să se reverse harul și milostivirea lui Dumnezeu, tămăduind „rănile” ascunse, uitate ale neamului. Și așa să ne putem purta crucea de moștenire, cu puterea lui Hristos.

Doar în „baia” ritualului Bisericii se curățește și se sfințește memorialul psiho-fizic moștenit sau dobândit.

*

Zicea Avva Ghelasie unui ucenic: „Bă, tăticle, dă tot, dă tot din mână, nu ține nimic pentru tine, măi tăticle! Dă tot, să fii liber, să fii liber, măi tăticle!”.

*

Spunea Avva Ghelasie: „La copii, la bătrâni și bolnavi, trebuie să ai grijă să le duci mereu câte un mic dar. Este un gest fundamental. Și în căsnicie, să duci femeii, care poartă chipul Maicii Domnului, de fiecare dată un cât de mic dar”.

*

În ultima perioadă, când Avva era bolnav și nu mai ieșea din chilie, mi se întâmpla să mă duc la sfinția sa fără nimic. Atunci mă certa. „Băi măgarule, n-ai venit și tu cu nimic?”. „Păi ce să vă aduc, Avva? N-am ce să vă aduc, Părinte, iertați-mă!”. „Băi tăticle, eu n-am nevoie de nimic, dar să știi că e foarte important pentru tine, pentru sensibilitatea ta, gestul ăsta. La copii, la bătrâni și la bolnavi să le aduci câte un mic dar atunci când îi vizitezi. O floare, o crenguță de brad, ceva oricât de mic”.

Atunci când mai mergeam la Părintele, mă duceam deci întâi și mă întindeam de culegeam din vreun copac o crenguță de brad sau ceva mic de acest fel și îi aduceam

micul meu dar de mulțumire. „Un cât de mic dar, măi tăticle, care să arate gestul tău iconic de dăruire”.

Venea la Părintele un cerșetor care se învățase de la Părintele și de fiecare dată îi aducea câte un mic dar – o banană, un măr, darul lui, cât de mic. Părintele se îngrijea de îi dădea oricum mult mai mult, dar voia să vadă rodind în celălalt gestul de dăruire, pe care îl învățase din familie.

Îmi povestea că obișnuiau să vină la ei acasă, să cerșească, niște țigani, dar care, tot așa, le aduceau mereu câte ceva de mâncare, ori haine, sau altceva. Părinții lui nu le foloseau, e drept, dar primeau darul și le dădeau milostenie.

Gestul de dăruire rămâne ca o memorie vie a comunicabilității și deschiderii sufletești.

*

„Nu te poți despărți de patimă cu adevărat dacă nu vrei din toată inima, dacă mai lași în tine un gând că undeva, cândva, ai mai putea face păcatul”, spunea Avva și îndemna:

„Umblă ușor, mă tăticle, ai grijă cum calci, cum umbli cu lucrurile, cum vorbești și cum primești gândurile, fii cu atenție să nu strici sau să distrugi ceva, să nu rănești pe careva. Să nu cauți în urmă la amintirea căderii, ca să nu te îndulcești iar cu ispita și să orbești cu sufletul, nici la stânga ori la dreapta, cu disperare sau îndrăzneală, ci cu răbdare și nădejde, tot înainte la Hristos”.

„Nu pot, Avva!” „Bă, dacă vrei, până la urmă, poți, mă tăticle, că te ajută Dumnezeu!”.

*

„Măi tăticle, să ai grijă, să umbli cu atenție, să te ferești de prilejurile pentru păcat, să nu zici că ești tare, că birui tu ispita, că odată te dă peste cap! Fii cu băgare de seamă în viață”, îndemna Avva Ghelasie.

Era un om care ajutase mult la construcția unei biserici, dar nu își pusese încă în rânduială creștină viața. Trăia necununat. Părintele respectiv s-a tulburat în sine foarte mult și voia să-l certe aspru, cu riscul chiar să îl îndepărteze de biserică, dar s-a dus să-i ceară sfat Părintelui Ghelasie. „Lasă-l, măi tăticule, nu sări cu gura așa pe el. Nu-l izgoni, ia-l cu blândețe, fii delicat. Căci el face o jertfă pentru Biserică, e mare lucrare și Dumnezeu lucrează cu sufletul lui încet-încet, și rânduiește în timp cele ce se cuvin”.

După o vreme, omul acela a făcut și un copil cu femeia cu care trăia. Părintele de la biserică i-a spus stupefiat Părintelui Ghelasie: „Uite, Avva, nu m-a ascultat, iar acum a făcut și un copil cu ea!”. A fost însă surprins să-l audă pe Părintele Ghelasie spunând: „Ce om deosebit, bă tăticule, a făcut copilul! (aluzie la faptul că mulți, chiar dintre creștini, își leapădă-avortează pruncii). Lasă, mă tăticule, ai răbdare cu el, că nu o să-l lase Dumnezeu!”.

Așa era Părintele Ghelasie. Vedea în prim plan părțile bune în om, vedea cu credință lucrurile în devenire, așezându-se în timp în bună rânduială prin lucrarea lui Dumnezeu. Aceasta nu înseamnă defel că Părintele era sentimental sau permisiv. Dimpotrivă, sfătuia a nu se da cele sfinte decât cu pregătire, în buna rânduială a Bisericii, ca să nu fie spre osândă. Dar în același timp îndemna a se păstra față de fiii risipitori un spațiu de comunicabilitate, de așteptare și întâmpinare părintească, în care însuși Dumnezeu să lucreze asupra inimilor lor. Părintele Ghelasie era un împreună-lucrător cu Dumnezeu.

Cele pe care mi le spunea mă luau mai mereu prin surprindere, erau împotriva așteptărilor mele, mă scoteau de pe „șinele” unei judecăți formale – aceasta provoca în ucenici răbufniri de mânie și stupoare, după care venea harul înțelegerii mai adânci a lucrurilor. O înțelegere

modelată după logica iubirii dumnezeiești, a îndelungii Sale răbdări și milostivirii Sale. Însăși dreptatea lui Dumnezeu e o expresie vie a adevărului iubirii Sale.

*

„Preotul de mir e ca într-un acvariu. Toți privesc la el, la viața lui și a familiei lui, toți îl cercetează, e ca în priveliștea tuturor, pentru că este ca o icoană a lui Hristos”, spunea Avva Ghelasie. Cuviosul arăta marea responsabilitate a preotului, cerința de a umbla cu dumnezeiască grijă și cuviință, pentru a nu crea pricini de poticnire și stavili în oameni față de iubirea lui Hristos.

*

Spunea Părintele Ghelasie: „Păcatul, după mărturisire și dezlegarea preotului, este iertat de Dumnezeu. Cicatricea, urma sa rămâne însă. Rămâne ca semn de hotar-oprire și sensibilizare a conștiinței spre a nu mai păcătui. Ca motiv de atenție-trezvie. În plus, din acel loc sensibil izvorăște recunoștința față de Domnul, care nu a îngăduit să se piardă sufletul tău. Urma păcatului devine în același timp semnul iertării și milostivirii dumnezeiești”.

*

Părintele Ghelasie spunea că este mare lucru în zilele acestea grele să ridici o casă și mai ales să ajuți la construirea unei mănăstiri sau biserici. Iubea mult și se bucura văzând că se construiește câte o mănăstire sau biserică.

Am mers la sfinția sa odată. Lucram pe atunci la un magazin unde se vindeau, printre altele, băuturi și țigări. Părintelui nu-i spuseseam, și a început dânsul să povestească despre unii care și-au pierdut mințile cu băutura. „S-au nenorocit, săracii, și-au distrus viața, și pe a lor și pe a celor din jur, pe care îi fac să sufere cumplit”.

După un timp, mă întreabă: „Tu ce lucrezi?”. Îi spun unde lucrez și că, într-adevăr, acolo se vând și mărfuri ca băutura și țigările. „Măi tăticule, ascultă-mă pe mine, să faci cumva să pleci de acolo, că banii care se câștigă de aici nu sunt curați”.

Am înțeles că Părintele se referea la faptul că sunt bani agonisiți pe seama nenorocirii unora. Totuși, mă gândeam că dacă ar trebui să plece toți cei în situația mea, mai ales că acum mai toate magazinele vând și băuturi, ce s-ar întâmpla?

Dar Părintele Ghelasie nu vorbea în general. Mi-a spus anume mie: „Vezi cum faci, măi tăticule, și schimbă-ți serviciul”. Iar Dumnezeu a ajutat în mod minunat, că am putut s-o fac. „Decât să câștigi bani din asta, mai bine mănânci pâine cu ceapă”, mi-a zis Avva. Și e interesant că așa s-a și întâmplat; fiind eu pe plecare din acel serviciu, s-a făcut că stăteam pe marginea drumului, puțin amărât din pricina unor probleme, și mâncam pâine cu ceapă.

Atunci mi-am adus aminte de cuvintele Părintelui și m-am îmbărbătat. Am simțit ca și cum cuvântul Părintelui s-ar fi împlinit și am nădărduit în Domnul.

*

Practicam yoga, budism și alte învățături esoterice. Stăteam în lotus și rosteam mantre. Culmea, ziceam ca pe o mantră și rugăciunea inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”.

Poate, paradoxal, Dumnezeu prin asta a rânduit să trec ca să mă salveze, pregătindu-mi din timp calea spre El. M-a pregătit ca să mă tragă din vârtoarea confuziei, să mă scoată din amăgire la lumina feței Sale, revărsându-și milostivirea Sa.

De luni până vineri lucram enorm, sâmbăta mă odihneam, iar duminica lucram de zor. Când soțul meu se întorcea de la biserică, se pornea asupra noastră un duh de

ceartă. Punctul de întoarcere a fost când am citit din scrierile Părintelui Serafim Rose și ale Părintelui Cleopa. Apoi rugăciunile Părintelui Ghelasie, care era Duhovnicul soțului meu.

Încă de pe când stăteam în poziția lotus și ziceam mantră, aveam o durere în trup, localizată într-o anumită zonă. Această durere s-a accentuat serios cu timpul. Am fost la un medic radiolog și bun diagnostician. Mi-a făcut radiografie și mi-a arătat că am o tumoare cât un bob de strugure.

Soțul meu s-a dus imediat la Frăsinei, la Părintele Ghelasie. Avva i-a spus: „Stai liniștit, măi tăticule, că nu-i nimic. Tu fă-ți ce ai de făcut, fă-ți ale tale și nu te îngrijora, că e totul bine”.

Când s-a întors soțul meu, am repetat analizele. Bobul devenise cât o gămlie de ac. Le-am repetat din nou și deja dispăruse fără de urmă. Nu numai imaginea din radiografie, ci și orice urmă din durerea ce mă supăra realmente și de multă vreme.

A fost și tatăl meu la Părintele Ghelasie. Acum are cancer în stare de metastază. Altădată aș fi fost distrusă psihic, dar acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, văd boala spre mântuire. Tatăl meu s-a schimbat foarte mult în bine în cele duhovnicești. S-a spovedit, s-a luminat și știe unde se îndreaptă – către Domnul.

*

Când am aflat că a trecut la Domnul Părintele Ghelasie, am plâns, am suferit, dar nu cu o suferință amară, ci cu o suferință adâncă, bună. Parcă mi s-a deschis mintea și inima, și am citit mult timp din cărțile Părintelui Ghelasie.

În starea de rugăciune și suferință în care eram, am primit un dar foarte mare: înțelegeam totul, am înțeles scrierile altădată greu de pătruns pentru mine. Am simțit iubirea Părintelui ce se revărsa și cuprindea întreaga lume.

Cred că cuvintele așternute în stare de rugăciune nu își desfac rodul, înțelesurile duhovnicești decât atunci când cel care le citește se deschide și el spre o asemenea lucrare duhovnicească. De aceea sunt uneori greu de înțeles, pentru lipsa de pregătire, iar alteori, într-o stare de rugăciune, înțelegerea le soarbe, inima primește „hrana tare”.

*

L-am văzut o singură dată pe Părintele Ghelasie. Nici nu am realizat cât am stat în chilia sfinției sale: zece minute, o oră? ... Acolo pierdeai noțiunea timpului, de parcă era într-adevăr hotarul veșniciei. Eram într-o situație grea. Mi-a arătat cu precizie „boala”, mi-a zis exact ce și cum să fac și mi-a spus ca după aceea să vin la el să primesc binecuvântare. Între timp, Avva s-a dus la Domnul. După ce am împlinit cuvântul Părintelui, viața mi s-a schimbat. M-am dus apoi la mormânt și sunt încredințat că de Sus, de la Dumnezeu, Părintele a binecuvântat.

*

„Ce-o să fie, Avva, cu noi, după ce treceți la Domnul?”, l-a întrebat un ucenic pe Părintele Ghelasie, în ultima perioadă a petrecerii sale pământești. „Mi-e milă de voi, mă tăticule”, a răspuns Avva, privind parcă spre cele ce aveau să vină. „Și ce să facem, părinte, ca să ne mântuim?”. „Să fiți uniți în iubire, măi tăticule. O să biruiți numai dacă veți fi uniți între voi”.

*

Îmi spunea odată Părintele Ghelasie: „Măi tăticule, să te nevoiești să te-apropii de Dumnezeu, că după ce se-apropie El de tine, nu te mai lasă din mână”.

Rugăciunea Părintelui Ghelasie pentru întreaga lume, și pentru ca să nu se piardă nici unul dintre fiii săi

duhovnicești mă poartă cu gândul la rugăciunea Fiului către Tatăl ca să nu se piardă nici unul dintre apostolii Săi, pe care satana căuta să-i cearnă și să-i înghită în focul încercărilor și ispitelor. Rugăciunea Sa către Tatăl a fost ascultată, dându-le astfel model și har duhovnicilor să facă și ei asemenea.

*

Traducând în engleză din scrierile Părintelui, m-am confruntat cu exigențele pe care acestea le impun. Într-o noapte l-am visat pe Părintele Ghelasie. Era în camera mea, îmbrăcat în veșminte preoțești, așa cum arăta în pozele din cărțile apărute, și mi-a vorbit despre rugăciune. Îmi amintesc că m-a făcut să înțeleg sensul pe care îl dă sfinția sa rugăciunii în mistica iconică. „Rugăciunea este închinarea cea mai adâncă, este totală, deplină închinare”, sunt cuvintele care mi s-au imprimat odată cu înțelegerea inexprimabilă pe care o transmiteau.

*

Din cauză că-mi purtasem mult timp în brațe copiii mici, am început să resimt dureri intense și permanente în zona coloanei vertebrale. Într-o seară m-am dus să mă odihnesc, plângând de durere. Noaptea îl visez pe Părintele Ghelasie care îl întreba pe bărbatul meu despre mine. Soțul meu i-a spus că mă doare foarte rău spatele, de mai mult timp, iar Părintele auzind aceasta, a venit la mine. M-a atins și a apăsat locul dureros-vertebra afectată, cu o mișcare ușoară, dar bruscă. Atunci m-am trezit. Am constatat cu uimire că nu mai simțeam nici un pic de durere în zona respectivă. M-am cutremurat de izbăvirea neașteptată și am mulțumit cu lacrimi de recunoștință lui Dumnezeu și Părintelui Ghelasie pentru minunata purtare de grijă ce o au arătat cu mine.

*

După ce am absolvit liceul, m-am dus la Avva Ghelasie. Pe lângă multe alte probleme presante, de viață, i-am spus despre dorința mea de a urma teologia. I-am cerut blagoslovenie, dar Avva mi-a zis să mai am răbdare, să mai aștept. După un an, am revenit cu aceeași întrebare și rugămintă de binecuvântare. Avva mi-a spus să mai am încă răbdare. „Dar cât să mai aștept, Avva?”, l-am întrebat eu. „Măi tăticle, dacă vrei, poți să dai anul acesta la facultate, dar eu aș zice să mai aștepți, să ne rugăm, să vedem voia Domnului...”. Când am ieșit, am cugetat la ceea ce aveam să fac. Cum era să dau la teologie, când Părintele a zis să mai aștept? M-am încredințat voii lui Dumnezeu și... am așteptat. După aproape încă un an, am simțit chemare și m-am hotărât să intru în mănăstire. Avva Ghelasie m-a binecuvântat cu mare bucurie. Parcă văzuse înainte acest curs al lucrurilor, și de aceea îmi tot spunea să mai aștept, pentru ca chemarea lui Dumnezeu să mi se limpezească și să împlinesc voia Lui.

*

Un ucenic a venit la Avva Ghelasie și i-a spus: „Părinte, mi-e greu să înțeleg cărțile sfinției voastre, mă străduiesc și obosesc”. Părintele Ghelasie i-a dat sfatul să mai insiste, dar să încerce să le citească în stare de rugăciune. Și într-adevăr, urmând sfatul dat de Cuviosul, ucenicului i-a fost mai ușor și a început să înțeleagă cuvintele scrise de Avva Ghelasie tot într-o stare de rugăciune către Domnul.

*

Sfătuia Avva Ghelasie ca *nici chiar din ideea de Dumnezeu să nu ne facem idol*, ci să ne raportăm la El ca la Dumnezeu cel Treimic, personal, necreat, mai presus de gând și simțire, însă prezent în mod viu și lucrător în viața

noastră. Să tindem aşadar ca relația noastră cu El să fie una „față către față”, „iconică” (de creștere în asemănare și sporire în împărtășirea cu El).

*

Părintele Ghelasie își construise câteva bordeie într-o grădină a mănăstirii, pe un delușor, nu departe de biserică. În unele ținea cărți, în altele locuia el și câteodată mai găzduia pe prietenii care îl vizitau. Tot acolo avea și câțiva stupi. „Dintre toate animalele pe care le crește omul, albina e cea mai potrivită cu călugăria”, îmi spunea el. Primise ascultarea de a crește albine de la un părinte bătrân, care îl învățase meșteșugul albinăritului și care se mutase la cele veșnice.

„Îți plac albinele, frate?” m-a întrebat avva Ghelasie, atunci când m-a găzduit pentru prima dată la bordeiele lui. Le admirasem întotdeauna pe micile lucrătoare înaripate pentru multele lor calități dar, ca un necunoscător ce eram, mă temeam totodată de înțepătura lor. „Să nu-ți fie frică de ele, că nu fac nici un rău, dacă nu sunt atacate”, mi-a explicat părintele. „Ele cu treaba lor, noi cu treaba noastră”.

Mă obișnuisem cu albinele, veneam și plecam de la căsuța de lemn a părintelui, trecând printre albinele care roiau în jurul stupilor, fără să se sinchisească de mine. Obișnuiam să stau ore întregi în grădina aceea de vis, culcat în iarba înaltă, printre pruni bătrâni și mă întrebam: „Oare așa arată raiul?”. De la una, la alta, gândul meu ajunsese la necazurile vieții și cu deosebire la cei care le produc celorlalți.

Mă întrebam, de pildă, de ce nu face oare Dumnezeu cu cei mai răi oameni astăzi, ceea ce a făcut cu unii din Vechiul Testament, pe care i-a pierdut în mod exemplar, ca să vadă toată omenirea dreptatea și puterea Lui. Toate statele au legi împotriva călcătorilor de lege, dar nu sunt

aplicate cum se cuvine. Ori legile omenеști sunt, într-un fel sau altul, tot de la Dumnezeu.

E adevărat, Mântuitorul a spus să ne iubim vrăjmașii. Dar putem oare să-i iertăm și pe aceia care uneltesc zi și noapte numai rele și blestemății și vor să distrugă tot binele de pe acest pământ? Trebuie să fim cu băgare de seamă, ca nu cumva, înțelegând greșit Legea cea nouă, să stăm cu mâinile legate în fața răului și să ajungem să ne plângem prostia, precum femeile din povestea lui Ion Creangă cu drobul de sare. Omul e făcut să acționeze potrivit condițiilor concrete ale vieții, de aceea i-a dat Dumnezeu libertatea voinței.

Dacă, de pildă, un neam străin vine cu război împotriva noastră, ce vom face? Ne vom apăra și vom ucide, dacă este nevoie, căci Dumnezeu nu ne va porunci să stăm și să ne lăsăm călcați în picioare. Dar ceea ce fac cei răi împotriva noastră, nu tot război se cheamă? Însă acest război se duce cu arme foarte ascunse și viclene, tocmai ca să nu putem să ne apărăm așa cum ar trebui. Și cine dintre cumpliții persecutori comuniști a pierit în mod exemplar pentru toată tagma lui de criminali și jefuitori? Iar dacă nu se întâmplă asta, este pentru că noi, cei ce vrem binele, nu o cerem în mod expres de la Dumnezeu.

Și cuprins de un elan brusc, m-am ridicat în picioare și întorcându-mă cu fața către biserică, m-am închinat zicând: „O, Doamne, stârpește-i Tu însuși pe cei care ne urmăresc și ne persecută pe noi, cei care ne închinăm Ție, ca să nu facem păcat, căci nu împotriva noastră, ci împotriva Ta este ura lor!”

De-abia am terminat de rostit în gând aceste cuvinte, că îndată am auzit un glas răsunând ca un bubuit îndepărtat și părând să vină dinspre turla cea mare a bisericii, care spuse: „Cum îndrăznești, ticălosule, ca venind aici, în locul acesta sfânt, să-ți verși veninul răutății tale?”; și tocmai când mă întrebam, cutremurându-mă, ce fusese aceasta, dinspre stupi începu brusc să se agite un mic grup

de albine, zburând haotic și bâzâind tare, și din el se desprinsese, sub ochii mei, o albină care, cu iuțeala glonțului, mi se înfipse în părul din creștetul capului.

Înainte să pot reacționa, am simțit o înțepătură cumplită, de parcă nu o albină, ci zeci de albine m-ar fi înțepat deodată în același loc. Atât de puternică a fost durerea, încât am căzut efectiv la pământ, scoțând un strigăt de durere. Părintele Ghelasie, care apăruse brusc, nu știu de unde, se grăbi către mine și-mi cercetă îngrijorat locul unde mă înțepase albina. Mi-a scos repede cu unghiile acul care rămăsese înfipt în pielea capului și mi-a pus o compresă cu apă rece.

Apoi, după ce durerea s-a mai atenuat și mi-am revenit cât de cât din buimăceala șocului acela, mă privi cu un chip straniu, pe care se citeau frica mistică și o gravă bănuială și mă întrebă: „Spune repede, ce ai făcut?”. Mai uimitor decât ceea ce mi se întâmplase era faptul că părintele părea să știe totul. I-am relatat ceea ce gândisem cu câteva clipe mai devreme.

„Cere-ți iertare de la Dumnezeu, fiule, și să-ți fie învățătură de minte, ca să nu mai gândești niciodată de rău!” Și după ce m-am închinat, mă închină și el cu semnul crucii pe creștetul capului. Apoi se întoarse și plecă fără să mai spună vreun cuvânt.

*

Într-una din călătoriile mele solitare prin munți, reușisem să traversez tot masivul Capățânii, venind dinspre Voineasa, și intenționeam să poposesc câteva zile la Frăsinei, la Avva Ghelasie. Drumul acesta, deloc ușor, era pentru mine o asceză purificatoare, care mă ajuta să ajung cât de cât în starea potrivită pentru locul acesta sfânt.

Am trecut prin Olănești, apoi am urcat niște dealuri și mă aflam la vreo trei kilometri de mănăstire, mergând pe marginea unei văioage înguste și adânci, pe fundul căreia

curgea un râuşor. La una din cotiturile drumului m-am oprit câteva clipe ca să admir priveliştea ce se deschidea sub mine, într-o sălbatică frumuseţe.

Jos de tot, pe o albie de piatră, apa curgea veselă, făcând mici cascade încântătoare. O răcoare îmbietoare urca până la mine, încât am simţit imboldul de a mă coborî până la apa aceea, ca să mă răcoresc de arşiţa soarelui de după-amiază, care mă torturase nemiloasă până atunci. Dar râpa era foarte adâncă, fără nici o potecă de acces. Mi-ar fi trebuit o coardă ca să pot coborî până jos.

M-am consolată cu gândul ca până la mânăstire nu mai era mult, aveam destulă vreme să mă răcoresc şi să mă odihnesc după aceea. Mi-am încărcat în spate cu regret rucsacul ucigător de greu şi am pornit din nou la drum, urmând poteca ce urca pe marginea prăpastiei. Ajunsesem la un moment dat în punctul cel mai înalt al abruptului şi m-am mai oprit încă o dată, ca să admir frumuseţea locului.

În minte îmi răsunară cuvintele: „Unde te grăbeşti pe căldura asta? Şi monahii sunt la odihnă acum, lasă-i şi pe ei să-şi facă siesta. N-ai nimic de pierdut dacă te cobori niţel ca să te răcoreşti!” M-aş fi coborât, dar cum? Pentru asta era nevoie de echipament, nu glumă. Dar merita oare atâta osteneală pentru o gură de apă?

„Ți-e frică? Ai umblat doar prin locuri mult mai periculoase decât acesta, continua gândul să mă persuadeze. N-ai nevoie de nici o coardă, doar de curaj!”

Asta-i bună, mi-am zis eu, mirat şi înciudat în acelaşi timp. Ce m-o fi apucat? Aşa îşi face omul singur de lucru şi dă de necaz. Totuşi m-am aplecat, ținându-mă de un copăcel, ca să văd ce prize aş fi putut să folosesc pentru o eventuală coborâre. Dar după ce am cercetat peretele de stâncă, mi-am zis că o asemenea încercare ar fi fost nebunie curată.

„Nu trebuie să te chinuieşti degeaba, îmi vorbea mai departe gândul. Nu ştii că în locul acesta eşti apărat de sus,

prin puterea Sfântului Calinic? Ascultă-mă, fă încercarea și vei vedea că nu ți se va întâmpla nimic!”

Înțelegeam, desigur, despre ce încercare ar fi fost vorba, că doar gândul se afla în mintea mea. Dar dacă se afla acolo, nu însemna și că era al meu... Am devenit brusc circumspect. Deja știam ce va spune gândul în clipa următoare și îl pândeam, zicându-mi: „Dacă e de la mine, nu are rost să-mi spună ceea ce știu deja”. Dar gândul a rostit sentențios: „Îngerii te vor purta pe aripile lor și nu vei lovi de piatră piciorul tău, doar așa este scris! Hai, încearcă cu curaj!”.

Atunci o altă voce lăuntrică, cea de-a treia, interveni: „Dacă îți vorbește cum i-a vorbit Mântuitorului, răspunde-i și tu ca Mântuitorul: *piei, satană, din calea mea, că de la început ai fost mincinos și ucigaș de oameni!*”

Eram uluit de acest dialog care avea loc în propria mea minte, de parcă aș fi fost terenul unei înfruntări între niște entități nevăzute. Deși promisem clar dovada mai devreme, tot nu-mi venea să cred că gândul dintâi era străin de mine. Cine știe câte taine ascunde mintea asta a noastră, poate că există niște disimulări foarte subtile, de care nu avem habar. „Nu e mai simplu să crezi în învățătura Mântuitorului și a Sfinților, decât să te încurci singur în asemenea judecăți?”, mă întrebă însă îndată cel de-al treilea gând.

„Chiar dacă nu vrei să cobori, măcar apropie-te nițel, ca să mă vezi... Că stau aici, singur-singurel, pe piatra asta și mă uit la apă, care tot curge la vale, de mii și mii de ani, de le-am pierdut șirul...”

Intenția de a mă apropia, ca și curiozitatea de a cerceta originea glasului acela veneau din mine, dar totodată o putere exterioară, mai mare decât mine, mă atrăgea ca un magnet către buza prăpastiei. M-am apropiat cât am putut mai mult, ținându-mă zdravăn de copăcelul crescut pe muchia peretelui. Eram conștient că făceam asta ca să-i dovedesc celui de jos că nu mi-era frică. Într-adevăr, la

vreo douăzeci de metri sub locul unde mă aflu, pe un pat de prundiș, se vedea un bolovan mare, de formă aproape cubică, acoperit cu mușchi negru.

N-am văzut nimic altceva, dar am simțit că din locul acela venea ceva foarte urât, care parcă stătea să prindă formă. Mi-am făcut cruce cu limba și am început să spun *Tatăl nostru*, în timp ce mă retrăgeam cu precauție de lângă marginea prăpastiei. Foarte curând am simțit o mare eliberare, ca și cum niște legături invizibile, care mă țineau prizonier, ar fi fost retezate dintr-o dată. Starea de urăciune dispăruse ca prin farmec.

Am pornit din nou la drum, gândindu-mă că îi voi povesti de această ispită părintelui Ghelasie, când am simțit deodată în nări un miros destul de puternic de ouă stricate. Am stat câteva clipe locului, încercând să localizez de unde venea miazma aceea puturoasă. „Poate că o fi vreun izvor cu apă sulfuroasă prin apropiere”, mi-am zis, deși știam bine că nu este așa.

M-am hotărât să grăbesc pasul, ca să trec cât mai repede de locul acela. Din pricina mersului, rucsacul din spatele meu se mișca în sus și în jos, iar curelele de susținere scoteau un scârțâit ritmic. Fără să vreau, atenția mi se fixă asupra acestui zgomot care avea darul să mă obsedeze, până când am început să aud efectiv în urechi, în ritmul aceluia scârțâit, cuvintele: „Dracu’ să te ia... Dracu’ să te ia...Dracu’ să te ia...” repetate la urechea mea de un glăscior subțire. Mi-am făcut semnul crucii și glăsciorul încetă. Am simțit o adevărată ușurare când, după o cotitură a drumului, apărură în sfârșit turlele de la biserica mănăstirii.

După ce i-am relatat părintelui Ghelasie experiența pe care o avusesem, acesta comentă în felul lui hâtru: „Păi ce făcuși, tăticule? Îl luași pe aghiută la plimbare?”

A trecut un an de la această întâmplare și mă aflu din nou la Frăsinei. Într-o seară, după Vecernie, mă plimbam prin curtea mănăstirii, când deodată m-am simțit

apucat de braț de cineva aflat imediat în urma mea și am recunoscut îndată vocea părintelui Ghelasie, care-mi spuse confidențial: „Fiule, am și eu să te rog un lucru, dacă primești... Pe fratele nostru Antonie îl cunoști... uite-l colo, pe alee... trece acum printr-o ispită mare...Te rog, fă-ți pomană și du-te la el și spune-i întâmplarea pe care mi-ai povestit-o mie acum un an, pe vremea asta. O să-i fie de mare folos”.

Solicitarea părintelui m-a mirat și am dat să mă întorc către el pentru a-i cere lămuriri, dar îmi strânse brațul în semn că nu e nevoie și mă îndemnă printr-un gest blând, dar ferm, către cel despre care-mi vorbise. Am făcut doi pași, dar am întors totuși capul, nefiind convins că înțelesesem bine despre ce era vorba, dar mai ales pentru că eram surprins de faptul că simțisem în strânsoarea aceea o putere mult mai mare decât a mea, care nu se potrivea deloc cu persoana părintelui Ghelasie.

Nu mică mi-a fost mirarea când am constatat că părintele nu se afla în spatele meu. Nu departe de locul acela era o scară care ducea la chilii și mi-am zis că poate o luase pe acolo, deși nimeni n-ar fi putut să dispară atât de brusc. Acest fapt, împreună cu cererea făcută anterior, îmi creau o impresie foarte stranie. M-am dus totuși la fratele Antonie, care se plimba îngândurat pe aleea din fața intrării în mănăstire, privind absent crinii înalți, deschiși de curând, ce luceau slab în semiobscuritatea serii. Îl cunoșteam destul de bine pe fratele Antonie. Era un om pe care, dacă îl vedeai o dată, nu-l mai uitai. Avea o putere herculeană și, pentru calitățile lui fizice deosebite, se ocupa cu muncile cele mai grele ale mănăstirii. Tot el conducea și o camionetă, cu care transporta oameni și materiale pentru nevoile locului.

Apropiindu-mă de el, și-a întors capul, privindu-mă cu o expresie străină. Am remarcat că slăbise foarte mult și chipul lui își pierduse vitalitatea și forța pe care i-o cunoșteam. Omul părea bolnav, dar nu trupește, ci sufletește.

„Cum merge călugăria?” l-am întrebat eu, după ce am schimbat câteva cuvinte. „Ei, cum să fie, ea merge înainte și noi ne ținem după ea, atâta cât ne țin curelele...” răspunse el și am deslușit o nuanță amară în glasul lui.

„Frate, iartă-mă că te întreb, dar ți s-a întâmplat ceva? Pari foarte schimbat...”

„Sunteți bun de duhovnic”, zise el, privindu-mă cu simpatie și tristețe. „Am ceva, este adevărat, dar nu vine din afară, ci dinăuntru. E greu de explicat...”

Misiunea mea devenea din ce în ce mai delicată. Dacă insistam, s-ar fi putut ca omul să-și închipuie că voiam să-l trag de limbă. În cele din urmă, mi-am luat inima în dinți și i-am mărturisit cine și de ce mă trimisese să stau de vorbă cu el.

„Părintele Ghelasie?”, întreabă fratele Antonie, sincer mirat. „Dar de unde să știe el de problema mea, pe care n-am mărturisit-o decât în fața duhovnicului?...”.

Iată-mă implicat într-o problemă în care n-ar fi trebuit să intru, mi-am zis în ciudat pe mine însumi. Dar acum trebuia să merg înainte. I-am explicat că părintele Ghelasie fusese cât se poate de bine intenționat, crezând că eu aș fi putut fi de folos.

„La urma urmei, între frați creștini nu trebuie să existe ascunzișuri”, zise Antonie. „Eu sunt un om simplu, fără școală multă și nu mă pricep la vorbe. Pe scurt, iată ce este: de o vreme încoace mă tot încercă un gând, că am să mor curând și nu mă simt pregătit. Duhovnicul meu zice că sunt ispitit de vrăjmașul, dar uite că au trecut niște luni de zile și gândul nu-mi dă pace, deși m-am spovedit și m-am împărtășit de câteva ori. Am făcut și un canon greu, ca să scap.

Ba încă într-o noapte, înainte de Miezonoptică, am visat un părinte bătrân, cu o barbă albă, frumoasă, care mi-a zis așa: „Măi Antonie, ai să treci printr-o cumpănă mare, vezi ce faci!”. Ei, de atunci s-a terminat cu liniștea mea. Nu mai dorm, nu mai mănânc ca lumea, ce mai, am

ajuns din om neom. Până la urmă, fie ce-o vrea Dumnezeu, numai să nu mă mai chinui atât!”.

„Părintele Ghelasie mi-a cerut să-ți povestesc ceva ce mi s-a întâmplat anul trecut, pe drumul către mănăstire...” am început eu, încurcat. I-am povestit experiența mea cu lux de amănunte. M-a ascultat tăcut până la capăt, dar nu eram deloc sigur că făcea vreo legătură între problema lui și povestea mea.

Se făcuse aproape întuneric, abia se mai vedea la doi pași. Niște fluturi foarte mari, dintr-o specie pe care n-o mai văzusem niciodată, se opreau în zbor deasupra corolei câte unui crin și-și introduceau în cupa lui un fel de trompă lungă și subțire, cu care sugeau nectarul. Era un spectacol inedit, insecta aceea mare stând pe loc în aer, ca și cum ar fi sfidat legile firii.

Fratele Antonie se cufundase din nou în izolarea lui. Mă rugă să-l iert, fiindcă îl așteptau treburile mănăstirii.

După masa de seară m-am întâlnit cu părintele Ghelasie. L-am anunțat că-mi îndeplinisem misiunea cât am putut de bine, dar că nu înțelegeam care era scopul ei. „Despre ce misiune vorbești, tăticle?”, făcu acesta oprindu-se locului, mirat. I-am reamintit de rugămintea lui de a vorbi cu fratele Antonie. Mirarea lui crescuse și mi-a cerut detalii. I-am relatat cu lux de amănunte scena, simțindu-mă nițel luat peste picior.

„Mă, fiule, crezi sau nu, treaba matală, dar după slujbă am vorbit cu părintele stareț în biserică și nu m-am mișcat de acolo până adineauri. Poți să-l întrebi, dacă vrei!”.

„Bine, dar e cu neputință... Doar era vocea cuviosiei tale...” , am exclamat eu, stupefiat.

„Ehei, fiule, pe aici, pe la noi se întâmplă multe și nu le putem cerceta pe toate”, făcu părintele, pe un ton împăciuitor. „Nu te tulbura. Deocamdată du-te și te odihnește nițel până la Miezonoptică. Mai stăm noi de vorbă”. Dar discuția n-a mai fost reluată, căci părintele era foarte

ocupat și nu l-am mai văzut decât la plecare, când ne-am luat rămas bun.

Anul următor, venind din nou la Frăsinei, am rămas siderat, aflând de la avva Ghelasie că fratele Antonie murise cu câteva luni înainte, într-un accident stupid, în timp ce transporta niște oameni cu camioneta. Am cerut febril detalii, dar știam dinainte ce voi afla. Nefericita întâmplare se petrecuse exact pe drumul prăpăstios care făcea legătura cu Olăneștiul. Camioneta se apropiase prea mult de marginea râpei și terenul cedase. În cădere, cei trei oameni au scăpat ca prin urechile acului, doar cu câteva zgârieturi. Singurul care murise fusese Antonie. L-au găsit zăcând cu capul zdrobit, exact pe bolovanul acela, în formă de cub, din fundul văioagei.

*

Era toamna anului 1979, anul intrării mele în pâine, cum se zice. Trebuia să mă prezint deja la postul de inginer, dar tot mai amânam, precum condamnatul care trage de ultimele clipe de libertate. Simțeam nevoia intensă de a face o călătorie, un anumit drum către o destinație necunoscută, ca și cum numai astfel aș fi putut să-mi păstrez independența la care ținam atât de mult. Iubeam muntele, deci m-am hotărât să fac o excursie de unul singur într-unul din masivele unde nu mai fusesem niciodată.

Am intrat într-o librărie unde se găseau hărți turistice și tocmai mă pregăteam să aleg Făgărașul, când o putere ciudată, străină de mine, mi-a indicat o cărticică pe care scria Munții Căpățânii. A fost ca și cum un bătrân cu barbă albă, din spatele meu, mi-ar fi arătat-o cu degetul, spunându-mi ceva de genul: „Aici se găsește ceea ce cauți!”.

M-am întors, gata să-l întreb pe cel din spatele meu ce voia să zică, dar spre mirarea mea n-am văzut pe nimeni. Am cumpărat totuși cărticica și am plecat, puțin înciudat, ca atunci când faci ceva contra firii și intenției tale. Nici

măcar nu știam bine unde se găsește acest masiv. Am socotit alegerea ca un fel de mână a soartei și peste două zile eram pregătit de plecare. Nu mi-am luat cortul, pentru că voiam să fiu cât mai liber cu putință. Acest început de octombrie era foarte frumos și nu se anunțaseră ploi. Apoi, judecând după hartă, era imposibil să nu întâlnesc ceva stâne prin zonă, unde m-aș fi putut adăposti la nevoie.

Dar, așa cum se întâmplă, socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg. În Călimănești cerul era mohorât și stătea să plouă. M-am decis totuși să plec la drum, deoarece nu aveam decât puține zile la dispoziție, alegând un traseu care trebuia să mă ducă la una din stânele pe care le văzusem pe hartă. Pe la unsprezece, în timp ce urcam prin pădure, inevitabilul s-a produs. A început să plouă mărunț și a ținut-o așa vreun ceas. Apoi ploaia a devenit serioasă și a continuat toată după-amiaza.

După socoteala mea, ar fi trebuit să ajung deja pe platoul cu stâna, dar mă aflu încă în pădure. Hainele mele erau aproape ude și se făcuse destul de frig. Au mai trecut alte ore chinuitoare prin ploaia care nu mai contenea, lumina începuse să scadă și tot nu ieșisem pe platou. Dacă nu găseam un adăpost în cel mult două ceasuri, eram condamnat să înnoptez în pădure.

Perspectiva nu era deloc veselă, ținând cont de faptul că nu aveam cort și era exclus să pot face un foc în condițiile acelea. Mi-am adunat puterile și am continuat să merg înainte, prin ceața care coborâse densă și împiedica vederea la o distanță mai mare de zece pași. După vreo jumătate de ceas am constatat însă cu stupefație că ajunsesem iarăși într-un loc pe unde mai trecusem o dată. Abia atunci teama a început să se înfiripe în mine. Mă simțeam ca prins într-o cursă subtilă.

Ce nesăbuiță, să plec la drum într-o zonă complet necunoscută, de unul singur, îmi spuneam. Eram tot mai convins că o putere tainică mă adusese în acest loc, anume ca să mi se întâmple asta. Mă vedeam deja petrecând

noaptea la rădăcina unui copac, ud learcă și tremurând de frig. Cel mai mult mă îngrijora însă lungimea nopții pe care o aveam de îndurat.

Ar fi fost o încercare destul de dificilă, dar eram convins că practica mea îndelungată în meditația Zen și în artele marțiale mă va ajuta să o trec cu bine. La urma urmei, poate că acesta era și scopul pentru care venisem aici – dorința mea subconștientă de a-mi testa aptitudinile fizice și spirituale. Dar dacă abia de acum înainte va urma adevărata încercare? Nu era greu să mă întâlnesc cu vreun urs flămând sau să-mi rup un picior. Sau cine știe ce alte primejdii necunoscute mă pândeau din pădurea aceea care nu se mai termina și peste care în curând va coborî noaptea.

Mersesem mai bine de zece ore și încălțăminte udă îmi provocase niște rosături dureroase. Din pricina oboselii, mintea îmi funcționa cu oarecare greutate. La urma urmei, totul ține de mental, îmi spuneam. Încercările lumii, lumea însăși, nu sunt decât un lanț de iluzii. Îmi tot repetam acest lucru în care crezusem ani de zile, dar experiența directă dovedea contrariul. Era ca și cum în mine s-ar fi aflat două persoane: una direct implicată în realitatea imediată pe care o trăiam, și a doua, care privea încurcătura celei dintâi impasibil și oarecum ironic.

Prima mă îndemna să fac tot ce-mi stătea în putință pentru a ieși din pădurea aceea înainte de lăsarea nopții; cea de-a doua, dimpotrivă, o acuza de lașitate pe cea dintâi, pentru că voia să evite încercarea. Rațiunea comună spunea că cea de-a doua avea dreptate, întrucât de vreme ce tot nu puteam face nimic ca să schimb situația, cel puțin să o accept cu seninătate.

Dar, straniu! Prima persoană afirma că tocmai această acceptare a încercării însemna de fapt cedarea în fața iluziei, și trebuia să recunosc că avea dreptate. Care din ele spunea adevărul? Prima era slabă, dar sinceră; cea de-a doua era puternică, însă vicleană. Eram prins într-o dublă

cursă, fizică și mentală, în care nimeni nu mă silise să intru și nici nu mă împiedica să ies, în afară de mine însumi.

Această stare a devenit brusc insuportabilă și atunci am simțit nevoia de ajutor. Era pentru prima dată în viața când mă recunoșteam învins și mă simțeam umilit. N-aș fi putut spune însă de ce: din pricina inferiorității părții slabe sau a superiorității părții viclene. Acesta a fost momentul când, pe fundalul zbuciumat al mentalului meu a început să sune clar numele de Maria.

Cineva, o a treia persoană necunoscută îmi repeta stăruitor să o chem în ajutor pe Maria. Partea indiferentă din mine zâmbi ironic în interior – iată, îmi spuneam, ce abil joc face acest mental al meu. Vrea cu tot dinadinsul să mă facă să mă simt ca un copil neajutorat, care strigă după mama la cea mai mică amenințare din exterior. Dar el, mentalul, știa bine rolul pe care îl avusese bunica în viața mea. Pentru că dintre toți pe ea o iubisem cel mai mult. Fusese pentru mine mai mult decât o mamă și eu pentru ea mai mult decât un fiu. De-aș putea să-mi iubesc copiii așa cum m-a iubit bunica mea!

Ce ciudat, mă gândeam, într-adevăr, pe bunica o chema Maria... dar cum ar fi putut să mă ajute acum, de vreme ce era moartă de treisprezece ani? Glasul interior repeta cu stăruință: „Maria...Maria... cheam-o pe Maria, numai ea te poate ajuta... Astăzi e ziua ei, când împlinește toate rugămințile...”. Ziua bunicii mele... dar care din ele? Cea de naștere sau cea de deces? Cu siguranță eram foarte obosit și mintea începea să-mi joace renghiuri. Însă ce insistență ciudată! Ce ar fi trebuit să fac? Să încep să strig prin pădure, ca un ieșit din minți? Și pe cine? Totuși m-am supus, convins că făceam un act nebunesc, și punându-mi mâinile pâlnie la gură, am strigat: „Hei, mă aude cineva?” În același timp, am fost convins că aud prin pădure niște râsete batjocoritoare.

„Strig-o pe Maria, numai ea te poate ajuta, altfel nu mai ieși din locul acesta!” Vocea care rostise acest îndemn

răsunase atât de clar din spatele meu, încât m-am întors brusc, simțind că-mi îngheață sângele în vine. Mi-a trecut prin minte că eram victima unor duhuri ale pădurii. Deodată am realizat că aceasta era primejdia care mi se pregătise. Față de care ploaia, frigul, lipsa de adăpost, urșii, nu erau decât niște amenințări minore.

Adevărații stăpâni ai pădurii acesteia erau niște ființe reale, nevăzute și foarte rele. Îmi urmăreau cea mai mică mișcare și așteptau, ca niște șacali blestemați, să colapsez, ca să se năpustească. Îi simțeam strângând cercul în jurul meu. Dar ce mi-ar fi putut face, la urma urmei? Nu erau decât niște duhuri, fără consistență materială, mă încurajam eu. Toată lupta se ducea, de fapt, pe plan mental. Dar unde se termină fizicul și unde începe mentalul? Care este reduta pe care trebuia să o apăr?

Nu eram pregătit să răspund la această întrebare. Iată o înfruntare în care nici meditația Zen, nici artele marțiale nu-mi erau de nici un folos. Lupta aceasta nu putea fi dusă decât din afara mea, de către un duh superior. Înțelegând aceasta într-o clipită, mi-am învins toate reținerile și am strigat din străfundul inimii, ca un copil neajutorat: „Maria, ajută-mă!”.

Am repetat chemarea de câteva ori, cu gândul la bunica mea defunctă, luptându-mă cu un sentiment acut de absurd. Percepeam limpede râsetele și îngânările batjocoritoare, mai depărtate sau mai apropiate, care însoțeau fiecare chemare.

„Nu pe bunica ta, ci pe Preasfânta Fecioară Maria trebuie s-o chemi!”, îmi spuse glasul din spatele meu. Mintea mea refuza să înțeleagă și am continuat să o invoc pe bunica, până când, la un moment dat, în ceața din fața mea am văzut, ca prin vis, silueta unei femei înveșmântate într-un halat lung și cernit. Un sentiment vechi și puternic mi-a invadat sufletul, căci o recunoscusem, fără doar și poate, pe cea care mă crescuse.

„Totul este un vis”, mi-am zis, dar sentimentul acela pe care nu-l mai trăisem de când eram copil nu mă părasea. Bunica, dacă ea era cu adevărat, avea o atitudine absentă, neomenească. Cred că erau cu ea unul sau doi însoțitori, pe care nu-i vedeam, ci mai mult îi ghiceam. „Bunico, tu ești?...” am îngăimat, cu glasul înecat. „Ai venit atâta cale, mamă, ca să ne întâlnim aici...”, răspunse ea și i-am recunoscut vocea, deși nu părea să vină de la cea din fața mea, ci din altă parte, ca de la o mare depărtare.

„Eu sunt prea mică, mamă, degeaba mă strigi pe mine, pentru că eu n-am puterea să te ajut. Pe Maica Domnului trebuie s-o chemi, astăzi este ziua ei...”. „Arătați-mi drumul, nu vreau altceva decât să mi se arate drumul!”, am exclamat, dar bunica nu mai vorbea cu mine, ci părea să se sfătuiască acum cu persoana din spatele meu. Acesta spunea că nu mă poate ajuta, deoarece nu voiam să mă rog eu însumi. Atunci bunica mi se adresa cu un glas care vibra de dragoste: „Mamă, ascultă-mă ca atunci când erai mic și mergeai cu mine la biserică, și erai credincios... Trebuie să te rogi tu însuși Maicii Domnului ca să fii ajutat, fiindcă astăzi este ziua ei, când nu trece nici o rugăciune cu vederea...”.

Mai mult împins de îndemnul ei, m-am supus și am zis cu glas tare: „Preasfântă Fecioară Maria, ajută-mă!” Cei doi s-au arătat bucuroși nespun și mă îndemnau să repet rugăciunea iar și iar, ceea ce am făcut fără să fiu prea convins că ceea ce se petrecea avea vreo realitate în afara mea.

„Mă voi trezi din visul acesta și totul va reintra în normal”, îmi spuneam, dar hainele mele ude, durerea de la picioare, greutatea rucsacului alcătuiau un complex de senzații care nu voia să dispară. Aceasta era așadar realitatea. Care din ele? Eram prizonierul pădurii sau al minții mele? Eram prea obosit ca să mai pot cerceta. Bunica și celălalt se rugau ei înșiși pentru mine. Deodată au început să se bucure din nou și bunica făcea metanii, așa cum o văzusem făcând de atâtea ori pe vremea când eram copil.

Atunci am remarcat că ploaia se oprise și pădurea se luminase. Nu mai era atât de frig și ceața dispăruse. De undeva, de dincolo de copaci, dinspre ceea ce părea să fie un luminiș, se auzea un glas plăcut, de fată tânără, fredonând un cântecel popular. Deodată toată neliniștea mea dispăru ca prin farmec, ca și cum abia atunci m-aș fi trezit cu adevărat dintr-un coșmar. Eram înciudat pe mine însumi pentru slăbiciunea și nepriceperea mea, care mă făcuseră să mă învârtesc ore întregi prin pădurea aceea, la doi pași de o așezare care se afla cu siguranță în vale.

„Slăvită fii, Maică preabună”, rostea bunica și glasul ei era amestecat cu lacrimi. În ziua aceasta, în care toți credincioșii se roagă la picioarele tale, primește și rugăciunea noastră și ajută-l pe fiul meu, scapă-l de necazul în care a intrat, să nu-și primejduiască viața, că e tânăr!” Iar cel din spatele meu îmi șoptea plin de venerație: „Coboară-te în genunchi înaintea Maicii Domnului, păcătosule, că s-a ostenit să vină aici pentru tine!”.

Ascultam zăpăcit, fără să înțeleg despre cine vorbeau, pentru că nu vedeam pe nimeni. Deodată, fără veste, am văzut perfect aieva, la o distanță de câțiva metri de mine, o persoană feminină, înveșmântată într-un strai călugăresc de culoare brun închis, cu glugă. Chipul ei, deosebit de distins, de un oval perfect, era încadrat de marginea albă ca zăpada a mahrimei. Părea să fi avut în jur de treizeci de ani.

Ceea ce m-a frapat imediat la persoana din fața mea era curăția desăvârșită, aproape neomenească, care răzbătea ca o lumină din toate detaliile înfățișării sale. Privirile mi s-au oprit, fără să pot spune de ce, pe brâul de piele cu cataramă pe care îl purta în jurul mijlocului. Atitudinea ei părea puțin distantă. Îi ghiceam caracterul puternic și extrem de sensibil, care putea trece de la o mare blândețe la o fermitate implacabilă. Nu înțelegeam cum își făcuse apariția atât de brusc în locul acela, dar părea să fi venit cu siguranță din direcția luminișului pe care îl observasem mai înainte.

„Cine mă tulbură de la rugăciune, în ziua aceasta în care trebuie să fiu alături de frații mei?” zise Maica, și glasul ei răsună extraordinar de plăcut, ca niște clopoței de argint. Atunci cel din spatele meu luă cuvântul, cerându-i iertare în modul cel mai ceremonios și mai înflorit pe care îl auzisem vreodată. Apoi îi explică motivul pentru care fusese chemată, amestecând în discursul său tot felul de laude și epitete alese, ca și cum s-ar fi adresat nu unei călugărițe de rând, ci unei persoane de rang foarte înalt. Limbajul pe care îl folosea era marcat de un puternic arhaism, de o proveniență imposibil de localizat.

Bunica mea s-a alăturat și ea rugămintelor celui alt, făcând referiri la faptele minunate pe care Maica aceasta le săvârșise și pentru care era atât de venerată. În tot acest timp, ea mă privea fix, cercetător, și mă simțeam pătruns de privirea aceea până în adâncul sufletului, fără să mă pot ascunde nicăieri. Am încercat să rezist din mândrie, dar puterea ei era covârșitoare, fără să-și piardă blândețea, încât după un scurt timp mi-am plecat privirea, invadat de un sentiment profund de rușine și umilință.

„Spui că este fiul tău, dar acela a murit!”, se adresă ea bunicii mele, referindu-se la unchiul meu, care murise la un an după ea. „Este adevărat, prea bună Maică, dar este ca și copilul meu, fiindcă eu l-am crescut” a răspuns bunica.

„Cât ai trăit, a fost apropiat de Dumnezeu, dar după ce ai murit, a uitat de credință. E neascultător și prin păcatele lui aduce jertfă celui rău. De aceea a fost adus aici. Ce folos este să se scape trupul, dacă sufletul va fi aruncat în iad?”. Frazele acestea cădeau asupra mea ca o judecată implacabilă, confirmându-mi parțial ceea ce înțelesesem deja și făcându-mă să mă înspăimânt.

Persoana din spatele meu împreună cu bunica nu se lăsă, reînnoindu-și rugăciunile cu și mai mare osârdie și cu cât o făceau mai mult, cu atât mă simțeam mai umilit. „Cazi în genunchi și roagă-te, păcătosule, că pentru tine a venit Maica Preasfântă!” îmi repeta el într-una la ureche.

Am schițat gestul de a îngenunchea, dar m-am oprit în ciudat. Nu voiam să accept să îngenunchez înaintea unei femei, fie ea și maică stareță sau ce altă mărimă a cinului monahal din părțile acelea ar fi fost. Și apoi cum era să mă așez în noroiul acela?

Deși simțeam că ceea ce se întâmpla era de o importanță covârșitoare pentru mine, nu reușeam deloc să ies dintr-o stare de amorțeală nefirească ce pusese stăpânire pe trupul meu. „E tânăr, Maică, și a păcătuit din elanul tinereții, dar se va pocăi, deci iartă-l! Mă dau pe mine chezaș pentru el!”, zicea bunica mea. „Nimeni nu-și poate pune sufletul chezaș pentru altul, nu știi asta?”, răspunse Maica. „Zici că se va pocăi, dar pocăința vine din inima smerită, nu din cea învârtosată de mândrie deșartă!”, și în timp ce vorbea, mă privea senin și distant.

„Apoi iertare și ajutor nu sunt eu vrednică să dau, ci numai Fiul meu. Dar fie, pentru că astăzi este ziua când nu vreau să las pe nimeni să plece rușinat de la mine, îl voi ruga pe Domnul și Stăpânul nostru să facă pentru el ceea ce mi-ați cerut. Să nu mai rătăcească prin pustietăți, ci să meargă devală, la frații mei, care se roagă acolo, și să ia de la ei învățătura cea bună!”.

Bunica și celălalt făceau metanii, mulțumind și îndemnându-mă și pe mine să mă închin până la pământ, lăudând cu glas mare pe Dumnezeu și pe Maica, dar aceasta plecase la fel de brusc și de misterios precum venise. În schimb am auzit iarăși dinspre luminiș cântecul fredonat de glasul cel tânăr de fată și am simțit în nări o mireasmă minunată, de pomi în floare.

„Cazi la pământ și sărută-i urmele, nerecunoscătorule, că nu le-a fost dat la mulți muritori să trăiască o zi ca aceasta!”, mă admonesta glasul din spatele meu și dintr-o dată m-am trezit complet singur, îngenuncheat pe pământul reavăn al pădurii, care era acoperit de petale mici și albe de flori. Atunci am crezut din nou că visam ori că-mi pierdusem mințile. Totul nu fusese decât o înscenare

absurdă? Dar luminișul de dincolo de copaci rămânea tot acolo, ca o realitate ce nu putea fi contestată.

Am mers automat în direcția aceea și, după ce am trecut de un desiş, am rămas încremenit de bucurie: în fața mea se deschidea o vale largă, prin care șerpuia un drum de căruță ce se pierdea în umbrele serii. Eram consternat. Consultasem cel puțin de zece ori harta, încercând să găsesc o ieșire din pădure și nu văzusem nici un drum în apropiere de locurile prin care trecusem. O explicație ar fi fost că mă găseam în cu totul alt loc decât credeam, dar pentru asta ar fi trebuit să parcurg o distanță cu mult mai mare decât cea pe care o străbătusem, ținând cont de urcușuri și coborâșuri, de ploaie, de rotirea în cerc.

Dincolo de orice rațiune, înțelegeam că se petrecuse cu mine o minune extraordinară și că tot ceea ce văzusem și auzisem mai devreme fusese aievea. Dar încă refuzam să mă gândesc la adevărata semnificație a celor trăite, fiindcă mă umplea de o teamă mistică. M-a încercat pentru o clipă imboldul de a intra din nou în pădure, ca să văd dacă recunoșteam locurile, dar m-a oprit gândul ca nu cumva prin această dovadă de necredință să pierd darul pe care îl primisem.

Seara cobora cu repeziciune și în cel mult o jumătate de oră urma să se lase întunericul. M-am așternut deci la drum, cu gândul de a ajunge cât mai curând la prima așezare omenească, care nu putea fi prea departe. Într-un ungher interior tot mai credeam că pe undeva, prin apropiere, trebuie să se găsească o mănăstire de maici, căci persoana sau vedenia care mă ajutase să ies la drum în felul acela de neînțeles vorbise de un lăcaș de rugăciune. Rosăturile de la picioare deveniseră adevărate răni, care îmi produceau la fiecare pas o durere foarte greu de suportat.

Căzuse întunericul și din vale bătea un vânt rece, care mă pătrundea prin hainele ude până la oase. Luna răsărise albă deasupra brazilor și strălucirea ei rece îmi accentua

senzația de frig. Mergeam de o bucată bună de vreme, când mi se păru deodată că aud niște strigăte vagi, venind dinspre pădurea pe care o lăsasem în urmă, în susul dealului. Semănau cu hăuielile cu care se cheamă ciobanii, dar păreau să fie făcute fără nici un scop, ca un soi de batjocură.

Într-un loc atât de îndepărtat și la ora aceea, numai cu greu mi-aș fi putut închipui că ar fi vorba de un om. „Iarăși îmi joacă mintea farse”, m-am gândit și mi-am propus să nu mă mai las atras în jocul acesta. Oricum, aici nu mai era pădure, nu aveam cum să mă mai rătăcesc – tot ce aveam de făcut era să țin drumul la vale. La un moment dat am simțit că în spatele meu se furișează cineva.

M-am oprit fulgerător și m-am întors, gata de orice. Luna plină răspândea o lumină suficientă ca să văd bine drumul din spatele meu. N-am sesizat nimic ciudat, așa că mi-am continuat drumul, convins că fusese vreun animal. Dar după nici zece pași am auzit niște cuvinte rostite precipitat, cu voce joasă, venind din niște desişuri pe lângă tocmai treceam. De data asta nu mi se mai păruse – cineva mă urmărea.

Am sărit iute într-o parte, mi-am dat jos rucsacul din spate și am scos un cuțit de vânătoare de care nu mă despărțeam niciodată la drum. Lama luci sinistru în lumina lunii. „Ce vrei să faci cu cuțitul împotriva duhurilor?”, mă întrebă un personaj nevăzut, dar în care l-am recunoscut cu uimire pe bătrânul de la librărie. „Pune-l deoparte, să nu te facă să te tai singur!”.

În același timp se auzi clar un râset pițigăiat, de femeie, care mă făcu să îngheț. „Hei, cine e acolo? Ieși la iveală!”, am strigat eu către desişul de unde venise râsetul, deși nu eram deloc în apele mele. „Nu face greșeala să vorbești cu ei!”, se alarmă bătrânul cel nevăzut. „Prefă-te că n-ai auzit nimic și mergi mai departe! Nu se pot apropia de tine, pentru că ești sub apărare de sus, dar te pot ispiti. Să nu te lași!”.

Am ascultat și mi-am văzut de drum, cu toate că glasurile și râsetele batjocoritoare mă urmăreau tot timpul. Rosteau tot felul de măscări, obscenități, înjurături și amenințări la adresa mea, dar nu înțelegeam întotdeauna ceea ce spuneau, ca și cum ar fi vorbit în altă limbă; când se apropiau, când se îndepărtau, de parcă ar fi zburat prin văzduh cu mare iuțeală. Dacă n-ar fi fost teama intensă pe care mi-o produceau, aș fi crezut cu ușurință că sunt propriile mele gânduri, pe care nu le mai puteam stăpâni din pricina oboselii.

La un moment dat se petrecu ceva cu totul de necrezut: am auzit o fluierătură destul de clară, ca aceea pe care unii o produc suflând printre degete, și privind într-acolo, am văzut prin frunzișul unui fag înalt jucând mai multe flăcărui, ca de opaițe sau lumânări. „Vezi? Și noi ținem slujbă!”, mi s-a părut că aud și ca o confirmare, urmară niște râsete vulgare și chicoteli.

Dacă aș fi putut, cred că aș fi rupt-o la fugă. Povestea din pădure se repeta, dar acum cel puțin aveam drumul, care mai devreme sau mai târziu urma să mă scoată la o așezare omenească. „De ce nu vrei să te rogi? Tot nu ți-a venit mintea la cap?”, m-a apostrofat bătrânul. Însă pentru mine, la ora aceea, rugăciunea nu avea un rol prea clar și am nesocotit sfatul.

De ce nu se ruga el, îmi ziceam, avea cu siguranță mai multă experiență decât mine și oricum, realitatea era una și aceeași pentru amândoi, ce importanță avea cine se ruga. Nu voiam altceva decât să ajung cât mai repede la un adăpost, printre oameni. Din fericire, la o cotitură a drumului, am zărit în depărtare o lumină. Una adevărată, după cum am ținut să mă asigur. În mai puțin de o jumătate de ceas mă aflam înaintea unei porți mari, luminată de un bec electric.

Am citit: „Sfânta mănăstire Frăsinei”. Câteva clipe am rămas încremenit, apoi m-am închinat: aveam acum prima confirmare obiectivă a faptului că Maica din pădure fusese

cât se poate de reală. Atât de reală cât putea mintea mea să înțeleagă. Am parcurs un drum pietruit, în pantă, și am ajuns în dreptul unei alte porți mai mici.

De-abia am apăsat clanța, când din curtea de dincolo se auzi un glas omenesc, care mă întrebă: „Cine ești, mă tăticule, și de unde vii la ora asta?”. Apariția aceasta bruscă s-a legat cumva în mintea mea de ceea ce trăisem mai devreme și m-am încordat tot. Dacă era o altă cursă? Lumina galbenă a unei lanterne îmi luminează fața, apoi coborî examinându-mă de sus până jos și întârzie un timp pe hainele mele ude.

Am răsuflat ușurat – ajunseseam în sfârșit printre oameni. Aveam cu siguranță o înfățișare care trezea multe suspiciuni. I-am răspuns la întrebări celui care părea să fie un călugăr și i-am întins actul de identitate pe care mi-l ceruse. Apoi m-a condus într-o anexă a mănăstirii, o casă cu o încăpere mare, în care se aflau mai multe paturi.

După ce mi-am schimbat hainele ude, l-am privit mai bine pe călugărul care mă găzduise. Avea un chip mic și juvenil, ca de adolescent și o slăbiciune fizică surprinzătoare. Continua să mă examineze curios și bănuitor, mai ales după ce i-am mărturisit că nu ajunseseam în acest loc prin voința mea (desigur, am evitat la început să vorbesc despre Maica din pădure, ca să nu mă creadă vreun nebun).

Când a înțeles ca terminasem facultatea și eram inginer, s-a mai relaxat. „Ei, să mănânci ceva la noi, că ești venit de la drum lung și apoi să mergi să te închini la biserică, fiindcă astăzi e o zi mare”, zise el. Era Sfântul Acope-rământ al Maicii Domnului, o zi pe care mănăstirea aceea o cinstea în mod special, dar despre care nu auzisem nimic până atunci. Mi-au revenit în minte deodată cele auzite de la persoanele din pădure, despre ziua aceasta în care Preasfânta Fecioară nu trece cu vederea pe nimeni dintre cei care au nevoie de ajutorul ei. Promisem astfel a doua confirmare a faptului că tot ceea ce trăisem fusese real.

Monahul din fața mea nu era altul decât fratele Ghelasie, viitorul ieromonah, care urma să ocupe în viața mea un rol foarte important, aș zice chiar esențial. După ce l-am cunoscut mai bine, i-am povestit cu amănunte toată întâmplarea cu rătăcirea prin pădure și cu întâlnirea cu Maica Preasfântă, cu ajutorul căreia mă aflam acolo. Mi-a spus că nu eram singurul care o văzuse pe Maica Domnului prin părțile acelea și că s-a arătat de mai multe ori unor călugări, dar foarte rar mirenilor.

Preasfintei Fecioare îi plăceau împrejurimile acelea, deoarece mănăstirea Frăsinei, ca și Muntele Athos, era închinată ei. „Ai primit un dar mare de la Dumnezeu, frate”, mă încredința el. „Anume ai fost chemat de Dumnezeu aici, ca să pui început bun. Să nu uiți niciodată această întâmplare și să o povestești și copiilor și la toți apropiații frăției tale, ca să cunoască puterea rugăciunii Maicii Domnului”.

Am rămas vreo trei zile la Frăsinei, până ce mi s-au vindecat rănila de la picioare și am fost din nou în stare să mă încălț cu bocancii pe care mi-i reparase fratele Ghelasie cu mâna lui. Acesta a fost începutul unei lungi prietenii cu părintele Ghelasie, care a durat douăzeci și patru de ani. O prietenie și o dragoste frățească pe care i-o voi purta întotdeauna și prin care sper ca Dumnezeu să mă facă să-l regăsesc dincolo.

Prin el mi s-a descoperit calea creștin-ortodoxă și de la el am primit cele mai alese daruri ale învățaturii ortodoxe. Prin el m-am apropiat din nou de Dumnezeu și de credință, de care uitasem aproape total după moartea bunicii mele. Prin el mi-am abandonat după cincisprezece ani profesiunea de inginer și am devenit profesor de Religie. Prin el și prin lăcașul sfânt al Mănăstirii Frăsinei am primit și alte descoperiri extraordinare, care mi-au marcat existența într-un chip care nu se mai poate șterge vreodată.

Avva Ghelasie s-a mutat la cele veșnice în timp ce un ucenic îi citea Acatistul Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului, ajungând la cuvintele: „Făclie primitoare de lumină văzându-te pe tine la rugăciune în văzduh, în biserica din Vlaherne, poporul ce era de față a strigat: „De unde este nouă aceasta, ca să vină Maica Domnului nostru aici?” ...

Odihnește-te printre fericiți, Părinte Ghelasie, și roagă-te și pentru noi, păcătoșii!

*

Avva Ghelasie stătea într-o zi de vorbă cu un mirean cu carte despre ispitele diavolului. Discuția fusese pornită de acesta din urmă, în legătură cu unele fapte reale care i se întâmplaseră în decursul vieții, în care recunoscuse, fără doar și poate, prezența și lucrarea celui rău. La această discuție mai lua parte și un alt părinte, care confirma prin tot ceea ce știa el însuși din scrieri, din fapte petrecute la mănăstire și din alte părți, că diavolul are o putere foarte mare, căreia nici un om nu-i poate sta împotrivă, dacă nu-l ajută Dumnezeu.

La un moment dat, părintele Ghelasie zise nițel ironic: „Da' văd că și-a găsit michiduță lăudători, nu glumă!” Simțind aluzia, celălalt se grăbi să răspundă: „Nu crede, părinte, că eu îl laud, Doamne ferește! Dar cuvioșia ta le cam ieși așa, în derâdere, când sunt atâția părinți serioși care mărturisesc că nu e de joacă cu cel rău. Mai ales dacă îl lasă Dumnezeu să-și facă de cap cu câte unii, știe El de ce... Au fost apariții reale, oameni care l-au văzut, așa cum te văd eu pe mata! Se zice că dacă îl vezi direct, poți muri pe loc. Să te trezești cu el în față, în cine știe ce chip îngrozitor, atunci să te văd ce-ai face!”

„Ce să fac”, zise avva Ghelasie, cu un aer hâtru și zeflemitor. „I-aș zice: 'Pleacă, bă, d'acilea, că tu ești minciună!'”.

*

Avva Ghelasie vorbea într-o zi despre ascultare și tăierea vocii. „Mulți înțeleg greșit cuvintele *toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm*, crezând că trebuie să se abandoneze total. Acest lucru este foarte bun, dacă e înțeles cum trebuie, dar poate fi și rău. Trebuie să-i dai jertfă lui Dumnezeu eul, nu sinele. Sinele este al tău, ți l-a dat Dumnezeu ție, nu ca să i-l dai înapoi. Chipul lăuntric Dumnezeu nu-l primește de jertfă. Omul are tendința de a cădea în fel și fel de scheme și modele, pe care și le face singur, apoi se miră de ce nu poate fi liber. Dumnezeu nu e schemă, nici model, că nu poți tu, o creatură, să imiți Necreatul. De aici până la panteism nu mai e decât un pas. Între noi și Dumnezeu este un raport ca de la Tată la fii. Nici un tată nu e mulțumit să-și vadă fiii ținându-se de mâneca lui, incapabili să se descurce singuri în viață. Tatăl spune: ‘Mă fiule, ți-am dat viață, du-te acum și trăiește-ți-o bine, așa cum te-am învățat, și nu mă face de rușine!’. Nici mama, după ce te-a născut, nu rămâne legată cu cordonul ombilical de tine. Iar dacă te-a alăptat, te-a și înțărcat la urmă. Căutați ca nimic să nu vă lege, să nu vă devină obsesie, că Dumnezeu e libertate, nu prizonierat. Cum zice acolo: ce folos este să schimbi lanțul de fier cu unul de aur? Cel mai rău lucru dintre toate este să-ți faci obsesie din credință, să-ți faci, Doamne ferește, idol chiar din Dumnezeu!”

*

Un tânăr care venea adeseori la Frăsinei, la părintele Ghelasie, se plângea că nu se poate dezbara de păcatul desfrânării. Nu era căsătorit și nici nu voia să-și întemeieze o familie deocamdată, pentru că, zicea el, era tânăr și voia să-și trăiască viața. Relațiile lui cu femeile erau oneste, adică nu alerga din floare în floare, cum se zice, dar durau atât cât durau, apoi, pentru că nu putea rămâne singur,

cunoștea o alta. Nu era el cel care strica relația, ci la un moment dat lucrurile nu mai mergeau și legătura se desfăcea de la sine. „Aș vrea să rămân cu o femeie toată viața, să-mi întemeiez o familie”, mărturisea el, „dar dacă nu se arată încă persoana potrivită, ce să fac?...”.

La un moment dat, părintele Ghelasie se decise să ia taurul de coarne, și lăsând deoparte delicatețea, îl întrebă frontal pe tânăr: „Mă tăticule, eu trebuie să știu ceva: matale ești așa, cum se zice, armăsar, adică, înțelegi, e musai să...”

„Nu, părinte, nicidecum”, răspunse tânărul fără să stea pe gânduri. „Nu sunt din aceia care nu pot să stea fără femeie, fără să conteze prea mult cum este, femeie să fie. Pentru mine relația aceasta vine dintr-o nevoie mult mai subtilă, care nu începe de la trup, ci de la o anume emoție estetică, care se poate numi la un moment dat și artă, dacă vrei... Între mine și o femeie care-mi place, cu care vreau să fiu împreună, lucrurile pornesc întotdeauna de aici, de la această stare a unui frumos senzual, care ne cuprinde pe amândoi, dar care cred că vine mai întâi de la mine către ea...”

„Mă fiule”, îl întrerupse părintele, „dacă ziceai că ești armăsar, te iertam mai ușor, că ești tânăr; dar așa, după tot ce-mi spuseși, cu chemarea „artistică”, e clar că te ține aghiută. Așa că fugi, nu mai sta, că e foc!”.

*

Mai mult ca oricând se simte nevoia unor „Convorbiri” dintre „Știință și Religie”, spune Părintele Ghelasie, îndemnând „să nu se confunde „Cunoașterea-Știință” cu „gnosticismul” (ce pretinde că Divinul se poate cuprinde de Cunoaștere). Cunoașterea-Știință este ca „ceara și uleiul” în care se poate „aprinde” LUMINA cea de TAINĂ a Revelației, fără să se confunde.

*

Cei ce i-au trecut pragul chiliei (era un „zăvorât” de trei ani din pricina bolii), au văzut alături de icoane, candelă, epitrahile și o chilie plină de ierburi, tot felul de preparate și chiar... gănganii, cărora avea grijă să nu le pricinuiască nici cel mai mic rău.

*

Dacă pentru unii e tratament, alimentația isihastă e pentru cei sănătoși un mijloc de prevenire a anumitor boli, iar pentru cei mistici, un ajutor în sporirea duhovnicească.

*

L-am cunoscut pe Părintele Ghelasie în 1993. Era prima dată când făceam o mărturisire așa cum se cuvine. Am simțit că a intrat în ființa mea răscolindu-o. Timp de un an întreg am avut o pace și o bucurie de nedescris. Asta mi-a schimbat viața radical, lăsându-mă cu o stare la care de atunci înoace mă raportează tot timpul.

*

Din nefericire, nu am mai avut posibilitatea să-l întâlnesc personal pe Părintele Ghelasie. Am aflat de el de la Florin Caragiu, pe care l-am cunoscut de abia la scurt timp după plecarea Părintelui dintre noi... Din cărțile primite cu mare generozitate de la Florin, am descoperit un gânditor de mare profunzime și originalitate, și în plus, care răspunde destul de clar și răspicat la niște întrebări care mă frământă de ceva timp...

De mulți ani am simțit atracția de a studia și proiecta automate în versiunea lor extremă, de programe de calculator, cu un număr imens de stări posibile. Am fost fascinat de complexitatea și posibilitățile remarcabile ale programelor, care depășesc cu mult capacitățile umane de

calcul. De aici a fost doar un pas către curiozitatea de a vedea cât de departe se poate merge pe drumul construirii unei mașini, a unui robot care să se comporte ca un om, o așa numită inteligență artificială (IA)...

Ceva îmi spunea însă că omul are ceva în plus, acel chip și acea asemănare... Cred că voiam să înțeleg ce înseamnă acestea, ce lipsește unui robot ... Îmi doream să cunosc un teolog cu care să pot discuta aceste lucruri. Am căutat și cărți sau scriitori creștini ortodocși care s-au preocupat de același întrebări.

Iată că deodată, la scurt timp, am descoperit doi gânditori care au mai multe în comun: sunt din aria ortodoxiei, au avut o viață chinuită de suferințe și, cel mai important, au câteva idei similare, care, în plus, mi-au adus un început de răspuns la întrebările mele. Este vorba, de Mihail Bahtin și de Părintele Ghelasie. Primul este un filosof, filolog și critic literar rus, care a trăit în cea mai mare parte în prima jumătate a secolului trecut, a avut o boală cumplită (mielită), a fost persecutat în perioada comunistă, neavând drept de a scrie pentru o perioadă (scriind sub alte nume) și care este acum foarte apreciat, poate că chiar mai mult în Statele Unite (unde a fost descoperit de circa 30-40 de ani) decât în Europa. De el am aflat întâmplător, acum câțiva ani, de la o profesoară de la Universitatea din Simferopol (Crimeea), care mi l-a recomandat în legătură cu studiile mele despre metafore. Atunci n-am dat multă importanță, crezând că nu a fost tradus în română, însă, în contextul unui proiect de cercetare la care am participat la Philadelphia, am văzut că este citat la loc de cinste..., ceea ce m-a făcut să mă interesez de ceea ce a scris...

Cel de-al doilea gânditor este cu mult mai puțin cunoscut în străinătate, a murit de curând, a suferit și el cumplit..., este vorba, bineînțeles, de Părintele Ghelasie. Și cu el lucrurile s-au întâmplat oarecum similar: Imediat după revoluție am cumpărat o carte a lui, care mi s-a părut că are multe de spus. Este vorba de *„Isihasm, Dialog în*

absolut". Poate că atunci nu eram pregătit pentru a trece de limbajul lui, greu de urmărit, din această carte..., așa că am răsfoit-o și am pus-o alături de multele cărți pe care mi-am propus să le citesc cândva. Mi-am adus aminte de ea atunci când Florin Caragiu mi-a zis de el și mi-a dat câteva cărți despre el...

Să trecem însă la ceea ce zic eu că-i leagă mai profund pe cei doi decât întâmplările vieții... La amândoi am găsit idei oarecum asemănătoare referitoare la problema limbajului, care a fost și unul din subiectele predilecte ale filosofiei secolului al XX-lea. Eu am ajuns la această problemă pe drumul pe care l-am parcurs de mai mulți ani prin inteligența artificială. Alături de conștiință, intuiție și creație, limbajul este o trăsătură definitorie a naturii umane, și, totodată, toate sunt obstacole către obținerea unui surogat de natură umană prin tehnologie.

Structuralismul, una din paradigmele predominante în secolul trecut, nu numai în lingvistică ci și în multe alte domenii, a susținut posibilitatea descrierii limbajului prin structuri fixe. De aceea probabil, Saussure, inițiatorul structuralismului, refuza să considere limba vorbită, ca fiind în permanentă schimbare, în favoarea limbii scrise, cu caracter stabil. Pe de altă parte, tot el afirma caracterul pur arbitrar al cuvintelor, văzute ca semne, ca o formă arbitrară. Concepția structuralistă se încadrează în direcția (neo)pozitivistă care încerca să reducă totul la descrieri independente de subiectivitatea umană și, mai ales, de o influență religioasă. Metafizica și religia sunt considerate de pozitiviști ca etape în istoria omenirii către idealul în care totul este bazat pe știință, ca model având matematica și fizica.

Un pasaj din Părintele Ghelasie care m-a făcut să fac o asociere cu reacția mea de respingere a unor idei structuraliste este cel în care el spune: „Dumnezeu nu Creează Structuri, ci direct Formele-Întregurile (care au de la sine

părțile-structurile)". (Ghelasie Gh., *Chipul Omului*, Colecția Isihasm, 2003, p. 7)

Ideea unui întreg apare apare și la alți filosofi, adepți ai holismului. Un exemplu drag mie este Constantin Noica, care, în „*Scrisori despre logica lui Hermes*”, face o distincție între „logica lui Ares”, care disecă, împarte, și „logica lui Hermes”, care păstrează permanent întregul... De fapt, structuralismul este astăzi contrazis de mulți gânditori, unii dintre ei grupați în curente poststructuralist și postmodernist.

Părintele Ghelasie nu este însă doar un simplu holist sau un gestaltist. El analizează formele create și remarcă faptul că ele nu sunt manifestări, umbre ale Divinului, ci Creația este „Vorbirea lui Dumnezeu... Revelația Biblică este Taina Dialogului” (ibidem, p. 9).

Rolul central al limbajului, al dialogului, îl pune pe Părinte alături de Mihail Bahtin, creatorul dialogismului și totodată considerat un postmodernist înainte de Derrida. Pe de altă parte, sunt mai multe voci care consideră că ideile lui Bahtin exprimă concepții teologice creștin-ortodoxe deosebit de profunde, fiind chiar scrise cărți pe această temă. De exemplu, el spune: „unde începe conștiința, acolo începe și dialogul” (Bahtin, M., *Problemele poeziei lui Dostoevski*, Ed. Univers, 1970, p. 41).

Inteligența artificială poate fi văzută ca un apogeu al pozitivismului. Ea este un domeniu în care se încearcă să se construiască programe de calculator care să imite omul prin reprezentări simbolice și raționamente formale efectuate asupra acestora. Unul din principalele ei scopuri a fost dintotdeauna scrierea de programe de calculator care să înțeleagă limbajul vorbit de oameni. Limbajul este văzut ca un sistem de semne, descriptibil formal, în logica matematică. Semantica, înțelesul cuvintelor și textelor, caută pentru fiecare cuvânt sau propoziție corespondente în lumea fizică sau mentală. Scopul oricărui program de înțelegere a textelor este de a reduce orice propoziție la

descrieri într-un limbaj ideal, de „representare a înțeleșului”. Putem spune că limbajul în inteligența artificială este văzut ca o modalitate de descriere a înțeleșurilor, a raționamentelor.

Eșecul parțial al inteligenței artificiale în privința prelucrării limbajului este justificat, după părerea mea, de gânditori ca Bahtin sau Derrida, care afirmă că nu este nimic în afara textului. Care, adaug eu, nu este altceva decât o materializare a limbajului, a unor Forme-Întreguri (cum spune Părintele). În aceeași linie se poate considera, cred eu, și afirmația: că „noi, eronat considerăm ‘Limbajul’ ca ‘vehicul’ al Gândirii, căci, în fond, Gândirea este ‘vehiculul’ Limbajului în Sine Ființial” (Ghelasie, Gh., *Dialog în Absolut*, Editura Axis Mundi, 1992, p. 134).

Mai mult, la fel ca Bahtin, Părintele Ghelasie pune dialogul la loc central; „Mistica pur Creștină este ‘Dialog’ Dumnezeu și Creație, nu ‘monolog panteist’ de ‘absorbire’ într-o Ființă singulară Absolută. (...) Limbajul este ‘Esență Dialogală’, pe când Gândirea este ‘esență monologală’” (...). Limbaj înseamnă ‘Convorbire’. (...) Convorbirea nu este ‘fărîmițarea în părți de Sine’, ce face Limbajul net deosebit de Gândire ce este ‘părți-niveluri de sine’” (ibidem, p.129).

Tot în călătoria mea în lumea inteligenței artificiale, acum câțiva ani mi-am pus întrebarea dacă se poate vorbi de o psihologie a roboților. Răspunsul care l-am găsit după mai multe întrebări este că, poate, principalul element care îl deosebește pe om de un robot este conștiința. De exemplu, deși există încercări de a realiza roboți cu conștiință, rezultatele sunt cu totul inexistente (una din aceste încercări este desfășurată la laboratorul de robotică de la M.I.T. – Massachusetts Institute of Technology, unde există un proiect care își propune să creeze roboți cu inteligență încorporată, ca precusoare a conștiinței și, interesant, există în acel colectiv și un teolog care își pune întrebări

referitoare la rolul preocupărilor de natură religioasă în acest context).

Părintele Ghelasie mi-a rezervat și aici o surpriză, răspunzându-mi neașteptat la întrebările mele, mai mult, el legând conștiința de limbaj: „conștiința în Sine este Limbaj, nu Gândire” (*ibidem*, p. 127) sau „esența Conștiinței este Limbajul, nu Gândirea” (*ibidem*, p. 128) sau: „Cât Limbaj are Omul atâta are și Conștiință și apoi o anumită capacitate de Rațiune și Memorial” (idem, *Chipul Omului*, p. 12).

Mai mult, el se referă clar chiar la roboți: „Se face mare paradă de „limbajul Minții”, până la ‘limbajul mecanic-robotic’, (al mașinăriilor și aparatelor) dar trebuie deosebit net și clar Adevăratul Limbaj al Chipului de Om, de „reflectările” de Limbaj (Rațiunile, senzorii, memoriile mecanice)” (*ibidem*, p.13).

Este foarte interesant în concepția Părintelui Ghelasie că pune limbajul (ca Limbaj, cu literă mare), înaintea Gândirii. Aceasta este o inversare a raportului din inteligența artificială, în care limbajul era redus la gândire, se încerca trecerea de la limbaj, ca o secvență de semne lingvistice, la o reprezentare a înțelesului, a gândirii.

Părintele dă chiar și o explicație: „doar Limbajul are acces la Ființă, pe când Gândirea este doar în ‘afara Ființei’ ... Gândirea ‘trebuie’ să devină ‘Limbaj’, altfel simte că-i lipsește ‘împlinirea’. Gândirea fără ‘concretizarea’ Limbajului rămâne o ‘imaginație’ în ‘gol’” (idem, *Dialog în Absolut*, pp. 130-131).

Aceste rânduri ne fac să ne clarificăm diferența între om și un robot: Este vorba de accesul la Ființă, care este una din capacitățile umane, care nu e clar cum poate fi simulată pe un calculator. Pentru a fi însă corect, vreau să evidențiez că nu trebuie să blamăm preocupările de a construi mașini care să facă cât mai mult din ceea ce facem noi. Această preocupare nu este decât o manifestare a necesității noastre definitorii de a crea... Ce trebuie să avem grijă este să nu cădem în păcatul de a ne considera capabili

de a fi asemenea lui Dumnezeu... Dacă ne propunem doar să creem instrumente, ustensile, prelungitoare ale minții noastre, nu cred că facem decât ceva util, care ne poate ajuta, de exemplu, să beneficiem de posibilitatea de a avea acces, prin web și programe de genul Google, care beneficiază de pe urma cercetărilor de inteligență artificială, la tot ce se gândește, de a comunica, de a forma comunități virtuale pe tot globul.

*

Am fost odată la spovedanie la Avva prin 2003, cu trei luni înainte de a trece la Domnul. Era grav bolnav datorită păcatelor noastre pe care ni le lua asupra sa, știind că nu suntem în stare să le ducem și nici nu vroiam. Pe drum, împreună cu alți tovarăși, fumasem. Cum intru în chilie, avva zice: „Phu, phu, ca dihorul miroși a tutun, fumași”, la care eu umilit, ce să mai zic: „Fumez, părinte”.

După nici o jumătate de an, un lucru era cert, puteam să las țigările fără nici cel mai mic efort (nu e și asta un dar?). Până atunci nu puteam, semn că avva s-a rugat pentru mine; dar nu mi-a făcut nici cea mai vagă urmă de morală, decât oarecum: „Să le lași bă, să le lași”. Decât l-am auzit, ca pentru sine, cum se ruga în taină pentru mine lui Dumnezeu și Sfintei sale Maici, ca eu să mă pot vindeca de patima asta. Și acum, Slavă lui Dumnezeu, căci cu ajutorul Lui, prin rugăciunile Părintelui, am renunțat la această patimă.

*

Spune părintele Ghelasie: „Omul ia o porție de natură prin părinți, dar fiecare om trebuie să extindă aceasta și printr-o umanizare proprie. Omul aduce lui Dumnezeu un dar uman, ce este tocmai umanizarea proprie a naturii moștenite și preluate prin persoana sa. Doar după ce omul face această umanizare primește și îndumnezeirea,

theosis-ul mistic. Aceasta este prescura mistică ce trebuie să se prefacă în Trup hristic. Mai întâi omul asumă natura în persoana sa de filiație și apoi o oferă Domnului. (...) În om, demonismul face distrugerea tocmai a menirii omului de a face întâlnirea naturii cu Divinul. (...) Omul căzut în păcat nu face umanizarea naturii, ci naturalizarea umanului. (...) Mistic, omul trebuie mai întâi să umanizeze natura, să o facă dar Divinului, și după îndumnezeirea naturii să participe și la Ospățul euharistic, al împărtășirii din Trupul de unire între Dumnezeu și creație”.

*

În legătură cu Părintele Ghelasie, pot spune că a fost un vas ales al lui Dumnezeu. S-a născut din părinți credincioși și a fost cu mare dragoste către Dumnezeu și un adevărat Preot Duhovnic. Era văzător cu duhul.

„Să nu vă încredeți în nimeni, numai în Dumnezeu. Să țineți canonul zi și noapte și să iubiți pe săraci și pe dușmani. Să postiți cu toată dragostea în vremea postului și să țineți credința, limba și națiunea, că sunteți români”.

Se hrănea cu miere de albine și cu crudități. A fost un postitor plin de puterea lui Dumnezeu. Ura păcatul, ne dădea învățături. Împărtășea pe oameni cu Sfintele Taine și se ruga pentru toată lumea.

Dumnezeu să-l pomenească întru Împărăția Sa. Amin.

*

Spunea Avva:

- Mulți vor să fie „Eroi”, Mărturisitori sau chiar Mucenici. Astăzi este vremea tuturor contradicțiilor. „Dă-te la o parte” din calea răului, zice Evanghelia. Deci, nu ți se cere decât neamestecul personal cu răul. Mărturisirea și eroismul de astăzi sunt această „neamestecare”. Nu ai unde fugi să te ascunzi... Stai cu răul lângă tine, dar tu nu fii ca răul, ci tăcut, și chiar rănit de rău, nu te război,

și așa, vei putea „trăi”, cât îți este „Dat în lume”. Fericiți cei care pot „suferi” săgetăturile răului, fără să se amestece cu răul.

*

Zicea părintele Ghelasie:

- Boala este cea mai „potrivnică” Purificare și prefacere pentru Viața cea Veșnică, unde trebuie să ajungem Fiecare. Nu acceptați însă, ca boala să vă „distrugă” Memoriile Vieții. Binecuvântată ești, boală, când ai Crucea Învierii în Spate!

*

În legătură cu ritualul gestului iconic, părintele Ghelasie arată:

- Ritualul Gestului Iconic, ca Specific al Pustnicului Neofit (Sfântul Neofit Pustnicul, Purtătorul de Icoană) este tocmai Recâștigarea Chipului de Personalitate.

Zilnic fă Închinarea la Icoana Maicii Domnului.

Ca specific al Pustnicului Neofit, nu fă Rugăciune Mentală, ci mai întâi intră în Duhul Iconic, în Genunchi și cu Închinare.

Să ai răbdare până vei câștiga Duhul Icoanei, de care vorbește Pustnicul Neofit. Duhul se Primește.

Gestul Închinării și Metaniei, precum și zicerea rugăciunii „Tatăl Nostru” să devină ceva firesc. Nu este Meditație și Concentrare de Minte.

Fă Practica Gestului Iconic chiar mecanic. Nu te dezamăgi că faci cu răceală și în silă, important este să Practici zilnic. Ai grijă însă, să nu cazi în „instrumentalism”, considerând că în Repetarea Rugăciunii, sau în a face Gestul Iconic, este însăși Mistica.

Neofit Pustnicul ca și Sfântul Ioan Scărarul, nu pornesc direct de la Rugăciunea „Doamne Iisuse”, ci de la Acatistul Maicii Domnului. Neofit Pustnicul începe cu Ritualul

Acatistului, ca „intrarea” în Sacrul Mistic. Maica Domnului este Ușa spre Hristos.

Începătorul să facă întâi Ritualul Icoanei, și apoi să treacă la Rugăciune. Gestul Sacru să fie Rugăciunea începătorilor.

Unii se întreabă „unde este pocăința, unde sunt Virtuțile” în această modalitate Iconică? Gestul de Închinare este deja un chip al pocăinței, și deja o Virtute, chiar mai mult, o bază de pornire a acestora.

Practică Gestul Închinării neîncetate, și acesta este Chipul Rugăciunii.

Fiule, fă Rugăciunea neîncetată a Ritualului Icoanei, având permanent înaintea Conștiinței, Prezența Icoanei, în fața căreia tu ești cu metanie și închinăciune.

Moș-Avva al meu mă întreba: „*vezi la fiecare pas Icoana Întrupării lui Hristos?*” Eu nu puteam minți și mereu mă puneam la „*canon-pedeapsă*”, să fac în plus metanii și închinăciuni la Icoana Maicii Domnului. Mă puneam adesea să fac și de trei ori pe zi Acatistul. „*Până nu vezi Lumea toată, o Icoană, să nu îndrăznești să intri în Biserica de Taină a Isihiei*” ... Cu timpul, mai mult mă silea la Închinăciuni și Metanii. Eram adesea obosit de la lucrările obișnuite, dar nu mă scutea. „*Tânărul și începătorul trebuie să se nevoiască peste fire, altfel nu va progresa*”.

Un ucenic firav al Pustnicului Neofit spunea: „*o zi dacă nu fac canonul metaniilor și al închinăciunilor, în acea zi sunt mort cu Duhul*”.

Neofit Pustnicul spunea Ucenicilor săi că pot folosi și Invocările unor Cuvinte-Rugăciuni, dar numai prin condiția să fie totodată cu Gestul Iconic de Închinare. „Invocările singulare” produc la cei mai mulți o „aparentă liniștire” și unele „funcții corporale în exces sau în anihilare”. Invocările singulare sunt auto-sugestionabile care declanșează alte „auto-sugestii ascunse, nocive”. Păcatul este cea mai mare „auto-sugestie patologică”. Neofit Pustnicul are o „frică mistică” de tot complexul mental în care sunt

„auto-sugestiile”. De aici Mistica sa de Gest-Persoană, în care Mentalul însuși face Gest de Închinare, tocmai ieșirea din „auto-sugestii”. Zisele „concentrări” prin Mental, sunt „respinse” de Neofit Pustnicul. Adunarea-Centrarea pe Forma-Chipul-Persoană este considerată de Neofit ca singura Integralizare nedistructivă.

Așa că, Fiule, pentru mine Neofit este cel mai indicat astăzi, când majoritatea sunt „debili mental și psihopatați” de „hiperenergismul păcatelor”.

Noi, cu bagajul păcatelor noastre, avem foarte multe patologicuri și anormalități Psiho- Fizice.

Complexul acesta pătimăș este foarte mare, și noi nu mai avem acele capacități de a ne lupta cu ele. Noi trebuie să folosim niște modalități de a ne opri și de a putea noi să ne dăm puțin la o parte din iureș, din furtună, din distrucitivitatea acestora.

Opriți-vă! Opriți-vă!

Opriți toate negativitățile!

Măinile au o Taină. Prin mâini se neutralizează negativitățile și totodată se transmit aceste negativități. De aceea nu faceți prin Măini, gesturi nocive.

Fă Gest de Închinare.

Toată răutatea neutralizează-o în Gest de Închinare.

Păcatul în care suntem este iad al nostru și n-avem unde să mai stăm. Stăm în iadul păcatului nostru, dar cu stăruința ca-n iadul păcatului nostru să aprindem și o scânteioară de Rai, și așa să putem ieși din iad. Noi nu facem propriu-zis ieșirea, ci Transformarea, până când însuși iadul ne scoate afară. Nu ieșim noi, iadul ne scoate.

Lupta cu patimile sufletești și trupești nu este chiar așa simplă. De aceea în Practica Iconică se exclude lupta Mentală și lupta Sentimentală. Îi dăm însă orientarea de Închinare, prin Închinare să se elibereze de Propriile tensiuni, să găsească Liniștea și rezolvarea.

În căutarea Vieții noastre Duhovnicești, am încercat această modalitate de a Opri orice războire.

Și ca Duhovnic, am încercat cu mulți să-i fac să Oprească acest război contrar, care este iadul nostru permanent, care este lucrarea permanentă a păcatului din noi.

De aceea, cel care a căzut într-o răutate, primul lucru care trebuie să-l facă este să nu dea voie amărăciunii, otrăvii, că aceasta produce cea mai mare distrugere de Putere Duhovnicească.

Lasă totul la scaunul Spovedaniei.

Lasă totul sub Epitrahilul Părintelui Duhovnicesc.

Otrava, cu trecerea timpului, începe să scadă din puterea ei de distrugere. De aceea spun și unii Sfinți Părinți, că atunci când se cade într-o greșală mare, să lași un timp fără să gândești pre mult la urmări sau la ceea ce de fapt ai făcut.

Să oprești totul pe loc, să lași ca lucrurile să se limpezească de la sine, să treacă trei zile, cum spun Sfinții Părinți, și după trei zile evaluează situația la rece.

În Viața Duhovnicească, eu, din puțină și nevrednica mea experiență, am învățat că această Opreire a războirii și această Opreire de trei zile a otrăvii războirii, ar aduce cea trezire a Conștiinței Duhovnicești.

Unii sunt înclinați să facă un fel de Psihanaliză, să intre într-un fel de complex de amănunțire, să disece și mai mult atât căderea în antagonism, cât și efectul otravei, considerând că aceste evaluări de amănunt ar fi o descărcare.

Eu, cel puțin, consider că Psihanaliza, cum spune un Părinte Duhovnicesc (Avva Arsenie Boca), este o modalitate care și mai mult, și mai mascat, și mai subtil te otrăvește.

Iertarea este Taina Opririi războirii.

Tu să nu admiți prostia, ci Deșteptarea. Deșteptarea se face doar sub Epitrahilul și în Spovedania față de Duhovnicul Spoveditor, în totodată căutarea și a Învățăturilor-Povățuirilor Duhovnicești pe care trebuie să le culegi ca

Albina din Floare în Floare, până la găsierea Mierii celei Duhovnicești.

Așa cum spune Părintele Cleopa, în zilele noastre nu se mai poate găsi în aceeași persoană și Duhovnicul Spoveditor și, totodată, Duhovnicul Povățuitor.

Nouă ne trebuie în primul rând Duhovnicul Spoveditor, în fața căruia noi Oprim și îi punem la Picioare și lăsăm sub Epitrahil războirea noastră și totodată putoarea drăcească a păcatului nostru. Iar Duhovnicul Povățuitor nu se mai găsește direct, ci trebuie să-l cauți tu în sfatul unor Duhovnici și Părinți după căutările tale.

Este o tendință a multora care sunt ca vacile care nu știu nimic Duhovnicește, nu s-au luptat și n-au trăit cu nimic Duhovnicește, și li se urcă nasul în prăjină și vor să știe și să fie în mare Trăire Duhovnicească, ca și când Trăirea Duhovnicească este numai o tehnică, începi să o răsucești, să învârtești și o ai. O cumperi ca de la magazin, ți-o spune cineva, ți-o dă ca pe un instrument și tu n-ai decât să o mănânci ca pe un medicament și să-și facă efectul. Nu este așa. Nimănui să nu-i crească nasul, să-și bage nasul în cele de Sus. Nimeni să nu se gândească cum este în Lună, dacă el nu poate și să sară peste gard.

Doar o Practică insistentă dă cu adevărat roade.

Nu-l pune pe Ucenic la multă Rugăciune, ci pune-l să se miște mult cu diferite lucrări fizice. Oprește-l pe Ucenic să facă „extremismul” Rugăciunii multe la început, că va „întârâta” prea mult „îndrăcirea din el” și, de asemenea, patimile.

Să facă în schimb multe metanii și închinăciuni.

Unii Duhovnici fac greșeala de „aglomerează” pe Ucenici cu zise „Înduhovniciri”, care mai mult strică și niciodată nu le mai „formează” un chip adevărat de Ucenici. Copilul nu poate fi dintr-o dată Bărbat, până nu Crește. Ucenicul trebuie să Crească.

În prima Treaptă, Ucenicul trebuie să treacă strict prin „Focul Legii”, fără nici o altă adăugire. Duhovnicul este

Legea Sfântă pe care nu o poate călca nici el, nici Ucenicul. Cine nu primește Legea întru totul, nu poate deveni niciodată un adevărat Ucenic.

Învierea în Har din Treapta a doua, este „Desfacerea Legii în Har” în care Legea – Hotarul Duhovnesc se transfigurează și se Deschide ca o Ușă de Taină spre Lumea de Dincolo.

Treapta a treia este cea mai Înaltă, a Ucenicului cu adevărat, când Harul Legii se face și din Iubire de Fiu și de Părinte.

Sunt Ucenici de curiozitate Trecătoare; sau care, când văd anumite greutăți, renunță; sau într-o fluctuație de renunțare și revenire; mai puțin sau deloc Ucenici Înfocați care nu se împiedică de nimic și caută fără încetare „Găsirea Duhovnicească”.

Această Găsire Duhovnicească nu ți-o poate da nici un Duhovnic, cât de mare ar fi, ci trebuie să o câștigi tu direct și Personal. Și așa vei putea fi și tu un Urmaș al Tainei Duhovnicești.

Este indicat ca fiecare să aibă un Duhovnic și să nu treacă cu ușurătate de la un Duhovnic la altul, dar în Tradiționalul nostru Ortodox li se dă voie a trece la alți Duhovnici, dacă Duhovnicul respectiv nu-i cultivă și nu-i folosește.

Iar a face un fel de idolatrie a Duhovnicului, nu este admis în Mistica Ortodoxă.

În Practica Creștină Ortodoxă baza cea mare este Taina Spovedaniei, a Pocăinței, este Taina Opririi în Fața Altarului Euharistic, a Postului, și apoi Intrarea și Primirea în Împărtășire.

Pocăința Mistică Creștină trebuie să fie Închinare în primul rând.

Moda de a Împărtăși oricum, fără Pocăința Creștină, fără Ieșirea din păcat, este un furt și o batjocorire a Tainei Dumnezeiești.

Canoanele Bisericii Ortodoxe ale Sfinților Părinți nu trebuie considerate doar simple formalități. Fiecare Preot Duhovnic poate fi iconomul de Taină al Împărtășirii Credincioșilor, dar nu poate fi distrugătorul și batjocoritorul lor.

Iconomul este acela care dă fiecăruia după necesarul și după vrednicia sa.

*

Băteam la ușă, la chilia verișorului, și eram primit cu drag, eram întrebat dacă sunt transpirat pentru a primi haine, dacă mi-e foame, și ce mai e nou pe acasă?

Încet, încet, pe lângă pasiune, venind și la slujbă, cu spovedaniile din noapte, viața mea începe să fie mai aproape de Bunul Dumnezeu. Gheorghiță, de fiecare dată, îmi dăruia cărți, iconițe, sfaturi, astfel acasă mi-am făcut și un colț de rugăciune.

Lui, bunului Gheorghiță, îi sunt recunoscător pentru multe. Pot spune că a fost nu verișor, ci fratele mai mare la care mi-am deschis larg sufletul. Sunt convins că întâlnirea cu el m-a adus mai aproape de Tatăl Ceresc. Deși firav la trup, era un om dintr-o bucată, mare patriot, iubitor al naturii. Nu-i prea plăcea să vorbească despre el și nevoințele lui, când era liber plecam și culegeam plante medicinale, usca bureți și mai apoi îngrijea cu multă pasiune și harnicele albine de la stupina sa aflată sub părul Sfântului Calinic. Eu îl ajutam la aranjatul lemnului și al cărților în bibliotecă. Mereu îmi spunea că dacă găsesc vreun șoricel în bibliotecă să nu-l omor, sau să nu cumva să stric pânza vreunui păianjen, chiar și plantele să le las din cale. În chilie, pe lângă multele cărți, la loc de cinste erau și două fotografii cu nea Petrică din Șerbănești, cel ce l-a adus prima oară în vizită la Frăsinei, și alături era fotografia Moșului Avva din Cheile Râmețului.

„Măi tăticule”, „frăția ta” – erau expresii pe care mi le adresa în discuțiile noastre și ca să mă simt mai bine, când

eram pus la câte o treabă, eram îmbiat cu miere, afine de pădure, multe fructe, chiar și cu câte o bucată de caș dulce cu mămăligă coaptă la bucătărie, iar când plecam spre casă, primeam merinde pentru drum.

De circa treizeci de ani de când tot urc pe acolo, nu l-am văzut niciodată stând la masă în trapeză, tot ce-și pregătea era la chilie; într-un castron, cu lingura, amesteca ceva boabe, frunze, cartofi, castane și multe fructe, bureți, ceapă și pâinea pustnicească, coaptă la soare.

*

Un ucenic era bolnav de gastrită și avea dureri foarte mari la stomac. A fost de două ori la spital și s-a întors tot cu dureri mari. Lua medicamente, însă fără efect. A mers la Avva Ghelasie. Ucenicul i s-a plâns că medicamentele nu îi mai ajută și nu știe ce să mai facă. Avva i-a zis atunci să renunțe la medicamente, iar ucenicul a întrebat ce mai rămâne să facă. Avva a adăugat simplu: „Du-te și mănâncă fasole cu castraveți”, dar ucenicul a zis că asta ar fi moarte curată. Avva a mai spus: „Tu fă ce-ți zic”.

Ascultând, ucenicul a mâncat ce era contraindicat și, surprinzător, durerea i-a trecut și nu a pățit nimic. Ca să se vadă că Dumnezeu cu puterea rugăciunii iartă și tămăduiește.

*

Un ucenic a avut odată o aprindere la plămâni. Tușea foarte tare, încât noapte îl deranja foarte rău pe celălalt părinte cu care dormea în cameră. Tusea lui devenea extrem de deranjantă. S-a hotărât să se ducă la spital și a cerut blagoslovenie de la părintele stareț. Potrivit spuselor doctorilor, ar fi avut nevoie pentru o recuperare completă să stea vreo trei săptămâni în spital, dar ucenicul nu a luat de la mănăstire bilet de voie decât pentru două săptămâni. S-a dus, s-a tratat și după două săptămâni s-a întors de la

spital. Încă mai tușea. Văzând că tusea nu i-a trecut, s-a dus la părintele stareț ca să-i ceară voie din nou pentru a merge la spital. Starețul i-a dat blagoslovenie, iar ucenicul s-a dus apoi să ceară binecuvântare și de la Avva Ghelasie, dar Avva i-a spus: „Uite, dacă vrei să mergi în oraș îți dau niște bani și îți dau și blagoslovenie să te plimbi prin oraș. Dar nu ai ce să cauți la spital”.

Ucenicul își pusese totuși în gând să meargă la spital. A doua zi și-a făcut rânduielile de mănăstire, urmând să plece după prânz. Totuși, după ce s-a frământat mai mult timp, la un moment dat a renunțat la ideea de a mai pleca la spital. După vreo douăzeci de minute a dispărut și tusea.

*

Cineva care avusese o cădere și a doua zi venise la Mănăstire a fost surprins să audă de la Părintele: „Vezi, l-am văzut pe diavolul că rânjea pe umărul tău azi-noapte”.

*

Un poștaş din zona Olteniei, care se ocupa și cu grădinăritul, a ajuns la un moment dat să sufere de o boală foarte grea de stomac, în ultima fază. Nu doar că sângera rău, într-una, și că ar fi trebuit să fie operat, dar chiar mai mult: ajungând la un medic foarte bun din București, acesta i-a spus că nici cu operația nu se mai poate face nimic ci operația ar putea chiar să agraveze boala. Ca ultimă ieșire din această situație disperată, a apelat la Biserică. A venit la Mănăstire să dea un pomelnic și așa s-a întâlnit cu Părintele Ghelasie, pe atunci cunoscut ca fratele Gheorghiță. Avva l-a luat foarte cu încetișorul. I-a zis ce să mănânce și cum să facă. Urmând sfaturile duhovnicești și tratamentul de care îi vorbea Părintele, încet-încet s-a

înzdrăvenit, s-a pus pe picioare. Și acum mănâncă orice, fără nici un fel de probleme.

*

Câteva cuvinte despre importanța ascultării la Părintele Ghelasie. La începutul vieții duhovnicești, omul are o cugetare vicleană, ca un fel de mască a deprinderii pătimase devenite o a doua natură, în care binele și răul sunt foarte amestecate. Asprimea Duhovnicului și ascultarea strictă îl ajută pe ucenic să iasă din această părere de sine. Dacă de la început este tratat ca înduhovnicit, nu mai ajunge să deosebească binele de rău. Această trăire amestecată, pătimasă, se întărește în el în pofida faptului că încearcă să ducă o viață duhovnicească, pentru că de fapt el nu s-a lepădat de sine, nu și-a golit și curățit camera de oaspeți ca să-L primească pe Dumnezeu. Mai mult, această asprime a Duhovnicului, asprimea Legii duhovnicești îl învață pe ucenic să fie el însuși aspru cu sine, cu gândurile pătimase, să nu le bage în seamă, să nu se îndulcească cu ele, să le oprească încă de la început. Să se înstrăineze de omul vechi, să lepede masca păcatului ce-i ascunde Chipul. Îl formează pe ucenic până la măsura în care discernе din mișcările inimii voia lui Dumnezeu. Altfel, voia ucenicului ce are conștiința tulburată de mișcările pătimase ale minții va tinde să alerge spre plăcere și să fugă de durere. Și așa va ajunge să se rupă de voia lui Dumnezeu, care îi rămâne ascunsă. Ascultarea duhovnicească ferește pe om de catastrofa acestei slăbănogiri și orbiri sufletești.

*

A venit odată la Mănăstire un om din Alba, care îl căuta pe Părintele Ghelasie. Avva se mutase deja la Domnul și, primind vestea săvârșirii sale, omul a rămas înmărmurit de tăcere. Persoana respectivă câștigase o mare încredere și un mare sprijin în sfatul Părintelui

Ghelasie. Așa s-a făcut că, odată, Avva l-a anunțat, ca să-l pregătească de încercarea ce se apropia, despre ceea ce el văzuse cu duhul, și anume că fiul său urma să moară. L-a anunțat în două rânduri, prima oară înainte cu șase luni, iar a doua oară cu două luni înainte să se întâmple. În acel timp, când Părintele Ghelasie i-a spus despre ce va să vină, băiatul omului acela era sănătos, așa că omul a rămas la început uimit, dar lucrurile s-au adevărit întocmai. Acest om se vindecase și de o boală prin sfaturile și rugăciunile Părintelui, și mai avusese parte să simtă pe viu darul înaintevererii Părintelui, care i-a mai spus din unele lucruri ce aveau să i se întâmple în viață. Acum, având și de data aceasta nevoie a cere sfatul Părintelui pentru rezolvarea unor dileme de viață, persoana respectivă simțea lipsa sprijinului atât de prețios, fără de care îi părea mult mai greu.

*

S-a întâmplat ca în mod indirect și suprafiresc aproape să îmi alunge într-o zi din suflet disperarea. Doar vorbele lui. Prinsă în vârtejul amețitor al caruselului în care trăim cu toții, am fost la un moment dat la un pas de înfiorătoare și întunecată deznădejde (mă gândeam la deznădejdea unui Adam din *Paradisul Pierdut* al lui John Milton). Doar auzind câteva cuvinte ale părintelui dintr-o prea scurtă filmare, gândurile mele s-au îndreptat. Am auzit că părintele a fost chirurg de suflete nemaipomenit. Cu atât mai minunat este că, prin firul duhovnicesc care s-a țesut, a reușit să aline și după moartea sa. Mai mult, probleme serioase de sănătate m-au făcut să urmez câteva din sfaturile nutriționiste date de părintele. Într-adevăr, este extraordinar cum acționează rețetele sale. Aș dori ca volumul *Medicina Isihastă* să devină o carte de referință pentru mulți...

*

Ce cultiva părintele în noi? Înțelegerea că teologia înseamnă trăire din toată ființa. Teologia se trăiește, are nevoie de gest, de faptă, de implicarea a tot ce suntem, nu numai de bucăți din noi, și aceasta în acea dinamică care purta la părintele apelativul de „gest de închinăciune”, cea care face marea diferență între o construcție omenească orizontală și demersul omului petrecut pe verticala dată de harul dumnezeiesc. Îndemnul era pentru o liturghisire continuă, pentru o închinare neobosită către Dumnezeu a toate cele care veneau către noi, un îndemn către gestul de binecuvântare și sfințire a tot ceea ce se prezintă în fața trăirii noastre, prin încredințarea tuturor acestora, continuu, lui Dumnezeu.

*

Am ajuns să îl cunosc pe părintele Ghelasie Gheorghe întâi de toate prin rândurile unei cărți care pica în mâinile mele într-un moment de răscruce pentru propria-mi existență. Mă refer la „Medicina isihastă”. Acolo, printre idei și principii care se puteau agăța întrucâtva de universul meu noțional hrănit la școala (cea atât de îndoielnică teologic) a literaturii „de spiritualitate” de după revoluție, am simțit un cuvânt venind către mine cu prospețimea aerului tare de munte. Lăuntric, simțeam seva care va opera în mine deschiderea către Cel ce avea să devină centrul existenței mele, Hristos.

Am descoperit ulterior pe părintele față către față ca om care se investea în a trăi. M-am lăsat purtat instinctiv de șuvoiul acelui savoir-vivre teologic pe care îl cultiva începând cu proprii ucenici. Activitatea de scris nu era decît o „prelungire” a sa către noi, fiii duhovnicești pe care semințele cultivate de el prin bătaia vântului de Sus ne adunau în jurul său pentru „clarificări”. Pe nesimțite intram astfel în atmosfera celui care Îl trăia pe Hristos cu

simplicitate, dar cu atâta convingere, încât îndoielilor și ezitărilor noastre le opunea pașnic siguranța de monolit a omului care se structurează trăindu-l pe Dumnezeu. La părintele mișcarea numărul unu era de „a fi”. A ști sau a vorbi veneau după aceea, ca efecte ale modului său de viață. Un părinte strălucește și luminează prin forța convingerii în măsura în care trăiește ce spune. Părintele trăia, și trăind spunea și scria. Îmi părea că știe atât de multe, și mai ales că a adâncit atâtea, încât în mintea mea aveam senzația că mă aflui în fața unui munte de ale cărui înălțimi nu mă voi putea apropia poate niciodată. Motiv pentru care mă străduiam măcar să parcurg la pas poteci mai din vale, dar care deschideau deopotrivă, pentru viitor, posibilități de creștere teologică. Fără pic de ifos sau pretenție de erudiție, părintele împărtășea din înțelegerea lui, din trăirea lui, din viața lui, din experiența lui... văzând învolburările interioare cu care deseori veneam la mănăstire căutându-l, părintele mă ajuta spre vindecare dedramatizând, simplificând și dându-mi încredere.

Fiind trecut acum prin facultatea de teologie, îmi dau seama în ce măsură am avut nevoie de prezența părintelui: felul lui de a împărtăși căutare și experiență nu avea nimic de-a face cu felul pretențios în care ni se livrează deseori cunoștințele teologice, ca un fel de știință în care toate lucrurile sunt compartimentate și deja lămurite. Cu părintele te întâlneai ca cu un cercetător, te invita să guști cu el adânciri și reliefări care-ți erau de folos pe drumul tău, venite din partea cuiva care cu înțelegere de povățuia în cunoștință de cauză, înțelegător al realității tale... discuțiile împreună nu au scăzut niciodată fiorul de mister pe care îl resimțeam evocând realitățile teologice, dimpotrivă, lărgirea orizontului venea împreună cu sentimentul profunzimii și al tainei inepuizabile. Și se întâmpla ca și cum era o împărtășire din partea lui către noi, din ceea ce se mai studia în laboratorul liturgic între timp...

Curajul părintelui, care însuflețea o propunere de dialog inițiat de pe o poziție atât de diferită de a celui care se pune călduț la adăpost de orice punere în discuție a realităților de credință, îl purta către a întâlni în special căutătorii de mistică în toate formele ei de expresie. Pentru aceștia părintele era un adevărat partener de dialog: arăta insuficiențele diferitelor căi, pe un ton calm, preocupat, înțelegător, într-un demers apologetic vrednic de mărturia primele secole în care cu siguranță creștinismul nu era trăit triumfalist, ci cel mai adesea martiric. Propunea „deschideri” pornite tocmai din coordonatele de înțelegere ale interlocutorului, invitându-l prin parfumul descoperirii proprii către „mai adâncul” care era mistica creștină. „Noi nu inventăm un alt Limbaj”, mărturisea părintele celor care ar fi putut să-l acuze de o goană după ineditul teologic la nivel de expresie, ci „încercăm «o corelare de Limbaj pur Filocalic» cu Limbajul general, atât al Filosofiei, cât și al oricăror mistici necreștine. Noi, cei de astăzi, nu mai putem rămâne la un «singur Limbaj», trebuie, vrând-nevrând, să fim «poligloți»”. Cu alte cuvinte, creștinul are libertatea problematizărilor, dar acestea se cer contextualizate tocmai pentru a reuși a da mărturia cea bună lumii de azi. Căutarea reperelor, căutarea acestor răspunsuri necesită o frământare, o dimensiune de cercetare, de laborator ieșită în întâmpinarea omului de azi, oferită în coordonatele lui de înțelegere, pe „limba” lui cel mai adesea înstrăinată de limbajul liturgic și sacramental. Această muncă de „traducere” era afirmată de părintele ca necesitate a vremurilor noastre.

Mistica isihastă, afirmată de părintele ca „Logica Limbajului Hristic”, ca Logica Limbajului Logos Întrupat

în creație, este accesibilă oricui Îl caută pe Hristos în gest de închinare lăuntric și de liniștire din împrăstierile de tot felul. De aceea părintele invita pe tot omul căutător de mistică să descopere specificul creștin. În acest context, părintele vorbea de trăirea „iconicului”, care era în teologia părintelui intrare în trăirea tainei icoanei prin tot ceea ce suntem și facem, respirăm, trăim. Chip al lui Dumnezeu, omul se smulge din rușinea caricaturală a deformării chipului dumnezeiesc din el și astfel descoperă noblețea viețuirii în conformitate cu Cel care amprentează dumnezeiește ființa noastră încă de la crearea ei.

*

Mă socotesc foarte fericit că am vizitat, împreună cu alți trei părinți cu câțiva ani în urmă Mănăstirea Frăsinei. Chiar dacă vizita a fost foarte scurtă, a fost cu toate acestea de neuitat, căci acolo Taina Monahismului stă atât de puternic în centru și într-un mod cât se poate de firesc. Ne simțim profund legați de Frăsinei și ne rugăm mereu pentru părinții și lăcașul de acolo. Fericit poporul care posedă un asemenea loc!

Textele părintelui Ghelasie trimise de dvs. reflectă în mod minunat o foarte autentică spiritualitate monahală. Ceea ce el descrie poetic corespunde deplin Sfintei Predanii vii, așa cum eu însumi am putut s-o învăț de la marii părinți din Sfântul Munte Athos și cum o transmitem la rândul nostru mai departe aici, în mica noastră mănăstire (Arhimandritul Johannes și părinții cei împreună cu mine, Mănăstirea Sfintei Treimi, Buchhagen, Germania).

*

Îi povesteam Părintelui Ghelasie de toate, și la un moment dat îi zic: „Părinte, bine a spus cine a spus odată că, cine intră în această Sfântă Mănăstire, nu se mai poate

despărți de ea". „Așa e, măi tataie", mi-a răspuns Părintele (care știa că eu vin aici la Sf. Calinic, la Prietenul meu, cum îi spuneam eu). „Da, a avut dreptate cine a spus lucrul ăsta, pentru că acolo la frățiile voastre (la mănăstirea Cernica, n.n.) sunt moaștele Sfântului Calinic, iar aici plutește duhul lui".

*

„Părinte, nu știu ce să fac: mă necăjesc că mi-e lene la rugăciune, și țină inima-n mine de asta", i-am spus odată. „Băi tataie", mi-a răspuns Părintele Ghelasie, „nu-i nimic, păi ce, tot timpul vrei să stai în rugăciune? Să știi că toată lumea are cădere. Și eu am căderi. Dar trebuie să ai răbdare". „Păi, Părinte", am izbucnit eu, „cad și de mai multe ori pe zi și nu pot să mă ridic și câte o zi întreagă". „Păi asta nu-i nimic. Poți să ai cădere și de câteva săptămâni sau luni". „Dacă se-ntâmplă asta, înseamnă că sunt terminat!". „Asta s-o crezi dumneata! Lasă-le mai ușor".

„Părinte, cum să fac rugăciunea?" „Totdeauna când faci rugăciunea în gând, să dai și din buze, să n-o faci numai în gând. Iar când citești acatistul, să nu-l citești intonat și rar, să-l citești repede și fără intonație". „De ce să-l citesc repede?" „Ca să n-adormi". „Da, dar nu-nțeleg". „Las' că-nțelegi". Exact același lucru mi l-a spus și Părintele Ilarion (Argatu), „să citesc repede și neintonat, să nu citesc ca la teatru".

*

L-am întrebat odată în legătură cu soția mea: „Ce să mă fac cu nevasta, că adoarme la rugăciune și atunci îi fac scandal!". Părintele mi-a zis atunci: „Las-o în pace, că așa e bine. Nu-i mai face nici un scandal. Las-o în pace, potolește-te odată!".

*

Am făcut la un moment dat niște planuri pentru chilii la mănăstire, dar Părintele Stareț nu a fost de acord și mi-a spus să le refac. M-a cuprins așa, o mare descurajare. Atunci, iată că vine Părintele Ghelasie. Îi spun: „Sunt tare necăjit, Părinte drag. Părintele Stareț spune să nu fac așa cum i-am arătat”. „Măi frate, vrei să-ți fie bine? Vrei să-și dorească să vii aici? Nu mai discuta, nu te contrazice, spune 'da' și fă cum îți spune”. „Părinte, eu nu pot să fac așa, pentru că nu merge. Eu vreau să fac treaba așa cum trebuie” – și m-a podidit plânsul. „Știi cum suntem noi, călugării, frate? Vrem să băgăm ceapa cu cozile în pământ și vrem să și răsară. Stai așa, liniștește-te. Hai, bă tataie, termină odată, nu mai plânge atâta”. După un timp, proiectul s-a realizat. Stăteam de vorbă cu părintele Stareț, mă plimbam cu Sfinția sa pe alee, se risipise toată tulburarea. Părintele Ghelasie îmi zice atunci: „Ai văzut, tataie, acum, că nu-ți mai zice nimic? Trebuie să faci așa cum zice el, că uite, ești liniștit acum”. Când mai aveam probleme și trebuia să vorbesc cu părintele stareț, mergeam la Părintele, și-i spuneam: „Părinte, ce facem?” „Stați acolo liniștiți, că vorbesc eu cu el”. După un timp, îl întrebam: „Ce-a zis, Părinte?” El ne răspundea scurt: „Stați acolo liniștiți”.

*

Aveam la Părintele Ghelasie un carton mare cu pomelnicul meu. Din vreme în vreme, mai îl rugam să mi-l dea să adaug niște nume. Odată îi zic: „Părinte, mai dați-mi cartonul acela”. „Păi ce vrei să faci cu el?” „Vreau să mai pun să vă rugați pentru încă niște prieteni”. „Auzi, măi tataie, frăția ta te rogi pentru ei, dar ei se roagă? Dacă te rogi numai frăția ta și ei fac orice și nu se roagă, degeaba mă pui să mă rog eu. Trebuie să se roage și ei. Ca să se roage pentru frăția ta nu-i nevoie, dar măcar să se roage pentru ei!”

*

„Părinte drag, spuneți-mi și mie ce să fac, pentru că mă-nspăimânt”. „De ce, măi tataie, de ce te-nspăimânți?” „Știți de ce? Pentru că mi se-ntâmplă să am ceva în minte, îmi vine ceva în gând, dar nici nu apuc să-mi termin gândul că mai fac niște legături și imediat am realizarea. Mă-nspăimânt, cum se poate așa ceva? Alte dăți, la biserica din vale, sau la Stânișoara, mă podidește plânsul”. „Auzi, măi tataie, nu te mai minuna atâta, că nu știi de unde vine, ori de la Dumnezeu, ori de la Aghiuță. Ține în frăția ta, nici nu mai spune la nimeni, și nu mai întreba pe unul, pe altul”.

*

În biserică, la slujba de noapte, îi vedeam pe călugări cum se așezau cu șezutul pe călcâie, ori în strană în picioare, și cu ochii închiși se legănau în față și în spate, de mă minunam cum de nu-și pierd echilibrul. Păreau ca și cum ar dormi. Odată, m-am dus la Părintele Ghelasie și l-am întrebat: „Părinte dragă, nu știi ce se-ntâmplă? Nu e oare deranjant, că e slujbă?!” „Ăsta e timpul când este cea mai bună stare, când intră în legătură cu Duhul Sfânt”, mi-a răspuns Părintele.

*

Am avut desprindere de retină la ambii ochi. Am fost la d-l Medic Profesor, General Olteanu care, după ce m-a consultat, mi-a zis că ochiul drept mai „durează” șase luni, iar cel stâng un an, cel mult un an jumătate. Mi-a dat o rețetă cu niște medicamente pe care trebuia să le procur din străinătate. „Nu pot să le iau, domnule doctor, pentru că n-am prin cine să trimit în străinătate să mi le ia”. „Eu îți dau rețeta, și tu încearcă să faci rost de ele”. După ce mi-a spus medicul despre iminenta orbire, și cum nu

puteam să fac rost de medicamentele din rețetă, am fost la Frăsinei și am vorbit cu părintele Ghelasie. „Știi ce să faci?”, mi-a spus el. „În fiecare seară, să pui un păhărel plin cu apă de la Izvorul Sfântului Calinic peste ochi, să-l ții așa și să clipești”. Din pricina bolii, dacă acopeream cu mâna un ochi, cu celălalt nu mai vedeam decât o zonă. Cu tratamentul dat de Părintele Ghelasie, a început încet să-mi revină vederea, încât după un timp m-am făcut bine. După 4-5 ani, m-am dus la control. Cum venea Profesorul cu grupul de studenți, mă vede: „Ce faceți, domnule inginer? Cum merge?”. Se uită atunci la mine, mă bagă la aparat, și se întoarce spre ceilalți: „Ați văzut? Trebuie să știi ce medicație să dai bolnavului”. Am tăcut pe moment, iar ceilalți din grup au început să vorbească între ei. Apoi am îndrăznit: „Domnule Profesor, să știți că n-am luat nici un medicament, v-am spus de la început că nu am posibilitatea să fac rost”. „Dar, cum asta, că s-a închis! Cum se poate aceasta?” „Știți cu ce s-a lipit? Cu apă de la izvorul Sfântului Calinic”. „De unde?” „De la Mănăstirea Frăsinei a Sfântului Calinic”. „Ei, asta-i!”, a mai putut să zică medicul. „Da, domnule Profesor”.

Uneori, în acea perioadă, seara, în drum spre izvorul Sfântului Calinic, mă întâlneam cu părintele Ghelasie, la „butoi”. „Ce faci?”, mă întreba el. „Mă duc la Prietenul meu (Sfântul Calinic)”. „Dă-i (cu apă) la ochi” îmi spunea Părintele, întărindu-mă să caut cu credință vindecare de boala mea la Sfântul Calinic, ocrotitorul Sfintei Mănăstiri Frăsinei.

*

Odată, pe când eram la Frăsinei, mi-am pus în gând să merg la Schitul Pătrunsa. Apare Părintele Ghelasie și îmi zice: „Ce faci, pleci undeva? Te duci acasă?” „Vreau să mă duc la Pătrunsa”. „Auzi, tataie, știi pe unde să te duci la Pătrunsa? Uite, așa, pe aici”, și mi-a arătat cu mâna peste

deal. „Nu pot așa, Părinte, nu pot să trec așa, peste munte”. Părintele a insistat: „Du-te pe acolo, pentru că așa ai să vezi frumusețea grădinii unde o să ajungă cei care vor pleca la Domnul”. Și așa am luat pentru întâia oară drumul de la Frăsinei la Pătrunsa peste munte, drum pe care l-am mai străbătut apoi de încă două ori. Într-adevăr, era de o rară frumusețe, ca de rai, cu iarbă până la brâu, și flori de toate culorile...

*

Părintele Ghelasie a avut o vreme ascultare la Arhondaric. Când ajungeam la Frăsinei: „Ei, tataie, ai venit? ‘Aide aduceți fratelui Alexandru”, zicea el câte unui ucenic ce se afla în preajmă „puneți-i ceva în farfurie, că merge la slujbă acum”. Eu începeam să-i pun întrebări, să mai vorbim, dar el îmi zicea: „Ia, nu mai vorbi, ia și mănâncă să te duci”. Când mă spovedeam, spovada era dialog, vorbeam de absolut toate. Era un Duhovnic deschis, cu care se putea discuta absolut orice, și ne plăcea să discutăm și multă cultură. Odată, mi-a zis: „Știi ce?”, și s-a uitat așa la mine. „Să fii atent, că ai să te îmbolnăvești de partea de jos, din cauza stării acesteia de agitație pe care o ai” (m-am îmbolnăvit, într-adevăr, de prostată). Și a adăugat: „Știi ce? Ascultă-mă și o să te faci bine. Pune să-ți culeagă doi saci de urzici, le usuci și numai asta să mănânci la masă cu pâine și nu o să mai ai nimic”. „Cum să mănânc urzici?”, am spus eu. „Mănânci, că asta-ți curăță sângele”, mi-a răspuns. La spovedanie, totdeauna mă lăsa la urmă, că stăteam mult de vorbă. „Ce să mănânci să-ți fie bine? Nimic fiert, semințe și crudități”, mi-a spus odată.

*

Cuvintele cheie ale oricărui text semnat de părintele Ghelasie sunt „chip și icoană”. Este puțin probabil că părintele s-a gândit că în limba greacă *eikonizo* nu înseamnă

numai „a picta icoane” după cum sugerează acest verb, derivat de la eikon „icoană”, ci înseamnă și „a descrie”, a dăltui icoane din cuvinte, din materia limbii. În acest sens părintele Ghelasie a fost un iconar, un sculptor, un artist al icoanei de suflet într-o bunătate, simplitate, voieșie. Însuși numele părintelui „Ghelasie” vine din grecescul *gelos*, care înseamnă „rîs, voieșie”, iar „Gheorghe” vine de la *ge-orgos* „lucrător al pămîntului”, la origini fiind un ritual de închinare, un sacerdoțiu, de unde și „Pop-escu” adică „al popii” cum se zice la moldoveni sau „fiul popii”, cum a și fost cu adevărat. Puțini știu că numele întreg al părintelui era Ghelasie Gheorghe Popescu care ar însemna așadar: vesel lucrător al firii pămîntești ca preot (Monahul Iona, Sfînta Mănăstire Oașa).

*

Aici trebuie căutat părintele Ghelasie: între nebuni sau între înțelepți. El însuși mărturisea: „Zic unii că sunt nebun, iar eu îi rog mereu să-mi spună unde greșesc”. Cei care au cu adevărat ceva de spus sunt în primul rînd chinuți de spaima de a nu trăda adevărul, puritatea gândului, inspirația dumnezeiască. Ei știu ce mare răspundere au înaintea lui Dumnezeu și a veșniciei. Abia apoi se gîndesc, dacă se mai gîndesc, la potrivirea cuvintelor după regulile comune spre a fi înțeleși de cei mulți. Părintele nu pare a fi dintre aceia care și-au pus această problemă. Discursul său impune o selecție între cititori. Cei mulți, asemenea mie, au respins dintru început efortul de a sparge acest cod lingvistic, care asemenea unei coji dure ascunde miezul cel dulce. Cei puțini, cei chemați, nu s-au împiedicat în dificultățile urcușului și au încercat cu sudoarea frunții să culeagă roadele unei osteneli hermeneutice aparte. Limbajul părintelui nu se adresează celor fixați în formele comune, aruncă în aer comoditățile de gîndire, re-construiește mintea și sufletul după o arhitectură de taină, după chip și

icoană. De-construcția și re-construcția lăuntrică ține de o alchimie de taină, care nu este la îndemâna oricui: „Cine vrea să-Mi urmeze Mie, să se lepede de sine, să-și ia crucea lui și să vină după Mine”, sau „Cine își iubește sufletul său îl va pierde...”, sau „Cine iubește pe tată, pe mamă, pe fiică mai mult decât pe Mine, nu e vrednic de Mine”. Sunt doar câteva exemple de limbaj paradoxal, care aparține unei paradigme neobișnuite și se adresează doar celor care au urechi de auzit și ochi de văzut.

La părintele Ghelasie, limbajul este un test pe care îl ai de trecut ca pe un examen. Îți dă de gândit; nu ți se des-taină, ci se în-cifrează, nu se des-fășoară, ci se în-fășoară, te obligă la efort și dacă ești leneș rămâi pe alături de drum. Cine nu are destulă credință rămâne cu logica. Credința are logica ei, pe când logica poate funcționa fără nici o credință. Cine caută adevărul nu se va lăsa intimidat nici de majuscule, nici de sublinieri, nici de grafia surprinzătoare, ci se va lăsa modelat el însuși de limbaj. Discursul părintelui nu se adresează omului care suntem, iubitor de limbaj de lemn, de clișee comode, ci se adresează omului care putem fi, după măsura bărbatului desăvârșit, se adresează omului înnoit prin apă și prin duh, se adresează omului ceresc, nu celui pământesc (Monahul Iona, Sfânta Mănăstire Oașa).

*

Părintele era puțințel la trup și cuvântul lui era desprins de cugetul trupesc. Bine, veți zice, atunci de ce atâta importanță acordată alimentației? Simplu, pentru că nici hrănirea nu este trupească, cum se crede îndeobște. „Diavolul umblă ca un leu căutând pe cine să înghită.” Dumnezeu Însuși se lasă mâncat în Euharistie. Mama își mănâncă copilul de drag, iar cel ce urăște și-ar sfâșia dușmanul în bucăți. Fiecare dintre noi atunci când iubim sau urâm ne mâncăm unii pe alții. Poți gusta și poți

devora, te poți împărtăși sau poți sfâșia. Încă se pot mânca și zilele omului. Cine se gândește că aceste lucruri au legătură cu mâncarea propriu-zisă se înșală. „A mânca” este în viziunea părintelui un act duhovnicesc. Toate acest cuvinte descriu atitudini ale sufletului. Prin urmare trebuie să înțelegem interesul acordat alimentației ca având o semnificație duhovnicească.

*

Despre isihasm, părintele Ghelasie afirmă că este drumul duhovnicesc spre împărăția vieții. Taina isihastă este aceea care asigură calea duhovnicească spre împărăția vieții, care se deschide prin porțile inimii. Este taina sau jăraticul prin care se poate descoperi „calul harismatic”, care este biruitorul minții. Așa cum jăraticul este format din lemn și foc în plan fizic, în plan sufletec el este învățătura duhovnicească și rugăciunea, sau mai clar, este cuvântul și duhul, care sunt biruitorii minții. În ceea ce privește „medicina isihastă” citez următoarele: „Medicina Isihastă este o Taină a Vieții. Cine nu consideră Viața Un Dar de Taină, cine nu Trăiește Viața ca pe o Taină, care nu vede în Viață un Miracol, toți aceștia vor desconsidera și orice Relatare despre Sacrul Vieții. Taina Vieții este Sufletul, după cum Taina Sufletului este Dumnezeu. Doar un Corp cu Sufletul său este Viu. Și doar un Suflet Unit cu Dumnezeu este un Suflet plin de Viață”.

*

Noi, românii, ne redescoperim „luminile” isihasmului mai târziu.. Uneori după ce urcă la cer, rugându-se pentru noi Lui Dumnezeu: „Iartă-i Doamne, că nu știu ce fac”. Cu răbdare de sfinți ne așteaptă pe fiecare, să ne vină rândul, să creștem și să ridicăm privirea spre cer. Apoi cu iubire îngerească ne ghidează pe calea Adevărului spre vindecare.

Volumul „Medicina isihastă” este un astfel de ghid.

Cine este autorul? Este un Om. Cine este Omul? „Omul este Unitatea dintre Lume și Divin”.

„Am devenit un Fiu duhovnicesc al acestui spiritual ascetic tradițional, având o viziune specifică unei tradiții isihaste carpatine”, se definea ieromonahul Ghelasie Gheorghe.

„Fondul filocalic al isihasmului carpatin este acea aspirație a omului care pune un accent deosebit pe Reîntoarcerea Omului la Dumnezeu și depășirea anormalității prin medicina noastră Isihastă, ca medicină de Orientare Creștină”. Astfel, în tradiția autohtonă carpatină mediul „bogat în vegetație” și-a pus amprenta în sensul unei necontrarietăți între spirit și natură, între suflet și trup. Aceasta din urmă este considerat „parte integrantă din întreaga noastră Ființialitate” și de condiție iconic-euharistică în contextul liturghisirii relației cu Dumnezeu și întreaga Creație.

„Pe scurt”, spune părintele Ghelasie, „specificul nostru Carpatin este cel «dintre» Ființă și Har, dintre Ipostasul direct Hristic și Ipostasul direct de Creație, dintre Chipul Sufletului și Mintea harică a Chipului Sufletului, dintre Ființa «a-energetică» și Prescura energetică de Întrupare. Modelul Carpatin este pregnant Euharistic, în care Prescura și Vinul sunt deodată Ființă și Har, deodată Dumnezeu și Creație, deodată Suflet și Corp, Taina Icoanei-deodată Spirit și Materie în Transfigurare reciprocă”.

Ieromonahul Ghelasie l-a numit caracter iconic, amintind că pustnicii din Munții Apuseni se numeau Iconari. Iconari, nu în sensul de a fi pictori de Icoane, ci în sensul că aveau o evlavie extraordinară, un fel de „mistică a Icoanei”... Nu întâmplător atât de aproape de Frăsinei și de spiritul părintelui Ghelasie se găsesc moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul!

„Omul trebuie să se recunoască pe Sine, ca Făptură, că nu este Divin în Sine, ci are Menirea de a «Face Lumea Dar», ca «Dumnezeu să Vină să-l Primească»”.

Medicina isihastă este o carte de rețete pentru suflet, minte și trup, este o operă de artă prin formă și o operă filozofică prin conținut, într-o cuprindere de viziune teologică.

Este sacro-terapie și este o carte de rețete. Rețetele au rol și scop de corectare a erorilor și greșelilor pe care le facem cu mintea și cu sufletul, a greșelilor alimentare, cât și de corectare a concepțiilor greșite despre boală.

Medicina isihastă cu sacro-terapia sa este o formă de tratament pentru bolile noastre nenumerate. „Rădăcina bolilor este păcatul și adevărata Vindecare o Dăruiește doar Milostivirea și Iertarea Lui Dumnezeu, dar Mila Domnului se Revarsă și peste cei «păcătoși», îngăduind așa zisa «Știință laică, lumească», ca o alinare a Sufărințelor.

În sens Creștin, Medicina nu este «Vindecare», ci Alinare și Știință provizorie pentru bolile noastre, Vindecarea fiind doar Actul Lui Dumnezeu. De aceea Medicina de Orientare Creștină este dublă, de Suflet pentru păcat și de trup pentru Corectarea anormalității, abaterii (produse de păcat) de la Legile biologice. Mulți se opresc doar la «Legile biologice» și chimice, ca medicină lumească, de Știință (care are în sine tot Lucrarea Lui Dumnezeu, chiar dacă este trecută cu vederea)”.

E posibil să nu vedem imediat și direct efectele medicinei isihaste (sacro-terapiei), dar le vom simți în viața noastră. Mai degrabă sau mai târziu vom deveni conștienți că Ceva s-a schimbat. Este diferit de cum era înainte de a începe o astfel de terapie, înainte de a urma o rețetă din carte, de a alege să ținem post.

Medicina isihastă este o alegere de a te vindeca pe calea în Hristos.

Cartea ieromonahului Ghelasie este un cuvânt care lucrează în tine, te transformă zi după zi, scoate resursele la suprafață, activează iubirea și te aduce cu un gând mai aproape de Dumnezeu.

Indicator și unealtă, de necuprins prin complexitatea ei, taină revelată ce se lasă cunoscută prin iubirea celui care ne-a lăsat-o, atinge viețile oamenilor, vindecând. Reunește mintea, sufletul și corpul, reîntregind omul.

*

Ca „Medicină Integrală de Suflet și Corp în Împletire armonioasă și fără amestecare, Știința Sacralizându-se prin Taina Religiei și Religia Descoperindu-se prin Cunoașterea Științei”, medicina isihastă tratează boala – „sfărâmare a icoanei sănătății” – prin reînvierea dialogului cu Dumnezeu, pierdut prin căderea din Rai.

Se spune că în adâncul ființei este glasul lui Dumnezeu Însuși, care te-a creat și prin care ești viu. Acest glas al lui Dumnezeu cel Viu este suportul și fundamentul sănătății. Prin reîntâlnirea cu Dumnezeu ne regăsim și Sufletul nostru uitat. Prin numele lui Iisus Hristos redescoperim tocmai originea glasului lui Dumnezeu din noi.

Isihasmul este „mistica Cuvântului Hristic, mistica Rostirii Hristice”.

Părintele Ghelasie Gheorghe precizează: „Împacă-te cu Dumnezeu înainte de toate... Dacă Sufletul este Închistat atunci și corpul tău va fi închis la remediile medicale”, iar „dacă vrei viața, hrănește-te cu viața... Tu, cel Bolnav, nu mai Introdu Alimente cu Memorii «Omorâte», dacă vrei să Reînviezi tocmai Viața în Organele Corpului tău”.

*

Claudiu Târziu: *Ce ați învățat mai important de la părintele Ghelasie?*

Părintele Valerian: Felul de a trăi în mănăstire. Pentru că, în mănăstire, nicio zi nu seamănă cu cealaltă, în ciuda a ceea ce ar putea crede cineva din afară. Iar întâlnirea cu Dumnezeu este permanentă și tu trebuie să fii pregătit pentru ea. Părintele Ghelasie avea dreaptă socoteală. Emana iubire dar și asprime, în funcție de împrejurări. Părea că nu e prea iubit din pricina asta. Nici noi, ucenicii sfinției sale, nu știam cât e de iubit și ce mulți ucenici are peste tot. Eu am stat la un metru de ușa chiliei lui în ultimii doi ani, îi eram cămăraș, dar nu știam cine vine la el. La înmormântare, când am văzut câtă lume a venit, mi-am dat seama ce influență avea părintele. Și am mai învățat de la el ceva: pentru a te putea ruga neîncetat, trebuie să-ți ușurezi trupul. Părintele Ghelasie a gândit un regim alimentar care te ajută să te rogi permanent. Mulți pustnici țin rețetarul părintelui Ghelasie. Baza acestui regim sunt fulgii de grâu, amestecați cu fructe, și cu legume. Dacă ajuți puțin trupul să intre în acest regim alimentar, apoi lucrează rugăciunea, nu mai lucrezi tu¹¹.

*

Claudiu Târziu: *Biserica ne învață că există două căi de mântuire: prin familie și prin monahism. Ați avut o familie și pe urmă ați ales călugăria. De ce?*

Părintele Valerian: Nu cred că am ales-o eu. A fost o chemare, că altfel n-aș fi putut renunța nici la familie, nici la teatru. În 1995, am părăsit lumea și-am plecat la mănăstire. Era toamnă, iar părintele Neonil, starețul de la Frăsiniei, nu primește în călugărie toamna. Și-atunci i-am spus că o să mă duc la poartă și voi aștepta până mă va primi. „Nu mă cunoașteți, nu știți de ce sunt în stare. Mă veți primi sau mă veți ridica mort de acolo”, i-am zis. M-a trimis la Mănăstirea Turnu. Și, de Sf. Gheorghe, în 1996,

¹¹ Sursa: <http://www.formula-as.ro/2014/1122/spiritualitate-39/muntele-cu-pustnici-17880>

am fost primit. Numai că nu eram pregătit să fac față unor provocări, șicane și alte încercări. Sufeream, mă speriasem și nu știam ce să fac. Părintele Ghelasie de la Frăsinei mi-a spus: „Te întorci în lume și aștepți semn ca să revii. O să-ți spună Maica Domnului când”. Am revenit în lume, dar mi-am dus viața călugărească în taină. Am așteptat și, într-adevăr, într-o noapte, în 1999, am visat-o pe Maica Domnului. Coboram pante foarte abrupte, pe stânci, mulțimi de oameni, tăcuți ca morții, și ne strângeam într-o strungă întunecoasă. Atunci, am auzit un glas de femeie foarte cald și unic: „Dragoș, ce faci?”. Am înțeles că e Maica Domnului și am început să urc muntele, împotriva suvoiului. M-am trezit și mi-am spus: „Ăsta e Frăsineiul!”. Probabil că mai mult decât vrednicia mea au contat rugăciunile părinților Ghelasie, Paul Mărăcine și Vasile Gordon. M-am întors în mănăstire, de astă dată la Frăsinei, și am intrat într-o viață normală de călugăr, fără niciun fel de problemă¹².

*

În anul 1993, când am primit binecuvântare de la părintele duhovnic Ghelasie Gheorghe și de la părintele Cleopa să plec la pustie, aveam un sac de rafie în care mi-am pus câteva lucrușoare și am plecat, nu aveam un loc anume, dar aveam cea mai mare bucurie că plec la pustie. În acea dimineață m-am întâlnit cu alt pustnic pe nume Maxim, care trăia foarte departe de mănăstire și am rămas într-o chilie pe care părintele o avea acolo, în apropiere. Am trăit la o distanță de 20 de km dar noi ne simțeam foarte apropiați, eram vecini de pustie. Hrană am luat cât să putem pune în săculeț. Nu a fost o problemă și nu va rămâne niciodată o problemă hrana pentru că este un ultim țel al sihaștrilor care trăiesc sub cerul liber. Sunt

¹² Sursa: <http://www.formula-as.ro/2014/1122/spiritualitate-39/muntele-cu-pustnici-17880>

unii sihaștri care lasă tot, chiar și hrana și trăiesc sub cerul liber într-un mod tainic. Apa se găsește foarte greu, însă omul intră în armonie cu tot ceea ce există. Omul se adaptează în orice condiții. Între 12 și 2 noaptea aveam program în care mergeam după apă. Aveam la dispoziție două ore. Totul era bine stabilit (Protos. Varsanufie, starețul Mănăstirii Pătrunsa)¹³.

*

Spunea părintele Ghelasie:

- Fiule, nu te urca direct pe acoperiș, că poți aluneca și muri... Ia-o încet, treaptă cu treaptă și ai răbdare să „primești la timpul potrivit ce-ți este de folos”. Zic Sfinții Părinți că „cei fals râvnitori nu vor ajunge niciodată unde aleargă”.

*

În legătură cu viețuirea monahală sfătuia:

- În Mănăstire tot secretul este să fii ucenic, adică să *primești cu toată ascultarea totul și să înveți din aceasta totul*. Așa, fiule, fii *ucenicul tuturor* și vei „crește în pământ bun soi de roadă bună”. *Caută Taina mereu. Taina care fuge de tine cu cât alergi mai tare după ea și care ți se Arată doar când este „plinirea vremii”*.

*

Despre cercarea duhovnicească spunea:

- Sfinții Părinți probează duhovnicia cu „truda corpului” și dacă mai rămâne, înseamnă că este cu adevărat.

¹³ Sursa: <http://ziaruldevalcea.ro/2015/09/06/varsanufie-staretul-de-la-patrunsa-de-acum-pot-sa-plec-la-pustie/>

*

- Tânărul, ca și bătrânul monah, care nu mai face metanii pierde jumătate din viața duhovnicească. Sunt bătrâni în Mănăstire care fac metanii șezând, aplecând corpul, sau care fac mii de închinăciuni. Toți spun că le mențin tocmai „vioiciunea” duhovnicească.

*

- Despre gestul iconic sau starea în gest de închinare părintele Ghelasie spunea:

Stare de Icoană înseamnă „a sta în închinare sfântă”, dar nu cu mintea sau simțirea, sau cu tine însuși, ci cu „însuși statul-de-închinare”. Tu să intri în „statul-de-închinare”, să iei „forma” acestuia, ca apa într-un vas și prin acesta apa *nu se amestecă* în substanța vasului, dar devine una cu „forma” vasului. „A-sta-în-forma-de-a-sta-de-închinare”. Mintea, simțirea și toată ființa ta rămân ce sunt, dar iau „forma Iconică de închinare” și stau în ea, și orice mișcare a lor trece în formă și „forma-de-a-sta” rămâne dincolo de mișcare și nemișcare.

La slujbele lungi, nu mai poți sta atent cu mintea și nici cu simțirea; acestea obosite devin agitate și haotice. Dacă intri însă în „forma-de-închinare-statică”, toate se liniștesc și se odihnesc. Atenția să nu fie pe tine (pe mintea sau simțirea ta), ci pe însăși „statul-de-a-sta-în-statul-de-închinare”. Toate celelalte lasă-le să curgă și de sunt exterioare nu vor putea intra în tine și de vor intra, vor lua și ele „forma-de-a-sta-în-închinare”. Paradoxal, această „suprafixitate” nu se contrariază nici cu mișcarea, nici cu nemișcarea. „Viul” tainic al „statului Iconic de închinare” devine astfel o trăire continuă. „A sta ca în Icoană” este tot secretul. Așa *prinde rădăcini Icoana în inimă* și așa începe să crească... Viața noastră este în „mișcarea neconținută a inimii” și deci tocmai aici trebuie introdus „Chipul Iconic”, ca de aici

apoi să „crească pomul” cu roadele sale. Au dreptate deci filocalicii, care susțin *rugăciunea în inimă*, numai că în „specificul” isihasmului carpatin nu inima se face „locul și forma” rugăciunii și închinării, ci „însuși Iconicul-de-închinare se face formă și loc Iconic de rugăciune”, ca un fel de „Inimă de Duh”, ce se face „vasul inimii obișnuite”.

„Starea-Iconică” trebuie s-o ai „peste tine și peste tot ce faci”... Nu te amesteca pe tine și cele ce faci cu „starea-Iconică”, dar „îmbracă-le” pe toate cu această „suprastare-Iconică”. Toate să rămână ceea ce sunt, să se miște sau să stea, să ia diferitele lor forme, tu „peste acestea” dă-le „starea-Iconică”. Chiar de este ceva ce te supără și ți se pare că este rău, „îmbracă-le în starea-Iconică” și paradoxal, toate rămân ele însele și totodată trec în „supraforma-ionică”, în care se „depășesc și se odihnesc”. Se pare că lucrurile nu se distrug, pentru că este această „taină de stare-supraformă-Iconică”, ce ține „memorialul permanentizării”. Când faci o mișcare, ai tendința să te „consumi în aceasta”, ceea ce dă oboseala și uitarea. Tu să faci mișcarea, dar să nu stai în „mișcarea mișcării”, ci să o lași să se facă, iar tu să te menții în „starea Iconică dincolo de acestea”.

Să stai fără să te miști tu în mișcare, ci să se miște mișcarea pe care tu o faci sau se face! Iată taina!

Duhul Icoanei este să „stai ca în Icoană”, adică în „stare-de-închinare”, dar nu cu mintea și simțirea, ci cu „însăși starea-de-închinare”. Dacă fac „stare-de-închinare”, fac „Asemănare de Chip de filiație”, care este „Pecetea Suflării” lui Dumnezeu când l-a creat pe om-Adam și pe care Dumnezeu o pune la toate sufletele oamenilor. Unii o numesc „Duhul Divin” pe care Dumnezeu Îl Suflă în om și-l face „deosebit” de celelalte făpturi. Așa, în acest Duh este Întâlnirea cu Dumnezeu și Vorbirea cu El și din acest Duh ies toate virtuțile și tot binele. Duhul are o „Forță Vie” și anume Harul-Lumina Dumnezeiască, în care se face toată duhovnicia. Acest Duh este mai întâi „Chipul de Filiație”, că prin „Fiul-Cuvântul toate s-au făcut”. De aceea

noi trebuie să ne „Unim cu Hristos” și apoi să urcăm la Tatăl și să se coboare peste noi Sfântul Duh. Botezul creștinesc este „recăpătarea Chipului Fiului” pe care totodată îl pecetluiește Sfântul Duh, că unde este Chipul Fiului, acolo este și Chipul Duhului. În „Suflarea lui Dumnezeu” Chipul Fiului și al Duhului sunt deodată și în egalitate și niciodată în lipsă. Chipul de Filiație este „condiția de creație”, „prin care toate s-au făcut”, cum zice evanghelistul Ioan. Fără Hristos-Fiul nu poți avea pe Duhul. Așa eu „stau-în-starea-de-închinare” prin care „actualizez” Chipul de Filiație, ce se face Prezența lui Hristos și „stau” în această Prezență, care mă „pătrunde cu Duhul” ei. „Elementele-componentele” ființei tale se „Îmbracă” în Iconic, în „starea-de-chip-de-filiație-de-închinare” și acest „Chip Iconic” se va răsfrânge peste componentele ființei, care se vor „trezi” la „Memoriile de filiație” ce vor face „curățirea”. Chipul Iconic este „dincolo de ființa ta”, în care te „Îmbraci cu Haina de nuntă Hristică”, prin care participi la „Cina cea de Taină”.

Ai grijă, fiule, când faci „starea-în-starea-Iconică”, să nu faci cu efort de minte... De aceea să faci și un „anume gest-poziție” al capului, al unei mâini, chiar cu întregul corp. Mintea te fură să stai în ea... să „stai în alt loc”, în „afara minții”, este tot secretul. „Starea-de-închinare” să fie însăși mintea și atenția, dar nu cu atenția minții, ci cu „atenția gestului Iconic”. În aplecarea capului, în ținerea mâinii la piept, etc. să fie atenția, prin însăși aceste „stări Iconice”. „Stai-în-atenția-stării-Iconice” și așa ai o stare adevărată. Cu cât stai mai mult în „Viul Iconic”, Taina Vorbirii cu Dumnezeu începe să se descopere... În Iconic se face întâi „Închinarea” și apoi „Vorbirea”. A „ trăi taina Închinării ” este viața practicii Iconice, a tradiției noastre. În Chipul Iconic se unesc și se regăsesc toate, fără pierdere...

*

- Practica devine într-un fel o „știință”, dar care să nu cadă în „autocunoaștere prin propriile capacități”, ci să „primească de la Duhul” această cunoaștere.

*

- Ce este viața duhovnicească?
- Este însuși scopul trăirii creștine.
- În ce constă?...
- În creșterea Chipului lui Dumnezeu „însămânțat” în fiecare făptură. Mai concret, este creșterea Chipului lui Hristos de la Botez, prin Puterea Duhului ce se dăruiește tot atunci, ca să putem apoi vorbi cu Tatăl Dumnezeu.

*

Părintele Ghelasie încerca să trezească interesul celor care-l vizitau trezind omul lăuntric. Pentru a trezi acest eu filial, un om trebuie să aibă o mare dinamică a comunicării. Părintele Ghelasie nu gândea și nu vorbea schematic, după o rețetă verificată. Se adapta foarte repede interlocutorului. Cei care au o experiență mistică complexă și profundă și care își folosesc această experiență în dialogul cu ceilalți au o mare libertate în alegerea modului de a comunica, de a vorbi. Tot trupul și mai ales ochii comunică, exteriorizează ceea ce ține de cunoașterea mistică. Se aprind din lăuntru, chipul e luminos.

Cei care nu se pot raporta la o experiență gândesc, în cele mai multe cazuri, schematic, mai complex sau mai simplu, după cultura lor. Mintea noastră tinde să funcționeze după niște legi, impuse în cea mai mare măsură de activitatea cerebrală.

*

- Fă gest de Închinare-Chipul Fiului, și se actualizează-rememorează în tine taina veșnicei Nașteri a Divinului în tine și a ta în El, și mai mult a nașterii tale în lume și a lumii în tine. Gestul Închinării este „Leagăn de Naștere”.

Pleacă capul, mintea și orice simțire în gestul Închinării, orice formă și orice chip fă-l să se Înhine, și așa totul se face „Icoană-Chipul” unde se Întâlnește Dumnezeu cu lumea și lumea cu Dumnezeu și se fac „Același Trup-Icoană”.

*

- Începe să te „rogi” cu „Gesturi Ritualice”, care ne „rememorează” Sacrul din noi. Ridică mâinile în sus cu rugăciune către Dumnezeu cel din „înălțime”, din care „curge” viața lumii. Pleacă în închinare capul în jos, prin care „recunoști” pe Dumnezeu ca Dătătorul vieții. Pune mâinile la piept în dreptul inimii și fă-te ca un „altar” propriu, pe care să Vină Dumnezeu și la tine. Desfă brațele lateral, ca preînchipuire că Divinul se „Întrupează” în toată ființa ta, suflet și corp. Faceți aceste *simple* „Gesturi Sacre” și „Memoriile Sacre” se vor „trezi”.

*

- Neofit Pustnicul repeta mereu ucenicilor săi: „Practica Lucrării Sfinte este doar a celor ce muncesc ziua și noaptea, fără încetare, peste toate piedicile și slăbiciunile și care se învăpăiază mereu de Dumnezeiescul Dor”.

*

- Fă practica gestului Iconic sau rugăciunea minții chiar mecanic. Ai grijă, însă, să nu cazi în ‘instrumentalism’, considerând că în repetarea rugăciunii sau în facerea gestului Iconic este însăși mistica isihastă. Nu cădea în ‘tehnicismul gratuit’: că faci cutare gest și ai

efectul respectiv, sau repeți de atâtea ori rugăciunea și gata, ai ajuns la mare performanță... Nu cădea în 'pietismul îngust' de a face ceva evlavios în care crezi că este totul. Sau că, dacă stai o oră la Liturghie, gata, ești mare creștin. Dar nu exclude 'pietismul și ritualismul', pentru că ele sunt, totuși, 'puntea' spre trăirea veritabilă ce vine cu timpul în măsura în care tu te transformi și ca Personalitate.

Noi avem nevoie și de niște 'instrumente', dar să nu le confundăm cu însuși 'conținutul'. Așa, practică gestul Ironic oricum, cu tendința mereu de a-l depăși în taina pe care o poate deschide acesta. Gestul, ca și repetarea rugăciunii, este 'deschiderea ușii de taină', urmând apoi 'intrarea în cele de taină'.

Cel mai greu este pentru mulți tocmai 'deschiderea ușii mistice', și aceasta deoarece ei fac doar 'filosofia' deschiderii. Lasă toate 'filosofările, considerentele' și începe practica, chiar cu insuficiențe. Ai grijă, nu fi 'gălăgios și lăudăros', practică în taină cu știrea duhovnicului și eventual a încă unuia care, la fel, practică isihasmul. Să fie 'lucrarea ta intimă'.

Citește și caută mult material în acest sens, ca să-ți mărești orizontul conștiinței. Practica fără 'cultură' devine un 'fixism' îngust și chiar nociv. Cel mai mult supără 'fixiștii inculți care mai fac și pe deștepții'. Prostul se vede după 'fixismul inculturii sale'. Sunt mulți 'simpli', dar nu 'fixiști'. Este și o 'cultură mai mică', dar înțeleaptă. 'Cultura' spoită a prostului înrăit este cea mai distructivă. Isihasmul este al celor care își deschid 'duhul înțelegerii de taină'. 'Gura mea a grăit înțelepciune și duhul inimii mele Pricepere'. *Aceasta este taina practicii mistice isihaste, Priceperea de duh de adânc.*

*

- Primul semn al trăirii isihaste este că, odată cu greutatea, suferința și necazul, ai și o mângâiere de taină,

de isihie, taina Divinului care îți dă „depășirea” a toate. Isihasmul, deci, nu înseamnă „insensibilitatea la suferințe și necazuri”, ci „depășirea de taină” a acestora. Iconic, înseamnă „depășirea în Divin” a obișnuitului.

*

- De la gestul Iconic făcut în momente de liniștire, ca „*rugăciune gestică*”, treci la *extinderea Iconicului în toate mișcările*. Să deosebești gestul fix pe care-l faci în rugăciunea Iconică din fața Icoanei Maicii Domnului de gestul activ pe care-l faci în viața obișnuită.

Filocalic, se recomandă pronunțarea cât mai deasă a rugăciunii scurte, „Doamne Iisuse, miluiește-mă”. Neofit, știind că nu toți pot face concentrare de minte și mai ales că ești ocupat cu treburile cotidiene, indică „repetarea gestului Iconic” care nu cere efort de minte, ci doar o „amintire de mișcare”.

Așa, obișnuiește-te să începi orice lucru cu un gest discret de plecăciune-închinare, ca aplecare ușoară și neobservabilă. Cu orice te întâlnești, față de orice vezi, fă acest gest. Și când vorbești, orice vorbă să aibă „forma Iconică”, adică să fie smerită, plăcută și nevătămătoare, iertătoare. Orice lucrezi cu mâinile, să fie sub acest semn gestic de închinare și plecăciune, fără să fie nevoie să faci semnul Sfintei Cruci. Acesta îl poți face doar când ești singur și la momente mai deosebite.

Să te ferești să devii acel „ritualist rigid și fanatic”. Fă gestul Iconic lejer și larg, ținând cont de împrejurări și situații specifice. Chiar și gândurile introdu-le în forma Iconică de plecăciune. Vei gândi smerit, liniștit și nevătămător. Practicând zilnic, forma Iconică îți va „intra până în sânge” și te va Iconiza Hristic. Aceasta te va deschide și mai mult pentru rugăciunea gestică pe care o faci în momentele de liniștire, când Viul Iconic Hristic te va pătrunde până în adâncul ființei. Atât de mult să-ți

„placă” gestul Iconic, încât să-ți devină o „fire proprie și permanentă”.

*

- Gestul iconic cere trezvia și atenția întregii personalități ființiale. Majoritatea fac și gestul tot cu mintea, sau ca pe o simplă poziție mecanică. Trebuie făcut cu toată ființialitatea, suflet și corp, peste minte și inimă. În accepțiunea Pustnicului Neofit, Altarul închinat Domnului este și originea gestului Iconic. În adresarea ta către Dumnezeu, doar făcând „Loc de Altar” poți primi Prezența Divină. Acolo unde faci Altar Domnului, acolo vine și Prezența Sa.

Ieși cu tot ce este mai bun în tine și fă din acestea Altar Domnului, cu gest de închinare. În gest să-ți fie întreaga ta ființialitate, ca tot ce ai tu mai sfânt, din care să clădești Domnului Altar de închinare. Această Unire de creație cu Divinul într-o Sacralitate reciprocă este taina Altarului. Și astfel, făcând din gestul însuși un Altar, prin gest tu te Întâlnești real cu Divinul Hristos.

Conștientizează că gestul este Forma Iconică de Altar în care și tu și Hristos sunteți prezenți deodată. Și în acest gest să ai Dăruirea ta întreagă, minte și inimă, suflet și corp. Introdu toată ființa ta în gestul Iconic și te predă ca „pietre de Altar”, unde să vină Prezența Domnului Iisus. În gestul Iconic, astfel, tu trebuie să te faci „trupul Altarului” pe care să-l închini Domnului și „peste” tine să faci gestul Iconic. Apoi, ca extindere, fă din toate obiectele și ființele din jur, de asemenea, Altare în care este Prezența lui Hristos. Nu te grăbi să treci la treapta următoare până nu trăiești cu adevărat taina gestului Iconic.

*

Părintele Ghelasie prezintă practica isihastă centrată pe gestul iconic în următoarele cuvinte:

„Gestul Iconic al Specificului Filocalic Carpatin este în asemănare cu ritualul liturgic din Biserică. Ține cont de reperele de bază ale gestului Iconic:

- Supraconștientizarea Viului Prezenței Iconice Hristice. La filocalici se face invocarea Numelui Domnului Iisus, prin care se intră în legătură cu Prezența Divină. Aici se face gestul închinării, prin care Viul Iconic se face o realitate. Când te-ai închinat, intri deja în acest Viu de Putere și Prezență Divină. Gestul crucii și închinării aduce Prezența Hristică.

- Această Prezență este Iconică doar prin Chipul lui Hristos. Icoana, în creștinism, înseamnă Chipul lui Hristos. Ceea ce nu are Chipul lui Hristos nu mai este icoană.

- Prezența Iconică nu este doar o închipuire sau o presupunere, ci este un real Viu Divin care nu depinde de tine, ci tu de el. Dacă la evrei Numele lui Dumnezeu este „foc mistuitor”, aici, în gestul închinării Iconice, este la fel, „văpaie arzătoare”.

- Gestul Iconic-Hristic este supraexterior, adică trebuie făcut cu toată integralitatea ta, ca suflet și corp și peste acestea. Deci, să nu faci gestul Iconic doar cu mintea sau cu simțirea sau cu poziția corpului, ci cu toate deodată, în Unire. Doar ca „total” să faci gestul Iconic față de Viul Prezenței Hristice. Așa, mintea și sentimentul trec într-o supra-formă de Închinare Iconică ce depășește și mintea și inima. În gestul Iconic, mintea și inima se închină, dar nu prin mentalizare sau sentimentalizare, ci prin supraforma totală a integralității tale. Aici, în gest, mintea și sentimentul nu mai sunt „instrumente” de lucrare, ci devin simple componente ale întregului tău care face gestul Iconic. În modalitatea filocalică a pronunțării rugăciunii în inimă, mintea este lucrătoare și activă. Aici, în gest, activul este întregul tău suflet și corp, deodată și în unire.

- După ce faci gestul Iconic, să supraconștientizezi că Viul Hristic te „cuprinde” ca într-o Supraformă Iconică în care tu, ca și o „apă” într-un vas, iei această supraformă.

Nu-ți închipui cum este această supraformă, ci doar conștientizeaz-o cu o atenție cât mai permanentă. Nu-ți face nici o imaginație, nici cum este supraforma Iconică, nici cum o simți tu. Să ți-o „suprareprezinți” doar ca pe un Viu cu o Formă Iconică pe care tu nu o poți percepe, dar care este foarte Activă în sine. La început, te vei simți ca într-o „închisoare” unde tu nu mai poți face nici-o mișcare. Fă această „odihnă închis în Iconicul lui Hristos”. Atenție, de îți vin gânduri și amintiri, lasă-le să iasă din tine în „Focul Iconic”, unde se vor topi de la sine. Toată atenția ta să fie Viul Iconic în care ești închis și în care „forțat” iei supraforma sa, și în care toate cele din tine ies și se prefac. Tu, „pasiv”, te odihnești în Iconicul Hristic.

- Acest „pasiv intra-Iconic” este, însă, un supra-Activ Hristic ce lucrează asupra ta direct, care te suprapersonalizează Iconic și pe tine. Neofit Pustnicul susține că mai înainte de a face tu „purificarea și virtuțile”, trebuie să primești „supra-forma” Iconică, după care să faci și activul tău; trebuie să ai mai întâi modelul, care este Iconicul Hristic. Și primind supra-memoriile Iconice, vei putea și tu să lucrezi cele „asemănătoare”. Făcând ritualul gestic Iconic, vei observa că se trezesc în tine memoriile Botezului și ale Mirungerii, care îți „orientează” firea spre cele bune. Începi astfel să capeți o „vedere Iconică” prin care deosebești răul de bine. Și cu această vedere poți face apoi virtuțile și purificarea.

- Extinderea gestului Iconic de la ritualul gestic pe care-l faci tu personal, în liniște și în fața Icoanei Maicii Domnului sau în Biserică, concomitent la gestul Iconic generalizat, prin care să dai la tot ce vezi supraforma Iconică Hristică, văzând în toate „chipul lui Hristos”, acel Cuvânt prin care toate „s-au făcut”. Ca gest Iconic, să vezi Cuvântul Creator nu ca interior, ci ca supraexterior care îmbracă și interiorul și exteriorul oricărui lucru, ca Icono-Formă. Așa, totul devine în ochii tăi o lume sfântă, Purtătoare a Chipului lui Hristos.

Aceasta este Practica Isihastă a Specificului Carpatin al Pustnicului Neofit. Este rugăciune permanentă nu prin cuvinte, ci prin gestul Iconic, ca rugăciune-gestică Iconică”.

*

- În integralitatea persoanei umane, sufletul și corpul sunt un complex propriu, ființial și energetic și „peste” acestea este „Suprachipul Pecetei” Chipului lui Dumnezeu.

*

- În realitatea de Rai, sufletul este la „vedere” și Inima personalitate este Supraexteriorul-haina de nuntă duhovnicească. Totul va fi la „vedere”, zice Domnul, și nimic „ascuns” (chipul păcatului). Taina nu este „ascunsul”, ci acel „Minunat Veșmânt” ce îmbracă totul și din care „izvorăște” totul.

*

- În sens creștin, Inima este totodată taina Icoanei. De aceea Inima ca Icoană arată, nu ascunde, descoperă, nu închide, dăruiește, nu acaparează.

*

- Mistica ortodoxă creștină vorbește de o reunire în Inima de Taină, ce nu este nici mintea, nici simțurile, nici organele cu energiile lor, ci este o „Totalitate” ce le depășește pe toate și totodată le Unește în „Același Trup-Euharistie” (dăruire-împărtășire-participare fără amestecare). Misticile antice sunt mistici ori ale „minții” (cu magismul gândirii), ori ale „simțirii” (cu ocultismul energiilor). Creștinismul, având chipul Inimii-persoană, mistica nu mai este nici magia minții, nici paranormalul

energetic organic, ci mistica Chipului „Inimii-Același Trup Hristic”, în care mintea, simțirea și energiile organice, se transcend în „Inima-Potir-Dăruire-Euharistie”.

Mistica de specific creștin este mistica Iconică, mistica de „Gest personal integral”, în care se oglindesc atât mintea, cât și simțurile și energiile organice.

Mistica isihastă, a zisei rugăciuni de unirea minții cu inima, este tocmai în sensul de refacerea unității (prin desființarea contrariilor dintre mental și simțial), prin care apoi se Rememorează Inima Hristică, taina Inimii-Trup Hristic, care este Inima înduhovnicită, care are totodată pe Sf. Duh, cel care prefăce „trupul făpturii” în Trup Hristic-Euharistie.

Așa, modalitatea isihastă, este cea creștină de Inimă Hristică înduhovnicită-Iconică, tocmai „Haina de nuntă” Divină, ce este „Cina cea de Taină”, nu „pat nupțial de eros mental sau corporal” (ca în misticile necreștine).

*

- Cum zice Evanghelia, cel care vrea „comoara din țarină” își vinde totul ca să câștige țarina și cu ea, comoara. Țarina este învățătura și comoara este practica. Trebuie „râvna” practicii, ce se susține prin „exersarea” volitivă, peste toate piedicile.

*

După modelul pustnicului Neofit, Părintele Ghelasie cerea ucenicilor săi ‘menținerea cu strictețe’ a ‘regulii practice zilnice’. Nu te angaja la cine știe ce ‘fapte mari’, ci la puțin, dar în mod ‘susținut’.

*

- În sens creștin, gestul este legat de ritual, „mișcare înțelegătoare”. Gestul este o adresare, o comunicare și o

orientare față de cineva. Așa, gestul este mai mult decât cuvânt, sentiment, este și purtătorul acestora.

*

- Anticii aici au insuficiența, că pornesc de la o divinitate „fără” chip, impersonală, care apoi ia chip zis personal, ce astfel nu mai este Ființial, ci „de ființare”. Ca să fie un real Intraființial, trebuie să fie o Ființialitate cu Chip, chiar în esență.

*

- „Aruncă-te” la picioarele lui Iisus și în acest gest Iconic stai cât poți de mult. El, Iisus, nu te va respinge, ci va face un Act față de tine. Nu-ți imagina cum lucrează acest Act, ci tu doar „acceptă-l” și deschide-te total. Conștiința ta să fie a întregii ființe, nu doar o concentrare de minte, o „conștiință în gest Iconic”, și doar atât. Nu te identifica în propria conștiință, ci în supraconștiința Iconicului Hristic. Așa, tu intri în Forma Iconicului Hristic, și te personalizezi Hristo-Form.

În acest Iconic lasă să „curgă” tot conținutul tău ființial, nu numai mental, ci și sufletesc și trupesc, ca în Iconicul Hristic să se purifice. Poți pronunța uneori și Numele Domnului Iisus, dacă îți intensifică conștiința gestului Iconic. Tot secretul specificului neofitian este Activul conștient al gestului, și în activul gestului, nu în activul tău, de minte sau de sentiment. Nu admite nimic mental sau sentimental, păstrează doar conștiința integrală a gestului tău și al Activului Iconic ce Acționează asupra ta. Acest specific nu este „un altceva”, ci același filocalic, dar în altă „manieră” de acțiune. Neofit face din gest locul inimii, locul minții, locul ființei proprii, locul Prezenței lui Iisus, locul Iconic, locul de întâlnire și Unire.

*

- Prima treaptă este Adresarea față de un Dumnezeu Viu. Viul lui Dumnezeu este Chipul său. Chipul său nu se confundă cu „limita” de sine, fiind tocmai Nelimitatul tuturor nelimitărilor. În Chip, Ființa se identifică pe sine și Ființa distinge Chipul. Chipul este Nevăzutul care tinde mereu la Arătare. De aici *iconarea lumii*; toate au în ele pecetea Chipului lui Dumnezeu. Toată taina este în Chip, Viul Iconic, Viul „legăturii de taină”.

*

- Nu încerca, începător fiind, să-ți imaginezi pe Dumnezeu sau să-l răstălmăcești cu propria ta minte confuză și fără vederea de Duh. Chipul lui Dumnezeu este prin Chipul lui Hristos, Fiul Său care vine în lume cu Arătarea tainei Chipului Divin, care nu se poate vedea direct de noi, condiția de creație. Și Icoana Întrupării lui Hristos este ochiul prin care și noi trebuie să privim.

*

- Hristos este Arătarea tocmai a Chipului lui Dumnezeu cel de taină. „Să începi să vezi lumea în taina Chipului lui Dumnezeu”, adică „prin Chipul Icoanei”, făcând din fiecare înfățișare a lumii o reprezentare Iconică a Chipului lui Dumnezeu care se Întrupează în fapăturile sale, ca să le dea ființă și viață.

*

- Stai în genunchi câteva minute în fața Icoanei Hristice de Întrupare, cu gestul Iconic, cu toată ființa ta. Ești cu mintea tulbure, cu trupul plin de neliniște, cu inima mâhnită și ruptă de sentimente contradictorii... În gestul Iconic lasă-le să curgă... Nu te forța să-ți stăpânești gândurile și pasiunile, nu fă concentrare de minte, lasă

totul să curgă, până la ultima picătură. Tu rămâi doar neclintit în gestul Iconic. Să nu cazi în închipuiri, să menții doar gestul Iconic Dacă pari că „somnolezi”, nu te speria, reînnoiește-ți conștiința gestului Iconic prin reamintirea Suprareprezentării Persoanei Hristice. Dacă simți nevoia să și pronunți Numele lui Iisus, o poți face, dar la intervale rare și cu intensitate de gest de închinare. Atenție, să nu lași mintea să fie centrul conștiinței. Toată conștiința ta să fie „mutată” în Iconicul Hristic. Să nu anihilezi mintea, ci „mută” doar „locul”, din mentalul propriu, în supramentalul Iconic Hristic. Să nu fie ca o minte „ieșită” în afară din corp, ci ca o intrare a ființei tale întregi, suflet și corp, în Iconicul Activului Hristic, în care se „identifică” pe sine. Mintea să lase să curgă tot conținutul mental în Iconic. Mintea va căpăta gustul de a se odihni în Iconic și nu-i va mai place propria „natură” de minte, ci supranatura Iconică.

*

Ca practică, încearcă să Intri tot mai mult în această taină a Formei Iconice Divine, în care trebuie să te prefaci, să te iconizezi. Neofit recomandă un model de acest fel, prin gest de închinare; Gest de iconare a celor din jur. Așa, zilnic, toate mișcările tale să fie mai întâi ca o închinare adusă Domnului Iisus, care a creat totul. Față de orice obiect sau altă persoană, fă gestul formei de închinare. Fă o discretă „plecăciune” la orice mișcare. Această formă de gest te va obișnui să „respecți” orice lucru. Dacă filocalicii se silesc să pronunțe neîncetat Numele Domnului Iisus, ca specific neofitian, este silința să faci gest de închinare față de orice și la orice mișcare. Va deveni o obișnuință.

La toate să le dai „îmbrăcăminte Iconică”. Tot ce este formă, de la cel mai mic obiect, are Iconicul Hristic, „peste” înfățișarea sa. Tu să îmbraci totul cu Iconicul Hristic, peste toate considerentele. Să iconizezi totul cu Iconicul de taină

Hristic. Așa, dându-le la toate Forma Iconică, sacralizezi lumea. Chiar și celor răi dă-le Iconicul și vei observa cum parcă toate se schimbă în jurul tău. Acestea sunt primele virtuți Hristo-Iconice pe care trebuie să le faci. Și tu personal zilnic stai un timp în gest de închinare Iconică, cu toată ființa ta.

Atenție, la orice mișcare, Iconică, să ai impresia că Hristo-Forma este cea care activează, nu tu cu mintea sau simțirea. Când faci închinăciunile sau metaniile, atenția să nu fie pe mișcările respective, ci pe Iconicul Formă de închinare. Să percepi tot mai mult Forma Iconică în care tu te personalizezi ca asemănare de Iconic Hristic. Neofit Pustnicul nu admite concentrare pe organele corpului. Chiar dacă ridici mâinile în sus, le duci la piept, aceste gesturi să fie în impresia pe Forma Iconică în care intră organele respective. Mulți fac un fel de „mistificare pe organe”, ce nu se admite de Isihasm.

Să percepi Forma de închinare este prima percepere a Iconicului neofitian. Să o simți până în măduva oaselor și să o cultivi în orice mișcare. Filocalic este pronunțarea Numelui lui Iisus, care cere activ și efort de minte. Neofit îi scutește pe începători de acest efort, de care sunt capabili foarte puțini. Gestul Iconic se face mai ușor. Ca practică, poți să alternezi ambele modalități. Iconicul de pronunțare cheamă Divinul în inima ta. Iconicul de gest al lui Neofit este o intrare a ta în Iconic.

*

– Ca practică, specificul isihast carpatin este gestul față de Prezența Iconică a Persoanei lui Hristos, ce coboară prin taina Întrupării Sale. De unde Îl luăm noi pe Hristos, Cel Înviat și înălțat la cer, și ce este Prezența Lui?

Noi nu ni-L închipuim, ci îl conștientizăm că este Prezent cu adevărat în tot locul, fiind Dumnezeu cel atotprezent. Din cauza păcatului, noi nu-L mai vedem și

nu-I mai percepem Prezența Sa reală. Iov, din Vechiul Testament, răspunde celor ce îl sfătuiau să se lepede de Dumnezeu, că nu poate, deoarece „simte în nările sale Suflarea lui Dumnezeu”. Sfinții percep cu adevărat Acel Viu Divin ce este Prezența lui Dumnezeu.

*

- Hristos ne-a Lăsat în mod deosebit Taina Euharistiei Liturgice, prin care, Permanent și Continuu, Lumea se Preface și devine Trupul Său, ca Asumare și Urcarea Lumii Pământești la Cer. „Eu sunt Vița, voi sunteți Mlădițele”.

*

- Gestul Iconic este prima posibilitate de Iconizare a memoriilor noastre prin Iconicul Hristic. „Fă Chip de Altar în orice mișcare a ta și, din toate ce le vezi, fă Chip de Altar, unde este Prezența reală a lui Hristos.” Persistă în practica gestului Iconic. După cum este greu, filocalic, să-ți însușești pronunțarea continuă a Numelui lui Iisus, așa și gestul Iconic cere, de asemenea, trezia și atenția întregii personalități ființiale. Majoritatea fac și gestul tot cu mintea, sau ca o simplă poziție mecanică. Trebuie făcut cu toată ființialitatea suflet și corp, peste minte și inimă.

*

- Altarul închinat Domnului este și originea gestului Iconic. În adresarea ta către Dumnezeu, doar făcând „Loc de Altar” poți primi Prezența Divină. Unde faci Altar Domnului, acolo vine și Prezența Sa. Ieși cu tot ce este mai bun în tine, și fă din acestea Altar Domnului, cu gest de închinare. În gest să-ți fie întreaga ta ființialitate, ca tot ce ai tu mai sfânt, din care să clădești Domnului Altar de închinare. În acest gest să ai Dăruirea ta întreagă, minte și inimă, suflet și corp. Introdu toată ființa ta în gestul Iconic

și te predă ca „pietre de Altar”, unde să vină Prezența Domnului Iisus. În gestul Iconic, astfel, tu trebuie să te faci „trupul Altarului”, pe care să-l închini Domnului.

*

- Cine nu învață mai întâi să se Înhchine la Icoană, nu va intra niciodată în Taina Isihiei.

*

- „Să începi să vezi lumea prin ochii Icoanei”. Să vezi lumea în Noua Lumină. Această „punte” dintre pământ și Lumină este „calea”.

*

- Să capeți o Vedere de Icoană a lumii, să transformi lumea în Icoana Întrupării lui Hristos. Dumnezeu nu coboară în lume ca apoi să iasă din ea, ci ca să Rămână pe veșnicie în ea. Hristos cel Întrupat este Înveșnicirea Divinului în lume.

*

- Vederea lumii într-o Icoană cosmică este Maica Domnului cu Pruncul Dumnezeiesc în brațe. Cartea Vieții este Icoana Maicii Domnului. Cine nu primește Duhul Icoanei, nu va putea citi Cartea de Taină a isihiei.

*

- „Vezi, la fiecare pas, Icoana Întrupării lui Hristos?” Până nu vezi lumea toată o Icoană, să nu îndrăznești să intri în Taina isihiei. Învățând să citești în Cartea de Taină a Icoanei, săvârșești Lucrarea isihiei. O, ce Dor de Taină are ființa noastră să se Înhchine Ființei Dumnezeiești!

*

- Moise vede „Rugul Aprins de Focul Divin”, unde trebuie să intre „desculț”. Această „descălțare” este iconografia Purificării. Rugul Aprins al lui Neofit este Icoana Maicii Domnului și descălțarea este gestul de închinare-metanie, iar Focul Divin este Rugăciunea „Tatăl nostru”.

*

- „Odihnește” în isihia Iconării. Gestul închinării și metaniei, precum și zicerea „Tatăl nostru” să devină ceva firesc.

*

- „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul”. Cerul este Chipul Fiului lui Dumnezeu care se întrupează în brațele pământului, chipul Maicii Domnului. O, ce Taină! Iată că și noi suntem „un pământ” în care să se întrupeze cerul. Pământul nostru este firea noastră creată, ce trebuie să întrupeze taina dumnezeiască a lui Hristos. Ritualul Icoanei este Ușa acesteia.

Mintea și simțurile greu se iconizează. Prin Ritualul Icoanei se face și această „minune”. Mintea și simțurile sunt magii din noi, care îngenunchează în fața Icoanei Maicii Domnului cu Pruncul Hristic în brațe. Mintea aduce ca Dar aurul-mintea însăși. Inima aduce ca Dar imaginația-smirna. Iar simțurile aduc tămâia-arderea de bună mireasmă. Mintea este prima ce trebuie să „îngenuncheze” în fața Pruncului Divin. Mintea cu smerenie trebuie să primească Taina Revelației Hristice. Mintea să aibă Revelația ca gândire și ca judecată, îngenuncherea.

Simțurile, de asemenea, încep să intre în sacralitate. Inima Recunoaște pe Hristos. Gustul caută Pâinea și Apa cea Vie. Auzul caută Cuvântul cel sfânt. Măinile învață tot mai mult să se închine, în locul „agresivității negative”.

Picioarele învață să îngenuncheze și să stea „drepte” în fața Sacralității Divine.

Duhul isihiei începe să Lucreze în tine.

*

- „Caracterul carpatin” este de a „oferi” Oaspetelui Divin „Pâinea și Paharul cu Apă”, „sacralitatea casei”.

*

- Icoana este trup Înviat, nu „corp-obiect idolatrizat”, ci Sacru al Învierii. „Condiția” de Înviere este Taina Icoanei. Pentru mulți, trupul Înviat este un „trup de-corporalizat”, un „trup idealizat-spiritualizat”. Euharistia creștină revelează însă „corporalizarea trupului Înviat”, ca Pâinea-Carne îndumnezeită-Înviată.

*

- „Tăiere mistică a capului”. Neofit Pustnicul repeta adesea ucenicilor săi: „Isihasmul începe cu tăierea capului, ca la Sfântul Ioan Botezătorul, ca să curgă sângele minții în Potirul Euharistiei Capului Hristos”. „Eu sunt Pâinea cea Vie”, zice Hristos. Practica isihastă este „drumul ritualic” dintre Pruncul Hristic din brațele Maicii Domnului și Potirul Euharistic Liturgic.

*

- Să ai răbdare, până vei câștiga Duhul icoanei. Duhul se Primește.

*

- Creația are potență de îndumnezeire prin Unirea cu Divinul. Dacă nu se unește, nu poate sta în sine, și așa își autocreează o falsă divinitate, anti-divinul, „căderea

luciferică”. Ritualul gestului iconic este tocmai recăști-garea chipului de personalitate, privit ca potență de Unire cu Divinul. „Să ai pe Dumnezeu pururea înaintea ta”. În practica isihasmului carpatin se cere o prezență-atenție prin câmpul ritualic al icoanei din afara minții. Zilnic fă închinarea la Icoana Maicii Domnului, toată ziua să-ți rămână în memorie acest Ritual, fă o iconizare permanentă a lumii înconjurătoare. „Să faci totul ca o icoană, să vezi totul prin prisma icoanei”, este „regula” practicii pustnicului Neofit. *Să Asculți Liturgia „din Icoană”*.

*

- Toți ucenicii Pustnicului Neofit sunt numiți Purtători de Icoană. Majoritatea au câte o Icoană de lemn pe care este mai mult săpat Chipul Maicii Domnului cu Pruncul Hristic în brațe, pe care o poartă la gât, alături de o Cruce simplă. Neofit cerea ucenicului începător în primul rând să-și pună în locul unde stă o icoană cu Maica Domnului cu Pruncul Hristic în brațe, și adesea să aprindă câte o lumânare sau candelă. Zilnic trebuia să îngenuncheze în fața icoanei, să stea așa câteva minute, mărint timpul după împrejurări.

*

- Rugăciunea este Cer pe care trebuie să-L primești în „casa ta de pământ” și trebuie mai întâi o „pregătire”, ca să poată „încăpea”. Trebuie să faci din „casa” ta un „paraclis”, altfel Cerul nu va intra. Ritualul icoanei este acest fapt.

*

Iată câteva indicații din Pravila Pustnicului Neofit:

- Zilnic fă cu strictețe acatistul Maicii Domnului.
- Zilnic fă Ritualul Icoanei mistice, adică aprinde candela la icoană, stai adesea îngenuncheat în fața ei, fă metaniile

și închinăciunile obișnuite. Acest Ritual te va umple de Duhul mistic.

- Participă și la slujbele Bisericii. Biserica este „sâmburele-sămânța” Iconizării. Cine nu „trece” mai întâi prin Biserică, nu va putea niciodată să facă mistica Euharistică a isihasmului. Și cei din pustie coborau adesea la Biserică și chiar cei mai izolați trebuiau să se împărtășească din Euharistia liturgică. Practica isihastă este de fapt o „prelungire” a liturghisirii Bisericii.

*

- Va veni și vremea când Icoana-Scară se va face Evanghelie-Cuvânt și apoi Potir-Euharistie. Isihasmul carpatin merge ritualic liturgic.

*

- Sărac cu Duhul este altceva decât „lipsit și gol”, ci așa cum este ființa proprie, fără „alte adaosuri”. Să nu te „falsifici pe tine” și nici pe cele din jur înseamnă Sărăcia cu Duhul.

*

- Dacă observi, în Pustie, viețuitoarele, până la plante și găze, au perioade de „stare nemișcată” cu alternanțe de mișcări. Cu cât o viețuitoare are o capacitate mai mare de această „oprire”, cu atât este mai viaie și mai plină de vitalitate.

În isihasmul carpatin, oprirea nemișcată în gest de închinare este „centrarea de duh”. „Să stai ca în Icoană” este preceptul de bază al vieții pustnicești, Nemișcat, dar într-un Viu de Duh. În starea Nemișcată nu trebuie să gândești sau să simți ceva, să ai doar „Așteptarea” Venirii Arătării Domnului Iisus... Aceasta devine cu timpul un „Dor Dumnezeiesc” ce se mărește tot mai mult, de nu mai știi cum să-l potolești.

Așteptarea devine mai întâi ca o Chemare, apoi ca o cântare, apoi ca o tânguire, apoi ca o „grijă de mare teamă” să nu pierzi „momentul” când se Arată Domnul și tu nu ești atent să-l Primești. Nu-ți închipui cum va fi „Întâlnirea”, că nu știi în ce mod se va Arăta. Totul să fie doar Tainica Așteptare Nemișcată ce se învăpăiază de Dorul Dumnezeiesc, dincolo de orice simțire...

*

- Spălarea cu apă este importantă pentru noi, cei de astăzi, intoxicați de toate murdăriile. Pustnicii care aveau aer curat și mâncarea naturală și minte tot curată nu „miroseau a hoit”. Noi de nu ne spălăm, mirosim a „mort”.

*

- În Rugăciune unii folosesc respirația. Și unii sfinți o recomandă. Pentru lumea de astăzi, cu atâtea „păcate corporale”, Respirația este un punct de mare valoare. Respirația deschide, desface și ușurează mișcarea memoriei atât corporal, cât și sufletească. Respirația este corespondența mișcării neîncetate a vieții în general.

*

- Adesea stai de vorbă cu duhovnicul și eventual cu un altul care de asemenea face Practică, altfel te închizi în tine, cu *patologii fixiste* periculoase. Nu te crede „deștept”, că tu deja înțelegi Tainele. De ești încă între oameni mai mulți, nu le arăta ce Practici tu; să fie în taină.

*

Părintele Ghelasie sfătuia pe ucenici într-un mod foarte personal, aplicat la specificul lor, citind în inimi ceea ce are nevoie fiecare. Spre exemplu, în decursul timpului a

fost întrebat de trei fii duhovnicești același lucru: dacă într-o zi ți-ai terminat de săvârșit canonul, ce faci în timpul rămas liber? Unuia dintre ei i-a spus să citească scrieri folositoare sufletului și minții, altuia să se odihnească, iar celui de-al treilea i-a dat binecuvântare să se poată ruga suplimentar. Sfatul a fost după măsura fiecăruia, spre folos, căci în anumite cazuri se poate produce o suprasaturație în rugăciune până ajungi chiar să nu te mai poți ruga.

*

Pe părintele Ghelasie Gheorghe, l-am întâlnit întâia oară la Mănăstirea Frăsinei, în anul 1995 sau 1996, eu fiind în acea vreme viețuitor la Mănăstirea Nicula. Mi-a plăcut vioiciunea lui, lumina feței și dezinvoltura cu care vorbea. Nu știam atunci decât foarte puține despre dânsul. Adevărata mea întâlnire cu Părintele Ghelasie a fost însă după mutarea sa în lumina cerească, prin scrierile sale. Prin anii 2003-2004, cred, și mai apoi, am citit unele din scrierile părintelui și unele texte despre Sfinția sa, care mi-au plăcut foarte mult.

Amintesc dintre ele: „Memoriile unui isihast”, „Avva Ghelasie, Cuvântătorul de Dumnezeu”, „Iubitorul de Dumnezeu”, „Dogmatica”, „Iconarul Iubirii Dumnezeiești” și altele. Prin aceste cărți l-am descoperit și l-am iubit, aceasta și datorită evocările ucenicilor apropiați: părintele Valerian, teologul și poetul Florin Caragiu, pe care le-am citit sau auzit. Sigur Avva Ghelasie a fost cu totul pătruns de Duhul Iubirii lui Dumnezeu, de pacea Sa și de multă înțelepciune și știință. Opera în care se oglindește relația sa de iubire aprinsă, neostoită, față de Dumnezeu, întru multă lumină, înțelepciune și înțelegere, sunt cele peste o sută de imne și acatiste pe care le-a scris. Din ele și prin ele ne împărtășim și noi de iubire și lumina sa. Ele te introduc într-o atmosferă de adâncă taină, în

liniștile și tăcerile cerești. Unele sunt de o adâncime, de o mare înălțime teologică și desăvârșită exprimare literară, ex. Acatistul Sfintei Treimi sau Acatistul Iubirii Dumnezeuiești. Citindu-le simți acea bucurie de taină, uimire sfântă a sufletului pe care o simți citind Imnele Iubirii Dumnezeuiești ale Sfântului Simeon Noul Teolog. Ce am remarcat și mi-a plăcut, a fost acest specific carpatin scos în evidență de Părintele Ghelasie. Știm că înaintarea în viața duhovnicească este cuprinsă în cele trei etape sau faze: curățire, iluminare și desăvârșire, potrivit gândirii alcătuitorilor Filocaliei, influențați desigur de gândirea filosofică grecească. Iar la pustnicii carpatini, Sfântul Neofit purtătorul de Icoană, și alții, această închinare iconică. Deci nu căutăm noi să ne înălțăm prin teorie și iluminare, la vederea de Dumnezeu, la răpire în rai și la unire cu EL, ci în închinare, în chip iconic, atragem pe Dumnezeu cu harul Său să vină la noi, peste noi și în noi. Acesta este specificul spiritualității românești, carpatine (Arhim. Andrei Coroian)¹⁴.

*

Dacă la jumătatea secolului trecut s-a putut vorbi despre „turnura lingvistică” a filosofiei, având ca miză recuperarea dimensiunii *originare* a problematicii Ființei (pentru Heidegger „limba este lăcașul ființei”), putem spune, păstrând proporțiile, că opera Cuviosului Ghelasie de la Frăsinei urmărește același scop: o „turnură iconică” a limbajului teologic instituționalizat, pândit mereu de ispita autonomizării, prin raționalizare excesivă. Prin revelarea valențelor iconice ale spiritualității filocalice,

¹⁴ Interviu despre Medicina Isihastă cu pr. arhim. Andrei Coroian, realizat de Anca Revnic, Sursa: <http://www.lumeacredintei.com/marii-duhovnici-ai-neamului/interviu-despre-medicina-isihasta-cu-pr-arhim-andrei-coroian/>

gândirea Părintelui Ghelasie constituie, implicit, un demers temerar de recuperare a metodologiei patristice – tipologia – despre care Ioan Ică jr. afirma, într-o substanțială sinteză teologică: „pentru gândirea biblică [patristică], tipologia este ontologică, iar ontologia, tipologică [iconică]”. De altfel, unitatea dintre tipologie și ontologie („ontologia iconică”) stă la baza întregii gândiri a Părintelui Ghelasie. Potrivit aceluiași Ioan Ică, tipologia permite „integrarea organică și reducerea la o identitate în diferență a Vechiului și Noului Testament, a Mântuirii și Eshatologiei, a Bibliei și Liturghiei, a Memoriei și Prezenței, a Figurii și Realității”.

Aici se impun câteva observații: tipologia nu trebuie confundată cu un „simbolism de preînchipuire”, întrucât relația tip-antitip (respectiv icoană-model) nu poate fi redusă la o simplă analogie: „Biserica interzice transformarea icoanei în «simbolism de preînchipuire» sau în alegorie. Icoana nu preînchipuie, ci descoperă, și descoperă în măsura în care e părtaşă cu Cel pe care-l descoperă, în măsura în care ea însăși este prezență și descoperire” (Alexander Schmemmann). De altfel, transformarea tipologiei într-un „simbolism de preînchipuire” constituie, după Schmemmann, cauza principală a „pseudo-morfozei [alterării] conștiinței bisericești”.

Impasul metodologic al teologiei academice ortodoxe de după destrămarea Imperiului Bizantin (așa-numita „captivitate babilonică” datorată influențelor teologiei apusene), a fost sesizat, de-a lungul vremii, de personalități marcante ale Ortodoxiei, care n-au ezitat să dea aceeași soluție/verdict: revenirea la metodologia iconică. Renașterea neopatristică de la începutul secolului XX (inițiată de G. Florovsky și continuată de numeroși teologi ai diasporei ruse) stă sub aceleași auspicii. Actualmente, teologi ca Nikos Matsoukas, Ioannis Zizioulas, dar și filosofi ca Christos Yannaras, susțin cu tărie că „...strădania

de reînnoire a limbajului, ca experiență nemijlocită și universală... constituie o probă de foc: dacă teologia este o descoperire a prezenței personale a Logosului, acest fapt nu poate fi mărturisit decât din interiorul limbajului, printr-o folosire care să transcendă emulația convențională a înțelegerii, care idolatrizează adevărul în concepte autonomizate" (Yannaras).

Însă mărturisirea prezenței Logosului *din interiorul limbajului*, are ca miză revelarea *dimensiunii liturgice a existenței*. Dacă existența însăși este limbaj, text (unul din postulatele post-modernismului!), ea nu este mai puțin impregnată de intenționalitate, scop, rostul liturghiei fiind acela de a orienta întreaga creație spre Destinul său: „Ale Tale dintru ale Tale, Ție Îți aducem de toate și pentru toate”. *Mutatis mutandis*, Cuviosul Ghelasie, printr-un demers, i-am spune, „anamnetic”, încearcă să recupereze originaritatea liturgică a limbii („sacralitatea de limbaj”). Iată de ce opera Părintelui Ghelasie este, în fond, o mystagogie, situată în tradiția iluștrilor Dionisie Misticul și Maxim Mărturisitorul...

Interesul pe care îl suscită în noi gândirea originală și provocatoare, profundă și actuală a părintelui Ghelasie va continua, fără doar și poate, să crească. Acum e limpede că dificultățile (aparent insurmontabile) de lectură sunt simple provocări, care merită din plin asumate. Așa cum spunea și Cuviosul Ghelasie: „Nu vă poticniți unde nu înțelegeți. Pe parcurs vi se va înfățișa totul” (Alexandru Valentin Crăciun).

*

Trebuie să mărturisesc că, răsfoind cu oarecare (detașată inițial) curiozitate paginile primelor scrieri publicate de Părintele Ghelasie am fost surprins de excelentul instinct filosofic ce le anima. Or, cred eu, un bun instinct – și, de ce nu, unul filosofic – este mai prețios decât orice

doxă incertă – fie ea camuflată sub vălul înșelător al unor lungi, interminabile liste bibliografice. Suntem atît de departe de sensul inițial – cel autentic – al vocației filosofice, încît abia dacă mai suntem astăzi în stare să sesizăm dacă o problemă sau, mai simplu încă, o întrebare relevă de o semnificație filosofică propriu-zisă.

Filosofia însăși riscă astfel să se convertească (dacă nu s-a convertit deja) într-o „tehnică” de gîndire, într-un instrument „universal” apt să poată fi folosit peste tot (și nicăieri). Desigur, modestelor broșuri cu gîndurile unui isihast „pierdut” undeva, în munții Carpați le sunt întotdeauna de preferat tratatele docte de istorie a filosofiei universale. Cînd am deschis primele cărțului ale Părintelui Ghelasie nu mă așteptam, bunăoară, să găsesc în ele nici „deducția transcendentă a categoriilor” din Critica rațiunii pure a lui Kant și nici „sinteza în act a formei și materiei” din Metafizica lui Aristotel. Și, totuși, spre marea mea surpriză, le-am regăsit (cu „oarecare” perplexitate) pe amîndouă acestea expuse în mod liber (nu mai puțin detașat) pentru că pe deplin asumate și, în consecință, proferate ca niște principii „inconturnabile” ale teologiei creștine dintotdeauna. Era ca și cum tot ceea ce a precedat și a succedat din punct de vedere filosofic evenimentului hristic – începînd cu întruparea și sfîrșind cu Ispasul – nu putea fi situat decît în această perspectivă, „ultimă”.

Faptul că persoana umană nu este reductibilă la facultatea ei de cunoaștere – conștiința nu este intelectul, așa cum s-a crezut pînă la Kant, și nici efectul unei simple „compuneri” a acestuia cu sensibilitatea – sau că, mai mult, unitatea ei nu relevă nici de „amestecul” unui suflet „celest” și a unui trup „terestru” – ființa umană are un chip al ei universal: *hos katholou*, ne avertizase deja Aristotel, unul în raport cu care orice dualitate existențială are o natură derivată –, toate astea nu sunt niște „idei” de ici de colo. Dimpotrivă. Consecința neașteptată a acesteia

din urmă (marea descoperire a Stagiritului, complet ignorată pînă în vremurile creștine și chiar după ele), este că omul „universal” nu poate fi doar un spectru dezincarnat: el se mîntuie în trup, odată cu trupul însuși. Și asta pentru că Subiectul (și nu doar sufletul) – unitatea transcendentă a conștiinței sale, ar spune Kant – este anterioară separării (prin păcat și apoi moarte) dintre suflet și trup. (Fenomenologia posthusserliană a ajuns abia de curînd la problematica filosofică a chipului – definit ca unitate abisală, indeterminabilă a omului –, și anume, prin contribuțiile lui Levinas.)

Dar și invers, dacă este să exprimăm, totuși, unitatea ființei umane printr-o „sinteză” a contrariilor, atunci ar trebui s-o determinăm mai degrabă ca o frontieră comună fără de dimensiune (și, prin urmare, fără distanță), ca un „hotar” adică – așa cum îi plăcea să spună adesea Părintelui Ghelasie (în buna tradiție a lui Grigorie de Nyssa sau a lui Maxim Mărturisitorul, de altfel) –, unul situat undeva între contrariile însele.

Desigur că a defini omul ca un fel de limită „întrupată”, ca o „interfață” dintre interior – fie el inteligibil – și exterior – fie el sensibil – are grele consecințe asupra limbajului teologic (adesea marcat de un platonism sui generis abia masecat). Căci, astfel definit, omul spiritual – culme și, implicit, hotar al creației divine – nu-și mai poate revendica „interioritatea” sa în raport cu lumea – de vreme ce el este tocmai limita (hotarul) lumii, situat „dincolo” și „dincoace” de ea (ca și de ades frecventatele cupluri tematice „suflet-trup”, „intelect-sensibilitate” etc.) – ci doar „față” cu „exterioritatea” transcendentă a Creatorului său.

În opinia Părintelui Ghelasie, „angelismul” unor atitudini pretins „spirituale” n-are nimic de-a face cu Spiritul autentic (mereu întrupat și, deci, liturgic) al creștinismului. Pneumatologia – definită, la rîndu-i, ca fenomenologie a

Spiritului (precum la Hegel) – se împlinește prin trupul mistic al lui Hristos și tocmai în acest punct, insistă din nou Părintele Ghelasie, trebuie să ne apropiem dar și să ne despărțim de protestantism. Duhul însuși ni se revelează mereu în Paște și, ca atare, în trecerea la sau, mai bine, în limită. Așa cum Iisus Hristos este Chip al Tatălui și, în același timp, „locul” (singurul) de întâlnire (și totodată de „pasaj” – *pesah*) dintre uman și divin, tot așa și icoana (cea autentică, evident) – chip „închipuit” poate să devină locul (fără de dimensiune, „inter-fața”) unei asemenea miraculoase întâlniri (pasaj).

Primul și ultimul sinod universal – unanim recunoscute de întreaga creștinătate – au fost consacrate, deloc întâmplător (deși la distanță de secole), uneia și aceleiași probleme în fond – cea a chipului, fie el „născut” sau „făcut”. Totul este să înțelegem că teologia (și, de ce nu, filosofia) chipului n-are nimic de-a face cu o „teorie a imaginii” ca obiect (fie el exemplar): pe Dumnezeu nimeni nu l-a văzut. Chipul trebuie să ne re-țină doar în măsura în care (ne) trece.

A spune că Părintele Ghelasie era în temă cu ultimele dezbateri ale fenomenologiei contemporane este, desigur, excesiv. A preciza, însă, că instinctul lui filosofic l-a condus la sesizarea unora dintre cele mai importante și mai sensibile teme ale meditației filosofice contemporane nu este deloc excesiv. Definirea omului ca „hotar” implică, de pildă, diferența filosofică dintre „ontic” – mereu reducibil la simpla aparență a unui obiect – și ontologic – care relevă, dimpotrivă (după Heidegger), de o gândire „non-obiectivă”. După exemplul (deja uitat, din păcate) al Sf. Grigorie de Nyssa, care definea pe Iisus Hristos ca... „frontieră”, Părintele nostru atipic se numără printre aceia foarte puțini care au mai vorbit, astăzi încă, despre ființa umană ca despre o limită „întrupată”. De unde și importanța pe care o acorda el „rămînerii” (prin închinăciune) în

această „trecere la (sau /) limită” (frontieră), singura „atitudine” capabilă să ne ferească de redutabilul pericol al „substanțializării” (obiectualizării) limitei (hotarului).

Pentru a ne convinge de importanța unei corecte „așezări” ontologice, autorul interpretează și evaluează, prin contrast, nefericita experiență a lui Adam, care a confundat intervalul – „între”-le – cu un „fruct” (obiect) mereu la îndemână. Or, „fructul” este (aici) tocmai intervalul liminar, cel care, non-obiectual fiind, nu poate fi „mîncat” precum un „măr”. Metabolismul „uman” al cuminecăturii, noua „hrană”, incoruptibilă, pe care ne-a adus-o Iisus Hristos (dăruindu-Se, de fapt, pe Sine însuși!) presupune o adevărată răsturnare (conversiune) a sensurilor sale recepte căci, într-adevăr, a „mînca” (și, prin urmare, a interioriza) această limită (care este euharistia) – abis simultan al separării, dar și al unirii dintre creat și increat – înseamnă în fapt a fi tu însuși „mîncat” de Hristos, a deveni, în mod paradoxal (printr-un fel de „chiasmă”, în sensul strict merleau-pontian al termenului), mădularul Lui. De unde și serioasele avertismente din Chipul Omului, Căutarea Originilor:

„Nu vă faceți hoți și furi de Cele Sfinte. Opriți-vă la Ușa Altarului Euharistiei, participați cu închinare la Săvîrșirea Euharistică, să nu îndrăzniți să vă împărtășiți oricum, pînă nu aveți și haina. Opriți-vă la Hotarul Pomului, Hotarul de Taină, care poate deveni Hotarul morții. Moda de a te împărtăși oricum, fără pocăință creștină, fără ieșirea din păcat, este un flirt și o batjocorire a Tainei Dumnezeiești” (pp. 81-82). Și încă: „Nu îndrăzniți să treceți acest Hotar. Stai în fața lui ca să ți se deschidă și ție apoi. Cine nu Stă în Fața acestui Hotar și se grăbește ca Adam să-l forțeze, să-l mănînce, să-l distrugă în loc să-l Cîștige îl va pierde pentru totdeauna” (p. 82).

„A sta la hotar” revine, așadar, la asumarea posturii noastre de fii și, drept urmare, a aceleia de închinători, căci,

odată ce am descoperit care ne este originea și, în consecință, filiația (cea întru Tatăl), postura noastră „naturală” nu mai poate fi decât aceea a asumării hotarului, a limitării noastre (ca „haină” muritoare asumată, una de nuntă, de astă dată). Doar la (în) această limită a închinării putem fi asumați de către Tatăl, și anume în Hristos Iisus: „Pocăința mistică Creștină trebuie să fie închinare în primul rînd. În această închinare se Cîștigă iarăși Chipul de Fiu și prin cîștigarea chipului de Fiu putem să îmbrăcăm Haina de Nuntă a Fiului, Haina Euharisticului și așa să avem acces în Planul Dumnezeiesc” (p. 82).

Cînd ne închinăm cu smerenie Ziditorului nostru recunoaștem, în mod implicit, prezența transcendentului. Cu cît mai jos ne coboară smerenia cu atît mai sus ne ridică harul. Nu e vorba de sentimentalisme (Părintele Ghelasie le repudia fără menajamente) ci, încă o dată, de pură ontologie. Relația dintre creatura care suntem și Creatorul nostru este de așa natură încît, dacă ne asumăm acest statut creatural, ne asumăm totodată și Creatorul nostru, închinarea coincide astfel tocmai cu trecerea la (în) limită. Mai precis, gestul de închinare revine la „postura” frontierei, la „haina” smereniei, a finitudinii, al cărei hotar coincide, în mod paradoxal, cu acela al infinitului. Căci între finit și infinit există una și aceeași limită, indiferent din ce parte se ajunge la ea, dinspre noi sau dinspre Dumnezeu.

Funcțiunea logică (și ontologică) a chiasmei, sau, dacă vreți, a „convertirii” – cîtă vreme cele de pe pămînt nu sunt precum cele din cer, simplul raport analogic nu face decât să ne inducă în eroare (în cea a „angelismului”, între altele) – are drept principală consecință resemnificarea Liturghiei „tainice”, cea în și prin care se (de)săvîrșește nu numai întruparea catabatică (coboritoare) a lui Hristos în pîinea euharistică, „cea de toate zilele”, ci și prin „întruparea” noastră înșine – cea anabatică (suitoare), la

fel de „cotidiană” – în Unul și Același Hristos: „Doar în acest chip – se spune în Biserica, liturghia euharistiei, trupul înveșnicirii lumii – este [...] posibilă liturghisirea-euharistică, adică și întruparea lumii în Fiul” (p. 15). Ea face, de altfel, asemănarea și, totodată, deosebirea dintre Buna Vestire – fenomenologia (manifestarea, revelația) „catabatică” a Increatului pentru Creat: Hristos devine Iisus: Iisus Hristos – și Ispas – fenomenologia (manifestarea, revelația) „anabatică” a Creatului pentru Increat: Iisus care devine Hristos: Hristos Iisus –, astfel că Ispasul se vedește a fi cumva „inversul” Bunei Vestiri... Ispasul este o „Bună Vestire” inversată a omului în fața lui Dumnezeu spre deosebire de Buna Vestire care este un „Ispas” inversat al lui Dumnezeu în fața omului. Buna Vestire – întrupare a Increatului în Creat, Ispasul – „întrupare” a Creatului în Increat. (Observ că am început și eu să scriu, dezinvolt, cu majuscule, dar ce mai contează asta acum...)

Tocmai în această „răsturnare” – *Verkehrung* pentru Hegel, *Kehre* pentru Heidegger – ar trebui să constea pretinsa „turnură teologică” a fenomenologiei, atît de des invocată în filosofia occidentală. Liturghia relevă deci de „a doua” întrupare, cea făcută posibilă nouă de „noul” Duh al celui Crucificat și mai ales înviat, liturghie eshatologică, alternanță (și unitate „ultimă”) între Iisus Hristos și Hristos Iisus la care făcea cîndva referire Părintele Cleopa, într-o dedicație pe care mi-o făcuse pe una din cărțile sale.

Vom fi „atrași” și în cele din urmă „absorbiți” eshatologic în locașul unde „ne așteaptă” trupurile noastre cele veșnice. Unire între chipul nostru creat și chipul nostru increat, care este Fiul lui Dumnezeu, Cel de dinainte de creația propriu-zisă (de unde și importanța în teologia răsăriteană a energiilor increate). Sens inversat al chemării Sfîntului Ioan Teologul: „Vino, Doamne!”. De fapt, El este

Cel care ne inspiră (în dublul sens al cuvîntului). Hristos Iisus „vine” dislocîndu-ne. Noi suntem cei care ne mișcăm în El, Cel veșnic nemișcat! Vezi, de aceea, pe același Sfînt Ioan Evanghelistul, dar și pe Proorocul Ilie, care s-au „mișcat” deja în El, personaje eshatologice care ne anunță Ispasul cel „de obște”. Trebuie, prin urmare, să facem deosebirea dintre întruparea pe care o împlinește Fiul Dumnezeiesc în calitate de Chip arhimodel de Biserică și, respectiv, întruparea pe care o împlinește Biserica în Chipul de întrupare al Fiului, încheie Părintele Ghelasie (pp. 15-16). De unde și concluzia imediată: Biserica nu poate fi redusă doar la Locașul (receptacolul) întrupării Fiului. Ea presupune și înfierea omului de către Tatăl, prin Fiul însuși.

Biserica este și Altar al înălțării (de unde deosebirea esențială care ne separă de protestanți, atît de sensibili la fenomenologia Duhului celui „nou”, dar mai puțin atenți la întruparea pe care Acesta ne-o pregătește). Ea este „locul” coincidenței celor două mișcări (catabatică și anabatică): împărtășire a Fiului pentru Om prin Euharistie, împărtășire a Omului pentru Dumnezeu, prin consumarea Euharistiei. Omul „consumă” pe Dumnezeu, dar, încă o dată, el este cel „consumat” de către Acesta: „Pe această Bază-Temelie, de acum poate avea loc și Liturghisirea Euharistiei Trupul înveșnicirii Lumii” (p. 17).

Binecunoscuta (dar și misterioasa) invocare ioaneică: „Vino, Doamne!” (catabaza) este, în context, echivalentă cu promisiunea (nu mai puțin misterioasă a) Hristosului Însuși : „Voi atrage toate la Mine” (anabaza). În aceasta constă, în fapt, re-capitularea de care vorbește Sfîntul Apostol Pavel – pandant teologic al „capitalismului”. Sensul cu totul schimbat (convertit) al Liturghiei veșnice n-are deci de-a face doar cu Buna Vestire (deja „petrecută”, într-un fel) cît mai ales cu acest Ispas sui generis al înveșnicirii Lumii. A deveni fii ai lui Dumnezeu revine la

a beneficia cumva de „propriul” nostru Ispas (vezi evenimentul eshatologic al „Adormirii” Maicii Domnului). Liturghia este de fapt o fenomenologie întoarsă pe dos (Husserl nu era încă un creștin împlinit...). Centrul ei îl constituie tocmai această „ascensiune” a creaturii în Dumnezeu. Coborîrea Duhului în om este, simultan, și o „urcare” în Dumnezeu a omului. Epifania lui Dumnezeu pentru Om („petrecută” și ea, într-un fel) face posibilă epifania Omului pentru Dumnezeu. Liturghia este esențialmente eshatologică.

Prin comparație cu aceste profunde „deosebiri”, mi se pare de-a dreptul incredibil cît de „antici” și de „vetero-testamentari” suntem, astăzi încă! Ultima – lungă și de trei ori reluată – convorbire pe care am avut-o cu Părintele Ghelasie la Frăsinei a fost marcată de un nedisimulat regret : acela de a nu mai putea recunoaște „în lume” (și nu numai) marile coordonate ale tradiției teologale creștine. Or, dacă am dobîndit ceva foarte prețios în puținul răstimp cît l-am frecventat (întotdeauna cu uimire, dar și cu încredințare) a fost mai ales convingerea că, în ciuda celor două milenii de creștinism, suntem, cu toate astea, abia la începuturile unei autentice comprehensiuni a evenimentului hristic. Mărturie neașteptată a mării tradiții harismatice a paternității (care ar merita ea însăși o specială și insistentă atenție), textele Părintelui nostru, beneficiar „ales” al acesteia din urmă, vehiculează nu numai un limbaj și un grafism neobișnuite ci mai ales niște teme de meditație tot pe atît de „neobișnuite” (Prof. Virgil Ciomoș).

*

Textele Părintelui Ghelasie Gheorghe ajung să răspundă într-un mod inedit ceea ce regăsești în fondul Tradiției: aceea că experiența este revelațională (*ți se dă*) și că experiența tainei, toată extensia ei în tine, toată arătarea ei,

toată fenomenologia ei – atât cât este posibilă ea –, această experiență a tainei așadar este calea unirii logosului cu iconicul. Mai mult, așa cum nu există experiențe pe hârtie, ci numai în istoria personală a descoperirilor interioare, tot așa nici logosul nu se unește artificial cu iconicul (*doar* ca să fie unit dialectic). Astfel se explică multitudinea de schematizări conceptuale, puse în corpul unor experiențe, care devin loc de întâlnire și de celebrare liturgică interioară a unei relații de filiație înnoită.

Personal consider că în efortul de regândire a unirii dintre λόγος și εἰκὼν în teologia contemporană textele Părintelui Ghelasie Gheorghe de la Frăsinei au un rol aparte. Ca un pivot spre adâncul minții, dincolo de granița dintre teologia repetitivă și orice filosofie (aparent) eliberatoare, ele ne pot ajuta astăzi să trecem de neputințele exprimării mistagogice contemporane (Pr. Alexandru Barna).

Cuviosul Ghelasie de la Frăsinei

– repere biografice –

Ieromonahul Ghelasie de la Frăsinei – botezat Gheorghe Teodor (Popescu) – (18 martie 1944, †2 iulie 2003) s-a născut în satul Șerbănești (comuna Sălătrucel, Vâlcea), în apropierea schitului Berislăvești, ctitorie boierească de sec. XVIII, și a vetrelor monahale și pustnicești de la Turnu, Cozia și Stănișoara, nu departe de ctitoria Sfântului Calinic, Mănăstirea Frăsinei, în obștea căreia a intrat (1973) și unde a viețuit timp de treizeci de ani.

Despre Mănăstirea Frăsinei părintele Ghelasie avea să scrie că e un „Mic Munte Athos-Carpatin”. Iar această adăugire „carpatină” nu era o asociere întâmplătoare pentru isihastul, iscusit în „deosebirea duhurilor”, care sesiza că de la Sfântul Calinic de la Cernica, în care recunoștea un „duh” carpatin, se poate vorbi și de un caracter carpatin-athonit, nu doar de unul athonit-carpatin. Trebuie amintit că aceste distincții erau văzute de duhovnicul de la Frăsinei ca fiind de mare importanță pentru înțelegerea spiritualității monahale de la noi, pentru că, spunea isihastul, „acest specific carpatin este caracterul nostru, pe care de nu-l luăm în seamă intrăm adesea în contradicție cu noi înșine”.

Părintele Ghelasie descindea dintr-o familie în care stră-moșii săi, atât pe linie paternă cât și pe cea maternă, se regăsesc, de câteva generații, ca slujitori ai altarului. Tatăl său, preotul Gheorghe, absolvise, în perioada interbelică, Facultatea de Teologie din București – bunicul său, Iancu, care a luptat în primul război mondial, a fost învățător, stră-bunicul și stră-străbunicul au fost preoți în același sat

Șerbănești –, iar mama sa, Marcela, al cărei frate, Aurel, a fost preot, era fiică a preotului Iosif Bălteanu, pe care-l regăsim în pisania unei biserici, astăzi un monument istoric, a cărui salvare se pare că i se datorează:

„Această Sfântă și Dumnezeuască biserică ce se prăznuește cu hramul Cuvioasa Paraschiva din satul Dămțeni, fiind aprobată spre dăruire, a fost scoasă din ruină de către preotul Iosif Bălteanu paroh, cu toți fiii săi duhovnicești din Turcești, județul Vâlcea spre veșnica pomenire, între anii 1913-1922. 30 august 1922”.

Ar fi de consemnat și că, pe linia paternă a strămoșilor, numele de familie a fost inițial Șerbeanu și nu Popescu. Preotul Gheorghe, tatăl părintelui Ghelasie, student fiind, în perioada interbelică, încă purta, conform mărturiei fiului Ștefan, care a văzut scris în carnetul său de student teolog, numele de Șerbeanu. Schimbarea numelui de Șerbeanu în Popescu se pare că survine în condițiile istorice vitrege ale deceniilor cinci sau șase ale secolului trecut, fără a se ști astăzi detalii ce privesc circumstanțele concrete în care această schimbare s-a petrecut.

Sigur este că, la un moment dat, ieromonahul Ghelasie avea să renunțe la numele Popescu, ajungând să figureze, chiar și în sensul civil înscris în buletinului de identitate, doar sub numele Ghelasie Gheorghe, numele sub care semnează, de altfel, scrierile ce se tipăresc începând cu anii '90. Se poate crede că, cel atât de preocupat de paternitate și filiație, de identitate și asemănare, de chipul unirii cerului cu pământul, nu întâmplător a reținut aceste două nume, unul al filiației cerești, Ghelasie, și, altul, Gheorghe, al filiației pământești, fiindcă, ne amintim, Gheorghe era (pre)numele tatălui său.

Urmând școala primară în satul natal și apoi liceul în Rm. Vâlcea, tânărul Gheorghe Teodor, sau Doru, cum i spuneau apropiații, având gândul de a urma Facultatea de Medicină din Cluj frecventează între 1962-1964 cursurile unei școli tehnico-sanitare din același oraș. Datorită

mediei bune de absolvire primește un post în Cluj. Însă, conform propriei mărturii, la rugămintea unei colege, care primise repartizie în Abrud, dar care, căsătorindu-se, dorea să rămână în Cluj, îi cedează postul din Cluj pentru a merge la Abrud.

Acest act binevoitor îl amintea peste ani ca pe un gest semnificativ, deschizător de cale, care avea să-i călăuzească pașii către întâlnirea cu avva-pustnicul Arsenie (Praja), cunoscut ca „pustnicul de pe Cheile Râmețului”, înmormântat, în 1973, la mănăstirea Crasna (Prahova), și alături de care a viețuit, în Munții Râmețului, timp de câțiva ani, începând de la vârsta de 23 de ani.

În pândă cu acest gest semnificativ, ar fi de evocat și că, în chilia în care părintele Ghelasie avea să-și petreacă ultimii ani de viață pământească, pe peretele pe care era și o poză a pustnicului Arsenie mai era, ca pentru a fi păstrată într-o atenție cinstitoare, în viul unui memorial al veșniciei, încă o fotografie veche, alb-negru, a unui bătrânel uscățiv. Era fotografia unui consătean, a celui care, ca o smerită călăuză, îl adusese cu sine, la Frăsinei, pentru prima dată, încă din fragedă copilărie pe fiul preotului Gheorghe din Șerbănești. Avva Ghelasie îi purta acestuia o recunoștință care, iată, străbătea neîmpuținată deceniile, pentru că stră-vedea în acel credincios ce se încumetase să-l ia cu sine – într-un parcurs nu cu mijloace de transport, ci pe jos, pas cu pas, pe o distanță nu chiar mică –, pe omul lui Dumnezeu care i-a deschis calea spre a-și împlini menirea, nu oriunde, ci în acest loc binecuvântat al Frăsineiului, în care a ajuns mai apoi să-și trăiască plinătatea duhovnicească, și de unde și-a împărtășit generos roadele ei.

Înclinația și preocuparea sa față de medicină – firești, dacă ne amintim de un gând al isihastului: „medicina ca origine este în ordinea esențială a existenței” – vor rămâne o constantă de-a lungul vieții sale, atât prin faptul că în obștea mănăstirii era „sanitarul” priceput, ce ieșea în

întâmpinarea celor în suferință, discret disponibil și preocupat atent de îngrijirea dedicată a acestora, dar și în sensul aprofundării, al lărgirii și al precizării medicinei ca sacro-terapie, din perspectiva experienței isihaste, și a promovării medicinei isihaste și a rețetelor medicinei isihaste, prin care străbate aceeași grijă a „deosebirii duhurilor” în prezentarea modelului terapeutic integrativ, într-o unire neamestecată: *sacroterapie, psihoterapie, mobiloterapie, dietoterapie*.

Călugărit și hirotonit încă înainte de a ajunge în lavra Frăsineiului, dar, în mod interesant, pentru biografia sa spirituală, după ce se închinoviază la Frăsinei, rămâne în obște cu statutul de simplu frate de mănăstire, aproape 20 de ani, fiind cunoscut îndeobște ca fratele Gheorghită până spre începutul anilor 90 când actualul Mitropolit al Olteniei, ÎPS Irineu Popa, pe atunci arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului îl reșază în lucrarea preoțească pe cel ce era ieromonahul Ghelasie.

Este de amintit, privitor la perioada de înainte de '89, când era cunoscut ca fratele Gheorghită, deși era deja ieromonahul Ghelasie, o vizită pe care a făcut-o, împreună cu ieromonahul Ioanichie de la Frăsinei, care pe atunci nu era hirotonit, la biserica din Drăgănescu, unde l-a întâlnit pe părintele Arsenie (Boca), despre care povestea că a străvăzut că unul dintre ei era preot atunci când, imediat ce i-a întâlnit, i-a întrebat: „Mă! Care dintre voi e preot?”.

Tot despre părintele Arsenie (Boca) își amintea că i-a spus: „Tu vei întârâta multe duhuri”. Și, peste ani, după ce a început să-și publice din scrierile sale, și a simțit reacțiile pe care le-au stârnit, îl pomenea pe părintele Arsenie care nu se înșelase în prevestirea sa cu privire la „întărâtarea duhurilor”, de către cel care primise de la Dumnezeu un dar aparte, tocmai cel al „deosebirii duhurilor”.

Era conștient de aceste posibile reacții, pe care și le asuma, întrucât încă din prefața primului volum publicat

(*Memoriile unui isihast*, februarie 1991) prevenea: „...îndrăznim să publicăm această lucrare care multora va părea ceva nou, sau o invenție, sau, celor și mai dogmatici, o aberație”, dar și îndemna: „Cine are răbdarea să parcurgă această modestă încercare, nu va fi dezamăgit. Este un text cam greoi, mai ales la început, dar nu vă împiedicați, treceți mai departe până la sfârșit și apoi spuneți-vă părerea. (...) Am dori să se treacă de la început peste unele contrarii, mai mult presupuse decât reale. (...) Desigur se pot găsi obiecții la tot pasul, noi însă ne adresăm celor cu adevărat sinceri și doritori, nu de vânatoare de greșeli, ci de deschideri în tainele realității”.

De fapt, părintele Ghelasie înțelegea să expună isihasmul în contextul lărgit al misticii ca deschidere către taina realității. Însă, după cum mistica nu mai poate fi, astăzi, o cale ascunsă, un apanaj al inițiaților, ci se deschide tuturor, se „popularizează”, tot astfel, în viziunea isihastului de la Frăsinei, „isihasmul nu poate fi închis în proprii realități de netradus altora”.

Astfel, în aceste vremuri ale deșertării deșertăciunilor, ale revărsării uscăciunii și al aparentei retrageri a apelor duhului, isihastul aduce în atenție amintirile din viitor al unui „tradițional testament al pustnicului Neofit”, care vorbește în prezent de o trezire, de o reînviere, cu tărie neclătinată, a duhului de viață duhovnicească, ce nu se va restrânge doar la cei retrași în mănăstiri și pustnicie, ci va „coborî” în lume, ce pare că trage să moară, spre a încălzi și a aprinde dorul multor inimi către un răspuns la chemarea trăirii tainei isihaste ca deplinătate, descoperită, a vieții celei adevărate, veșnice, nesfârșite în Hristos.

Dar această încercare de traducere și deschidere a isihasmului către „întâlnire și prietenie cu toți care aspiră sincer spre divin și puritate” nu are la duhovnicul de la Frăsinei nimic sincretic, nimic confuz. Dimpotrivă. Strădania sa, deși e asociată cu un demers dialogal, profund și

pătrunzător, prezervă caracterul distinctiv, unic al isihasmului, și realizează „o prezentare a sensurilor specifice isihaste, ca o învățătură și totodată o stabilire de termeni isihasți, ca limbaj propriu isihast”.

De altfel, în evidențierea limbajului specific isihast, susține nu doar caracterul fundamental hristocentric, eclezialogic, liturgic, euharistic al isihasmului, ci și fondul său dialogic, iconic-personalist. „Prima noțiune și nucleul celorlalte este conceptul de Persoană-Chip de Dumnezeu și Chip de Suflet în Creație, care de nu este înțeles în sens isihast, nu se va putea vorbi de o mistică specific isihastă” – este precizarea ce survine încă din primele rânduri ale întâiului volum, prin care isihastul distinge fără echivoc mistica isihastă de mistici ale fuziunii și ale contopirii, ale anihilării și ale identificării impersonale, ale auto-divinizării, în mare parte de sorginte extrem-orientală.

Grija sa spre „deosebirea duhurilor” o regăsim lucrătoare în această rafinată și totodată dificilă strădanie de a păstra și de a evidenția „puritatea neamestecată” a tradițiilor – ce inevitabil, astăzi, mai mult ca oricând, se întâlnesc nu ca să se confrunte, ci ca să se cunoască reciproc, fără falsificări și denaturări –, pentru că avea conștiința că „a păstra un fapt în puritatea sa este cea mai mare garanție că îl poți avea”.

În acest orizont al prezervării înscrisă „caracterul unei spiritualități”, evidențiind specificul unei tradiții, specificul mistic carpatin, pe care a căutat să-l străvadă în unicitatea sa unitar-distinctă de cea specific sinaitică, athonită sau slavă.

Așadar, în actualul context, al unui paradoxal reviriment mistic isihast, părintele Ghelasie a adus în atenție mai largă, actualizând și continuând, o tradiție mistică isihastă de „specific carpatin” – ce s-a păstrat de-a lungul secolelor, în chip tainic, în acest spațiu – identificată prin chipul său propriu, pe care l-a numit *iconic*. Atrag însă atenția nu doar reperele ce trasează specificul acestui

caracter carpatin și puterea acestui memorial tradițional isihast ci, mai ales, chipul personal și anvergura acestei iconări ce descoperă taina unui chip de paternitate/filiație, conturat împlinitor, într-un mod cu totul aparte, prin darurile isihastului de la Frăsinei, care, și în cadrul acestei lavre, de excepție în monahismul românesc, poate fi recunoscut prin inconfundabilul său specific carpatin.

Prin cuviosul Ghelasie Frăsineiul își află însă o plinire în plus pentru că primește această cunună-pecete carpatină personalizată, de amprentă unică. De altfel, din întreaga icoană a vieții moș-avvei Ghelasie străbate cu acuratețe tușa acestui caracter carpatin; după cum se poate spune, fără exagerare, că, din scrierile sale, se poate constitui o veritabilă *filocalie carpatină*, ce îi descoperă, autentic și deplin, chipul de moș-pustnic carpatin, și îl arată drept reper tare, fundamental, de neocolit, oricând, astăzi, într-un fel sau altul, se evocă fie isihasmul în general, fie cel carpatin în particular.

Această *filocalie carpatină* e, într-un fel, o primă, clară și densă arătare la față a tainei chipului isihast carpatin, și în ceea ce înseamnă coordonatele unei așezări într-o practică specifică, cea a *rugăciunii iconice*; vorbim de o arătare la față ce încapă, se reflectă, se articulează în/pe măsura tainei chipului, o arătare la față care se desenează prin *gestul iconic* ce întrupează *prezența iconică*.

Atrag de asemenea atenția, pentru profunzimea lor mistico-teologică, volume precum *Mystagogia Icoanei*, *Vederea prin Lumina Harică*, *Trăirea mistică a Liturghiei*. Așa cum nu trebuie trecut cu vederea că, în complexitatea sa, opera ghelasiană tratează la modul adânc și fertil apologetic o largă tematică hristologică, mariologică, ecleziologică, antropologică și cosmogonică.

Nu în ultimul rând este de văzut că din scrierile ghelasiene și din orizontul acestui specific carpatin evidențiat – ce, deschis, primitiv, generos, profund, dialogic, păstrează memoria-darul „deosebirii duhurilor” – se arată astăzi

fertile și prolifice încercări infra/inter/multi-disciplinare care deschid calea (re)pătrunderii luminii hristice în spectrul contextului cultural de început de sec. XXI, fie în drept, fie în estetică, fie în semiotică, fie în psihologie, în antropologie sau în medicină, etc.

Viața și opera părintelui Ghelasie este o moștenire vie ce cheamă la asumarea personală și comunitară a „darului deosebirii duhurilor” pe calea „dialogului în absolut” a isihasmului iconic carpatin.

www.chipuliconic.ro

Despre părintele Ghelasie - cuvinte ale arhierilor

*

Părintele Ghelasie a fost, după mărturia apropiaților și a ucenicilor săi, un duhovnic iscusit, un bun povățuitor și un subtil cercetător de suflete. Preocuparea sa constantă după medicina isihastă, așa cum a numit-o, e roada Duhului Ortodoxiei, știindu-se că în Ortodoxie poruncile dumnezeiești sunt considerate mai degrabă un fel de medicamente, iar împlinirea lor, o terapie. Păcătosul este bolnavul, iar îndreptarea sa în sensul însănătoșirii, al lepădării de boală, nu poate deveni o pricină de mândrie, pentru că a te însănătoși înseamnă a reveni la normalitate, la starea cea bună, iar nu a ieși din comun, a te diferenția ca o excepție orgolioasă.

Problema vindecării este abordată de părintele Ghelasie în relație cu cea a legăturii omului cu Dumnezeu, care cuprinde iconic integralitatea vieții umane. Așa cum remarcă părintele Dumitru Stăniloae, „în boală se amestecă cauzalități morale și în decursul ei angajează sufletul care, iarăși, influențează boala, agravând-o sau ușurând-o. Medicul, dacă vrea să poată vindeca trebuie să se pună într-un raport *personal*, de la suflet la suflet, cu întreg omul, însuflându-i putere sufletească prin credință și prin dragoste și să dezlănțuie astfel din sufletul bolnavului energiile tămăduitoare”.

Astfel pusă problema, putem vorbi de o măsură a înțelegerii lucrurilor în profunzimea lor, pe care o dă smerenia și numai ea. Acesta-i, de altfel, spiritul în care părintele Ghelasie și-a comunicat toate învățăturile sale. Smerenia este, sau ar trebui să fie, măsura adevărului în

general, indiferent de direcția existenței în care căutăm un adevăr. Și în domeniul științei se poate vorbi uneori de o aplecare, de un fel de metanie a minții, care se confruntă cu o realitate misterioasă, ce pare că depășește puterea de înțelegere a observatorilor.

Cercetătorul care se dedică observației fenomenelor cunoaște mai mult sau mai puțin acea pasiune a observației în mare și în mic pe care Einstein o vedea insuflată de un sentiment al religiozității cosmice. E o realitate faptul că în epoca actuală cunoașterea științifică a preluat rolul de vârf al filosofiei, cea care în antichitate era diriguitorul supremă a cugetării. Creștinismul, cu pasiunea sa pentru concret, pentru adevărurile întrupate, a propulsat, putem spune, în sens benefic dezvoltarea științelor. Aici un rol important îl joacă simțul observației, contactul direct cu realitatea, care-i întotdeauna mai bogată, mai imprevizibilă decât ce putem gândi despre ea.

La eleați precum Parmenide știm că se ajungea până acolo încât rațiunea metafizică a gândirii, a logicii, dicta naturii legile sale. Astfel, întrucât pluralitatea și mișcarea le păreau filosofilor de acest tip inexplicabile, ilogice, absurde, în consecință ele erau decretate ca inexistente. Din acest exemplu se poate vedea că o gândire care refuză realitatea e o gândire lipsită, oarecum, de exercițiul smereniei, singurul în măsură să deschidă căile spre un orizont al misterului, al „antinomiilor sintetice fecunde”, cum spunea un filosof (Karl Jaspers).

Cercetările din ultima vreme în domeniul microcosmosului, în cosmologie, în biologie etc. sunt, practic, în favoarea unor concluzii menite să smerească trufia cugetării omenești. Un fizician, Heisenberg, vorbea chiar de o neputință esențială adânc ancorată în natura puterii noastre actuale de înțelegere a fenomenelor fizice. Iată o afirmație care proclamă explicit enigma, proclamă adâncul apofatic al fenomenului fizic însuși, care-i și el – nu? – o creație a lui Dumnezeu, amprentată de puterea Lui inson-

dabilă, care s-a exercitat creator. Orice lucru din lume e, poate, nesfârșit mai adânc decât ceea ce pare.

Interdisciplinaritatea, în sensul în care o gândea și părintele Ghelasie, trebuie să urmeze acea direcție a cunoașterii pe care a preconizat-o sfântul Maxim Mărturisitorul, cel ce a vorbit de posibilitatea și de necesitatea unificării cunoașterilor parțiale. Și în domeniul cunoașterii, nivelul superior îl integrează și-l explică pe cel de sub el. Einstein visa la o teorie unificată a câmpurilor în fizică. Dar pentru ca realitatea să apară în unitatea ei armonioasă, bază temeinică a diversității infinite, trebuie ca subiectul care o percepe să fie mai întâi unificat el cu sine și unit cu Duhul lui Dumnezeu în forul său lăuntric.

Pentru ca imaginea despre realitate să se schimbe, să se îmbunătățească în mod satisfăcător pentru căutătorul sincer de cunoaștere, e necesar deci ca sufletul să se trezească și să se revigoreze, să fie capabil de vederea ansamblului – nu ușor de obținut – prin integrarea părții într-un întreg viabil. Lecția de Ortodoxie curată pe care ne-a transmis-o, la vremea sa, sfântul Grigorie Palama, rămâne și astăzi valabilă, fapt subliniat în repetate rânduri de părintele Ghelasie. Acesta a spus că știința și teologia nu sunt sau n-ar trebui să fie în conflict, dar că știința trebuie să fie mult mai larg mediată de om, de omul întreg, de conștiința sa pecetluită de chipul divin, de suma facultăților sale culminând în starea făpturii îndumnezeite.

În acest fel se poate evita într-un chip neștirbit ortodox, așa cum arată părintele Ghelasie, izolarea până la contrariere a științei și religiei, cu alte cuvinte lipsirea științei de taina religiei și lipsirea religiei de descoperirea științei, realizând faptul că știința se poate sacraliza prin taina religiei, iar religia, la rândul ei, se poate bucura, prin cunoașterea științei, de noi luminări pe chipul adevărului ei de taină. Spune părintele Ghelasie: „Un creștin vede în știință taina lui Dumnezeu descoperită în lume, ca împărțășire de taină pentru o și mai mare «bucurie a tainei

nesfârșite». După căderea din Rai, religia s-a despărțit de cunoaștere-știință, păcatul încercând o știință ruptă de religie. Acum trebuie o descifrare a științei căzute pentru reîntoarcerea la taina religiei fără de care nu este posibilă însănătoșirea. Așa religia trebuie să întreprindă «convorbiri cu știința», ca să redea științei taina pierdută”.

Prin om trece în mod continuu realitatea creată, care există oricum în raport cu omul. Dacă sufletul omului e ca o oglindă acoperită, atunci imaginea existenței se reduce la nimic. Dacă sufletul e o oglindă descoperită, atunci existența se va reflecta în ea ca fiind frumusețea cea după Logos. Această vedere eliberată de ceața păcatului este în directă legătură cu priceperea de care amintea sfântul Nectarie din Eghina, atunci când spunea despre omul priceput că arată înțelepciune, „făcându-le pe toate cu chibzuință și cu știință; iubește binele și-i repugnă răul; Îl iubește pe Dumnezeu și-L descoperă în cele pe care El le-a creat. Cuvintele lui sunt pline de înțelepciune, iar faptele-i sunt bineplăcute lui Dumnezeu; căile sale sunt drepte, înaintând în direcția bună. Se sfătuiește cu cei cumpătați și gândurile îi sunt împărtășite de înțelepți. Poartă de grijă de cele ale vieții, punându-și în practică priceperea. Atunci când are parte de bunăstare este modest și măsurat, iar în necazuri răbdător. Cel cu pricepere, înainte de a începe un lucru anume, cercetează mai întâi scopul lui și apoi merge mai departe”. Cuvintele de mai sus îl caracterizează atât de bine și pe părintele Ghelasie, cel ce a dovedit prin cuvânt și prin faptă priceperea sa duhovnicească, ca rod al iubirii de Dumnezeu și de oameni.

După cum afirmă părintele George Florovsky, nevoința ascetică creștină, cea care urmărește restaurarea chipului lui Dumnezeu în om și creșterea ființei create în asemănare cu Prototipul ei, „nu înlănțuie creativitatea, ci o eliberează”, dinamismul punerii în lucrare a propriului sine cuprinzând „îmboldul infinității, o chemare veșnică, o nepotolită mișcare spre înainte”. Astfel, „în absoluta sa

dăruire față de Dumnezeu omul se desăvârșește pe sine. Devine el însuși numai în acest proces creator”.

Este semnificativă grija cu care părintele Ghelasie s-a aplecat asupra fiecărui aspect al vieții umane, spre a recupera până și cele mai mărunte lucruri și a le reorienta către slava de Sus, pentru a se salva astfel fragmentele de cunoaștere și achizițiile culturale care răspândesc, reintegrate în lumina credinței, bucuria de a fi într-adevăr și într-o comuniune.

În centrul cugetării sale mistice stă taina icoanei, taina Chipului dumnezeiesc și a Logosului dumnezeiesc întrupat. Întru această taină cresc spre împlinire faptele, prin răspunsul lor participativ. Rugăciunea, închinarea, gestul iconic își capătă la părintele Ghelasie sensul de modalități de accedere la ceea ce s-ar putea numi o trăire integrală. În aceasta, dăruirea de sine deplină a omului ca răspuns la Cuvântul creator divin creează premisele unei depășiri a nenumăratelor scindări și convulsii trăite de omul contemporan aflat într-o continuă căutare – mai mult sau mai puțin conștientă – a strălucirii pierdute a chipului său. În urma atâtor experiențe tragice sau eșuate, înțelegem tot mai mult astăzi că omul se poate regăsi pe sine în mod deplin doar prin împărtășirea de cele mai presus de fire și întâlnirea în duh a realităților dumnezeiești tainice.

Chipul dumnezeiesc este, el, cheia unei posibile reînvieri fără precedent a conștiinței de sine umane. Accentul pus pe mistica iconică este, în fapt, accentul pus pe concretul vieții în Hristos pe care o actualizează creația la orice nivel al ei. Oprirea vătămării de sine și a celorlalți ce vin ca o consecință a înstrăinării de Dumnezeu poate deschide calea spre restaurarea tuturor lucrurilor și modalităților de cunoaștere și relaționare umane în matca unei conștiințe liturgice, ce le recuperează ca daruri, ca prilejuri de întâlnire, participare iubitoare și transfigurare.

Cultura, în înțeles creștin, poate căpăta, prin aportul spiritualității, tocmai acea putere de a depăși reflexele și

obișnuințele naturaliste din condiția actuală a lumii, deprinderile de a lua drept firești urmările căderii ce a afectat firea creată, cu alte cuvinte de a privi răul, suferința, boala și moartea ca pe o necesitate imuabilă. Întrevăzând mișcările firii restaurate în Hristos, cultura se poate umple de simțirea libertății duhului, cea mai presus de lege, intuind și urmând după puțință schimbarea de perspectivă ce are loc, prin Harul Învierii lui Hristos, în condiția eshatologică.

Aceste reflecții ale mele au fost prilejuite și de observația că scrierile părintelui Ghelasie au declanșat, pe fondul chemării la unificarea omului sub semnul conștiinței iconice, o emulație a trăirilor și a preocupărilor interdisciplinare pe care le vedem reflectate și în studiile conținute în suita de volume „*Chipul iconic*”, colecție ce a ajuns la o a treia apariție, editată cu prilejul acestui Colocviu.

Fie ca binecuvântarea lui Dumnezeu să se reverse asupra tuturor celor prezenți și să le aducă mintea cât mai aproape de inimă (Î.P.S. Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei, „Un chip duhovnicesc, la hotarul întâlnirilor semnificative”, Colocviul dedicat personalității și operei părintelui Ghelasie de la Frăsinei, ediția a VI-a, mănăstirea Tismana, 2013).

*

„Cu adevărat, mare este taina credinței”, revelată nouă în însăși Persoana Mântuitorului Iisus Hristos, în Care realitatea cea mai evidentă se unește cu taina cea mai profundă, în Care se întâlnesc și se luminează reciproc cele nearătate și ascunse ale înțelepciunii lui Dumnezeu și cele ascunse ale omului.

În Hristos strălucește în mod desăvârșit memoria Originii, icoana Chipului lui Dumnezeu după care a fost creat omul și în care sunt cuprinse rațiunile întregii creații. Prin jertfa Sa iubitoare, Mântuitorul ne-a arătat calea spre

învierea în lumina dragostei lui Dumnezeu. Trupul Său înviat l-a făcut plămăda unui nou mod de viață, al vieții veșnice fericite, pe care o pregustăm în taina Sfintei Împărășanii.

Dumnezeu adevărat și om adevărat, Iisus Hristos ne-a descoperit adevărata noastră origine, care a fost amputată și desfigurată prin păcat, rău și moarte. În condiția actuală a lumii, asistăm la o tot mai pronunțată confuzie în privința valorilor vieții, la o tot mai acută pierdere a simțului spiritual de orientare, care să distingă în amalgamul de senzații, sentimente și gânduri, atât de ades prinse în mrejele răului, chipul vieții veșnice celei adevărate de surogatele și iluziile lunecătoare spre nimicnicie și moarte. Remediul divin ce ne poate, însă, salva din starea de cădere, haos și moarte este Însuși Hristos, Persoana cea mai intimă nouă și cea mai necesară firii noastre.

În zugrăvirile sale mistice, părintele Ghelasie a surprins într-un mod foarte viu, amplu și profund această înrădăcinare, mărturisită de Sfânta Scriptură, a chipului omului în taina Chipului lui Dumnezeu, ce luminează menirea umană în veșnicie. Operă a iubirii și bunătății lui Dumnezeu, lumea se deschide înaintea unei vederi duhovnicești ca icoană a Logosului întrupat, fiecare ființă recăpătându-și demnitatea de creație a lui Dumnezeu, de lucru minunat cuprins în planul divin de transfigurare a lumii întru slava divină, pe care o așteaptă cu înfrigurare și suspine întreaga făptură.

Părintele Ghelasie accentuează neobosit dimensiunea iconică și liturgică a creației, nevoia stringentă de a recupera o vedere asupra lumii cuprinse în iubirea lui Dumnezeu, luminate de Chipul Lui și angajate într-un dialog viu cu El. Chenoza iubirii desăvârșite a „Mielului lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii”, cheamă din partea noastră o mișcare de răspuns, o respirație a creației în Dumnezeu, acel gest iconic, de care ne vorbea părintele

Ghelasie, prin care darul lui Dumnezeu e liturghisit și alipit tainei fără de sfârșit a învierii lui Hristos.

Dumnezeu ne așterne înaintea spațiului libertății, ca noi să venim în întâmpinarea purtării Sale de grijă infinit discrete, nesilnice, iubitoare. Libertatea, însă, așa cum arată părintele Ghelasie, are ca o condiție de posibilitate rămânerea noastră în iubirea lui Hristos, pentru că libertatea în forma ei autentică nu se reduce la o simplă alegere, ci presupune actualizarea potențelor propriului chip, cu care ne-a înzestrat Dumnezeu. Tocmai de aceea răul, paradoxal, deși creează iluzia de libertate, o îngrădește drastic, făcând din om un rob al păcatului, legat în lanțurile patimilor. Pe când binele lărgeste infinit orizontul libertății, prin valențele sfințeniei și îndumnezeirii, ce se comunică ființei umane aflate în comuniune cu Dumnezeu.

Taina cea din veci ascunsă neamurilor a fost descoperită sfinților lui Dumnezeu (Col. 1, 26), răsturnând logica unei lupte pentru existență în care fiecare se afirmă pe sine în opoziție cu celălalt, și deschizând calea intrării în logica Trupului înviat al lui Hristos, al reciprocei împărtășiri și al împreună-înaintării în adâncul ineputabil al Tainei divine. Părintele Ghelasie atrage în nenumărate rânduri atenția asupra acestui fapt fundamental în creștinism, al răsturnării perspectivei antagoniste ce domină actualmente creația, și, concomitent, îmbrățișării perspectivei iconice, liturgice, în care sinele și alteritatea nu se mai războiesc, lăsându-se cuprinse și dumnezeiesc modelate în icoana iubirii Sfintei Treimi.

Mă bucur de continuitatea eforturilor de punere în lumină a scrierilor părintelui Ghelasie și de așezarea lor la loc de cinste în cadrul sfintei noastre tradiții creștin-ortodoxe, ca un far călăuzitor spre slava Sfintei Treimi și dragostea lui Hristos.

Fie ca aceste Colocvii și colecția de *Opere Complete* ale părintelui Ghelasie, apărută la editura Platytera, și ajunsă,

iată, cu volumul „Memoriile Originii”, la cel de-al doisprezecelea volum, să constituie pentru noi toți un imbold spre pășirea în rugul aprins al iubirii de Dumnezeu și de oameni, de care părintele, rafinat gânditor și fierbinte nevoitor, a fost învăluit și în care acum ne cheamă, dintru bucuria Tatălui ceresc.

Binecuvântarea Sfintei Treimi să se reverse peste noi toți, și fie să ne facem părtași la mângâierea lui Dumnezeu revărsată prin rugăciunile părintelui Ghelasie, cel vrednic de pomenire! (ÎPS dr. Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei, „Cu adevărat, mare este taina credinței” (I Tim. 3, 16), Conferința inaugurală a Colocviului Național de la Tismana (15-17 Mai 2015)).

*

Este important pentru mine să vorbesc despre părintele, pentru că mi-a fost foarte apropiat și mă bucură acest lucru... Părintele Ghelasie este un om care n-a lăsat nimic deoparte, folosea chiar și... cum spuneam noi: „Bă, tu vorbești cu materialul clientului”, adică veneai cu ceva și el imediat încerca să construiască din ce-ai venit, adică nu te demola. Aceasta a fost bucuria multora care l-au cunoscut pe părintele, că nu te demola, el era un om care te mângâia, chiar dacă erai departe de adevăr, și te întreba, evident... (ÎPS Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei).

*

Viața creștină autentică este reprezentată de permanenta luptă pentru dobândirea Împărăției celei cerești, prin transformarea duhovnicească a omului, spre creșterea lui de la chip la asemănarea cu Dumnezeu. Această transformare se realizează cu mult efort, dar mai cu seamă cu ajutorul Preabunului Dumnezeu prin mijlocirile sfinților, bineplăcuții Săi.

Părinții duhovnicești prin sfințirea vieții proprii devin pentru ucenici modele de urmat întru totul. Urmarea părintelui duhovnicesc ca model de viață este strâns legată de imitarea vieților sfinților. Imitarea lor este practic un fel de apropiere de ei la nivel duhovnicesc. Raportarea continuă la sfinți, dar și la părintele duhovnicesc, la părințele cu viață îmbunătățită, îl face pe credincios să își însușească modul de viață al acestora, să devină cumva în aceeași cugetare cu ei. Importanța lor în viața credincioșilor ne face să și subliniem importanța revalorificării lor în viața cotidiană. Cuviosul Părinte Ghelasie Popescu, fost viețuitor la Mănăstirea Frăsinei, subliniază în scrierile lui în chip excepțional acest fapt: „Și duhovnicia isihastă de specific carpatin este duhovnicia de moș-avva, care înseamnă duhovnicia de moștenire a sfinților. Sfinții sunt garanția. Sfântul este Moșul-Tata cel mare al nostru. Cultul strămoșilor de aici vine. Cine nu are un moș-strămoș în neamul lui, acela va pieri. Trăinicia, atât spirituală, cât și materială, este în Stră-Moși. Sfinții sunt pentru noi icoanele acestora”.

Aceste realități ale vieții duhovnicești, prezentate în scrierile Cuviosului Ghelasie, au rădăcinile bine înfipte în curentul filocalic, în care iubirea, viața liturgică și orientarea spre asceză joacă rolul principal.

Cuviosul Ghelasie de la Frăsinei prin viața sa deosebită a întărit toate aceste coordonate ale monahismului românesc, ucenicind pe lângă pustnici cu viață deosebită, contemporani nouă, precum Cuviosul Arsenie Praja, și născând, la rândul lui, pe foarte mulți ucenici, spre trăirea autentică în monahismul românesc, pe care cuviosul deseori îl numea carpatin. Părintele Stăniloae într-un cuvânt din volumul VIII al *Filocaliei* românești sublinia faptul că „sihaștrii aceștia au fost de fapt foarte populari în trecutul nostru. S-a recunoscut rolul lor în susținerea puterii de rezistență a poporului nostru în vreme de rezistență [...]. Ei nu erau niște pustnici nepăsători față de

lume, în sensul celor ce trăiau în recluziune în Occident, sau chiar din Muntele Athos. Ei ajutau în tot felul poporul în greutățile lui”. În acest sens, îl vedem și pe Părintele Ghelasie de la Frăsinei: cuvioșia sa a fugit de lume, însă a iubit cu putere de nedescris oamenii, purtându-i în rugăciunile sale și povățuindu-i cu timp și fără timp. Puțin dintre cei care locuiesc în afara mănăstirii știu că viața unui monah înseamnă jertfă neconținută, că viața unui monah înseamnă să te rogi fără sfârșit, nu numai pentru cei de lângă tine, ci pentru lumea întreagă. Monahul neavând avere, singura milostenie pe care poate să o facă este rugăciunea. Cuviosul Ghelasie a știut să facă această milostenie, pe care a împlinit-o din preaplinul inimii sale de Cuvântul lui Dumnezeu.

Teologia filocalică subliniază în nenumărate rânduri faptul că în ascultarea fiului duhovnicesc față de îndrumătorul său stă toată taina isihiei, a dobândirii liniștii. Părintele Ghelasie adâncește în scrierile sale acest aspect al spiritualității isihaste, scriind „Mă aduc ție, Avva, ca pe o prescură pe care primește-o și liturghisește-o ca Liturghie a vieții mele, care să mă împărtășească din Euharistia Mântuirii”. Același lucru îl spune și prin versurile următoare, pline de semnificație duhovnicească:

„Avva Părintele meu,
În genunchi sub Binecuvântarea ta stau.
Prin mâinile tale coboară-mi cerul,
Prin ochii tăi, Harul să strălucească,
Prin cuvintele tale
Însuși Dumnezeu să-mi vorbească.
Avva, fii părintele meu,
În care să am nădejdea de credință
Că și eu mă voi mântui”.

Fuga de lume crează climatul propice lepădării grijilor lumești și cultivării iubirii și comuniunii cu Dumnezeu,

rămânând în ascultarea față de stareț: „Ascultarea față de un Avvă este o ascultare Ritualică-Sfântă”, spune Părintele Ghelasie, „care aduce Harul. Cine face ritualul ascultării față de un Avvă primește harul Duhului Isihiei. Cine nu intră în Har nu va primi Taina Isihiei”. Astfel vedem că ascultarea este virtutea monahală cea mai înaltă, prin care se combate iubirea de sine, ceea ce este maica patimilor, cultivându-se smerita cugetare, care constituie esența tuturor virtuților.

Răspunsurile pe care le primim de la Dumnezeu nu vin pe cale nemijlocită, ci întotdeauna prin împreună sfătuire cu duhovnicul, smerindu-ne pe noi și deschizându-ne cu totul în fața acestuia. Drumul spre Împărăția lui Dumnezeu presupune părtășie, comuniune, împreună sfătuire, de unde și apoftegma plină de înțelepciune: „Nu da sfat celui ce nu ți-l cere”. Niciun avvă nu vorbea fără să fie întrebat, iar nu de puține ori tăcerea era cel puțin la fel de grăitoare ca și răspunsul. Întrebările în Duh în fața părintelui duhovnicesc sunt ziditoare, căci Însuși Dumnezeu vorbește prin gura duhovnicului.

Într-adevăr putem observa că toate aceste răspunsuri sunt cu putere multă, însă, spun Sfinții Părinți, răspunsurile aveau atâta putere în ele tocmai pentru că le cereau cei însetați de ascultare, de a împlini cuvântul pe care îl primeau. Iată ce mărturisește Ieromonahul Ghelasie despre împlinirea cuvântului: „Tu, Avva, mă povățuiești la o practică filocalică de specific carpatin. Mă bucur că mă poți îndruma fără contrarierea care de obicei se face. Mai ales noi, tinerii de astăzi, avem nevoie de o înțelegere mai largă, până reușim și noi să ne însușim sacralitatea sfinților filocalici. Fii însă aspru și curățește-mă de toate falsitățile intelectualismului laic”.

În zilele noastre, pare că Dumnezeu a luat darul cuvântului cu putere, însă nu este așa. Sigur se poate observa că în aceste vremuri a scăzut mult ascultarea față de

duhovnic, dorința de a împlini fără ezitare cuvântul primit și de aceea nici cuvântul nu mai are atâta forță, însă nu putem spune că suntem lipsiți de darul cuvântului, de sfătuitori plini de putere duhovnicească. Așa cum până acum câțiva ani am avut în mănăstirile noastre părinți precum Cuviosul Cleopa și Ioanichie de la Sihăstria, Arsenie de la Techirghiol, Justin de la Petru Vodă, Lavrentie și Ghelasie de la Frăsinei, și astăzi în mănăstirile noastre sunt părinți și maici cu viețuire sfântă, care îndrumă ucenici spre o viețuire duhovnicească.

Anul acesta fiind în Biserica Ortodoxă Română anul omagial al sfintelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești și anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului, este mai mult decât binevenit un colocviu ca acesta de astăzi, Avva Ghelasie de la Frăsinei fiind la modul cel mai autentic o icoană contemporană a isihasmului românesc, dar în același timp și un iconar al chipului lui Dumnezeu din sufletul ucenicilor, și un apărător fără teamă al dreptei învățături, în vremurile grele ale ateismului roșu.

Binecuvântăm cu părintească dragoste lucrările celei de a șasea ediții a seminarului dedicat vieții și lucrării Părintelui Ghelasie Popescu de la Frăsinei, rugându-L pe Dumnezeu să-și reverse Harul Său asupra noastră a tuturor participanților, spre a înțelege cu minte curată învățătura Cuviosului Ghelasie și mai ales spre a-l avea ca model de urmat întru viețuirea cea întru Hristos, ca o icoană ce dăinuie veșnic în sufletele noastre! (ÎPS Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, *Cuvânt la ediția a Șasea a Seminarului dedicat vieții și lucrării Părintelui Ghelasie Popescu de la Frăsinei*, Rm.-Vâlcea, 2017).

*

În fond, în scrisul său, Părintele încearcă o actualizare a tradiției mistice ortodoxe într-o viziune iconică prin întoar-

cerea de la teologia scolastică la teologia biblic-patristică. El a sesizat ca nimeni altul până acum caracterul iconic al spiritualității românești ca o pecete inconfundabilă a Tradiției ortodoxe în general.

În lucrările Cuviosului Ghelasie se poate urmări o neîncetată strădanie de a concretiza și prelungi în deschideri mistice chipul liturgic al Ortodoxiei. Ritualul de închinare personal izvorăște din ritualul eclezial și în asemănare cu acesta, având ca finalitate prefacerea duhovnicească.

O importantă contribuție a Părintelui Ghelasie constă astfel în viziunea sa unitară, nefragmentată asupra vieții creștine: astfel, părintele abordează din numeroase unghiuri legătura dintre viața liturgică a Bisericii și trăirea personală, de taină. Liturghia însăși a Bisericii este privită după asemănarea Iubirii Intratreimice dumnezeiești.

Ca un exemplu, înțelegerea biblic-patristică a chipului omului ca și icoană a Chipului Fiului lui Dumnezeu este concretizată de el în practica isihastă prin rugăciunea iconică, ca gest ce cuprinde omul întreg, suflet și trup, gest de închinare după asemănarea dăruirii de Sine a Fiului către Tatăl, întru bucuria Preasfântului Duh. Viața se descoperă astfel ca o liturghie a prefacerii duhovnicești.

În contextul devalorizării crescânde a tainei trupului într-o lume asaltată de „valorile de consum”, Părintele Ghelasie oferă deschideri spre regăsirea ethosului creștin, în care trupul are menirea de „altar al întrupării-împărtășirii dumnezeiești”.

Asceza creștină atât de puțin înțeleasă într-o lume a comodităților și exploziei informaționale care ne asaltează și ne copleșesc, ni se descoperă tocmai în această finalitate de „refacere a condiției euharistice”, de „învăpăiere de dumnezeiescul dor” și pregătire pentru împărtășirea cea fără de osândă cu Trupul și Sângele lui Hristos.

Cititorul este sensibilizat printr-o înțelegere mai profundă și detaliată asupra unor aspecte cu care se confruntă în mod dramatic lumea de astăzi. În considerațiile sale, Părintele Ghelasie stăruie asupra „chipului teologic” al omului, ce-și are originea în iubirea dumnezeiască și împlinirea în taina nașterii duhovnicești.

Căsătoria este zugrăvită în aceeași modalitate iconic-liturgică ca taină a nașterii. Copiii, arată Părintele Ghelasie, poartă în ei prin moștenirea genetică memorialul – afectat de distructivitățile păcatului – al părinților, neamului și întreg trupului umanității. Totodată, ei au menirea și darul de la Dumnezeu spre a curăți și sfinți memorialul moștenit sau dobândit, prin Sfintele Taine ale Bisericii și rodirea personală într-o viață de rugăciune.

Înțelegerea de către omul de astăzi a acestui adevăr este fundamentală pentru propria sa însănătoșire și creștere duhovnicească, pentru evitarea unor greșeli tragice ce duc la amplificarea memorialului anarhic și distructiv. În acest sens, uciderea pruncilor zămisliți are în același timp pentru părinți un caracter de autodistrugere, căci copiii sunt purtători tocmai ai darului lui Dumnezeu spre mântuire.

„Trauma avortului” ce survine mai devreme sau mai târziu și afectează viața celor părtași la această faptă, în special pe a mamei, a fost semnalată de numeroși cercetători din domeniul medicinei, sociologiei, psihologiei și psihiatriei. Pruncuciderea îl aruncă pe cel răspunzător într-un con de umbră, pe povârnișul unui destin tragic, marcat prin tulburări psiho-fizice din care numai harul dumnezeiesc, prin participarea la Tainele Bisericii, îl poate scoate și reînnoi.

Pe de altă parte, se descoperă importanța căsătoriei tocmai ca taină a nașterii ce împlinește chipul omului. Relațiile trupești în gol de naștere poartă pecetea neîmplinirii, a lipsirii de darul dumnezeiesc, de chipul nașterii

ce încununează viața conjugală. Căsătoria este înțeleasă de Părintele Ghelasie ca „liturghisire a tainei nașterii”. A naște și a crește după cuviință copii sfinți este taina sfințeniei conjugale. Această perspectivă oferă generațiilor actuale reperele creștine spre a înțelege și depăși criza relațiilor familiale, prin resacralizarea înțelegerii trupului și reînceperea liturghisirii personale în Trupul Bisericii, spre rodirea în viața noastră a Tainelor dumnezeiești.

În acest sens, este important ca părinții să participe cât mai mult la Tainele Bisericii și să se facă părtași cât mai mult în viața lor sfințeniei Bisericii, nu numai pentru ei, ci și pentru ca să nu dea copiilor și tuturor celor pe care-i iubesc o moștenire încărcată de „memorii distructive” sau un „dar otrăvit”. Păcatele Părinților slăbesc fondul genetic al copiilor. Avorturile „încarcă” nu numai pe părinți, ci adaugă și la „zestrea-crucea” copiilor pe care i-au născut sau îi vor naște. Astăzi, asistăm la o creștere fără precedent a bolilor pe fond genetic. Numărul de îmbolnăviri de cancer la copii este într-o îngrijorătoare creștere.

Părintele Ghelasie atrage atenția asupra responsabilității omului privind propria menire, propria creștere în drumul său spre „hotarul veșniciei”. Înțelegerea sobornicească a acestei responsabilități ajută la ieșirea din tragedia egoismului ce-și caută în lume o satisfacere oarbă și individualistă și susține dorul după transfigurarea duhovnicească. Soluția de oprire a derapajului vieții este una singură: intrarea în baia curățitoare și rugul sfințitor al Tainelor dumnezeiești.

De asemeni, Chipul monahal este înfățișat de Părintele Ghelasie lumii de astăzi, în măreția și importanța lui dumnezeiască. Părintele îl descoperă pe acesta ca „taina nașterii de la hotarul veșniciei”, „taina veacului viitor”, a „refacerii și desăvârșirii chipului de rai în icoana de împărăție, chipul unirii euharistice și al vederii eshatologice, al stării față către față cu Dumnezeu”.

Strădania neobosită a Părintelui Ghelasie de a da „repere iconice” omului contemporan, dezorientat de „pierderea chipului printre cele ale lumii”, grija sa iubitoare de Părinte pentru alinarea și reîmbisericirea omului de astăzi este o pildă vie și ziditoare pentru împlinirea menirii creștine de „aluat ce dospește toată frământătura” lumii (ÎPS Serafim Joantă).

*

Ce mărturisire vreau să aduc eu despre părintele Ghelasie? Și o spun cu multă dragoste. El a fost primul călugăr de la Frăsinei pe care l-am cunoscut... Înainte de toate era un om care vrea să dea de la sine întotdeauna mai mult decât ar fi putut. Am discutat deseori mai ales despre cărțile pe care le-a scris despre Liturghie și i-am spus: „Le-am citit, dar n-am priceput, te rog să-mi explici”. El avea un stil de a concentra lucrurile și de a le pune toate grămadă acolo, și am stat ore în șir până ce, „Băi, zic, acum am priceput, acum mi-ai spus niște lucruri foarte interesante”. Unde erau niște lucruri și trebuia să îndrepte, a zis: „Gata, da, da, le îndreptăm...”

Ceea ce s-a preluat de la părintele nu este doar un model, o variantă de a te elibera, de a fi mai dependent de cele spirituale decât de cele materiale, ci modelul în sine, modelul de om râvnitor, dornic de a oferi din variante, din astfel de exemple trăite, pentru că el nu scrie acolo nimica, nu dă din ce n-a făcut el.

Toate acestea vor folosi celor ce se apleacă spre ceea ce a lăsat în urmă părintele Ghelasie. Dumnezeu să-l odihnească! Eu vă felicit și vă binecuvântează pe toți care-i purtați amintirea și mai ales care-i urmați exemplul (ÎPS Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, Seminarul dedicat Părintelui Ghelasie, ediția a III-a, Sibiu 2014).

„Vă îndemn din toată inima să scrutați cât mai adânc în viața și scrisul Părintelui Ghelasie. A fost un mare călugăr și este bine ca adâncimea sa duhovnicească să fie cunoscută, iar elementele din scrisul său care au creat, uneori, nedumerire să fie clarificate în duhul neștirbirii cu nimic a drepte credințe” (ÎPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei)¹⁵.

¹⁵ Cuvânt de îndemn dintr-o scrisoare publicată în volumul „Ghelasie Isihastul, Iubitorul de Dumnezeu”, ed. Platytera, 2004, p. 5.

Isihasmul, mireasma vieții spre Viață

– postfață –

Părintele Ghelasie a avut marele merit de a dialoga cu intelectualul de orice orientare, arătându-i că spre creștinism duc infinite drumuri și că a fi creștin nu-i o ideologie. Finețea duhovnicească a acestui mare părinte s-a vădit și în faptul că a crezut posibil să se vorbească despre dialogul cu natura, despre semnificația vieții care-i mai presus de mecanismul biologic, care-i intim legată de chipul Duhului Sfânt, această afirmație fiind valabilă și atunci când ne referim la viața așa-numitelor făpturi ale naturii. Viața nu dispăre o dată cu desfacerea mădulelor. Viața în sine este o taină, după cum materia este o taină. Vorbind de viața însăși, părintele Ghelasie nu uita totodată de taina corpului, chiar și când e vorba de acel corp făcut țărână. Ambele rămân prinse într-o perspectivă salvatoare.

De obicei, se procedează invers – un element rămâne totdeauna în afară, se valorifică doar prin cernere, prin separare. Mistica iconică propusă de părintele Ghelasie are cea mai puternică valență integratoare din câte cunoaște gândirea teologică. Spiritul îi e necesar trupului, după cum trupul, spiritului, spațiul îi e necesar timpului, după cum timpul, spațiului, identitatea îi e necesară devenirii, după cum devenirea, identității, natura îi e necesară omului, după cum omul, naturii, dar această necesitate nu-i dintre cele constrângătoare și nu poate fi uzurpată pe fond. E vorba de acordul universal al lucrurilor creat de Dumnezeu.

Antropologia integrativă e hristocentrică. Omul-Hristos este el numitorul comun universal, la care se împarte fără rest existența. Nimic nu rămâne inutil, de lepădat. Totul are rostul lui, întru Logosul etern. Întrebarea provocatoare pe care ne-o adresează părintele Ghelasie este – cum facem ca într-o operație de aritmetică logică să nu rotunjim din condei, să nu pierdem pe drum zecimale. O asemenea logică nuanțată este foarte modernă. Matematica a creat clasa numerelor iraționale, cu care lucrează, din dorința și din exigența de a acorda „statut”, „clasă”, logos oricărei forme de existență și de gândire.

Cum spunea Leibniz, logosul este intenția existenței. Existența nu doar că este, dar ÎMPINGE să fie. Troposul e perseverent. Și neputința e perseverentă, își taie albia ei căznilă. Fiecare mișcare a firii prezintă importanța și semnificația ei de neeludat. În plan teologic, astfel procedează părintele Ghelasie. Creează categorii de gândire noi pentru ce nu încapă în cele deja constituite. În loc să despică ontologia, lărgeste gnoseologia.

Dogma Sfintei Treimi, antropologia, cosmologia sunt mai întâi raportate la posibilitățile și limitele gândirii. Asta presupune deja, la părintele Ghelasie, un realism critic, cu accente actuale. Nu se pornește de la realismul naiv al percepției, ci de la o axiomatică și o axiologie iconice. Nu procesul primar, ci procesul secundar, lucrat, elaborat spiritual, cu contribuția eului amplu, e apt să dea răspuns crescător și coerent despre chiar semnificația lucrurilor prime, elementare. E depășită regula percepției conform căreia imaginea generează semnificații. Mai nou, semnificația generează imagini, iar imaginarul iconic dezvoltă un realism iconic.

Toate lucrurile au o sintaxă ascunsă, ce necesită un cititor. Părintele Ghelasie respinge reflecția la primă mână. O realitate complexă impune un mod de a privi complex, neconvențional. Trăim tasați între straturi fenomenologice. Unde se termină realitatea și unde începe fenomenul, greu de spus, dar nu imposibil. Criteriul iconic are avantajul că nu respinge ideea de existență fenomenologică, pe care, dimpotrivă, o consideră forma în care ia naștere punctul crucial, interfața dintre lumi.

Materialismul consideră realitatea printr-o contradicție în termeni, ca pe o imagine nesupusă privirii, nesupusă imaginii... Faptul că primim impresii nu garantează că suntem pasivi și nesubiectivi. Cu cât mai „pasivi”, cu atât – fără să știm – mai subversivi cu imaginea realității... Criteriul iconic are în vedere o obiectivitate care nu se constituie pe nivelul zero al pasivității perceptive, subîntinse de sentimentul materialist despre lume. Intersubiectivitatea cea după iconicitate e capabilă să întemeieze marile zone de libertate și de stabilitate ale creativității.

Omului i se cere să fie unit și solidar cu el însuși, astfel încât să își poată folosi toate facultățile simultan, pentru a putea incorpora globalul. În concluzie, părintele Ghelasie procedează în același timp științific și duhovnicește. El începe prin a respecta cuvântul biblic. Dumnezeu nu a creat moartea, nu a creat entropia și hazardul.

Universul în care se dă lupta feroce pentru existență, această uriașă și infernală fabrică de selectat exemplarele puternice, nu poate fi opera unui Dumnezeu bun, care aruncă la gunoi lestrurile învinșilor fără vină.

Aplicarea gândirii autentic creștine în cosmologie și în biologie este un deziderat pentru care părintele de la Frăsinei a luptat neobosit. Pentru o oaie răătăcită, păstorul bun sacrifică o turmă. Confruntarea cu singularitatea este și esența științei moderne în cele mai oneste momente ale ei. Dificultățile pe care le întâmpină gândirea încercând să integreze imaginea realității imediate cu sensurile intempestive pe care ea le impune sunt mai acceptabile, pentru un creștin, decât sacrificarea imaginii creștine a lui Dumnezeu. Acesta-i și crezul părintelui Ghelasie, așa cum l-am înțeles și din discuțiile purtate între noi, între mine și Florin Caragiu.

*

Vorbind despre părintele Ghelasie, trebuie spus că prolificitatea scrierilor acestui mare părinte se explică în primul rând prin natura integratoare a unui proces de gândire a cărui regulă de înaintare e deopotrivă spargerea tiparelor apatiei în judecată, iar pe de altă parte este scrupulul duhovnicesc, ca o frână ce temperează și elasticizează viteza gândului. Universul axiomatic pe care îl deschide dogmatica creștină, contrar a ce se poate crede, e unul ce face loc vitezelor de reacție și buneii îndrăzneli, pentru că rezonanța cuvântului revelat nu e încheiată până când unda de șoc nu-și va atinge efectul final, în clipa fără de timp a apocalipsei. Până atunci, rămân fronturi de undă neexplorate și în mare parte valabile teorii precum cea a catastrofelor, de René Thom. Dialectica gândirii duhovnicești înaintează cu privirea simultan îndreptată în două direcții – înainte și în urmă, în încercarea de a nu lăsa să se piardă nimic pe cale. Când se avântă prea mult, simte nevoia să se întoarcă. Înaintând, textul dă pagini în urmă. Cum spunea Hegel, mișcarea metodei reflectă mișcarea realității. Spiritul în care se mișcă un lucru e la fel de important ca și rezultatul mișcării.

*

Mystagogia e desigur legată de capacitatea reflexivă a conștiinței. Cea mai simplă constatare e aceea că subiectul vorbește limbajul culorilor, sunetelor, atingerilor, miresmelor, dar că acestea nu sunt

elemente disparate, ci se supun și fuzionează ca niște substanțe sub atracția unui centru gravitațional, până când devin ca o planetă afectivă, sub acțiunea cauzalității iconice. „În tot ce fac, mă văd pe mine”... Predicatul e subiectul însuși, partea capătă proprietățile întregului. Senzația e absorbită în percepție, percepția în reprezentare, reprezentarea în imaginație, imaginația în emoție cunoscătoare, în limbajul tăcerii sau al gândirii, într-o ascensiune de calitate sufletești posibil din ce în ce mai complexe, mai surprinzătoare, la nivelul trăirilor raționale sau intuitive... Spiritul nu stă niciodată pe loc, e ca și viața. Are un metabolism înfometat. Mașinile inteligente se cunosc că nu sunt entități vii, după cum fabulează unii, întrucât dacă ar fi vii, n-ar avea răbdarea să stea pe loc, ar lua-o la plimbare. E de ajuns o observație de bun simț pentru a ști ce e, sau ce nu e viața. Ca și în muzică, orice notă pe care spiritul o surprinde face parte dintr-o simfonie, e o rețea de afinități potențiale și actuale, o uriașă network... Unitatea minimală în muzica este acordul. Minim trei sunete. Aici găsim și bazele iconicității, pe care părintele Ghelasie o numea mișcarea totalității. Ideea e că, în mystagogie, trupul concentrează taina vieții, dar și pe aceea a morții. Un spirit viu apare ca o idee cvasifirească. Un trup viu e o entitate tainică, ce învinge moartea printr-o putere misterioasă.

*

Un fenomen conform multor păreri de bun augur, ce tinde să joace un rol fertilizator pentru cultura publică, în speță filozofie, este următorul: răscolind spiritele pro și contra, dar mai ales pro, părintele Ghelasie Gheorghe a început să captiveze atenția mediilor intelectuale de la noi și, prin el, să fie degustat – într-un fel, parcă, nou – acel spirit unic zis euharistic al Ortodoxiei, care poate fi asumat de un limbaj explicit pe măsură. A fost primit ca o „lectură” pentru o viață menită să hrănească partea cea mai atrofiată din om: sufletul său individual, ce adesea stă chircit și sufocat sub presiunea măștii lui publice! Alături de scrierile Sfinților Părinți, dictate fiind de Har și cele semnate de părintele Ghelasie formează un adevărat dar duhovnicesc trimis omului contemporan, când aproape orice operă de creație omenească stă sub semnul autoidolatrizării, întrucât autorii nu își mai scriu cărțile atât din dragoste pentru semeni, cât pentru ei înșiși, pentru propria lor glorie. Numai creațiile Harului sunt menite tuturor ființelor fără deosebire, cărora cu adevărat le vor folosi sufletește!

În tot locul, părintele Ghelasie a insistat pe ceea ce el denumeste „capacitate de participare”, un concept fundamental pe care gânditorul din el l-a sondat sub toate unghiurile și ale cărui variante de formulare constituie chiar ideile-cheie, cu care se calibrează multe din frazele de circulație în filozofia teologică la zi. Chiar în acest sens, deosebit de valoroasă și validă mi se pare posibil de făcut o disociere între cele două tipuri de adevăr (a căror formulare inspirată a făcut-o însuși părintele Ghelasie): adevărul referențial și adevărul participativ! Știința empirică fatalmente se cantonează în primul, care este dat oricum. În ceea ce privește adevărul participativ, se vedește că numai prin propria sa „PARTICIPARE” (sufletească) subiectul poate dobândi sau, din contră, pierde accesul la acesta. „Îl caut pentru că există și există pentru că îl caut”, se poate afirma despre Dumnezeu, spune Michael Ende în „Poveste fără sfârșit”. Deci Dumnezeu nu există doar pentru mine care nu îl caut, căci numai cui bate, i se va deschide și numai cine caută va găsi!

Iată și un exemplu practic în aparență banal și în fapt duios, care vine să confirme ceea ce tocmai spuneam: prin participare iubitoare la existența unui mic animal pe care îl îmblânzești, să presupunem, și astfel îl faci într-un fel „al tău”, i-ai descoperit „numele ascuns”, esența lui personală, cea care altfel ți-ar fi rămas pentru totdeauna absentă, ca un cuvânt gol și neconvingător, de tipul „vorbelor mari”. Dar odată „botezat” micul necuvântător, aidoma unei persoane unice și iubite, de acum fiind „personificat” și devenit el însuși capabil parcă de a dialoga, simți ca și aieva cum fostul zis „dobitoc” și-a făcut în chip triumfal ieșirea din categoria impersonală a speciei, căci a rezistat operației de „mortificare teoretică” prin care taina particularului îi este subordonată, de o manieră represivă generalului! Procedând prin a așeza peste persoana cea vie un principiu „mort”, impersonal, sinonim cu natura cantitativă, „ascensiunea teoretică” este considerată a fi motorul psihologic al concepțiilor materialiste. Spre deosebire de mintea ce gândește impersonal, inima simte concret și personal; chiar în acest punct central, în suflet, oprindu-se în loc atomizarea teoretică a Viului! Numai inima are ciudata capacitate de a învia „cuvintele mari”, de a face ca ramificațiile lor abstracte să nu mai ni se pară defel goale, neconvingătoare și „îndepărtate”. „Cuvintele atrag realul”! Se spune că în poezie (Cuvântul Evangheliei fiind poezia în stare pură, după părerea lui Patapievici) cuvintele nu mai fac trecerea

spre lucruri, invers față de cum se întâmplă în limbajul prozaic, obișnuit. În noul univers, cuvintele în sine sunt (se comportă ca și lucrurile și cu greutatea obiectelor), fără să mai continue să funcționeze ca simple săgeți (indicatoare, indexuri) îndreptate înspre lumea adevărului referențial, acolo unde se situează de obicei centrul de greutate al dorințelor noastre cotidiene. Deși „abstracte” („ireale”, din perspectivă strict referențială, căci – aflându-se în raport cu Nevăzutul – nu se văd, nu se aud încă lucrurile din spatele lor), cuvintele poetice mustesc, „gravitează”, adică pre-închipuiesc! Geniul poetic este materializator („euharistic”), fără a fi totuși materialist (Patapievici propunând disocierea), adică este „participativ” fără a fi orientat imediat-referențial.

Poezia cu propensiunea-i materializatoare dă VIAȚĂ cuvintelor în calitatea lor de substitute ale nevăzutelor, ale celor văzute și simțite deocamdată doar prin participarea inimii, care este spațiul realității virtuale saturat de „conținuturi senzoriale vii”; preexistând, acestea, precum o fotografie dezvoltată în negativul filmului emulsionat.

„Iubind, vei dobândi vederea...”, profetește în mistica arabă, o frumoasă zicală. Dragostea înseamnă în mod nemijlocit „întrupare”. Fără a fi un truism (adevăr banal), ecuația „dragoste = întrupare” formulează cea mai incisivă interpretare dată „cuprinderii” inimii, legată strâns de viața și combustia unui Cuvânt Mare! „La început” a fost Cuvântul, adică a fost trupul, a fost „viul” Cuvântului din care ulterior avea să rămână „ideea ireală” sau doar principiul abstract. Puțini cei aleși, poeții, îndrăgostiții și mai ales sfinții continuă intermitent să participe la viața cuvintelor ca la însăși viața lucrurilor, a căror solidă existență-în-prezență formează un contrast de netăgăduit față de inexistența palidelor „idei”. Pentru ei, ceea ce nu exista prinde să existe; neantul („absența”) se schimbă cu prezența, căci în euritmia inimii sălășluiește simțul realului, certitudinea! Se vedește că omul se mișcă între absență și prezență (: formă de opoziție moale, fluidă, mult atenuată în marginile căreia s-a diametralizat „adevărul participativ”), și nu, schizoid, de la existență la inexistență, această clasică antinomie dură, eliminatorie, de domeniul judecății referențiale cu terț exclus. Astfel, pentru materialisti, ceea ce este doar absent (Dumnezeul absent) se traduce ca inexistent. Ei nu mai au acces la prezența de sub absență, la adevărul învăluit și la nici un spațiu al misterului. Ar trebui, fără doar și poate, să fie luați în considerație toți

cei patru termeni (existența, inexistența deopotrivă cu „prezența” și „absența”), nu doar doi rămași după excluderea terțului, pentru ca tabloul corelațiilor să fie complex atât cât să satisfacă cerința de totalitate și profunzime („asimilabilitatea”) indispensabilă reflecției asupra adevărului.

În absența iubirii prin care i se deschid ochii și inima, omul e ca și când ar trăi fără trup, fără centrul de greutate propriu. Putem afirma despre respectivul că se află nu atât în căutarea spiritului, cât a trupului său pierdut, trupul Cuvântului! Nostalgia Paradisului se traduce ca nostalgia după „trup”, acea stare de euharistie pe când Adam „trăia în curăție cu lucrurile și cu cuvintele”.

Ciudat, dar poate fi adevărat: căderea sau înălțarea omului ar trebui judecată prioritar după raporturile lui intime cu... cuvintele. Spune-mi cum te porți cu cuvintele ca să-ți spun în ce relație ești cu lucrurile...

„– De ce nu te poți însănătoși decât dacă ți se dă un nume nou?
– Numai printr-un nume potrivit își dobândesc toate ființele realitatea lor, spuse ea. Un nume greșit face ca totul să devină neadevărat. E ceea ce face și minciuna”.

„Existența Crăiesei Copile se măsoară în nume, nu în durată”.

(Extrase din „Poveste fără sfârșit”, de Michael Ende.)

Restaurarea lucrurilor va putea fi ulterioară restaurării limbajului. În termeni specifici, exact aceeași idee o exprimase și Confucius, referitor la restabilirea sau reglarea raportului cuvintelor cu lucrurile.

Conform Cărții Cărților, cuvintele există înaintea lucrurilor și sunt cauza lor, nu simple semne ce le indică pe ultimele; astfel, energiile lucrurilor apar create și ordonate de însăși folosirea cuvintelor! Ca realitate de ordinul unu, limbajul creează! Dar omul a decăzut – având să se năruie vederea logosului vieții universale – atunci când, răsturnând cauzalitatea reală, a pus lucrurile deasupra cuvintelor pe care le-a devalorizat. Prin urmare, odată ce a ajuns să ignore forța originară proprie Cuvântului, și-a tăiat singur legăturile cu principiul productiv, absentând de la Sursa Vieții Veșnice!

Isihasmul, cu expresia părintelui Ghelasie, semnifică în modalitate conștientă reluarea legăturii noastre cu Ființa Cuvântului Viu! În isihasmul său, părintele Ghelasie face apologia Concretului și a Gestului

Sacru, pe care le identifică cu conținuturile originare. Esențialul pierdut de om este tocmai partea concretă, vizibilă a Împărăției Cerurilor, pentru că ideile abstracte referitoare la ultima i-au rămas. Ce anume semnifică, deci, Concretul viu? Tocmai prezența materială a Cerului astăzi absent din simțurile noastre – cele rămase, însă, veșnic însetate după originara atingere – și care a lăsat în acestea un gol de neînlocuit!

Proiecția materială a Cerului pe pământ se vrea a fi Biserica (Trupul Bisericii, ca început și logodire a slavei viitoare). Pentru viața omului religios, intrarea în relație directă cu Lăcașul Domnului și împărtășirea cu Sfintele Taine dobândesc firesc cea mai înaltă valoare, aceea de preînchipuire a Noului Ierusalim devenit ca și perceptibil în forma sa tangibilă, adică ultima care rămâne să ne fie dezvăluită.

Atenție, deci: Concretul se află sus, la capătul vremurilor, și nu jos, la începutul lor! A intra în Casa Domnului, acolo unde te poți îmbăta de intensă mireasmă a locului sfânt, ce ți se oferă privirii cizelat în detaliu, înseamnă desigur a merge mult mai departe decât poate merge singur gândul, căci gândului gol îi lipsește tocmai un trup pe măsură – precum unui fruct copt i-ar lipsi miezul – necesar pentru a reface întregul în unitatea lui originară, euharistică!

De unde rezultă covârșitoarea importanță a praxisului, a ritualului religios nemijlocit, unicul capabil să ofere sațietatea (climaxul) trăirii religioase, căreia i-a fost oferită astfel Lumina sau preînchipuirea lucrurilor ultime.

Putem spune, metaforic, despre semnificația Concretului, că el este dimineața Zilei celei de-a Opta, că are gustul unic al stării desăvârșite de la coacerea vremurilor. Repet, concretul religios se plasează în sens deopotrivă ontologic și valoric la capătul lucrurilor și al timpului, fiind ultimul în ierarhia cunoașterii umane, ce tinde să se facă treptat părtașă la Lumină – Lumina Originară cea vie, grație căreia vederea în parte se va transforma în vederea întregului!

S-ar putea afirma, în consecință, cu referire la acest Concret Viu înzestrat cu înțâietate de esență, că el este și cel mai abstract și cel mai îndepărtat de om, este nevăzutul, subtilul, inaccesibilul însuși, ultimul punct după care tânjim, deopotrivă cel mai vechi și cel mai nou, cel mai elevat, este trupul Cuvântului pierdut ori punctul Omega, a Căruia prezență va depăși orice închipuire fantomatică. Formulând o butadă: concretul este „abstractul”, este nevăzutul, suprafirescul, chipul neapropiat ce bate ca o inimă în adâncul ființei.

Dacă filosofia omenească are pretenția să se ridice de la concret la abstract, mistica isihastă participativă înaintează în sensul invers: de la abstract spre tot mai concret, așezând valoric concretul deasupra abstractului, și astfel făcându-și o țintă supremă din concretizarea oricărei trăiri religioase. De aceea a fost numită și „mistica Icoanei”.

Carmen Caragiu

Cuprins

Părintele Ghelasie de la Frăsinei – cuvânt înainte IPS VARSANUFIE.....	5
Despre Avva Ghelasie – prefața editorului.....	7
Pateric Carpatin – File de Isihasm.....	11
Cuviosul Ghelasie de la Frăsinei – repere biografice.....	299
Despre părintele Ghelasie – cuvinte ale arhierilor	307
Isihasmul, mireasma vieții spre Viață – postfață	325

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO S.R.L.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București
tel./fax 021.211.32.60; tel. 0741.040.408
e-mail: office@luminatipo.com
www.luminatipo.com